NAZIONALE
BIBLIOTECA
CENTRALE V. E. II
RA
357
ROMA

396
MAG 99
20715/18

ORIBASII SARDIANI

SYNOPSEOS AD EVSTATHIVM
FILIVM LIBRI NOVEM:
QVIBVS TOTA MEDICINA
IN COMPENDIVM REDA=
CTA CONTINETVR:

IOANNE BAPTISTA RASARIO
NOVARIENSI MEDICO
INTERPRETE.

AL DVS

VENETIIS, CVM PRIVILEGIIS
*Pontificis max. Regis Galliæ, Senatus Veneti,
et Ducis Florentiæ, in annos* X.

RA 357

COSMO MEDICI ILLV=
striss. & excellentiss. Duci Florentiæ,
Ioannes Baptista Rasarius Noua=
riensis medicus S. P. D.

CVM *mihi ab ineunte ætate persua= sissem Cosme Medice Dux maxime, nihil ingenij exercitatione, studijsq; li= terarum esse præstantius, nihilq; esse homini magis proprium, quam pro uirili parte omnibus prodesse: ita semper in literis sum uersatus, ut quoad eius fieri à me posset, publi- cæ omnium utilitati consulerem. itaq; et libellos ali= quot admodum adolescens de græcis latinos feci, & græcas literas multos annos in academia Ticinensi publice docui: quo etiam munere in hac urbe claris= sima nunc fungor. cumq; arderem incredibili desi= derio, ut aliquod mearum uigiliarum munus in tuo nomine appareret, ut quoniam tuo, maiorumq; tuo= rum beneficio literæ, scientiæq; omnes, quæ iandiu exules in tenebris iacebant, restitutæ, atque in Ita- liæ luce collocatæ, & ad summum gradum euectæ fuerunt, aliquam tibi ego quoque grati animi mei significationem darem: ut id possem efficere, mihi suppeditauit Nicolaus Sammichelius Nouocomensis uir præstantissimus, & singulari medicinæ, mul= tarumq; artium, ac scientiarum cognitione ornatis= simus: is enim cum sciret ea, quæ fusa latius anti= quiores medici persequuti essent, omnia ab Oribasio unum in uolumen erudite, diligenterq; fuisse reda=*

cta, ut uno quasi aspectu quilibet totam medicinam intueatur, mihi persuasit, ut eum librum latinitate donarem. quod ut maturius facerem, codicem suum peruetustum, quem olim ex Græcia deportauerat, mihi accommodauit. cumq; is liber ad eundem, qui auctor ipsius confectionis fuisset, quasi iure quodam esset deferendus, ipse princeps admonere me cœpit, atque hortari, ne tibi id, quod sciret me iandiu animo exoptauisse, deberem diutius: quin etiam mihi urgendam esse hanc occasionem, neque ullam reperiri meliorem posse confirmauit. quod cum uir summa uirtute, & humanitate Petrus Carnesceccus tui obseruantissimus ex me cognouisset, ita approbauit, & consilium hoc commendauit, & ut in eo omnino perstarem, amplissimis uerbis admonuit, ut licet ego non esse mihi properandum statuissem, quanquam hoc ualde cupiebam, tamen eruditissimorum hominum; & quibus me charissimum esse sentirem hortatu, ac suasu factus sim promptior. nam præter rationes, quas ipsi afferebant, uidebam ego multas causas esse, quam ob rem Oribasius medicus tibi esset dedicandus. etenim præterquam quod tanta sit nominis tui celebritas, atque fama, tantaq; fuerit usque à puero de te concepta opinio, re postea confirmata, & facta in dies maior, ut non modo tua felicissima Resp. te uehementer diligat, atque obseruet, sed etiam, ut omnes mortales te maximopere admirentur, cum omnes uno ore summam prudentiam tuam, & in ista Rep. administranda æquitatem commendent, mores tuos optimos celebrent, tem-

perantiam in te ita suspiciant, ut licet in urbe pulcherrima, et omni genere deliciarum affluenti summa cum potestate sis, ita tamen semper uixeris, ut non modo crimine, sed etiam suspitione omnino carueris: & te quasi numen quoddam in hac mundi sede ad usus hominum bonorum, & præsertim eorum qui in literis tempus operamq; suam ponunt, diuinitus collocatum uenerentur: quædam etiam non mediocris inter medicum & Medicem intercedit similitudo. nam ut medicus corporis morbos profligat, ut animi sedes, ac domicilium conseruetur: ita Medices animos sanauit, ut se una cum corporibus tueri & conseruare diutius possint. atque (ut de te Dux maxime, tuisq; maioribus simul uerba faciam) id cognominis Dei optimi maximi uoluntate uobis fuisse impositum uidetur. Cum enim totam fere Italiam barbaries quædam occupasset, ut literæ omnes iacerent, artes sordescerent, scientiæ contemptui ducerentur, & uix ullum esset earum uestigium, militaris denique disciplina ita esset despecta, ut Itali omnium ignauissimi haberentur; ita uos omnia restituistis, omnia instaurastis, omnia denique à morte ad uitam reuocastis, ut quemadmodum resolutos, attonitos, & eos, quorum mens caligine quadam oppressa munere suo non fungitur, medici curant, & hominum salutem custodiunt: ita uos languidos & prope iacentes erexistis; enerues, robustos reddidistis; stupidos excitastis; tenebras ex animis hominum expulistis; et à barbarie, quæ erat rerum omnium pernicies, liberastis; ut uestra uirtute, uestroq;

*beneficio omnia pristino nitori, et decori fuerint resti=
tuta. quas in res tu nunc etiam sic incumbis, ut non
modo ab optimis, summisq́; principibus originem du=
cere, et à* Ioanne Medice *clarissimo fortissimoq́; im=
peratore genitus esse uidearis, sed sicut uirtutem, ita
etiam gloriam eorum omnium longe superes: quod
quidem res quamplurimæ à te præclarissime gestæ,
innumera, sanctissimaq́; instituta tua, et ingenium
omni liberali doctrina politissimum, et perpetuum
studium in homines eruditos perspicue declarant.
quæ omnia propter singularem meam erga te obser=
uantiam nunc libentissime explicarem, nisi imparem
factis orationem meam futuram plane scirem: &*
Oribasius *me admoneret, se ideo compendium hoc
conscripsisse, ne liber in ingens uolumen excresceret:
& tu denique maximarum rerum, & istius opti=
mæ* Reip. *administratione, et rei militaris negotijs sis
impeditus, ut multa huiusmodi legere non possis.
quam ob rem te maiorem in modum rogo, ut* Oriba=
*sium in fidem, amicitiamq́; tuam sic recipias, ut
quamuis* Iulianum *eruditissimum imperatorem, cui
charus fuit, amiserit, nunc tamen hac multo melio=
re patroni commutatione gratuletur: & quæso, ut
hanc animi in te mei propensionem ita accipias, ut ab
homine qui te plurimum colit, & obseruat, profe=
ctam putes: nec huius opusculi exiguitatem, sed
animum, quo nomini tuo consecratur, æstimes, at=
que perpendas.* Cura, *ut ualeas.*

Venetijs Calen. Decemb. M. D. LIII.

Primo libro continentur ea, quæ ad bonam ualetudinem tuendam pertinent: deq; exercitationibus & euacuationibus, quæ uiris, mulieribusq; conueniunt, & de aere, sudoribus, balneis naturalibus, & arte paratis, cataplasmatis, dropacibus, sinapismis, & ijs, quæ ruborem inducunt: agitur. Eius uero capita sunt hæc.

ORIBASII SARDIANI COMPENDII
ad Eustathium filium, Liber Primus.
Ioanne Baptista Rasario Nouariensi medico interprete.

CUM Diuus Iulianus Imperator nobis olim iniunxisset, ut quæcunque medici præstantissimi conscripsissent, quæ ad tuendam ualetudinem pertinerent, unum in uolumen redigeremus: nos ea septuaginta libris prompto animo comprehendimus. nunc uero cum tu Eustathi fili suauissime, ea etiam in compendium redigi cuperes; id quoque impigre confeci: siquidem uidebam hoc non solum tibi, cum iter faceres, sed alijs etiam, qui non oscitanter medicinæ operam dant, maxime accommodatum fore. quicunque enim in latis medicinæ spatijs uagati studiose & diligenter se in ea exercuerunt, hoc compendium habebunt, quod facile eis suppeditabit ea, quæ fuerint agenda: quandoquidem qui hæc, quæ à me breuiter, summatimq; dicuntur, perlegent, ad memoriam reuocabunt omnia, quæ ad cuiusque rei cognitionem pertinent: & fiet, ut eorum quæ in usu medicinæ uersantur, satis magna eis suppetat copia, neque onus pergraue secum ferant. Ea autem morborum remedia solum describentur, quæ in promptu sunt, & parari facile possunt: & quæcunque medicamentis & uictus ratione quod facto opus est, præstare consueuerunt. De parte uero medicinæ, quæ manu medetur, quod

ea in itineribus tractari difficiliter posit, mentionem nullam faciam. ad eam enim plerunque opus est machinis atque instrumentis, quæ neutiquam facile suppetunt, quemadmodum in fracturis persæpe, & articulorum luxationibus contingit. ex quibus, quæ solum manu curari queunt, ab ijs, qui pueros corporis exercitationem docent, quiq; athletarum curam gerunt, optime restituuntur. Hæc igitur, & alia omnia, quæ manuum opera curantur, melius ab exercitoribus obeuntur. quo circa hæc demandantes eiusmodi hominibus, eorum, quæ nos urgent, quæque diutius consultandi tempus non concedunt, curationes, quæ medicamentis & ratione uictus absoluuntur, percensebimus.

De frictione præparante. Cap. I.

ANTE exercitationes corpus mediocriter calefacere frictione ex linteis oportet: mox oleo manibus nudis fricare donec corpus probe calefiat, & molliatur: & rubor floridus appareat, & in molem extollatur.

De exercitationibus. Cap. II.

EXERCITATIO est uehemens motus. terminus uehementiæ est anhelitus ad frequentiorem alteratio. Porro laboriosæ exercitationes membra organica præparant, & robustiora ad actiones, & ad ualidissimam alimẽti attractionem promptissimamq;

alterationem, & meliorem appetitum propter calorem excitatum reddunt. Meatus purgant, & uehementi spiritus impetu excrementa expellunt. Cum igitur digestionem in corpus adiuuent, neque crudorum, neque incoctorum ciborum, aut succorum in uentriculo, atque intestinis multitudo sit, oportet. Periculum enim esset, ne antequam per concoctionem utiles facti essent, in omnes animantis partes raperentur. ex quo perspicuũ est, exercitationes debere cibum præcedere. Opportuni temporis nota, urinæ color est. quæ enim aquæ speciem præfert, crudum adhuc esse eum succum indicat, qui à uentriculo submittitur: quæ uero rufa, biliosáq; est, iandudum concoctum esse: quæ mediocriter pallet, nuper factæ concoctionis signum est. ac tunc quidem adeunda est exercitatio, eiectis tamen prius excrementis, quæ in uesica, & uentre continentur.

De generibus exercitationis. Cap. III.

OMNIVM *exercitationum commune illud est, ut animanti caloris incrementum ex ipsis excitetur. Ex singulis porro exercitationibus alia ualens est, in qua respiratio est uiolenta sine uelocitate, quæ musculis, & neruis robur parat. eiusmadi sunt, fodere, & onere maximo sublato, aut manere eodem in loco, aut paululum procedere. decliues etiam inambulationes huius generis sunt: & si quis per funem manibus apprehensum scandat: & alia quamplurima his similia. aliæ uero citra robur, &*

uiolentiam peraguntur, cuiusmodi sunt cursus, & umbratilis armorum exercitatio, & cum duo summis manibus concertant inter se. quæ uero per follem & paruam pilam fit exercitatio, est composita ex robusta & citata. Quæcunque autem exercitationes robustæ sunt, ijs omnibus ut uehementibus uti possumus, motus celeritate adiecta. Præterea ex ipsis exercitationibus aliæ magis lumbos, quàm manus, uel crura exercent: aliæ spinam, aut thoracem solum, aut pulmonem. Vsque eo exercendum est, dum corpus intumescat, & floridum fiat: motusq; & prompti & æquabiles, & concinni edantur: inter quæ sudorem calidum commistum intueberis. ac tum primum inhibenda exercitatio est, cum aliquod horum fuerit immutatum. ueluti si contractior corporis moles uidebitur, illico desistendum est. eodemq; modo si floridus color euanescat, est cessandum. in motibus quoque si quid remitti uideatur, statim est desinendum. itemq; in sudoribus si qua mutatio aut in copia, aut in qualitate contingat, ut si uel minor, uel frigidior edatur, erit itidem quiescendum. tum corpus oleo perfundendum, & deinde utendum apotherapia. postremo autem apotherapeutica frictione utendum, ut exercitores facere consueuerunt.

De propria frictione. Cap. IIII.

EX *frictionibus uehemens densandi, lenis rarefaciendi uim habet. quocirca corpora, quæ supra modum laxata sunt, uehementer sunt fricanda.*

quæ constricta sunt, leniter. quæ mediocriter se habent, in ijs nec uehementi, nec leni frictione, sed quoad eius fieri potest, utroque extremo declinato, utendum esse, perspicuum est. nimia frictio extenuat, quæ uero quantitate media est, nutrit. Atque hæ tres differentiæ frictionum, quæ à qualitate ducuntur, tribus quæ ex quantitate existunt, coniunctæ, coniugationes nouem conficiunt.

De uociferatione. Cap. V.

IN uociferationibus suauis et lenis uox nihil ad bonam ualetudinem confert. at sonus uocum grauiorum utilis est. quocirca in eo exerceri conuenit. ita enim plurimus aer per inspirationem attractus in corpus, thoracem, atque uentriculum extendit. & totius corporis meatus dilatat, atque diducit. quam ob rem in lectionibus humores exuberantes excernuntur. ac in elatioribus quidem lectionibus per sudores, in submissioribus uero, per occultum totius corporis perspiratum. illa enim attenuatione efficitur, ut multa excrementa, screatus, sputa, mucus, & pituita expellantur, & consumantur. nam quibus calore opus est propter frigiditatem, quodnam afferri accommodatius auxilium potest, quam id quod actio respirationis præstat? Ergo sæpe legendum est, ut toto corpore laxato, carneq; raritate perfusa, arteriam, cæterosq; spiritus transitus studiose raros efficientes per grauiores uocis terminationes modulemur. Vocis actione neque temere, neque inconsulto

utendum est. neque etiam cum prauorum, corruptorumq; humorum adfuerit copia. quin etiam uox exercenda non est, cum magnæ, & euidentes stomachi cruditates apparent: ne corrupti uapores largius per corpus distribuantur.

De uenereis ex Rufo. Cap. VI.

EX *rebus uenereis hæc commoda sunt: quod superuacaneum est, inaniunt; corpus agile reddunt, ad incrementum promouent, & magis uirile efficiunt. animo uero id præstatur à uenere, ut impeditam rationis uim explicet, iramq; uehementem sedet. ideo fit, ut uenus melancholicis, si quid aliud, accommodatissimum sit remedium. eadem integros sensus reddit eorum, quicunque alio insaniæ genere laborant. summe facit etiam ad morbos, qui ex pituita nascuntur. alij ab inedia ad cibum facile sumendum redierunt. alij à continuis pollutionibus, quæ in somnis fiebant, sunt liberati.* Naturæ *autem uenereis idoneæ, sunt calidæ, & humidæ. præ cæteris uero, quæ proniores ad uenerem sunt. minime omnium ad uenerem facit uictus exsiccans, & refrigerans, atque ætas senilis, tempus autumnale. ergo uictus ratio humida & calida instituenda est. labores, & cibi moderati sint. quemadmodum labores moderati, ita etiam concubitus moderati conueniunt. nam & ad rem ipsam incitant, & consuetudine facilitatem quandam præbent.* Libido, *si quid aliud, alimenti exuberantiam exigit. ex quo fit, ut*

qui cibi ualde nutriunt, ij ſint accommodati. atque ex piſcibus, Polypodes apti ſunt. excitare enim uenerem mirum in modum exiſtimantur. quicunque etiam molles carnes habent, huius ſunt generis. Ex oleribus orminũ, eryſimum, eruca, & rapa: hæcq; ut medicamenta apta ſunt. Ex leguminibus proſunt fabæ, cicer, eruilia, phaſeli, & piſi: à quibus corpus cum flatu impletur, tum uero etiam copioſe alitur. Ruta autem quia flatus diſcutit, ac propellit, ideo commiſcendi corporis libidinem obtundit. Vuas ego magnopere commendo. nam & humectant, & ſpiritu replent ſanguinem, qui impetu fertur in uenerem. Qui ad uenerem eſt acceſſurus, recentes ſatietates, cruditates, ebrietates, & famem caueat. coire enim cum excrementis, malum eſt. Qui uenereis uti uoluerit, optime utetur à cibo, qui ad ſatietatem non ſit ingeſtus. nam hoc & ad uires confert, & refrigerationes quæ ſubſequi ſolent, minus contingunt. noxium eſt poſt labores concumbere. Cauendus etiam concubitus eſt à laſſitudine, & poſt uomitus, qui præceſſerint, itemq; purgationes, & alui fluxus recentes, ſiquidem diuturnos quandoque uenus exſiccat, Ita uehementes quoque cupiditates non laudo. immo uero tum continendum magis cenſeo, ac præſertim ijs, quos morbus aliquis infeſtat.

De uenæ ſectione ex Galeni ſententia. Cap. VII.

VENAE ſectio non ſolum cum plenitudo eſt, eaq; ſiue ad robur, ſiue ad uaſorum, quibus ſucci

continentur, amplitudinem, pertineat, sed etiam si plenitudo nulla sit, magnopere prodest initio inflammationis, quæ uel ex dolore, uel ex plaga, uel ex partium corporis imbecillitate oriatur. si magnus morbus expectetur, sanguis omnino mittẽdus erit, etiam si plenitudinis signa non adsint, habita tamen ratione ætatis, anni temporis, & uirium. Vtrum'ne ad uenæ sectionem omnino progrediendum est, in utroque plenitudinis genere, cum hæc ipsa appareant in aliquo, qui adhuc consueta munia obeat? An minime necesse est, cum nullus magnus morbus imminere uideatur, an statuendum hoc omnino est, ut in omnibus magnis morbis necesse sit uenæ sectionem confestim adhiberi? Qui uero nihil eiusmodi passi sunt, omniumq; corporis partium constructionem uitio carentem sint sortiti, duplici uia euacuantur: sanguinis quidem missione, si in uictu sint intemperantes: sine uenæ sectione autem, si temperate uitam degant. nam & multa frictione, balneisq;, & ambulationibus, atque alijs motionibus, & item unctionibus, in quibus digerendi uis inest, statim exhaurire plenitudinem poteris: nisi forte crassi, melancholiciq; sanguinis abundantia tibi adesse uideatur, quandoquidem tunc uenæ est facienda sectio. Vbi autem crudi succi exuperant, antequam morbus incipiat, euacuabis, sed caute. ubi uero febris iam accedit, non item. Si qui autem facile in morbos incidant, nec tamen ullum symptoma appareat, eis initio Veris secanda uena est. Omnibus etiam, quos singulis annis morbi, qui ex plenitudine oriuntur, in æstate

exercere

exercere solent, ineunte uere mittendus est sanguis. Idem quoque faciendum est in ijs, qui eiusmodi morbis uerno tempore corripiuntur. Id uero facere antequam æstas incipiat, & sub finem ueris expediet.

De iterata sanguinis missione. Cap. VIII.

IN quibus multa euacuatione opus est, uires autem infirmæ sunt, in ijs partiri euacuationem præstat, ut cum parum sanguinis detraxerimus, iterum, siq; lubet, etiam tertio eundem mittamus, quemadmodum in ijs fit, in quibus crudiorum humorum inest copia. Cæterum ubi feruescentis sanguinis copia redundat, acutissimam febrim accendens, euacuatio confertim facienda est, conandumq; est inanire, usque ad animi defectionem, uirium robore diligenter inspecto. quemadmodum scio quibusdam sex subinde heminas sanguinis fuisse detractas. quam ob rem etiam de nocte uenam interdum incidere ne uerearis. animum uero diligenter adhibere oportet ad detractionem, pulsus tangendo dum sanguis adhuc fluit. ne forte pro animi defectione, mortem afferre te, nescias.

Quantum sanguinis mittendum sit. Cap. IX.

MORBI magnitudo & uirium robur primi scopi sunt mittendi sanguinis. hi aucti maiorem euacuationem esse faciendam indicant: non aucti, tantum esse diminuendum de sanguinis missione, quan-

to illi minores sint redditi. Deinde, expendendum est, qualis sit hominis natura. quibus enim uenæ amplæ sunt, quiq; mediocriter sunt graciles, nec candidi, neque tenera carne, eos copiosius euacuabis. qui uero contra affecti sint, parcius. nam & parum sanguinis habent, & facile exoluuntur. Eadem etiam ratione pueris uena incidenda non est usque ad decimumquartum ætatis annum. Post uero si copiam sanguinis congesserint, tempusq; anni uernum sit, regioq; temperata, ac puer sit natura sanguinea, sanguinem minues. id quod multo etiam magis facies, si grauioris morbi periculum immineat. Primum autem detrahes usque ad heminam, ad summum. quod si uires firmæ esse tibi uidebuntur, dimidium adijcies iterata missione. Iam septuagenarios quoque, cum uires robustæ sint, euacuabis. Mentem uero adhibere oportet ad sanguinis mutationem tum in colore, tum etiam in consistentia, ac præsertim ubi inflammationis causa uena secetur.

Quæ uena sit secanda. Cap. X.

REVVLSIONIS causa uenam secato è directo partium ad quas sanguis fluit: ut affecto liene uena quæ est prope annularem digitum sinistræ manus: uel interna cubiti, secanda est. In lateris dolore eam quæ recta ad locum affectum pertinet, incides. Oculorum præterea dolores uehementes mirum in modum sedantur, si uena humeraria in cubito è directo secetur. sunt hi tres modi sanguinis ex

cubiti uena mittendi, interior, exterior, medius. Interior autem utilis est ijs, quorum partes, quæ infra collum sunt, patiuntur : exterior uero ijs, quibus facies & caput laborant : medius denique ad inferiores & superiores partes est accommodatus. Si in uenæ sectione error committitur, in media uena neruus subiectus incidetur : eamq́; , nisi magna necessitas urgeat, secare cauendum est. humerariam uenam omnino sine periculo secabis. Et tamen ex hac quoque nonnulli diuturnos dolores acceperunt : sed nemini eorum, qui ita fuerunt affecti, semel uena fuit percussa ; sed bis & ter ab ijs, qui eam secabant, posteaquam aberrauissent. maxima uero incisione semel facta nemo inflammationem, nec dolorem sensit. idcirco citra timorem incidenda est. magna uero cura adhibenda est in secanda media. infernam uero ne secemus danda opera est. Porro ut partes memoratæ secta cubiti uena iuuantur, ita quæ his sunt inferiores, hoc est coxa, uesica, et uterus, curantur sectione earum quæ prope malleolos & poplitem sitæ sunt. Renes ab utraque parte uenarum subleuantur. In principijs autem inflammationum uena secanda est ad reuellendum. in inueteratis, præcipue mittendus est sanguis ex ipsis affectis particulis. Si ab ijs non queas, à propinquis mittito. In quibus autem corporibus nulla adhuc particula affecta est, euacuationemq́; uere ineunte ante molimur, uena omnis æque est ad incidendum accommodata.

De tempore uenæ secandæ. Cap. XI.

IN quacunque diei, noctisq; hora animum attendendo ad singularum accessionum in febricitantibus declinationem, uenám secabis. In ijs uero qui febrem non habent, hocq; indigent auxilio, magnitudo affectionis, ad quam uenæ sectione opus est, spectari debet: cum nihil horum aut urgeat, aut prohibeat, præstat mane uenam secare interiecto unius horæ spatio, ex quo quispiam est experrectus. Alios lauari melius est, alios etiam prius deambulauisse: alios uero, postquam nonnullas res consuetas confecissent. Vbi uero simpliciter euacuare uolumus, eodem etiam die iteranda erit sectio. at in quibus reuellere, si duobus deinceps diebus fiat, optime fiet.

De arteriarum sectione. Cap. XII.

ARTERIAS, quæ in temporibus sunt, medici secant, cum humores calidi, & flatuosi in oculos confluunt. eas uero quæ post aures sunt, in uertigini obnoxijs, atque ijs præsertim, quos diuturni capitis morbi calidi, & flatuosi exerceant. Iam uero & in alijs quoque diuturnis capitis morbis arterias, quæ post aures sunt, incidunt: alij uero incidere arterias uerentur, quia sanguinis fluxus difficiliter supprimitur, & quia cum sectio ad cicatricem uenit, aneurysma efficitur.

De cucurbitulis Cap. XIII.

CVCVRBITVLARVM usus neque in principijs morborum adhibetur, neque cum succi omnes æquabiliter exuperant in corpore: Sed cum antea euacuatum totum corpus fuerit; neque quicquam ad partem præterea fluat, opusq; sit mouere, excutere, & ad partes extimas trahere. Ne uero prope mammas affigantur cucurbitulæ, cauendum est. illapsæ enim cucurbitulis nonnunquam mammæ, et inturgescentes, magna admodum difficultate auelluntur. quo quidem casu cucurbitulas spongijs ex calida aqua circundare oportet: si quidem ita remittentur. sin minus, cucurbitulas perforare consilium est.

De scarificatione ex Apollonij commentarijs. Cap. XIIII.

VENAM in anno sæpe incidere, non esse accommodatum puto: quoniam una cum multo sanguine spiritus quoque uitalis effunditur. quo crebrius exhausto tota corporis compages refrigeratur, & omnes naturales actiones peius obeuntur. quocirca mea sententia est ab ignobilissimis partibus, ut pote à cruribus sanguinem mitti. Præstantissimum hoc auxilium est tum ad tuendam sanitatem, tum ad recuperandam, cum auersa fuerit. Oculis quoque diutina fluxione oppressis, ac cæteris affectionibus capitis, itemq; thoracis, & anginæ prodest scarifica-

tio. Constipationes autem, quæ aliqua in parte sint locali scarificatione sunt dissoluendæ.

De hirudinibus ex Antyllo. Cap. XV.

HIRVDINES *captæ unum diem seruandæ, atque exiguo sanguine alendæ sunt. ubi uti uolueris, partem, cui applicandæ sunt, nitro fricabis, & sanguine illines, aut fouebis. hirudinesq; in aquam puram, & tepidam inijciendæ sunt, deinde sumendæ, tum spongia excipiendæ, & strigmentis purgandæ, ac denique admouendæ. Intumescentes autem trahere non desinent: donec sale aut cinere ora ipsarum perspergantur. cum exciderint, spongijs fouẽdus est locus. Si sanguinis fluxus perseueret, gallam ustam, aut spongiam nouam pice liquida illitam, et chartam ustam aceto madefactam applicato.*

De purgatione. Cap. XVI.

SANA *corpora difficiliter purgantur. nam et uertigine uexantur, ac torquentur, fitq; molesta purgatio: & celerius præterea exoluuntur. Qui igitur adhuc ualent, casuri tamen in morbum sunt, nisi prius purgentnr, euacuandi sunt ineunte uere: in comitialibus uero, quiq; ægre spiritum ducunt, pituitosos humores subducendo, in doloribus uero articulorum, si cum multo calore sint, amaram bilim: si cum tumoribus frigidis, pituitam. prius tamen crassi & glutinosi humores attenuandi, secandiq;*

ſunt, & meatus etiam, per quos humores à purgantibus medicamentis traijciantur, ac ducantur, aperiendi: ſi optima in rebus omnibus ſit ſucceſſura purgatio. Ergo *in principio ſeroſos, tenueſq; humores uacuabis: craſſorum atque tenacium quales ſuapte natura ſunt pituita, & atra bilis, concoctionem expectabis.* In *ijs autem, qui iam ægrotant, ſi diuturnus morbus eſt futurus, ſemper eſt expectanda concoctio. at in acutis, cum materia turget, etiam in initio potes medicamentum præbere, idq; magna cum animaduerſione, cum humores in motu ſunt, præcipites feruntur, ac fluunt. Quicunque autem in aliquam partem decubuerunt, ij neque ullo alio auxilio mouendi, neque medicamento purgandi ſunt prius, quàm fuerint concocti. quo etiam tempore criſis efficitur.* Cum *uero medicamenta purgantia uentriculi os lædant, excogitatum eſt, odorata eiſdem admiſcere: ut ne ſola, ne ue ſincera ipſorum uis uentriculi os attingat.*

Quæ per infernas partes purgent, quibus utamur. Cap. XVII.

ELEBORVS *niger bilem & pituitam per aluum ducit ſcamonea admiſta. ſi purgare mitius uelis, ſatis erit elebori radices ſiccas ad drachmas duas incidere, uinoq; dulci, aut oxymelite perſpergere: deinde in lentibus, aut ptiſſana coquere, uel cum iure gallinæ ſorbendum dare: ſcamoneæ uero tres oboli poſſunt eleboro admiſceri. præſtat autem iu=*

cunditatis gratia anisi, & petroselini, & dauci pa-
rum eleboro adiungere.

Cnidius coccus pituitam, & bilem, & aquosa, & pleraque expurgat. est autem feruens, & acutissimus ad purgandum. dantur eius grana triginta. si lenius purgare uelis, uiginti. cortex auferendus est, internaq; pars cum melle & polenta trita præbetur, aut in melicrato potui datur. Sed cum uino melius bibitur: à potu uero parum olei absorbeto, ne fauces exurat: sumitur etiam ex melle coćto, grana contrita melle illinendo.

Mercurialis si tenera folia decocta comederis, abunde stercus expellent. si uero decoctum uino admistum bibas, ualentius aluus deijciet.

Polypodium pituitam, bilem, & aquosa educit. radicis dantur drachmæ duæ affusæ aqua mulsa, uel aqua. non pessime etiam super salsamentum deraditur, & ante prandium comeditur. radix quoque in ptissana, aut gallinaceo iure incocta citra molestiam purgat.

Colocynthis pituitam, & bilem puram educit. datur medullæ interioris drachma una ex aqua mulsa. si mitior purgatio quæratur, colocynthidos semen eijcito. in corticem uinum dulce perfundito, sub molli cinere coquito usque dum probe concaluerit: idq; potui dato ijs, quibus non uehementi purgatione opus est, & quibus liuida exanthemata per cutim efflorescunt.

Aloe non acriter purgat, stomacho accommodatissima est. satis est dare drachmas duas cum aqua

mulsa, pituitam, & bilem ducit. Sumi etiam commode potest quotidie à cœna. pertransit enim, neque cibos corrumpit. Præterea neque sitim, neque famem inducit. Tritam aloen succo brassicæ excipe et catapotia ad ciceris, aut fabæ magnitudinem confice: ex ijs duo, & tria sumito, ut euacuandi necessitas sit. Potes etiam cum resina catapotia conficere, & cum melle cocto. recte quoque scamoneam admiscebis.

Epithymum atram bilim, pituitamq; educit. dato eius triti & cribrati drachmas binas cum uino dulci, aut plus eo, cum melle, salem admiscendo. confert flatuosis, & hypochondriacis affectionibus, & cruditatibus, et quibus iecur grauatur, quiq; difficiliter spirant.

Agaricum pituitam & bilem purgat, & non acute. dantur drachmæ duæ ex aqua mulsa, uel oxymelite.

Euphorbium aquosa, et biliosa copiose educit. estq; eorum, quæ norim, acutissimum, atque ardentisimum. Hoc quidem hydropibus, colicisq;, et ijs, qui uentres frigidiores habent, conuenit, sed cæteros uehementer perturbat, sitimq; affert. odoratum aliquod semen miscendum ei est. bibendum ex melicrato ad tres obolos.

Cnicus pituitam et bilem, sed non uehementer, purgat. seminis triti succus excolandus est, et iure gallinaceo admisto sorbendus. Quidam aniso, melli, amygdalisq; commiscent, et catapotia ad arquatos conficiunt. huius quatuor drachmæ sufficiunt.

Scamonea nulla parte ſuperatur ab ijs, quæ agitant & commouent, neque in acrimonia, neque in uiribus. ſtomachi dolorem affert, graue olens, inſuauis, & ualde ſiticuloſa eſt. ex quo fit, ut aliqui non incommode aloen ei miſceant, & ita præbeant: alij uero addant thymi comam, & ſalem: alij ſemina odorata. pituitam & bilem uehementer educit. datur eius puræ drachma una ad ſummum. Si uomitus inſtent, apium aceto intingendum, ac mandendum eſt. itemq́; oliua alba ſale condita, atque etiam ſalis grumus in ore eſt tenendus, quæ quidem omnia uomitum prohibent. Præterea confert coriandrum odorari, & pulegium, et calamintham. Sed præſtat in lecto paululum in quiete contineri uentrem, & ſummos pedes fouendo. ueluti etiam confeſtim deambulare & copioſos uomitus, & uentriculi morſus, et uertigines excitat. Cum uero ad priſtinum ſtatum redierint, tum deambulatio imperanda eſt, ut ſubinde ſenſim ſe ſubmoueant. id quod magis quam celer greſſus, iritat. purgatione ceſſante, utilius erit in lecto recumbere, & ita uigiles quieſcere, magis enim confluet: tnnc uero etiam paulatim ſorbeant modicum aquæ calidæ cum aceto. nam & morſus abſterget, & excretiones proritat. Qui uero non purgantur, aquam mulſam ſorbeant, aut nitrum aqua liquefactum. Sed melius etiam erit, glandem ex ſale & nitro confectam ano indere.

De uomitibus. Cap. XVIII.

QVONIAM *eos, qui uiolenter uomunt*

multa incommoda ſequi conſueuerunt, operæ pretium erit, modos, quibus facile quis uomat, exponere. Vomitus enim pituitam euacuat, caput leuat, et quandoque eum, qui auidius cibum ingeſſit, cruditatibus uexari, eumq; qui nimio uino ſe ingurgitauit, lædi non ſinit. Quæ autem ad ciendum uomitum adhibentur, ſunto neque acerba, neque arida, ſed partim dulciora, et liquidiora, partim acriora. Inter hæc probantur raphanus, eruca, uetus ſalſamentum, origanum uiride, cæpe parum, & porri. conferunt etiam ptiſſanæ è leguminibus melle adiecto, itemq; lomenta fabarum: & pingues carnes. non tamen oportet horum ſuccos tantummodo ſumere, ſed totam molem deuorare. neque etiam diutius eſt in ijs manducandis immorandum ſi quis uelit emouere. ſint autem omnia coquendo emollita. inter uina, dulciora anteferenda ſunt. hæc enim magis fluitant. potus eſto tepidior. amygdalas etiam melle intinctas par eſt edere, tumq; placentam guſtare, peponis, ac cucumeris ſemen maceratum, & læuigatum cum melle offerre. ad hoc facit etiam cucumeris radix trita ex melle. Qui uolunt uehementius euomere, narciſi bulbum aqua coquunt, eaq; uinum miſcent. Ciet etiam uomitum irinum unguentum, ſi quis illitis eo digitis iritet. Valet etiam ad uomitum excitandum, non ceſſare, neque quicquam intermittere. à uomitu tum os abluere, tum uerò etiam faciem debemus poſca diluta abſtergere. hoc enim & dentibus prodeſt, & caput alleuat.

De clysteribus. Cap. XIX.

CLYSTERES qui inijciuntur, uel mites, uel acres sunt: educendarum fecum causa in febribus continuis, & malignis, & in ijs, qui ob longam imbecillitatem uires reficiunt, & excrementa difficulter eijciunt, & in quibus flatus excitantur, calidiorem aquam imponemus, cum tepida ipsa inflet: idq́; una expressione clysteris faciendum est. Fœnogræci uero decoctum muliebribus corporibus, & delicatis inijciemus: maluæ itidem, et ijs præsertim, in quibus siccitas inest. in quibus uero morsus sint, seminis lini decoctum conueniet. Furfuris cremor, tragiq́;, & item panis, & alicæ afferunt etiam aliquid alimenti. et quandoque usus postulat, ut unà cum stercoris euacuatione aliquid, quod alendi uim habeat, adiungamus. Intestinorum etiam ulceribus, quæ in superficie sint, hæc prodest iniectio. ad quæ accommodata etiam erit ptissana adipe suillo addito. Betæ succus & decoctum ad uertigines, & palpitationes intestinorum iniecta ualent. stercus etiam dissoluunt. ac continuis morsiunculis occurrunt. Portulacæ succus utilis est in feruoribus: cæterisq́; quæ consequuntur: & ijs, quibus propter duri stercoris excretionem extrema recti intestini parte læsa erysipelatis affectio oborta est. Sed in eiusmodi & ouum, & oleum in quacunque inflammatione commiscetur. Conuenit hoc etiam ijs, in quibus tormina à flatibus excitantur. magis uero flatus discutit decoctum ru-

tæ, uel cumini, uel anethi, uel baccarum lauri. ijs quoque in quibus frigus febrim excitauit, prodest. Lac *quandoque inijcitur, cum intestina ulcerata, aut inflammata sunt, itemq; renes, & uesica, & uterus. roboris addendi gratia sumendum etiam est mel, & anserinus, uel caprinus adeps. hydrælæo utemur in distentionibus, & stercoris retentione, atque etiam bitumine, cum eæ ex refrigeratione obueniunt.* Butyrum *ijs indimus, in quibus propter inflammationem intestini recti excrementa continentur, & sordida ulcera circa intestinum sunt.* Maluæ *succus & decoctum usui sunt ad diutina tormina, & inflammationes, quibus intestina uexantur, cum anus quoque morbo simul afflictatur.* Mulsa *inijcitur, cum partes intestinorum illæsæ permanent, & stercus difficulter mollescit.* Vino *autem & oleo, uel ptissanæ succo, aut maluæ utimur in ijs, qui opium sumpserunt.* Vinum *autem cum rosaceo, & alba ouorum, aut sapam, aut rosaceum incoctum initio adhibemus ijs, qui à tenesmo infestantur: mulsam uero, aut lentis decoctum cum melle, aut pariter erui, aut ptissanæ succum cum rosaceo in abscessibus colum intestinnm discindentibus.* Mensura *eorum, quæ inijciuntur ad summum, tres heminæ sunt: ad minus, una: mediocris iniectio duabus heminis perficitur.* Sæpe *autem & bis, & ter inijcimus: ac præcipue in ijs, in quibus exulcerceratio, & inflammatio in recto intestino adiacens stercus cohibet.* Cæterum *acribus clysteribus utimur in ischiadicis, & erecta ceruice spirantibus, in quibus spiritus*

a ſtomacho non efflatur. Clyſter qui ſanguinis ducendi uim habeat, conſtat ex garo ſiluri, muria, & aqua marina. Paratur etiam hoc modo, Mellis heminæ dimidium, aquæ heminæ duæ, muriæ olcæ tres, olei quarta heminæ pars componantur, nonnulli bina oua adiungunt. Iis uero qui fungos mortiferos comederunt, nitrum, abſinthium, & raphani ſuccus, & rutæ decoctum inijcitur. Ad lumbricos, qui aſcarides dicuntur, faciunt muria, uel centaurij decoctum, uel abſinthij, uel lupinorum, uel aloes, uel cedria cum alicuius decocto. Mihi uero uſu compertum eſt, auriculæ muris ſuccum triduo potui datum ſæpenumero quod opus erat, confeciſſe, datur ſextarij quarta pars. In reſolutione inteſtini recti clyſter ex muria imponendus eſt. Quos helminthæ lumbrici infeſtant, ijs decoctum lupinorum, aut eorum cremor, aut rhus, aut muria debet imponi. Cupiditatibus autem nimijs deſidendi, quas tineſmus excitat, parum muriæ adhibendum. Si uero ſanguis ſincerus propter inteſtinorum exulcerationem fluat, herbæ ſanguinalis, aut plantaginis ſuccum, aut myrti baccarum nigrarum uino incoctarum dabimus. his poſtea admiſcemus thus, uel acaciam, uel hypociſtidem, uel malicorium, uel alumen. Vlceribus inteſtini non fluentibus lac caprinum indimus, aut etiam bubulum: aut lycij drachmas duas, aut terræ ſamiæ drachmas quatuor. fluentibus autem, & perhumidis ulceribus, chartæ combuſtæ, aut lentiſci cinerem: aut medicamentum ex charta conſtans cum aqua, aut decoctum adſtringentium.

De glandibus. Cap. XX.

GLANDIBVS ſæpe utimur ſtercoris educendi gratia, atque etiam in ijs, in quibus quod clyſteri iniectum eſt, non excernitur. Conficimus glandes ex ſale toſto, melle, & nitro. & thymum cocto melle excipitur. fiunt etiam ex reſina terebinthina, & nitro. quandoque grani cnidij parum addimus. morſus autem excitat. idcirco partes oleo ſunt ungendæ. Pyrethro itidem utimur, oleo perfuſo: conuenitq; paralyticis, & flatibus ex frigore obortis. Centaurium uero cum pice & cerato accommodatum eſt ad pudendi remiſſionem. Infantibus grumus ſalis inditur. Ficus etiam cum nitro, atque cumino conficitur.

De ijs, quibus caput purgatur. Cap. XXI.

HVMORES, qui in capite ſunt, ſputis euacuamus, ſi parum euacuare uelimus. idq; facimus piperis, et maſtiches admiſtione. Si uero copioſius euacuare propoſitum ſit, pyrethrum, aut uuam taminiam mandere iubemus. præterea anemonæ utriuſque radix manſa pituitam euocat. itemq; cortex radicis capparis. Igitur ſeroſum excrementum his remedijs expellitur. Craſſum uero & pituitoſum educit ſinapi cum oxymelite gargarizatum, aut ſapa, aut origanum, aut hyſſopum coctum. Ego uero ſapam ſinapi cum oxymelite admiſceo. Si uero cerebrum mu-

co purgandum sit, acribus eum remedijs, quorum nonnulla mouent sternutamentum, euocabimus. Per nares igitur purgat anagallidis utriusque succus, omnisq; anemonæ, & betæ. naribus etiam infunditur foliorum cucumeris syluestris succus uel per se, uel cum betæ succo, aut decocto. Sternutamentum autem crudis humoribus, qui in thoracis, pulmonis, & capitis partibus continentur, minime conuenit. os ita illinetur. sinapi cum betæ succo palatum, columellamq; ungito, & proderit: idemq; per nares purgat, & facile suppetit. Sæpe etiam melanthio ad nares illiniendas usus sum, quandoque acri aceto pridie macerans, postero uero die aceto iterum læuigans, & naribus infundens: quandoque uero cum oleo ueteri idem melanthium tero, & eodem modo utor. Ita etiam Archigenes eo usus est ad narium obstructa foramina. id uero, quod aceto paratur, ad arquatos adhibebat Crito.

Quæ menstrua ducant. Cap. XXII.

QVAECVNQVE urinam cient, eadem menstrua ducunt, brassicæ radicis decoctum epotum, persicæ radix, ruta, chrysanthæmon, dictamnum, & erucæ semen. mouent etiam menstrua, quæ ori uuluæ admouentur, ut ruta cum melle trita, aut anethi radix excalfacta, aut spodium cum melle, aut porri succus, aut allium contusum adhibitum, aut myrrha læuigata, et ex uino, aut leporis coagulum.

Sudores

Sudores mouentia. Cap. XXIII.

EX sudorem prouocantibus est chamæmelum siccum tritum, oleo perfusum cute ualenter perfricata; seseli, pyrethrum, cachry, anisum oleo similiter perfusa; nitrum tostum, & tenuissimum cum oleo. Salis flos oleo commistus, succus cyrenaicus aqua resolutus ad corpus confricandum.

De aere. Cap. XXIIII.

OPTIMVS aer est, qui purissimus est. talis erit, qui neque è stagnorum, neque paludum euaporatione, neque ex barathro quopiam perniciosam auram expirante, turbetur. ita quicunque ex cloaca magnam ciuitatem expurgante inficitur, malus est. itemq; is qui nebulosus est, non est bonus: sicut etiam quicunque in caua regione magnis undique montibus includitur, neque auram ullam suscipit.

De fomentis. Cap. XXV.

CVTIM rarefacere, eamq; facile perspirabilem reddere, sanguinemq; in inflammationibus attenuare, & digerere fomenta consueuerunt. Sed si totum corpus excrementis abundet, plus materiæ ad partem calefactam trahetur, quàm discutiatur. quam ob rem ante fomentorum usum totum corpus euacuandum est. Humida igitur fomenta inflammationibus, quas succi biliosiores pepererunt, con=

ueniunt: arida uero ijs, quæ ex tenui, aqueoq; sanguine oriuntur: non mordacia mordacibus succis accommodata sunt: mordacia, quia attenuant, crassis, & glutinosis. Præcordia autem irrigationibus, aut fomentis calefacere, non semper est tutum: Sed in illis solum ægrotis est faciendum, in quibus nullum excrementum in toto corpore abundat: cæteris omnibus summum malum est. In principijs igitur, cum adhuc materia ad affectum locum confluit, præstat repellere. Si uero latio materiæ repellentibus remedijs cohibeatur, densitasq; partibus affectis inducta crassiora contineat, tunc iam tempus est laxandi, ut contenta uacuentur. præsertim uero ubi ad iecur, aut uentriculum decubuerint superflua, adstringentibus utendum est: principales enim hæ partes sunt. Immo uero ubi etiam tempus fuerit ea, quæ impacta fuerint, discutiendi, tunc quoque hæ partes adstringendæ sunt: ut absinthium oleo coquentes irrigemus, aut etiam melino, aut lentiscino, aut mastichino. Ad eundem modum cataplasmata compositam ex laxante, & attenuante, & ex amara, atque astringente facultate uim habeant. Si colum, aut alia intestina, aut musculi præcordiorum, aut abdomen fuerint affecta, adstringentia miscenda non sunt, sicut etiam neque cum uesica, aut uulua affectæ sunt, misceri debent: cum, ut dictum est, nihil amplius defluat, neque plenitudo, aut excrementum in toto corpore redundet. Sic etiam cucurbitulis, euacuato prius toto corpore, non in principijs affectionum, utemur.

De cataplasmate ex fermento. Cap. XXVI.

HOC cataplasma ad diffundendum, liquandumq; compacta ualentissimum est. surculos extrahit, & durities iuuat, & plantarum pedum contusiones. Fermentum uero est oleo subigendum quantum satis sit, eoq; utendum: si augere uim uolueris, nitri parum adiungito. Si uero aceto fermentum dissoluas, & coquendo spissaueris, erit ad splenis, hepatisq; tumores duros accommodatissimum. si thymum, & pulegium, et absinthium ei admiscueris, optimum medicamentum confeceris.

Aliud ex ficubus.

FICVS pingues unà cum seminibus ita exquisite contundito, ut nulla pars non contusa relinquatur; iisq; unguenti irini parum addito. facit hoc ad duritias neruorum, & ad articulos contractos, aut plus iusto laxatos, & ad scirrhos, præsertimq; lienis, & iecinoris. Si uero nitri parum addas, abscessus rumpet, aculeosq; extrahet. Si uero ficubus ita paratis miscueris pulegij, aut origani, aut thymi, aut absinthij comam minutissime tritam, hydropicis conueniet. Præterea ficus probe coctæ, ut dissolui queant, & contritæ, iterum ea coquantur aqua, in qua prius fuerant coctæ, deinde hordeaceam, aut frumentaceam farinam misce, & iterum coque ad consistentiam, ualebit hoc ad tubercula, quæ non fa-

cile maturescunt. si iniicere pinguedinem uelis, butyrum misce. si rutæ folia trita læuigata misceantur, ad dolores intestinorum, quos flatus excitarint, faciet. Cuminum quoque oleo admisto non secus facit.

De lotionibus. Cap. XXVII.

AQVA frigida lauari ita quidem commendo, ut non iis, qui nullo uictus delectu degunt, ex usu esse asseram, sed iis solis, qui eodem accurato laboribusq; , ac cibis, ut conuenit, utuntur. Multis autem quibus maiore interdum refrigeratione opus est, satis est æstiuo tempore, cum iuuenes sunt, carnosi, & frictionibus prius calefacti, in frigida natare. sint autem neque uenereis, neque alia ratione lassi: neque cruditatem sentiant, neque per uomitum, aut per aluum inaniti, neque uigiliis fatigati: periculosum enim est, si aliter quispiam se lauet. Calidum balneum & optimum, & tutissimum est: lassitudines soluit, humorum plenitudinem digerit, & excalfacit, mitigatq; , ac mollit. Flatus, ubicunque decubuerint, diffundit: somnum conciliat, carne replet, & facile omnibus & uiris, & fœminis, & pueris, & senibus, & priuatis administrari potest.

De balneis, quæ industria parantur. Cap. XXVIII.

BALNEA industria nostra calefacientia paramus, aut refrigerationis sedandæ, aut lassitudinis

soluendæ, aut conuulsionis mitigandæ, aut doloris leniendi, & reficiendi gratia. Calidæ autem aquæ fiunt pulegio incocto, aut origano, aut hyssopo, aut thymo, aut satureia, aut folijs lauri, aut pyrethri radice, atque his similibus. oleum etiam inijcimus. balnea quoque digerentia facimus, cum totum corpus attenuare uolumus. Adijcitur autem uis digerendi balneis aut sale imposito, aut ipsa marina iniecta, aut nitro. Mel quoque admistum addit aquæ uim digerendi. itemq; cinis sarmentorum, & baccarum iuniperi decoctum. Molliendi gratia utimur balneis in inflammationibus, ac duritie: ac in iis, quos inflammatio male habet, maluæ decoctum iniicimus, itemq; seminis lini, & fœni græci. In fluidis autem inflammationibus, plantago aut polygonum incoquitur, aut malicorium, aut rosæ, aut rubi cima. In iis, quibus imminet conuulsio, utimur iis, quæ inflammationibus non fluidis conueniunt. maxime uero iis prodest oleum cum aqua, in quibus malua, & fœnum græcum cocta sint. Ad duritiem sine inflammatione utimur iis, quæ ad digerendum adhibentur. balnea enim tum refrigerant, tum adstringunt, cum materias habent, in quibus adstringendi & refrigerandi uis inest.

De balneis suapte natura nascentibus. Cap. XXIX.

BALNEORVM *sponte nascentium alia nitri, alia salis, alia aluminis, alia sulphuris, alia*

bituminis, alia æris, alia ferri uim obtinent. alia ex iis composita sunt. Atque omnium quidem a quarum sponte scaturientium ea uis est, ut prorsus calefaciant, & exsiccent; humidioribusq; ac frigidioribus maxime conueniant. In primis uero nitrosæ ac salsæ capiti, ac thoraci fluxione infestato, itemq; stomacho perhumido, atque hydropicis adiumento sunt. Aluminosæ autem ad sanguinis reiectationem sistendam, ad stomachum, qui ad uomitum procliuis sit, ad mulieres, quæ inordinate purgantur, et quæ frequenter abortum faciunt, sunt accommodatæ. Sulphureæ uero neruos molliunt, atque resoluunt, ac dolores sedant: uentriculum tamen relaxant, et peruertunt. Bituminosæ caput replent, ac sensuum instrumentis nocent. atque etiam calefaciunt iugiter, & progressu temporis emolliunt. Quæ æris naturam referunt, ori, tonsillis, uuæ, & oculis excellenter prosunt. Ferreæ denique uentriculum, & splenem iuuant. In aquam uero immersio facienda est sensim, ut uirtus corpori laxato occurrens interius penetret.

De dropacibus. Cap. XXX.

DROPAX diuturnis morbis maxime conuenit. Calefaciendi gratia adiicitur piper, pyrethrum, roris marini semen, bitumen. Si opus exsiccandi sit, sal, sulphur uiuum, cinis sarmentorum. Si aperire, limnestis, euphorbium.

De sinapismo. Cap. XXXI.

SINAPISMVS *qui dropace uehementior est, diutinis morbis est accommodatus. eo utendum est in segnioribus affectionibus, & immoderatis circa carnem partibus, & quarum ui etiam adhibita sensus obtusus est. terminus autem actionis medicamenti esto, ut ægrotus uehementer doleat: caroq; nigrior reddatur, & fiat altior quam ea quæ adiacet, & postquam ablotum fuerit, pustulæ mitius erumpant. Ad morbos autem, & partes facile sentientes, mitius utendum est sinapi, ut eius usus mensura sit, ut caro fiat paulo rubicundior. Conficiendi modus est huiusmodi. Caricas in aqua tepida pridie macerare oportet, postridie uero eius diei uehementer expressas, probe contundere: deinde acre sinapi, quale est Syriacum & Aegyptium, capere, ac per se conterere, aquam in qua caricæ fuerint infusæ paulatim affundendo: tum in massas redigere, alteram ex caricis, ex sinapi alteram, postremo miscere. si uehementi sinapismo uti uelimus, duas sinapi partes uni caricarum addemus, si mediocri, pares portiones adhibebimus: Sin mitius, tertiam partem sinapi, duas caricarum commiscebimus. Post torporem sinapi, & balnei usum, si uehemens sit dolor, & rubor, & pustulæ eruperint, lana rosaceo & aqua intincta adhibenda est: aqua uero sit maluæ decoctum, aut fœni græci succus. postea uero cerato rosaceo cum cerussa utemur. Hoc etiam sciendum est,*

si in aceto sinapi maceretur, minus efficax cataplasma fieri. Caprarum fimus cum aceto compactus efficacior sinapi est. præcipue autem et mirum in modum ischiadicis conuenit.

De insessu in solium ex oleo. Cap. XXXII.

INSESSVS in solium ex oleo febribus diuturnis ex frigore, itemq; lassatis, & quibus urina suppressa est, conueniunt. Quinta autem olei pars igni calefacienda est, reliquum uero in balnei solio. oleum enim in balneis non satis calidum efficitur.

De ingressu in hydrelæum. Cap. XXXIII

SI imbecilli sint, qui in hydrelæum se demittunt, endromide amicti ingrediantur. Oleum autem cum aqua diligenter miscendum est, neque minus, quam sexta pars, esse debet.

De remedijs metasyncriticis. Cap. XXXIIII.

IN omnibus diuturnis morbis, cum cætera auxilia nihil profecerint, omnes fere ea remedia, quæ methodici nominant metasyncritica, hoc est quæ ex intimis partibus humores euocant, adhibere consueuerunt. Ego uero ubi intemperies quædam humida & frigida in affectis particulis inest, ijs medicamenta ex sinapi, thapsiaq;, & his similibus adhibeo. ad siccas uero & calidas, non utor. Cæterum qui af-

fectiones cognoscere non possunt; sæpe quod conuenit, perficiunt: quod plerosque homines eiusmodi frigidæ, atque humidæ affectiones ob malam, ac uitiatam uictus rationem infestent.

Quæ ruborem inducant. Cap. XXXV.

NASTVRTII *semen ruborem excitat, & calefacit æque, ac sinapi. helenij radix æque, ac fimus columbarum syluestrium: quo admodum frequenter utimur. eo etiam cum nasturtij semine contuso pro sinapi utor in ischiade, hemicrania, uertigine, diuturnis doloribus capitis, laterum, humerorum, tendinum, & lumborum. Iam uero facit & ad renum uitia, & ad colicas affectiones, itemq́; podagram, & articulorum dolores, cum nondum callum obduxerint.*

FINIS PRIMI LIBRI.

IN *secundo agitur de materia, quam naturam, uim, actionemq́; habeat: & quænam quibusque affectibus conueniat. deinde simplicia medicamenta expenduntur, deq́; eorum mensura, mixtione, & coctione, itemq́; de ponderibus, & mensuris, deq́; emplastris, quæ* πλατύσματα *dicuntur, uerba fiunt. Eius uero hæc sunt capita.*

ORIBASII SYNOPSEOS AD EVSTATHIVM FILIVM, LIBER SECVNDVS.

Quæ media ſint inter calefacientia, & refrigerantia. Cap. Primum.

a DIANTVM, *aſparagus, myacanthinus, muſcus, qui etiam ſplanchnon dicitur, glycyrhizæ ſuccus, oleum dulciſſimum, cera, faba, lycium, lotus ſiue trifolium, citrii cortex, filicis radix, pinei nuclei, lentiſcus, lens, terra chia, & ſamia, cadmia, argenti ſpuma.*

Quæ calefaciant. Cap. II.

VITICIS *folia, & ſemen moderate, urticæ fructus, & folia, amygdala dulcia, anagallis utraque. atractylis, cnicus agreſtis. aphace, rubi fructus maturus. radix glycyrhizæ, oleæ fructus maturus, fermentum, eryngium, reſinæ omnes, cicerbita arida, iunci odorati flos, palmæ fructus, cochlearum aduſtarum cinis, braſsica canina multum, ranunculi radix, & tota herba, pulegium, lauri folia, ac magis etiam bacca, dictamnum, falſodictamnum, ſaluia, eryſimum, lanæ uſtæ, zinziber, thapſia, cardamomum, liquores, capilli uſti, bryoniæ radix, ariſtolochia, aſphodeli radix, daucus,*

chamædaphne, dracunculi radix, oleum raphaninum, cicer, uiscum, caucalis, ligusticum, ferulæ semen, sagapenum, satyrium, apium, sium, sinon, styrax, idnon, piper, hypericon, sal, sulphur, sanguis, fel, urina, saliua, caro uiperarum, adeps, salsorum piscium muria.

Quæ calefaciant primo ordine. Cap. III.

ALOE, *camæmelum, arum, absinthium, agaricum, ladanum, lini semen, malabathri folium, spica nardi, nardum celticum, uinum nouum, serum, caseus, ficus siccæ.*

Quæ calefaciant secundo ordine. Cap. IIII.

AMYRCA, *anethum, sed uiride minus, artemisia, balsamum, elaphoboscum, calamus aromaticus, crocus, libanotus, chia mastiche, mel, uinū, pix, melissophyllum, marrubium, propolis, cucumeris agrestis succus, scandix, scilla, cardui radix, myrrha, terebinthi cortex, & folia, & item fructus, fœnum græcum, chamæleontis utriusque radix, chamæpitys, ocymum.*

Quæ tertio ordine calefaciant. Cap. V.

ABROTONUM, *ac præsertim ustum, lolium, populi nigræ flores, & resina, acorum, amomum, ammi, anethum ustum, anisum, iuniperus,*

asari radix, sabina, eleborus uterque, epithymum, menta, satureia, arundinis uallaris cortex ustus. caroum, casia, cedrus utraque. cnici semen, conyzæ, cuminum, thuris fuligo, fœniculum, melanthium, sulphur, mei radix, moly, ruta, raphanum, rhododaphne, uinum uetus, omne origanum, opopanax, petroselinum, sampsuchus, smyrnium, hyssopum, chamædrys, galbanum.

Quæ calefaciant quarto ordine. Cap. VI.

ADARCE, *ampeloprasum, euphorbium, oleum cedrinum, costus, cœpa, lepidium, sinapi, allium, struthij radix, tithymallorum succi, & quæcunque adurendi ui prædita sunt.*

Quæ moderate refrigerent. Cap. VII.

GRAMEN *mediocriter, auricula muris citra adstrictionem, pira illita mediocriter, balaustium, rubi folia, germina, acerbus fructus, & flores. auena mediocriter, muscus marinus, glaucium mediocriter, conyon uehementer, lichen petris adnascens, omne papauer, pomi frondes, & fructus, oleæ frondes, & fructus immaturus, oleum myrteum, sesaminum, balaninum, helxine, quæ & perdicium nominatur, moderate, panicum, uiolæ folia, & succi, & cortices. dulcibus exceptis, persici fructus, caro citrii, fungi satis, omphacii succus, amylum quod ex frumento fit, moderate, rosaceum*

moderate, sordes ex palestra, cicerbita non sicca, tribulus uterque, palmæ ramorum succus, samia terra moderate, terra cimolia, naxiæ cotis scobs, plumbago, cerussa, sandyx, moderate, caseus recens.

Quæ primo gradu refrigerent. Cap. VIII.

ACACIA *non lota, atriplex sine adstrictione, acini uuæ, milium, hordeum, platanus, rhamnus, seris.*

Quæ secundi gradus sint. Cap. VIII.

ACACIA *lota, plantago, beta, galla immatura, cucurbita, rhois, cucumis, pepo, solanum hortense, lens palustris, alga uiridis è mari euulsa, psyllii semen.*

Quæ tertii sint ordinis refrigerantium. Cap. X.

SEMPERVIVA *utraque, portulaca, mandragora, citrij pars acida, herba sanguinalis, potamogiton, altercum, eiusq; flos, & semen album.*

Quæ sint quarti ordinis. Cap. XI.

SVCCVS *papaueris, & cicuta.*

Quæ modicè exsiccent. Cap. XII.

VRTICAE *semen, & folia, amurca, ana-*

gallis

gallis utraque, plantago, auena, oleum dulce, insulsum, lotum. erica, fermentum, quod etiam ex alto trahit, ac discutit, lupinus amarus, cauda equina, isatis, uehementer. salicis flos, et folia cum adstrictione quadam. nonnulli ex eis succum exprimunt, habentq́; pro siccante medicamento ad multa utili. nullum enim est ad plures usus accommodatius medicamentum, quam quod citra mordacitatem exsiccat, & adstringit, iuglandis putamen ustum, quod est etiam tenuium partium, centaurium minus uehementer, cerasi gummi, lilium, faba foris apposita. cupressi omnia, cyperi radix, nuclei pinei in aqua macerati. nymphææ radix. malicorium ualde, quinquefolij radix. polypodium, myrrha, sarcocolla, stæbe, tragacantha, terra omnis, cadmia, asiæ petræ flos marcescentes carnes arefacit. pompholyx continenter lota, calx extincta, & lota, strenue. ouorum candidum, & putamen, & eorundem etiam uitelli.

Quæ simpliciter exsiccent. Cap. XIII.

VITICIS *folia, & semen. radix graminis mediocriter, adiantum, semper uiuum utrunque, populi flores, et resina, acte utraque, amaranthus, quæ etiam pota fluxiones sistit. bryoniæ radix, populi nigræ folia sicca. pira illita, mediocriter exsiccant, aristolochiæ, asparagus, aspalathus, asphodeli radix, eiusq́; potius exustæ cinis. balaustium ualde, ruborum fructus immaturi; bulbus illitus,*

pæoniæ radix, lauri folia magnopere, et multo etiam magis baccæ, quercus, et phagi partes omnes. oleum cyprinum, laurinum, tædinum, panicum illitum, iringium, cinis corticis salicis uehementer desiccat. canabis fructus, cardamomum, caucalis, daucus, lixiuium, & magis etiam ex cinere ficulno. chrethmum, lilii folia, & radix, lichen qui in petris nascitur. fuligo omnis, lotus, omphacium, polypodium, amylum, sal, nitrum, gypsus, cadmiæ omnes. omniaq; metallica, lapideaq; & terrestria, testa clibanorum, coagulum, & omne stercus. ansérum tamen inutile est propter nimiam acrimoniam. sordes, caro uiperarum, capita menularum salsarum adusta, cornu ceruorum & caprarum ustum, castoreum, ossa usta uehementer exsiccant. capilli, sepiæ testa, cancrorum cinis, garum abunde. itemq; muria.

Quæ primo ordine exsiccent. Cap. XIIII.

CHAMAEMELVM, *iuniperi baccæ, carum, hordei polenta, crocus, thus, fœniculum, rhododaphne, mustum, cucumeris peponis semen, & radix sicca, fœnum græcum.*

Quæ secundo ordine desiccent. Cap. XV.

LOLIVM, *amaracus, bitumen, anethum, balsamum, acinus uuæ, gingidium, elaphoboscum, calamus aromaticus, thuris cortex, & semen, ma-*

stiche, mel, citrii cortex & semen, & arboris ipsius folia. mei radix, spica nardi, nardum celticum, uinum, eruum, opopanax, pix, myrrha, lentiscus, terebinthi fructus & folia, lentes, alga uiridis, malabathri folium, galbanum.

Quæ tertio ordine exsiccent. Cap. XVI.

ABROTONVM, *& præcipue ustum. acacia, acorus, aloe, ammy, anethum ustum, anisi semen, iuniperus, asarum, absinthium, eleborus, epithymum, thymbra, calamintha, arundinis uallaris cortex ustus; casia, cedri, conyza, thuris fuligo, nigella, citrii semen, uinum uetus, ualde, acetum, origanum, quinquefolii radix, petroselinum, smyrnium, ruta hortensis, marrubium, rhus, sampsuchus, seriphium, hyssopum, chamædrys. chamæleontes utrique, & eorum radix; chamæpitys.*

Quæ quarto ordine siccent. Cap. XVII.

AMPELOPRASVM, *cedrinum oleum, sinapi, ruta agrestis, allium.*

Quæ media sint inter siccantia & humectantia. Cap. XVIII.

GRAMINIS *radix illita, oleum dulcissimum.*

Quæ primo ordine humectent. Cap. XIX.

AVRICVLA muris, buglossum, glycyrhizæ succus, lactuca modice, uiolæ folia, modice, mali persicæ fructus, fungi, rosaceum, satyrium, stratiotes fluuiatilis, & qui in stagnis nascitur.

Quæ secundo ordine humectent. Cap. XX.

PORTVLACAE fructus, & herba, atriplex, blitum, cucurbita, mali armeniacæ fructus, cucumis, pepo, lenticula palustris.

Quæ aquosam frigiditatem habeant. Cap. XXI.

ACACIA, portulaca, plantago, rubi folia, cucurbita, cotyledon, cicuta, picea arbor, malua hortensis, mala præcocia, papauer, cucumis, qui edendo est. sonchus, iuncus odoratus, tribulus, lenticula palustris, psyllij semen, plumbum.

Quæ tenuium sint partium. Cap. XXII.

ABROTONVM ustum, uitex, scandix, populi nigræ flores, urticæ fructus, & folia, acorus, amomum, asari radix, brionia, chamæmelum, aparine. aristolochia, plantago sicca, asphodeli radix, eiusq; ustæ cinis potius, balsamum, sabina, sinapi, rubi radix, oleum uetus, glycyrhizæ

radix, dictamnum, dracunculi radix, cicinum, elaphoboscum, euphorbium, fermentum, salicis succus, calamintha, calamus aromaticus, cannæ ualaris cortex ustus, casia, carpesium, milium, cedrinum oleum, gummi prunorum, mastiche, nigellæ, succus cyrenaicus, opobalsamum, ruta, pix, pistaciorum fructus, propolis, terebinthina, oleum rosaceum, sagapenum, sampsuchus, seselis, cucumeris semen, ficus siccæ moderate. iunci odorati flos. cinis, calx, hyssopum, sal, salis flos, nitrum, alcyonium milesium, arsenicum ustum, gypsum ustum, sulphur, cadmia, pumex ustus, lixiuium, asiæ petræ flos, melanteria, mysi, flos æris, chrysocolla, sandix, fucus, adeps leonis, et pardi, et hyenæ ualde: castoreum, sæpiæ testa, lanæ combustæ.

Quæ crassis partibus constent. Cap. XXIII.

PLANTAGINIS radix, balaustium, acinus uuæ, zinziber, cæpæ, cucumis, squamæ omnes, sory, alumen.

Corroborantia. Cap. XXIIII.

CASIA, stœchas, galla acerba, palmæ fructus, absinthium.

Quæ suppurent. Cap. XXV.

AQVA temperata superfusa. hydrelæum,

oleum temperatum, farina triticea, panis triticeus, alica, adeps suillus, & uitulinus, butyrum, thus, pix, resina.

Quæ concoquant. Cap. XXVI.

AMOMVM, *uua passa, cera, ladanum, colla, thus, pix ægyptia, mastiche, oleum rosaceum, myrrha, styrax, galbanum, alica, butyrum, œsypus, adeps suillus.*

Mollientia. Cap. XXVII.

SEVVM *caprinum, adeps gallinaceus, anserinus, taurinus, hircinus, medulla cerui, uituli, ammoniacum, styrax, galbanum, oleum sicyonium, oleum liliaceum, chamæmelum, radix althææ, cucumeris agrestis radix, folia maluæ syluestris, maluæ caules, mastiche, terebinthina, colophonia, opopanax, lutum, butyrum.*

Quæ indurent. Cap. XXVIII.

SEMPERVIVVM, *portulaca, psyllium, lenticula palustris, solanum. indurantur autem partes aut propter siccitatem, & tunc eas humectare oportet: aut propter plenitudinem, & tunc euacuatione opus est, aut propter concretionem, et tunc concretæ partes calefaciendæ sunt, & concretio moderate dissoluenda, & ijs, quæ dicta sunt, mol=*

lienda. nam quæ uehementer ſiccant, concretionem maiorem faciunt.

Quæ humiditatem ex ore trahant. Cap. XXIX.

PYRETHRVM, *lapatium, capparis, ficus pingues, tæda, mel, myrica, apſinthium, origanum, raphanus, uua ſine acinis, itemq; uua tamiſnia, canchry, ſinapi, eleborus albus, elaterium, thymum, ſal, omphacium, aniſum, piper, coccus gnidius, lauri baccæ, balſamum, anemonæ, ammoniacum, fex ſicca combuſta.*

Quæ per nares ducant. Cap. XXX.

ELATERIVM, *piper, betæ ſuccus, cortex radicis cyclaminis, thlaſpi, coccus gnidius, anagallis, anemone, ueratrum album, omphacium, marrubium, hederæ tenellæ folium.*

Quæ ab oculis ducant. Cap. XXXI.

MEL, *hyſſopum, oleum uetuſtum, anagallis, oleum laurinum, nardum, caſia, coſtus, ſuccus papaueris, ſagapenum, daucus, fœniculum, malum punicum, amygdala, marrubium, ueratrum album, anemone, ruta, caſtoreum, lapis æmatites, adeps anſeris, fel, myrrha, chalcitis, ſulphur, alumen ſciſſile, ſepiæ teſta, cortex thuris, ſcilla, ammoniacū, hepatis caprini ſanies, uuæ acerbæ ſuccus.*

Quæ per aures purgent. Cap. XXXII.

MEL, *piper, fel bubulum; aut taurinum, mercurialis, betæ, & radicum capparis succus, granum gnidium, fructuum ficus syluestris succus, bdelium, casia, ueratrum album, galbanum, omphaciũ.*

Quæ aperiant & purgent. Cap. XXXIII.

POPVLI *nigræ folia sicca, & radicis cortex. agaricum, urticæ semen, amygdala amara, ipsaq; arbor. adiantum, radix ari, pulegium, dracontium, daucus, gentianæ radix, ualde. cicer, eupatorium citra caliditatem. thymum, caricæ pingues, calamintha, casia, pruni arboris gummi, nigella, ruta, pepones, spondylij fructus, & radix, stœchas, chamædrys: et alia omnia, in quibus amara qualitas excellit, & præterea attenuandi facultas inest.*

Quæ abstergant. Cap. XXXIIII.

STERCVS *caprinum ustum, et non ustum: testæ omnium testaceorum. sepiæ testa. herinacei utriusque usti cinis. serum lactis, mel, radix bryoniæ, amygdala esculenta, itemq; arbor. anagallides, anemonæ omnes. aristolochia, plantaginis folia, & ex quibus sicca magis faciunt. arum, asparagus, myacanthinus, staphis, asphodeli radix,*

atriplicis fructus, absinthij succus, bulbus impositus, eleborus uterque. parietaria, quæ et perdicium dicitur, salicis succus, cannæ uallaris radix cum cortice facit sine acrimonia, centaurium minus, & eius etiam succus, brassica, eruum, hordeum moderate. lilij folia & radix trita mediocriter, fabæ caro mediocriter, lampsana in cataplasmate imposita, lichen in petris nascens, uiolæ albæ partes omnes, meum, platani cortex, & radix moderate. marrubium illitum, propolis mediocriter. ulmi folia. magis uero faciunt cortex, & radix. ptissana, terebinthina magis, quam mastiche, sagapennm moderate, cucumeres, peponis partes omnes, cucumeris agrestis radix. myrrha, beta, tithymali, phu, chamæpitys, alcyonia omnia, terra chia, & samia moderate, & cretensis, cadmia, pumex ustus, & non ustus, argenti spuma moderate, smiris abunde facit. testa clibanorum, cornu ceruinum, & caprinum ustum.

Quæ urinam moueant. Cap. XXXV.

APIVM, *petroselinum, fœniculum, daucus, smyrnium, anisi semen, ameum, asarum, acorus, asparagus, oxymirsinum, bdelium, bryonia, cicer, thymum, calamus aromaticus, carum, carpesia, caucalis, costus, cuminus, cyperi radix, ligusticum, meum, spica nardi, & nardum celticum, ruta, polium, seselis, cucumis qui editur, melopepo, scandix, allium, pastinaca, iunci odorati flos, terebinthi fru=*

ctus, absinthium, sabina, sanguinem per urinam ducit rubiæ radix. urinas crassas & multas, & quandoque etiam sanguinolentas mouet capnium. biliosas & multas educit orobus. qui sumptus copiosior, sanguinem per urinam educit. cardui radix magnam copiam educit graue olentium urinarum, si quis uino incoquat, & decoctum bibat. fœtidos urinæ odores absterget aqua mulsa, oxymel, uinum tenue, & dilutum.

Quæ per urinam è splene educant. Cap. XXXVI.

TITHYMALI *uallaris semen, cuminum, thymum, radix uitis syluestris, capparis radix, allium, cytisus, dracontium, aristolochiæ radix, origanum, polium, colocynthis agrestis, bryonia, cyclamen, portulaca, potus uini, in quo scorpius marinus suffocatus sit.*

Quæ ex hepate educant. Cap. XXXVII.

VITICIS *semen, dauci folia, fœniculum, balsamum, capnium, anisum, dactylorum ossa, lauri folia, absinthium, smyrnium, anagallides, menta, œnanthe, silphij succus. eringium, aqua, in qua hordeum maduerit, agaricum, asarum.*

Quæ ex renibus ducunt. Cap. XXXVIII.

APII *semen, piper, pastinaca, marrubium,*

enicus, radicum bryoniæ cortex, gramen, oua ſepiæ, ſulphur, cicer album.

Quibus educantur ea, quæ in thorace ſunt. Cap. XXXIX.

QVAECVNQVE *ad aperiendi uim habent, accommodata ad id ſunt, nuclei pinei recentes, nuclei piceæ, butyrum, caſtoreum ſuper carbonibus ſuffumigatum, & per inſpirationem attractum. id enim humidam, frigidamq; intemperiem, quæ pulmonem, ac cerebrum infeſtet, maxime iuuat. Spica nardi capitis, & thoracis fluxiones exſiccat. porro* * *ex pulmone educunt catapotia attrahentia, quæ dantur. urticæ ſemen, dauci, et lini. papauer nigrum, thymum, raphani ſuccus, ſinapi, aniſum, ſiſamum, eryſimum, ſcilla, eruum, cucumeris ſemen, piper, ruta, polium, arum, dracontium; coſtus, nardum, ſulphur, myrrha, baccarum lauri interna pars. cortex radicum capparis, amygdala amara, glycyrhiza, caſtoreum, abrotonum. ſtyrax, bdelium, ſilphium, hyſſopum, uua ſine acinis, omphacium, ariſtolochia, galbanum, marrubium, eringij radix.*

Renes purgantia. Cap. XL.

INCIDENTIA *omnia renes expurgant, ut plantaginis ſiccæ radices, & fructus, aſparagus, myacanthinus, glycyrhiza, cicer, amygdala.*

Cutem rarefacientia. Cap. XLI.

CHAMAEMELVM, *anethum, althæa, cucumeris erratici radix, oleum uetus, abrotonum ustum.*

Ora uasorum aperientia. Cap. XLII.

ACRIA *omnia, anemonæ omnes, allium, cæpa, fel taurinum, irini, & amaracini feces.*

Quæ cutim condensent. Cap. XLIII.

AQVA *frigida, semperuiua, portulaca, tribulus uiridis, psyllium, lenticula palustris. & uno uerbo, quæcunque non exsiccando refrigerant.*

Quæ putrefaciunt. Cap. XLIIII.

CEDRIA, *auri pigmentum, sandaracha, chrysocolla, pityocampe, ueratrum nigrum.*

Quæ reprimunt. Cap. XLV.

ELATERIVM, *cucumeris syluestris radix, ochra, mandragora, asiæ petræ flos, testacea omnia combusta quæ in carne eminent, mediocriter reprimunt. echini usti, lapis æmatites siccus tritus, &*

in puluerem redactus. uiola, & faba, squama æris, & chrysocolla.

Quæ ad cicatricem perducant. Cap. XLVI.

ALVMEN, *galla immatura, æs ustum, & præsertim lotum. malicorium aridum, plumbi recrementum, lithargyrus, plumbum ustum, ceryces, testacea omnia, purpura, uitrum, pumex, specularius lapis, gypsum ustum, cerussa. pōpholyx, spodium, chrysocolla, stibium ustum, diphryges, sarcocolla. Hæc omnia si ulceribus insperseris, ea ad cicatricem recte perducent. Mordendo autem cicatricem inducunt atramentum sutorium ustum, cadmia, squama æris, & ferri, stomomatis, ærugo, calx usta, & lota.*

Superficiem exulcerantia. Cap. XLVII.

RVBI *canini folia, betæ radix, allium, pulegium, hyssopum, origanum, sepiæ testa, asphodeli radix, lini semen, quæque salsa, acria, & amara sunt.*

Adurentia. Cap. XLVIII.

CANTHARIS, *diphryges, fex usta, anemone puniceum habens florem, allium, cinis ficulnus, nitrum tostum, æs ustum, alumen, buccinarum testa usta. capita menularum, arsenicum, can=*

chry, uua taminia, granum gnidium, pyrethri radix, calces uehementer: non extincta uehementer urit, extincta crustam inducit, sinapi.

Attrahentia. Cap. XLIX.

ANEMONAE omnes, utraque anagallis, dictamum, cicer, thapsia, cyclaminus, narcisi radix, propolis ualde trahit, fermentum, stercus omne, sagapenum, succus cyrenaicus, & medicus, silphij succus, & radix. sparti fructus, & uirgarum succus ualde, terebinthina magis, quàm aliæ resinæ, sulphur, stercus boum, & præcipue eorum, qui eruum comedunt, calamintha cataplasmatis more imposita, costus, uiscum ualde trahit.

Discutientia. Cap. L.

ABROTONUM ustum, agaricus, adiantus, ægilops, urticæ semen, & folia abunde. sambucus, ebulus, anisi semen, aristolochiæ radix, atriplex, bulbus, herba sabina, muscus, qui et splanchnon dicitur, daucus, ibiscus, althæa, oleum dulce, uetus, raphaninum, thapsia, cannæ uallaris cortex ustus abunde discutit. brassica, lilij folia, & radix, hederæ folia, ladanum, mercurialis, malua agrestis, mastiche Chia, mali persicæ germina, & folia, rhododaphne, prima ficus, opobalsamum, succus cyrenaicus uehementissime. paliuri radix, & folia, ruta, marrubium, terebinthina, oleum rosa-

ceum, sordes ex statuis, sordes ex gymnasio, sampsuchus, cucumeris agrestis radix, myrrha, ex caricis, pingues, magis, quàm quæ ex caprificu existunt, beta discutit, & non calefacit, uehementius facit alba, galbanum, sal ustum, salis flos, nitrum, omnia alcyonia, terra samia, faba, caseus tener, ex lacte acido moderate, carnes uiperarum, uehementer, adeps leoninus magis, quàm cæteri, ossa combusta, echini utriusque cinis.

Adstringentia. Cap. LI.

OLEASTER, rosæ, lentiscus, pirus agrestis, apium, semperuiuum, papauer, cytisus, aloe, urtica, acini, pira, crocus, althæa, terebinthus, glans, altercum, hedera, nymphæa, palmæ, oui uitellus, paliurus, caudæ equinæ radix, & herba, sanguis concretus, cyperus, œnanthe, brassica cocta, coagulum leporis, spongia usta, rhamnus. sunt etiam alia pleraque adstringentia, quæ nota sunt omnibus.

Quæ lac generent. Cap. LII.

ERVCA, fœniculum, anethum, cum uiridia sunt. smyrnium, itemq; apium, sisamum, cucumeris semen, canchry, smyrna, polypodium, glaux, cerebrũ, bryoniæ radix, crithmon, cuminum.

Ad menstrua suppressa. Cap. LIII.

IN potu accepta ualet sabina, meum, iris, ru=

ta, calamintha, pulegium, dictamum, asarum, costus, casia, aristolochia, unicuique miscetur aut tritici decoctum, aut aqua, in qua fœniculum coctum sit; aut ptissanæ succus. Cataplasma autem fit ex fœniculo, nigella, smyrna, hordei macerati succo, portulaca, adipe anseris, ulmi folijs, cera, sulphure, & felle taurino, apponuntur etiam adeps ceruinus recens, itemq; adeps anseris, fex usta, sal, oleum, cyperus, aphronitrum, styrax, absinthium, artemisia, sampsuchus, ueratrum nigrum, granum gnidium, mercurialis, cuminum, fœnum græcum, uua passa sine acinis, citria.

Quæ semen generent, ac prouocent. Cap. LIIII.

EDVLIA *semen gignunt ea, quæ magis nutriunt, quæque flatum excitant; medicamenta uero, quæ flatuosa, quæque calida sunt.* Ita *fit, ut bulbi, cicer, fabæ, ac ficus inter edulia multum seminis gignant: scincus & satyrium, inter medicamenta: edulium uero simul & medicamentum, eruca, & lini semen.*

Quæ semen cohibeant. Cap. LV.

QVAECVNQVE *edulia, atque medicamenta refrigerare possunt, itemq; quæ crassum humorem gignunt, quæque condensant, ea semen inhibent omnia. eiusmodi sunt lactucæ, betæ, atriplex, cucurbita, mora, melopepones, cucumeres; Quæ*

uero

uero initio ſiccant, ea ne ſemen quidem gigni permittunt, licet ſuapte natura calida ſint, qualis eſt ruta. ſi uero non calefacient, multo magis cohibebunt, ut facit nymphæa.

De *ſimplicium medicamentorum electione.*

Cap. L VI.

AGARICVM *præſtantius eſt, quod pectines rectos habet.*

Acaciam *eligito modice fuluam, & odoratam.*

Aloen *pinguem capito, non lapidoſam, ſplendidam, ſubflauam, friabilem, hepatis colore præditam, facile liqueſcentem, amaritudinis intenſæ. nigram, & ualde duram reijcito.*

Ammoniacum *thymiama eligendum eſt, quod ligneum non eſt, & granis thus refert, purum, denſum, nihil ſordium habens, caſtorei odorem præ ſe ferens, guſtuq; amarum eſt.*

Amomum *præſtantius eſt, quod recens, albumq; aut ſubrufum, non compactum, aut ſpiſſum, ſed ſolutum, et diffuſum, ſemine plenum, ut racemulis, ualde graue, et odoratum, non carioſum, acre ad guſtum, colore ſimplex, non uarium. Adulteratur à quibuſdam amomide ei perſimili admiſta. ſemper enim reprobatis fragmentis ramos ab una radice prodeuntes eligito.*

Aſpalathus *bonus eſt, qui grauis eſt, quiq; poſt detractum corticem ſubrufus, & guſtui amarus eſt.*

E

Bitumen præstantius est, quod ad modum purpuræ splendet, intenti, ac grauis odoris. nigrum malum est: siquidem pice admixta adulteratur.

Absinthium præstat cæteris id, quod in Ponto, *&* Cappadocia *nascitur. eius succus amurca cocta, & commixta uitiatur.*

Bdellium probatissimum est, quod gustui est amarum, colore glutinis, pingue in profundo, & quod molliri facile potest, lignorum & sordium expers. suaue olens in suffitu, & ungui aromatico simile.

Eleborus niger præstantior est adultus, quiq; tenuem medullam habet, acer gustui, et ignitus. talis est, qui in Helicone, Parnaso, *et* Anticyris *nascitur.*

Euphorbium eligendum est pellucidum & acre.

Viscum optimum est quod in Helicone *nascitur, cuius interior pars marrubij colorem refert, exterior subflaua.*

Gluten piscium probatur album, subcrassum, non scabrum, celerrime liquescens.

Calamus aromaticus præstantissimus est fuluus. densis geniculis, & qui fractus in multa frusta disiliat: fistula plena telis aranearum, subcandidus, in mandendo uiscidus, adstringens, & subacris.

Cardamomum optimum est, quod ex Armenia *aduehitur. elige quod difficiliter frangitur, plenumq; est, & conclusum.*

Cassiam elige rufam, boni coloris, corallum referentem, angustam, admodum longam, et crassam, fistulis plenam, in gustu mordacem, & adstringentem cum aromatico feruore quodam, uinum redo-

lentem. Purpurea uero & crassa, quæ gizera dicitur, rosam odore referens, est ad medicinæ usum accommodatissima.

Cera optima est rufa, subpinguis, odorata, pura, pontica.

Ladanum optimum est odoratum, subuiride, quod facile mollitur, pingue, sine arenulis, aut resinosum, tale est quod in Cypro nascitur.

Colla, quam xilocollam nonnulli appellant, optima est Rhodia, estq; alba, pellucida. nigra uero deterior est.

Gūmi excellit cæteris id, quod uermiculatum, uitreum, pellucidum, non lignosum est. deinde uero album. resinosum uero & sordidum, inutile est.

Costus præstantior est Arabicus, qui & albus, et leuis est; quiq; plurimo, & suaui odore præstat. Secundum locum tenet Indicus, qui buxei coloris est, naresq; odore percutit. Optimus autem est recens, albus, ex omni parte plenus, densus, siccus, minime cariosus, qui edendo non sit, gustuiq; mordax et igneus appareat: hunc nonnulli corrumpunt helenij radicem miscentes: sed id facile cognoscitur, nam helenium non feruefacit gustum, neque intentam habet odoris bonitatem, neque mordacem.

Crocus Corycius optimus est, recens, ac boni coloris, parum candoris in capreolo habens, procerus, integer, non friabilis, non pinguis, plenus, manus tamen attritu facile tingens, non cariosus, ualidi odoris & acris. nam qui eiusmodi non est, aut uetus est, aut maceratus. ut autem facile teri possit, in

ſole erit continendus, aut in fictili nouo uertendus.

Crocomagma fit ex crocino unguento aromatibus expreſſis, & confectis. præſtantius eſt odoratum, quod dimidium ex myrrha conſtat, graue, nigrum, non lignoſum, colorem croci in attritu referens, ſubamarum, dentes ac linguam uehementer inficiens.

Cyperus optima eſt grauiſſima, & denſa, et ſolida, & difficiliter friabilis, odorata cum acrimonia quadam.

Viola optima eſt lutea.

Thus primas fert maſculum, rotundum, non ſectum, album, & quod ſectum intus pingue eſt. adulteratur reſina, aut gummi. ſed facile deprehenditur. nam gummi in ſuffitu flammam non excitat, reſina uero in fumum abit.

Thuris cortex præſtantior eſt is, qui craſſus eſt, pinguis, boni odoris, recens, leuis, non ſcaber, aut membranoſus. uitiatur admiſto pinus, aut nucis eius cortice. index eſt ignis. nam alij ſuffiti fumum edunt, thuris uero cortex ardet cum odoris ſuauitate.

Malabathri folium probatur quod recens eſt, ſubalbidum, quod halitu odoris ſenſum tentat, & in ſuauitate odoris perſtat, nardo ſimilis ad guſtum, nullo ſalis ſapore admiſto.

Medulla primas tenet ceruina, ſecundas uitulina, tertias taurina, bona eſt quæ æſtate ad autumnum uergente colligitur. alijs enim temporibus ſanguinem admixtum habet. paratur ad reponendum recens ſubacta, & aqua affuſa. deinde per linteum traijcitur, tum denuo lauatur; uſque dum

aqua pura reddatur. postea in duplici uase liquatur sordibus fluitantibus penna sublatis. postquam concreuerit, in fictili nouo reponitur, derasa prius diligenter fece, siquæ post liquefactionem, excolationemq; subsederit.

Melilotus optimus est Atticus, quiq; in Cyzico nascitur croci colore & odore.

Papaueris succus optimus est densus & grauis, & halitu odoris somnum inducens, gustu amarus, qui in aqua facile liquescit, leuis, albus, non asper neque conglobatus, neque dum liquescit conglomeratus, non durus & qui soli expositus, non diffunditur, & quo ad lucernam admoto non atra flamma luceat. adulteratur lactucæ agrestis succo admisto.

Spica nardi melior est recens, leuis, comata, colore flauo, admodum odorata, cyperi odorem referens, spicam habens breuem, gustu amaram, linguam exsiccans, odoris bonitate diu permanente. hæc etiam diluta aqua uenditur. id quod cognoscitur ex spicæ candore, & squalore, amissa lanugine.

Omphacium eligito subflauum, friabile, egregie adstringens, linguamq; mordens.

Onyx præstat is, qui è rubro mari affertur albescens & pinguis.

Panacis radices præstantiores sunt siccæ, albæ, extentæ, non corrosæ, feruidæ gustui, & aromaticæ. Liquor uero probatur is, qui gustu est amarissimus, intrinsecus albus, extrinsecus croceus, qui leuorem habet, pinguisq; ac friabilis est; quiq; celeriter diluitur, & grauem ex se odorem mittit.

Piper probatur quod grauius est, plenum, non admodum rugosum, recens, & non furfuraceum.

Paucedani succus præstantior est is, qui graui odore, & colore rufo præditus est, gustuq; calefacit.

Polio montano utimur.

Resina terebinthina probatur quæ dilucidiore est colore, odorataq;. minus uero illa, quæ uitro est similis.

Myrrha primas fert ea, quæ Trogloditica *nominatur. eligito recentem myrrham, fragilem, leuem, ex omni parte sibi ipsi concolorem. & quæ confracta intus habeat candidas diuisiones humanorum unguium figura. quæ minutis glebis sit, amara, odorata acris. quæ uero ponderosa est, & picei coloris, ea est inutilis.*

Stacte myrrha bona est, quæ odorata est, leuorem habet, & cui oleum non sit admixtum.

Styrax præstat qui flauus est & pinguis, & resinosus, grumos habens subalbidos, cuius suauis odor diu perdurat, dumq; mollitur melleum humorem ex se remittit, crematur styrax, & igni torretur, & ad fuliginem thuris modo uaporatur.

Tragacantha est lacryma sectæ radici inhærens, in qua bonitate antecedit quæ pellucida est, leuoremq; habet, ac tenuis est, pura, & subalbida.

Hyosciamo utendum est eo, qui albis sit floribus. et semine itidem albo. si is non adsit, flauo utendum: nigrumq; ut inutilem, repudiare.

Galbanum excellit, quod thuri simile est carthilaginosum, purum, minime lignosum, & quod ferulæ, seminisq; aliquid admixtum habeat, odore

graui, neque admodum humidum, neque etiam ſiccum.

Chalcanthum hoc eſt atramentum ſutorium, eliɀgendum eſt, quod leuorem habet, & colore ceruleo æqualeq; eſt, & cruſtas habet ſquamarum modo, non lapidoſum, & boni coloris.

Auripigmentum optimum eſt habendum, quod cruſtaceum eſt, & aureo colore.

Terra ampelitis cæteris anteferenda eſt nigra, exiguisq; picearum carbonibus ſimilis et ſplendeſcens.

Diphryges anteferendum alijs eſt, quod guſtui æris ſaporem reddit, linguamq; abunde adſtringit, & exiccat.

Sulphur probatiſſimum eſt, quod ignem non eſt expertum, quodq; in eo genere ſplendet, ac pelluciɀdum eſt, & minime calculoſum. In eo autem quod ignem expertum fuerit, primas tenet uiride, & pinguiſſimum.

Indicus lapis probatiſſimus eſt, qui ceruleam ſpeɀciem, & leuorem habet, eſtq; ſuccoſus.

Cadmia optima eſt quæ botryitis, hoc eſt acinoſa nominatur, mediocriter ponderoſa, quæq; extremiɀtatem acinis ſimilem habet, colore ſpodij, fracta ciɀnerem intus habet atque rubiginem. Secundo loco cenſetur, quæ foris eſt cerulei coloris, intus uero maɀculis onychitæ lapidi, ſimilibus.

Pumex probatur qui leuiſſimus eſt, ac fiſtuɀloſus, ſciſſilisq;, nec lapidoſus, quiq; friabilis eſt, et candidus.

Lithargyrus, hoc eſt argenti ſpuma probatur maɀ

gis ea, quæ chrysitis, quasi aurea nominatur, quæq; splendet.

Lapis Asius anteferendus est cæteris, qui colore pumicis est, fistulosus & leuis, itemq; friabilis, quiq; discriminationes luteas in profundo habeat.

Lapis hæmatites probatissimus est, qui friabilis, rubeus, & in se ipso durus, & æqualis est: quiq; nihil habet admixtum.

Gagates lapis probatur, qui celerrime accenditur, & dum uritur, bituminis odor sentitur.

Magnes probatissimus est, qui facile ferrum trahit, & colore ad ceruleum uergente, & densus.

Melanteria cæteris præstat, quæ sulphureo colore est, leuorem habet, æqualis, pura, & in aquæ contactu statim nigrescit. uim in urendo habet eandem, quam misy.

Rubrica sinopica optima est, quæ est densa, & grauis, iocinoris colore, non calculosa, sibi ipsa tota concolor. & quæ cum diluitur, copiose diffunditur.

Misy eligendum est cyprium, quod auri speciem refert, durum, cumq; frangitur, aureas scintillas emittit, & stellarum more splendescit. Vritur eo modo, quo chalcitis, nisi quod ex eo psoricum non conficitur.

Plumbago probatissima est, quæ argenti spumæ speciem præ se fert, flaua, modice splendens, & in attritu rufa apparet.

Nitrum probatur quod leue est, rosaceo colore, aut albo, & foraminibus plenum.

Spuma nitri optima est leuissima, & grumosa,

& friabilis. eodem quo sal comburitur modo.

Pompholyx optima est Cypria, hæc aceto macerata æris halitum ex se emittit.

Sandaracha præferenda cæteris est ea, quæ admodum rufa est, florida, pura, colore cinnabaris, habetq; sulphuris halitum.

Stimmi præstantissimum est quod radiat, fulgetq; cum frangitur.

Alumen probatissimum est scissile, recens, admodum candidum, nec calculosum.

Sori anteferendum est Aegyptium, quodq; in frangendo nigrius apparet.

Fex præstat cæteris, quæ ex uino est.

Aes ustum probatur quod rubrum est, & in attritu cinnabaris colorem præfert. lauatur ut cadmia, ter in die aqua affusum.

Qui ceræ modus cum oleo sit. Cap. LVII.

SI unguenta, quæ à leuanda lassitudine, acopa dicuntur, conficere uolueris, oleum ceræ quadruplum inijcies. Si uero liquidum ceratum, ut in fracturis fit, duplum. Si medicamentum emplastri modo conficere uelimus, tantundem utriusque miscebimus, si aer nos ambiens sit moderatus: sin autem cera uetus, aut arida, aerq; frigidus fuerit, paulo plus olei adhibendum est: sicut etiam si cera fuerit pinguis, aerq; calidior, paulo minus olei debet esse. hæc uero paulo minor portio, est duodecima pars medij inter utramlibet partem excessus, etenim &

undecim, & tredecim olei uncijs ceræ libram admiscebimus.

De ponderibus, & mensuris. Cap. LVIII.

AMPHORA *Italica habet sextarios* XLVIII.
Sextarius continet libram unam, uncias octo.
Sextarius mellis libras duas continet.
Chus sextarios sex continet.
Sextarius heminas duas habet.
Cyathus drachmas duodecim.
Mina uncias octo continet.
Vncia scrupulos uiginti quatuor.
Olca scrupulos tres habet.
Obolus scrupulum medium.
Oxibaphum quartam heminæ partem:
Cheme magna drachmas tres continet.

Ex libro de compositione medicamentorum κατὰ τόπους renes calculo obnoxios seruans medicamentum. Cap. LIX.

VVARVM *passarum unc.* I. *adianti drach.* IIII. *seminis apij drachmæ dimidium, lithospermatis drach.* II. *amygdalarum amararum drach.* II. *damasonij drach.* I. *phu tantundem, succi plantaginis puri drach.* I. *seminis peponis repurgati, & seminis cucumeris singulorum drach.* I. *lemniæ sphragitidos drach. med. thuris insecti grana* VIII. *subigantur in minutissimas partes redacta, & in grana redigantur: tum cum oxysaccharo fermententur: fiantq; grana magnitudinis ciceris. ex ijsq; sin=*

gulis mensibus per octo dies grana quinque quotidie ex mixto oxysaccharo sumantur. cæteris uero mensis diebus, præter eos octo deinceps insequentes, hoc facito, quod sequitur, Cicerum ius in quo uuæ passæ absque acinis, itemq; anethum, menta, fœniculi radicum parum, saccharum, & amygdala subacta incocta sint, per colum traiectum bibe: ipsoq; per interualla utitor.

Loca in quibus uiperæ comperiuntur, sunt Phanus, Typanges, Achlada, Xerocastellum Alonitzin. * In horum montanis stationibus præstantiores, & laudabiles uiperæ degunt.

De latis emplastris, quæ κοπὰ, hoc est, contusa dicuntur. Cap. LX.

IN emplastris, quæ à latitudine platysmata uocantur, si medicamenti uim moderatam esse uelis ad cicatricem inducendam ulceribus, quæ difficiliter sanescunt, quartam metallicorum partem ceræ admiscebis. si uehementius medicamentum conficere proposueris, tertiam, ita tamen, ut cera in sole, aut ad ignem, aut aqua calida molliatur, atque ita metallica admisceantur.

Ex Antylli commentarijs de coctione medicamentorum, quæ ad emplastra conficienda adhibentur. Cap. LXI.

IN coquendis medicamentis argenti spuma cum oleo decoquetur, eam uero læuigatam rursus ex oleo conterere oportet, ut conspissescat, deinde ita leni igni continuo agitatam coquere. Primum autem intume-

scit, bullasq; emittit, ubi uero iam fere satis cocta fuerit, colorem feci similiorem recipiet. Coctionis terminus est, cum tumor se remittit, & non inquinat.

Molybdæna eodem modo, quo spuma argenti coquitur; eius coctionis modus est, ut non modo digitos non inquinet, sed etiam ut colorem ex igneo in fuluum, & admodum floridum commutet.

Aes non in ipso protinus initio ad coquendum imponitur, sed semicocto iam emplastro. modus coctionis, nisi admodum paucum iniectum sit, erit, cum color ipsius exuperet, et fuluum emplastrum faciat.

Sory, & diphryges ipsa quoque medio coctionis tempore iniiciuntur. Diphryges autem, ueluti etiam squama, coquitur usque dum eius color uincat reliqua. Sory uero non habet peculiarem coquendi terminum. sed is omnibus communis est, ut emplastrum non inquinans reddatur.

Chalcitis sicut æs coquitur, coquendi finem metimur, si emplastrum magis fuluum, magisq; phæniceum euaserit.

Aeris flos eo modo, quo æs, coquitur, eius terminus est is, qui coctioni communis est.

Atramentum sutorium medio coctionis tempore iniicitur, coctum emplastri colorem uehementiorem efficit, ac nisi reliqua obstiterint, emplastrum nigrum reddet.

Misy ad finem coctionis inditur, neque ullum habet coquendi finem sibi definitum.

Arsenicum, & sandaracha in fine coctionis imponuntur.

Plumbum ustum in media coctione adhibetur.

Cerussa in alba emplastra ad finem inditur. sic enim & colorem suum conseruat, & magis exalbescit. In nigra uero emplastra in initio, siquidem cocta cerussa fit nigrior.

Aerugo in emplastris uiridibus post coctionem inijcitur. in quibus uero ne in ollam quidem conijcitur, cætera ad ipsam ex aceto detritam, in mortarioq; manentem affunduntur. In melinis emplastris cum semicocta confectio est, imponitur. hæc enim mediocriter cocta melinum colorem efficit. in ijs uero, quæ geminam faciem, duplicemq; colorem præ se ferunt, quæ διπρόσωπα, & δίχρωμα nominantur, in ipso statim initio ærugo ponitur. in quibusdam enim coquendo melinum colorem primum inducit, qui duplicis coloris speciem præfert: postremo autem fuluum colorem reddit.

Alumen plerunque post coctionem additur. proprium coctionis modum nullum habet.

Rubrica ad finem inijcitur.

Cadmia, et pompholyx in principio imponuntur.

Sal, & nitrum in medio coctionis inijciuntur.

Sulphur in fine adijcitur. ipsius coctio nigra facit emplastra.

Terra omnis, itemq; lapides, atque etiam pumex ad finem plerunque inijciuntur.

Oleum si in initio resinæ alicui, aut pici liquidæ fuerit iniectum, facit, ut emplastrum non cohæreat. quam ob rem cum illa coctione cohaluerint, & constiterint, oleum indetur. reliquæ pinguedines fa-

lis expertes in medio coctionis tēpore imponendæ sunt.

Ex unguentis, irinum coquitur, cyprinum uero & rosaceum minus, cætera nequaquam coctionem ferunt, idcirco ad finem coctionis sunt immittenda.

Cera per se ipsa non coquitur, aduritur enim sola, sed nec etiam cum resina liquida, nec cum pice liquida; neque enim coit, uerum adijcitur aut oleo puro, aut oleoso, quod cum aliquo metallico coctum sit, aut resinæ, aut pici prius coctæ. ac cera quidem prius inijcitur, quàm cætera, quæ inijcienda sunt, coeant, atque cohæreant.

Resina arida post ceram inditur, liquida uero ipsa per se ante alia omnia coquitur, nisi eius perexigua sumatur portio.

Pix ante alia inijcitur. Finis coctionis eius picis, quæ liquida est, habetur cum coit, et spissatur, aridæ uero, præsertim si cum aceto coquitur, cum non amplius bullas emittit, neque intumescit.

Bitumen in principio impositum coquitur. id uero non est in leuorem redigendum, habet enim asperitates ficuum granis similes: in crassiores ergo partes est frangendum, & aceto incoquendum sic, ut non agitetur, donec non amplius bullas mittat.

Propolin præmollire oportet, & coquere: a coctione enim neutiquam diffunditur.

Ammoniacum circa mediam coctionem imponitur. si uero ad cruenta uulnera emplastrum paratur, aceto, aut uino erit macerandum. si molle fuerit emplastrum, qualia sunt, quæ ad anum parantur, cum aqua erit læuigandum; atque ita cæteris

iam coctis infundendum.

Opopanax multo post ammoniacum inijcitur. omnino autem paucam coctionem requirit, id quoque ex uino, aut aceto prius est læuigandum.

Galbanum coctionem neutiquam fert, sed ut ne inquinet digitos, emplastrum ab igne auferendum est, ipsumq; emollitum infundendum.

Sagapenum in mortario tunditur, & cum teneriusculum factum est, cum emplastro, quod ab igne sublatum sit, emollitur.

Aloe post coctionem inspergitur.

Succus papaueris pridie in modica aqua maceratur, & in mortario teritur, atque ita ei emplastrum affunditur.

Thapsia postremo loco inijcitur.

Bdelium læuigatum emplastro ab igne iam sublato inspergitur. sin autem pingue sit, ut læuigari non queat, ipsum æque, ac sagapenum contusum, ac in emplastri formam redactum simul cum emplastro molliemus.

Thus, & manna coctione iam perfecta insperguntur.

Myrrha cum modico mellis læuigata, aut cum aceto, & aqua, si modo humida emplastrum admittat, absoluta coctione iniicitur.

Semina, radices, et herbæ coctionem non ferunt, ergo læuigatis, & in mortario adhuc subsistentibus liquefacta reliqua affunduntur.

FINIS SECVNDI LIBRI.

QVID TERTIO LIBRO CONTINEATVR.

HOC *libro habetur, quæ unguenta, emplaſtra, malagmata, cataplaſmata, paſtilli, ſicca colyria, liquidaq́; probata ſint. itemq́; de agglutinantibus, ſmegmatis, dropacibusq́;, inunctionibus, antidotis, purgationibus, & ſuffitibus diſſeritur.*

Capita huius libri.

Halmyron.

Psilotrum Apollinaris.
Cnicus flauus Bassi.
Ex erica.
Vranium.
Achariston.
Ex thure.
Cygnus.
Libyanum ad pustulas, & alia permulta.
Ex cornu ceruino.
Nilium Demosthenis.
Collyrium madicum.
Spodiacum.
Nardinum.
Collyrium aromaticum,
Chiacum.
Siccum ad angulos oculorum scabiosos.
Diacenteton.
πάγχρηστος Erasistrati.
Collyrium ad pura, & impura ulcera.
Aliud ad pura ulcera.
Dionis collyrium.
Collyrium πεπιεσμένον appellatum.
Collyrium ad carbunculos.
Collyrium ad tabem.
Collyrium ad suffusiones.
Archigenis ad oculorum claritatem.
Demosthenis ad ueteres affectiones.
Cleonis gluten.
Siccum palpebras pulchras efficiens.
Aridum ad lippitudinem aridam.

Hiera Rufi.
Lyci purgans medicamentum.
Aliud purgans eos, quos elephantiasis exercet.
Inunctio purgans.
Suffitus.
Alius.
Alius.
Hiera simplex Rufi.
Xeromyron compositio Arabica.
Suffitus ad somnum conciliandum.
Suffitus ex cupresso, quod cyphi lunae dicitur.

ORIBASII SYNOPSEOS AD EVSTATHIVM FILIVM, LIBER TERTIVS.

De emplastrorum, & trochiscorum compositionibus.

b BASILICON, *quod etiam tetrapharmacum dicitur, habet pares portiones ceræ, picis, resinæ frictæ, seui taurini. si celeriter concoquere, carnemq́; inducere uolueris, unam thuris partem ad duodecim basilici partes admisceto.*

Enneapharmacon ualet ad suppurandum, egregie facit ad uacuas distentiones, et ad eas etiam, quæ in thorace sunt, & ad fistulas, quas etiam emollit. est item ad uteri duritias aptum, atque ulcera, quæ in eo sunt solutum sanat. habet autem ceræ, medullæ ceruinæ, adipis anserini, taurini, butyri, terebinthinæ, mellis, olei rosacei, cicini paria pondera. nonnulli autem rosacei loco liliaceum ponunt. hoc purgat, ad cicatricem perducit, carnem creat.

Ex cadmia ad cicatricem inducendam, habet cadmiæ ustæ, & uino præparatæ, calcitidis ustæ, singulorum unciam unam. olei myrtei, ceræ, resinæ, colophoniæ singulorum libram unam, uini Italici, quod satis est. Chalcitis, & cadmia ex uino terantur, ut liquidi cerati consistentiam habeant, ceram uero, ac resinam eliquans in ollam testaceam immittito, metallica cum uino imponantur, omnibusq́; in

mortario læuigatis utitor. ad inueterata utere hoc puro emollito. ad recentia, cum cerato rosaceo.

Attalicum album, quod facit ad ulcera senum, & eorum, qui mollem cutim habent, & eorum, qui ulceribus humidis infestantur, sanatq; ulcera crurum, & egregie ualet ad abrasa genuum, & in quibus membrana ossa tegens, nuda est: habet spumæ argenti pondo denarium centum, cerussæ pondo denarium centum, ceræ albæ pondo denarium quinquaginta, terebinthinæ pondo denarium uigintiquinque, thuris uncias tres, aluminis scissilis pondo scrup. sex, piperis pondo denariorum trium, olei ueteris heminas duas, aquæ heminas duas, metallica in sole coquito donec non amplius digitos inquinent, resinam & ceram diligenter in unum componito, thus primum indito, secundo loco alumen, ultimo piper. Aliqui pro pipere cyperum inijciunt.

Phœnicinum Galeni habet adipis suilli ueteris, salisq; expertis libras duas, spumæ argenti libras tres, olei antiquissimi libras tres, chalcitidis uncias quatuor, chalcitidem tritam, ac contusam tenuissimo cribro cribratam in mortarium conijce, & diligenter tere donec subtilissima reddatur, deinde argenti spumam tenuissimo itidem cribro cribratam, et in tenuissimum pollinem redactam infunde, & in mortario diligenter unà contunde, oleumq; in sole admisceto, ut liquidum medicamentum permaneat: postremo loco adeps caprinus pondo librarum duarum adijcitur, qui ipse quoque est diligenter contundendus. ita omnia in cacabo coques, & rudicula ex palma agitabis:

cortex uiridis externus ipsius uirgæ palmeæ auferendus est, ut suum humorem impertiri medicamento queat. Vnus autem *palmæ ramus tibi ad coctionem satis erit; ut crassiore eius parte pro spatha utaris. ramulos autem, qui crassæ particulæ adhærent, quiq; utrinque exoriuntur, resecabis, & corticem detrahes, & in minutas partes concisos in medicamentum conijcies, ut eorum succum eidem impertiant. spatha autem statim ab initio uti par est, tenues uero palmæ particulas inijcere oportet, cum uidebis medicamentum cerato similem habere consistentiam: nam si ab initio eas immittas, earum succus coquendo consumetur, quem nos propter eius adstringendi uim, manere copiose, uolumus. quinetiam ipsius spathæ pars quæ à medicamento exsiccata fuerit, præcidenda est. id quod bis, & ter erit faciendum, si eam arefactam uidebis.* Perspicuum *autem est, palmæ ramum, & recens, & eodem die præcisum esse debere, ut succi plenus sit.* Medicamen*tum uero tum demum erit coctum, cum non inquinabit.* Hoc *uteris ad cruenta uulnera, quæq; ad cicatricem difficiliter perducuntur, & ad sinus oleo dilutum.* Conuenit *omnibus partibus inflammatis, podagris, articulorum doloribus, nisi quo tempore dolores uehementes sunt. aptum est bubonibus, tuberculis, ambustis, pernionibus, ossium fracturis, & omnibus denique fluidis affectionibus.* In *hoc medicamento dissoluendo hunc modum seruabis, ut medicamentum paululum olei mensuram excedat, ac præsertim æstiuo tempore, ut si medicamenti sint unciæ de=*

cem, olei nouem apponantur.

Viride, quod lite appellatur, rosaceo dilutum ulcus cauum, & apertum sanat. Constat ex ceræ, resinæq́; frictæ, singulorum libra una, æruginis libris duabus, olei heminis duabus, hoc delicatis adhibendum est.

Dichromon, idest duplicis coloris, est, in quo sunt, æris usti, aluminis scissilis, ammoniaci thymiamatis singulorum unciæ unæ, ceræ, colophoniæ, adipis taurini, aut suilli singulorum uncia una. sicca ex aceto læuigentur.

Pentatheton habet ceræ, adipis taurini, resinæ frictæ, picis, calcis pares portiones. usus tempore olei sicyonij quadrantem, ceræ uncias tres, olei unciam medicamenti quadranti adijcito, ex uino, & aceto contundito, atque utitor.

Ex hyosciamo, quod psitacion dicitur, habet resinæ frictæ, ceræ, adipis suilli, liquoris hyosciami pares portiones.

Myrteum habet spumæ argenti unc. sex, ceræ unciam unam, olei myrtei uncias duas, uini quod satis est.

Album ad ambusta habet spumæ argenti, cerussæ, sulphuris uiui, singulorum uncias sex, ceræ uncias quatuor, olei myrtini quod satis est. Aliud. spumæ argenti uncia, plumbi combusti uncia, ceræ unciæ duæ, olei myrtini uncia.

Copton platysma habet æruginis unciam, squamæ æris unciam, terebinthinæ uncias duas, ceræ uncias quinque. Cera, & resina in pila terantur, &

in unum redigantur, deinde ærugo adijciatur, ut emplastrum fiat, quod in tantam latitudinem extendatur, quanta satis sit ad ulcus comprehendendum, singulis autem diebus soluatur.

Aphrum sanguinem supprimens facit ad insignes diuisiones, præsertim quæ in capite sunt, ad fistulas, sinus, fracturas. item hepaticis, & lienosis conuenit: absque inflammatione glutinat. Carthilaginibus etiam, ac neruis, ossibusq; præcisis mirabiliter prodest; ualet quoque ad ulcera profunda, & sinus: nam insigniter glutinat. Iam uero in abscesibus cum eiecta est sanies, imponitur. Est etiam ad supprimendum sanguinem præstantissimum, & præsertim in ijs, qui sanguinem reiectant. duobus autem linteis est inspargendum, alterum pectori, et costis imponendum, alterum dorso: nam præter omnium opinionem sanguinem sistit. Est præterea ad canum morsus accommodatum, & inflammationes omnino sedat: & ea, quæ uulneribus adhibentur, uincit omnia. hiberno tempore diebus septem soluitur, æstiuo quinque: si necessitas urgeat, tribus. habet autem ceræ, picis, bituminis, pityinæ liquidæ singulorum * unciam unam, mannæ uncias sex, cerussæ uncias quatuor, atramenti sutorij tantundem, opopanacis uncias duas, rosacei libras duas, alij selibram, aceti heminas duas. ceram, bitumen, oleum, acetum in ollam conijcito, ac parum liquato, deinde picem, ac resinam in minutissimas particulas diligenter concisas adijcito, ubi semicoctum fuerit, ollam tollito, & aliquandiu refrigerato, & atramentum

* Gal. habet libram.

ſutorium percolatum, læuigatumq; ex duabus aceti heminis paulatim, ne efferueſcat, inſpergito. hoc infuſo, iterum leniter coquito, agitando. cum non amplius inquinat, ab igne amoueto, opopanacem in aceto, quod reliquum fuerit, ita pridie maceratum, ut diſſoluatur, infundito: deinde ceruſſam, mannamq; unà pariter probe tritas inſpergito, & paululum tepefaciens quouſque in unum coeant, obſerua ne opopanax, & manna comburantur, in mortarium funde, & refrigerari ſinito, ac rurſus ſubactum reponito.

Geranion Poletis facit ad neruos craſſorum humorum plenos, ac laxatos, & in quibus periculum reſolutionis imminet & ad fluxiones, quæ ad articulos feruntur, in quibus tumor etiam oritur. & ad partes quæ prolapſæ ſunt, & ad recenti cicatrice contractos articulos, & incuruatos, quiq; ſi ui moueantur, ſtrepunt, ut ſinguli ſonum edant. Valet etiam, cum in cubitis, aut genibus, aut aliqua alia particula lentus humor, aut flatus continetur. ſanat ganglia, & omnes concretiones, & ſteatomata, & atheromata. Accommodatum etiam eſt ad aneuryſmata, ad ſtrumas, & panos. omnia præterea indurata emollit, rumpit, exterget, attenuat, & glutinat, ac relaxata corroborat. Eius compoſitio eſt hæc, ramenti æreæ ſtatuæ ſordidæ, & æruginoſæ, quale in ijs quæ inunguntur, reperitur, unciæ uigintiquatuor, ceræ tantundem, ſandicis libra, ſandarachæ libra, terebinthinæ libra. ſi ramentum durius ſit, tunc tantundem terebinthinæ imponito.

gruis pennas omnes hoc modo crematas addito. In ollam fictilem nouam pennas omnes pone. os & totam ollam argilla illine, eamq́; in fornacem conijce donec ignita argilla sit; tunc extrahe, atque aperi, pennæ adustæ, & in unum redacte comperientur: eas ad strigmenti formam terito, deinde ceram, ac resinam super carbonibus liquato, tum sandaracham & sandicem contritum affundito, & donec probe mixta hæc fuerint, agitato. postea ramentum in mortarium coniectum diligenter conterito, ut omnia affusa cum cera misceantur, & medicamentum ad emplastri formam redigatur.

*Quod ex dictamno conficitur, habet dictamni partes uiginti octo, chamæmeli partes duodecim, sphagni partes quinque: pentaphylli partes quatuor, cyperi partes septem, aristolochiæ partes trigintaquinque, ireos partes septem, polij partes duodecim, centaurij partes duodecim, gentianæ tantundem, libanotidos partes sex, gagatis partes septem, spumæ argenti partes centumquinquaginta, olei ueteris partes octo & quadraginta, ceræ partes duodecim, resinæ siccæ partes triginta duas, colophoniæ partes quinquaginta, terebinthinæ partes quatuordecim, terræ ampelitidis partes uigintiquatuor, aut pityine siccæ partes duodecim, ammoniaci thymiamatis partes triginta quinque, squamæ æris partes triginta octo, æris combusti partes duas de uiginti, propoleos partes duodecim, diphrygis partes octo, * amyli partes duodecim, cerussæ tantundem, aloes partes sexdecim, chalciteos partes decem, atramenti* * Alias rubricæ

sutorij partes uiginti quatuor, thuris albi partes duodecim, myrrhæ partes septem. Oleum prius leni igni calefacere oportet, deinde argenti spumam in subtilissimum pollinem redactam inijcere paulatim agitando donec colorem mutet, & aliquantulum consistat. deinde picem, terramq; ampelitidem addere. cumq; densari inceperit, cera inijcienda est, deinde resina & colophonia, tum ammoniacum contritum: ad hæc squama æris, atque æs. tum rubricam, & diphryges: tum chalcitidem, atramentum sutorium, & cerussam, deinde libanotida & myrrham, & aloen, deinde totam terebinthinam & thus: hæcq; omnia ut par est, mixta ab igne detrahes. & ita herbas læuigatas inijce spatha agitando, ultimo uero loco chamæmelum infundito. Vtere hoc medicamento ad neruos uulneratos, ad ulcera uetusta, ad uenenatorum animalium ictus, & morsus, ad scorpionum morsus, ad condylomata, & ganglia, ad strumas, & lenticulas, parotidas, & phymata, et fistulas, & ad chironia, & maligna ulcera omnia, & ad ossa. itemq; euellit spicula, & tela. carnem et cicatricem inducit. inflammationes discutit. facit & ad omnia thoracis uitia, & ad præcordiorum affectiones & duritias, uel scirrhos, & ad aquam inter cutem: & ad articulos contractos, & ad ossium fracturas: & ad ulcera curatu difficilia, & depascentia: & ad neruos præcisos, & ad contusiones, & putredines, & abscessus, & perniones, & carbones, & ad quæcunque emollienda sunt. Itemq; fluxiones oculorum, fronti admotum sistit. Rosaceo

autem

autem dilutum ad aures purulentas, ad ea quæ in pudendis, & ano sunt, ualet. Prodest etiam in suffitu uuluis, quas frigus oblæsit: & ijs quæ difficiliter partum edunt. nam ita fœtum uiuum educes, neque ulla ex parte lædes, itemq; secundas, quæ uocantur, si usu ueniat. Auxiliatur etiam morbis, qui ex circuitu redeunt, si ante accessionem fronti adhibeatur. Iam uero si in domo suffitus ex eo fiat, & uiperas, & omnia quæ uenenum iaculantur, extrudet.

Ex lini semine Poletis facit ad thoracis affectiones, emollit, ac digerit, ac neruosarum partium inflammationes mitigat. facit ad podagricas exacerbationes, & contractos articulos relaxat. Lini seminis pars una, ceræ partes quatuor, colophoniæ tantundem, farinæ hordeaceæ partes duæ, resinæ cupressi tantundem, thlaspeos pars una, chamæmeli, pilularum uiridium cupressi clausarum cuiusque pars una, olei ueteris partes duæ. Ceram & colophoniam ad carbones liquato, oleumq; mouendo adijcito. his diligenter mistis ollam ab igni auferto. cupressi pilulas tritas imponito animum adhibendo, ne medicamentum efferuescat, et intumescat, & ollam egrediatur, deinde farinam, tum lini semen, postea thlaspin, postremo chamæmelum adiungito, ad ignemq; iterum ponito, commisceto donec probe coeant. his in unum redactis resinam cupressi ad finem inijce: cumq; hæc eliquata fuerit, medicamentum in mortarium aqua semiplenum uersa, deinde emolli, atque utitor.

Ex uerbenaca, uel ex sacra herba, quod ad Pole-

tem refertur, facit ad capitis dolorem ueterem & recentem, ad hemicraniam, si fronti & temporibus applicetur. Valet etiam ad dentium dolores, et oculorum fluxiones. itemq; ad urinæ difficultatem pubi impositum. est etiam accommodatum ijs, qui à scorpione icti sunt, & denique neruosarum partium inflammationibus. habet autem sacræ herbæ, aut uerbenacæ partes nouem, resinæ colophoniæ partes uiginti quatuor, ceræ partes quatuor, olei partes duas.

Emplastrum elephantinum, siue ex dorycnio, quod Poletes confecit, ualet ad articulos contractos, ad callos fracturarum (emollit enim, & soluit uitiosas agnationes) itemq; strumas amotu difficiles, atque ad ea quæ induruerunt, et quæ ægre maturantur, quæq; contumacia sunt. nam diffundit, emollit, digerit, ac discutit uehementer. quod si eboris portionem medicamento illinas, itaq; decem dies illitam dimiseris, ita mollè effeceris, ut perfodi queat. Si uero plures dies ita continueris, molle uidebis æque, ac lorum. Medicamentum fit ex his. Dorycnij recentis uiridis, aut in umbra arefacti partes decem, radicis mandragoræ uel uiridis, uel siccæ, partes duæ, radicis panacis partes sex, resinæ colophoniæ partes uiginti, resinæ liquidæ pineæ partes quatuor. opopanacis partes duæ, terebinthinæ partes duodecim, bdelij partes uiginti, ceræ partes duodecim, aceti albi hemina, aut plus eo, si medicamentum capax sit. Dorycnium si uiride sit, totum cum radicibus euulsum in mortarium conijciendum est, et uehementer contundendum aceto paulatim instillato.

idem faciendum est, cum mandragoræ radix imponitur. panacis autem radicem in frusta secans, & conterens per se inijcies, deinde bdelium. quod cum in mortario prius confregeris, acetum instillando, admotis uiribus contunde, usquedum emplastri formam acquirat. deinde apparatas herbas misce, postremoq; opopanacem ex aceto læuigatum infunde. medicamento confecto utitor.

Emplastrum ex anthemide. Anthemida uerno tempore florentem, & coloratam legere oportet, ex eáq; succum exprimere, & in sole exsiccare: deinde sumere resinæ colophoniæ partes duas et quadraginta, pineæ partes octo, ceræ tantundem, olei partes quatuor: tum succum herbæ dissolutum paulatim compones, ab igni auferes, in mortarium conijcies, diligenter permiscebis, ut in unum conducantur. Vtere ad uulnera cruenta, carnis fracturas, ulcera maligna, uetusta, quæq; labra pertumida habent, graueq; olent, & difficiliter ad cicatricem perducuntur, ad bestiarum uirus eiaculantium morsus, ad unguium pterygia, ad neruos crasso humore imbutos, ijq; siue in articulis sint diuturni & dolorem excitantes, siue etiam ex inflammatione ægre moueantur, & dolore afficiant: ad fistulas, ad strumas, ad osium denudationes. ad ganglia, ad dothienas, ad steatomata, ad nomas, ad sinus, ad coli intestini flatus, ad partes, in quibus frigus dolorem excitauit, ad ambusta, ad præcordia, uiscera, & stomachum, ad uitia thoracis, & item alia, ad abscessus. importunum et copiosum sanguinis è nari-

bus fluxum ſiſtit. in quo caſu ſtomacho applicandum medicamentum eſt: præſtat tamen fronti etiam adhibere. fluxiones, quæ ad oculos feruntur, eius ſplenium fronti appoſitum cohibet. roſaceo uero dilutum imponitur ulceribus, quæ in genitalibus depaſcendo ſerpunt.

* *Halmyron uero dicitur, in quo lapis eſt quidam denſus, grauis, lenis, totus ſalſus, unius tantum coloris, quem * Indicum uocant. hic aduſtus, & ignitus, ac refrigeratus albus apparet. hunc diligenter teras, et per cribrum traijcias, et oui album admiſceas, ulceráq; puerorum quæ aperta non ſunt, unges. quinetiam ulcera ſerpentia ſiſtes, atque exſiccabis, et ex eo optimum medicamentum parabis. reſinæ colophoniæ partes uiginti quatuor, liquidæ partes ſex, ceræ partes quinque, olei partes tres, lapidis partes ſex. hoc medicamentum habet uim purgandi, exſiccandi, per halitum digerendi, attenuandi, diffundendi, glutinandi, cicatricem inducendi. ualet ad eos qui dolore conficiuntur, et quibus uentriculus propter eius imbecillitatem, grauitatem affert. Facit etiam ad nuper perforata, et ad uetera ulcera, et ad ſtrumas, et denique ex roſaceo ad aures purulentas.*

* *Alius lib. habet Medicum.*

Ex ſalicibus, quod Magnus inuenit, ſine mordicatione exſiccans ad omnes deſtillationes facit. Salicis folia uirentia terito, uini ueteris quantum ad infuſionem ſatis ſit, addito, et ad lentum ignem diu coquito. deinde in pilam iterum reijcito, et ſimul contundito diligenter. et linteo denſo hæc ita contrita

excipito, et comprimito, ut succus exprimatur, postea sumito colophoniæ uncias uigintiquatuor, olei uncias duas, succi expreßi libram, colophoniamq́; prius cum oleo percolatam placido igni decoques, quousque in aquam coniecta, & manibus subacta, non inquinet. tum uero ceræ uncias uiginti quatuor admisceto, eaq́; liquefacta, ollaq́; ab igni amota, salicis succus paulatim admodum inijciatur. deinde igni admoueatur, & placide coquatur, ut ne comburatur. cum medicamentum ita in uase commistum fuerit, mortarium eodem succo perfunde, & in ipsum conijce medicamentum, idq́; manibus subigito, & emollito, atque utitor.

E buccinis quod ualet ad digerendum per halitum non mordendo, habet spumæ argenti drachmas XVI. cineris buccinarum unc. X V I I. cerussæ unc. X X. olei antiqui heminam. terebinthinæ drach. X I I I. thuris drach. X X. aquæ cyathos. I I I I.

Ad alopeciam, euphorbij & thapsiæ utriusque partes duas, sulphuris uiui partes quatuor, elebori albi, aut nigri partem unam: his ceræ partes quindecim admisceto, & oleo laurino antiquo eliquato. Erit hoc medicamentum præstantißimum ad inueteratas, & curatu difficiles alopecias. Si thapsia tibi non suppetat, tantundem ponito aut seminis nasturtij, aut erucæ. Siq́; laurinum non adsit, liquidam picem adijcito.

Adamantij ad alopecias. Alliorum cinere ex melle ungito.

Ex salicibus præclarum, & ad multos usus ac-

commodatum medicamentum, non secus quam quæ supra sunt allata, Crito sic recensuit. Medicamentum ex salicibus facit ad ulcera cruenta, articulos solutos, & ad fistulas impositum, ad flaccidas carnes, præsertim quæ in extremis sunt partibus: & ad erysipelata, aliasq́; plerasque affectiones sine ustionibus. habet autem mysios, chalcitidis, æruginis, cerussæ, gallarum non tritarum, aluminis scissi, & rotundi, melanteriæ singulorum uncias sex, ceræ resinæ pityinæ, picis bituminis, foliorum salicis singulorum uncias duas, olei heminam unam & uncias quatuor, atramenti sutorij uncias sex, malicorij uncias tres, aceti sextarios sex. Folia salicis triduum aceto madefacta coque quousque acetum in sextarios duos redigatur: deinde ærugini, cerussæ, melanteriæ, atque alijs prius tritis folia, quæ ipsa quoque diligenter læuigata sint: deinde sicca læuigata addito, & in unum redigito: postea liquefacta superfundito, & componito, atque utitor.

Ad cancros ulceratos medicamentum mitissimum ex his fiet. argenti spumæ, ceræ, adipis suilli singulorum libram cape, uitellos ouorum tostorum decem: olei cyathos octo. Argenti spumam ex aqua, quæ satis sit, contere, simul etiam aliquid olei affundens, ouorumq́; uitellos simul tere: adipemq́; expurgatum cum cera eliquato, & contritæ argenti spumæ adijcito, ac reliquum oleum indito. huius medicamenti usus est, ut si cum linamento adhibeatur, cum rosaceo, aut lentiscino, aut irino, ut conuenire uidebitur, imponendum sit: si uero ulcus doloris expers

ſit, myrrhæ, ireos, ariſtolochiæ ſingularum drachmæ tres commiſceantur. atque ita etiam non ulceratis conueniet.

Adamant:j *medicamentum ad ulcera phagedænica. althæa uiridis, uel ſicca ſeuo hircino excepta utere. ſi uero mirum in modum humida ſint ulcera, linamenta ſicca prius impone, & ſeuum cum althæa adhibe.* Ad *hoc etiam utere ijs, quæ trigeſimo quinto capite deſcribuntur.*

Ad *cancros in quibus multa, ac depaſcens eroſio ſit, hoc auxiliũ mirabiliter facit, quod habet uini boni potentis ſextarios * uiginti; rhois excoriariæ, lib. unam, rotularum cupreſſi tantundem, gallarum immaturarum non contuſarum uncias ſex. caſſiæ optimæ tantundem. contuſa macerantur quatriduum, & coquuntur ad tertias, aut quartas, rudicula cupreſſi agitando. hiſq; ualde expreſſis, & abiectis, reliqua ad mellis ſpiſſitudinem coquuntur. & in uas uitreum effunduntur.* Vſus *eius medicamenti eſt, ut eo puro utaris ad depaſcentes cancros: quod ſi ſpiſſius ſit, uino poteris liquidum reddere, id quod maxime uſu uenit in pudendi muliebris ſinu.* Dolores *etiam ſedat lacte dilutum. quod alias quoque nomas, mirabiliter ſanat.*

** Alter codex habet unum ſextarium.*

Ad *inteſtina prolapſa facit hoc, quod habet cupreſſi pilularum paruarum, & tenerarum, malicorij, ſingulorum uncias tres, uini nigri, quod ſatis eſt. coque uinum affundendo, donec omnino diſſoluantur. deinde in mortarium conijce, & ſubige diligenter; & adipe ſuillo ueteri excipe, ut empla=*

stri spissitudinem habeat. tum super linteo extende, ac prius intestinum reducito. foris autem pharmaco mollem spongiam applica. solues autem medicamentum tertio, aut quarto quoque die.

Adamantini ad herniam, cum intestinum in scrotum descendit. habet gallarum, halicacabi, radicis urticæ portiones pares. uino adstringente prius coque, deinde læuiga, donec fiat cerati crassities. peritonæo applica. solue septimo die à curatione. prius tamen delapsum intestinum ad pristinum locum retrahito.

Aliud ad idem. uuæ passæ acinis eiectis libram, cumini ad strigmentum redacti, uncias sex, nitri uncias tres. læuigatis utitor. Si uero propter adstrictionis molestiam opus sit, cerato sicyonio, locum mastiche trita perspergendo, uteris.

Adamantini medicamentum ad ramicem inguinis, habet gallarum unciam, lapidis pyritis uncias tres, pyrethri uncias duas, nitri unciam, terebinthinæ unciam, silphij tantundem, sandarachæ drachmas duas, ceræ uncias tres, axungiæ ueteris uncias duas, aluminis liquidi unciam. sicca uino quod mare expertum non sit, & sapa læuigato, & liquata adijcito.

Ad ramicem inguinis, et aquosum. Bdelium saliua ieiunus macerato, donec habeat emplastri consistentiam, atque utere.

Aliud. folia, ramulos, & pilulas cupressi recentes, ac teneras læuigabis, & ad emplastri similitudinem alligato. Quidam cum ex uino prius coxerint, idem faciunt. hoc enim corporibus nimio humore

languentibus magnopere confert. exsiccat enim, & corroborat.

Ad aquosos ramices, *carnium passularum, ammeos, terebinthinæ, singulorum drach.* VIII. *nitri rubei drach.* X. *mellis optimi unc.* II. *arida per se minutissime contundito, & cribrato, passulasq; diligenter subactas misceto, & simul conficito. tum mel cum terebinthina parce decoctum infundito, et ad emplastri formam redigito. sicca demum læuigata melli adijcito, emollitoq;, & utere. porro coxendicem uitta deuincies. æger uero quiescat, & abstineat à balneo. alternis diebus uinculum solues, & loco spongia foto nouum medicamentum adhibebis.*

Adamantini *ad meliceridas, et quæ similia sunt. ceræ unciæ* II. *terebinthinæ unciæ* II. *squamæ æris unciæ* II. *sulphuris ignem non experti uncia, radicis siccæ canabis agrestis denarium pondo* XXXV. *olei ueteris uncia. radices ex oleo coque.*

Corax *ad nomas ualens habet thuris unc. duas, æruginis unc.* IIII. *terebinthinæ unc.* VIII. *atramenti sutorij unc.* XVI. *ceræ unc.* VIII. *gallarum unc.* II. *seui taurini unciam, mellis unc.* II. *aceti quantum satis est.*

Ad ramicem gutturis, *ex sale, facit etiam ad eos, in quibus per halitum digerere oportet. habet autem salis communis tosti drach.* I. *cineris porrorum drach. cerussæ unciam, olei tantundem. coquito donec manus non inficiat.*

Ad *sedis inflammationes facit hoc, quod habet, oui uitellum tostum, opij obolum, croci tantundem,*

mellis quod satis est.

Emplastrum ad tentiginem ciendam, habet eupatorij uncias octo, seminis erucæ, pyrethri, utriusque uncias quatuor, canchryos uncias tres, pudendi ceruini uncias duas, caudæ scinci uncias duas, euphorbij unciam unam, terebinthinæ tantundem, ceræ uncias quatuor, oua passerum tragloditarum numero tria, stelliones, oleo laurino, aut irino adhuc uiui madescant, & ex aceto in uase ex fimo, & cocto, diebus quadraginta seruentur.

Ad fracturas ossium, picis brutiæ libram unam, spumæ argenti libram unam, uncias quatuor, thuris uncias octo, terebinthinæ uncias octo, seui taurini libram unam, uncias quatuor, galbani unciam unam, opopanacis tantundem, ceræ uncias quatuor, olei ueteris libram unam, aceti uncias quinque componito

Ad teneros, & qui ex ulceribus nimis grauiter conflictantur, adhibe ceræ, unc. I. cerussæ, unc. II. thuris unciam, salis ammoniaci uncias quatuor, squamæ Cypriæ uncias duas, aluminis scissilis, æruginis, mali corij, calcis uiuæ, singulorum unciam. Alij pro ærugine, habent sulphuris duplum, & squamæ dimidium.

Ad phagedænas ex quarto extremo de composi- tione medicamentorum per genera, habet cerussæ uncias octo, sulphuris ignem non experti uncias II. squamæ, thuris, æruginis singulorum unciam, malicorij unc. II. salis ammoniaci unciam, aluminis uncias II. calcis uiuæ unciam, ceræ libram, rosacei*

unciam. ceram, & rosaceum eliquans refrigera, cætera læuigato. cum uti uelis linteum latum, quantum ulcus est., capito, medicamentumq; imponito, & superdabis spongiam ex aqua frigida, & medicamentum tertio, aut quarto die commutabis.

Adamantini ad phagedænas, & antiqua ulcera, quæque difficiliter ad cicatricem perducuntur. Bulborum scillæ unius, quod maxime tenerum est, in olei sextarium conijce, & coque donec ad tertiam partem redigatur: oleo utere, ulcus penna inungens, nec linamentum indens. Idem purgat, car-
* nem, cicatricemq; inducit. Qui uero maiore auxilio indigeat, cum hoc medicamento unctus fuerit, apponat pastinacæ folia trita ex melle. Erit autem præstantior ad hanc rem pastinaca erratica, si ea non suppetat, satiua capiatur.

Aliud ad omnia ulcera maligna, & phagedænica, quod habet, succi Cyrenaici, ungulæ asini combustæ, cancrorum fluuiatilium combustorum singulorum unciam, plumbi usti, lentisci, cadmiæ, thuris singulorum unciam mediam. Vngulam autem ex lacte asinino læuigabis, cancros ex aqua, plumbum uero, & cadmiam oxyrrhodino separatim. his læuigatis adde succum, & thus cum modico oleo myrtino, omniaq; simul commisce, & conficito ad modum agglutinamenti, & linteo inspersum impone, & ubi exsiccatum erit, sæpe mutabis, cum solum à sanie inquinetur.

Ad ulcera maligna, difficiliter ad cicatricem peruenientia, putrescentia, & flaccida. lemnium si-

gillum huiusmodi ulcera ualde adiuuat præparatum ad luti consistentiam: si uero ulcus sordidum, & ualde flaccidum fuerit, & in conspectu sit, sigillum aceto acerrimo asperges, si minus, uino, aut aqua, aut posca, aut oxymelite, aut mulsa.

Ad ulcera carcinode, & maligna, & ad inflammationes pudendi, testium, ani, mammarum, itemq; ad rhagadas, rugas, & ardores sedis, & testium. In mortario plumbeo, & pistillo plumbeo tere ad strigmenti crassitudinem cum rosaceo, aut omphacino oleo semperuiuæ succum, aut umbilici ueneris, aut lactucæ, aut psyllij, aut uuæ acerbæ, & inunge. Centaurium minus recens illitum cicatricem inducit ulceribus, quæ ad eam ægre perueniunt, & quæ maligna sunt, sanat.

Ad ulcera perhumida, Cupressi folia, & rami, & fructus noui, & teneri, ad emplastri modum apposita, uel per se, uel uino madida, ulcerum flaccidorum, & putrescentium cicatrices sine dolore, et tuto depascuntur. Vtere etiam remedio, quod supra uigesimo quinto, & sexto loco descripsimus.

Ad idem. Cyperi radices maxime accommodatæ sunt ad ulcera, quæ propter nimium humorem ad cicatricem ægre perueniunt: cucurbitæ siccæ combustæ cinis ulceribus non inflammatis, at humidis, & putrescentibus conuenit, præsertim uero ijs, quæ in præputio pudendi sunt. Radicis anethi cinis idem facit.

Ad ulcera maligna fluentia, & putrescentia, plantaginem uiridem adhibe, aut siccam contusam.

appone. Isatis satiua efficax est contra huiusmodi ulcera putrescentia, & depascentia: si uero uehementior isatis uideatur, quam ferre queat habitus ægrotantis, eiusdem folijs aut panem, aut hordeaceam, aut triticeam farinam, & polentam adijciemus.

Ad ulcera chironia, squamæ eris denarios X. *aluminis scissilis denarios* II. *ceræ quantum satis est; ceram calefac, et emolli, sicca subtilissime trita commisce, in linteum conijce, loco admoue.* Vel *alumen scissile combustum, & tritum inspergito.*

Ad eadem. Hyssopi *unc.* IIII. *uuarum passarum drach.* IIII. *nitri unc.* I. *læuigato, & apponito, ulcus melle prius inungito.*

Ad *putrida, & depascentia.* Chalcitis, *auripigmentum, calx uel per se, uel simul admota, faciunt.* Aut *marrubium coctum ex uino adhibe.* Aut *eruum tritum ex melle imponito.* Aut *oliuæ folijs teneris coctis in uino, & contritis similiter utitor, aqua autem marina calida perfundito.*

Ad uermes, qui in ulceribus putrescentibus nascuntur, ualet calaminthæ succus, aut ipsa calamintha uiridis læuigata, & adhibita.

Ad inueteratas, fistulosas, & in quibus caro difficulter crescit, ulcerum cauitates, quæ ex distillationibus fiunt. Ostreorum *ossa combure, læuiga, insperge. item paucedani radix sicca contrita ad strigmenti formam; hæc enim expurgat, carnem, & cicatricem inducit.*

Ad ulcera flaccida. Lanæ *combustæ tritæ admo=*

tæ. marcescentes porro carnes in ulceribus statim absumit platani cortex ustus, & tritus inspersus. Quæ uero propter humoris copiam flaccida, & sordida sunt, ea etiam curat.

Ad *ulcera, quæ ægre ad cicatricem perueniunt. Aloe sanat ulcera, quæ difficiliter ad cicatricem perducuntur, præsertim uero in sede, & pudendo, & eorum etiam inflammationem præcipue sedat aqua diluta.*

Ad *ulcera uetusta facit cera in sole emollita, cui squamæ æris ad strigmentum redactæ quamplurimum potes, aut chrysocollam addas; linteo autem imponendum medicamentum est, & non sæpe auferendum.*

Ad *maculas, & cicatrices exterendas, gallas immaturas, melanteriam, itemq; malicorium contusa, ut succum emittant, impone, & ampeloprasorum succum uiridem adhibe, donec teneri cerati crassitudinem habeat. facies aut alia corporis pars nitro perfricanda, & abstergenda est; maculæ etiam exteruntur betæ decocto, aut nitro tosto, aut smegmate, quod ex eruo conficitur: si uero nigror ex hoc appareat, floremq; æris quispiam admisceat, aut per se inspergat, satis erit.* Tolles *porro maculas, & cicatrices cutim nitro confricando ad hunc modum, maculas illine resina per dies quinque, sexto die soluas, acubus maculas densis puncturis punge, ut locum æque uellices, sanguinemq; fluentem absterge; cumq; horæ dimidium ita permiseris, spongia locum munda, ac medicamentum in quamcunque maculam in=*

de, tertio die iterum ſolues, & deligaturis expedies. Sed propter medicamenti uſum nigror quidam, qui non diuturnus erit, exorietur: ac uiginti dierum ſpacio neque ulcus, neque cicatrix ulla, neque nigror apparebit; medicamenti autem compoſitio fit ad hunc modum, ceræ, nitri, aphronitri, calcis uiuæ, lixiuij, thuris pares portiones contere, & melle excipe, quod ſit duplum unius prædictorum, quodq́; cum cera ſit liquatum.

Ad ungues ſcabioſos, uiſci quercini uncias duas, farinæ fœnigræci, ſucci thapſiæ utriuſque unc. duas, cantharidum unciam unam, ſandarachæ unc. duas, aceti quod ſatis ſit.

Dia halon, hoc eſt ex ſale, facit ad abſceſſus, ſtrumas, & ea omnia, ad quæ ferro opus eſt. ſalis ammoniaci, plumbaginis, olei, lixiuij ſarmentorum ſtillaticij ſingulorum uncia, ſtercoris columbini unciæ tres; ſalem in mortarium conijce, itemq́; lixiuium, & tandiu læuiga, quandiu ſal diſſoluatur, deinde plumbaginem, oleum, & ſtercus adiice, & omnia probe ſimul contere, donec ſordium fiat ſpiſſitudo, & in ollam coniice, ac lento igni coque, ut non inquinet, & erue, atque utitor.

Ad cancrum ulceratum, ſpumæ argenti, ceræ, adipis ſuilli ſingulorum unciam, uitellos ouorum toſtorum decem, olei cyathos octo ſume. argenti ſpumam ex aqua quæ ſatis ſit, tere aliquid olei affundens, tum uitellos ſimul contunde, adipem exemptis fibris cum cera eliquato, ſpumæ autem argenti læuigatæ reliquum olei addito. Vſus eius eſt, ſi apponas,

ut ex rosaceo cum linamento laneo imponas, aut cum pesso laneo, ut conuenire uideatur: si uero ulcus doloris expers sit, addito myrrhæ, ireos, aristolochiæ singulorum drach. III. quod etiam non ulcerato cancro conueniet. In quibus uero multa, ac depascens erosio est, admirabile est, quantum adiumenti afferat hoc, quod habet, uini, quod Adrianum dicitur, sextarios uiginti, rhois coriarii, pilularum cypressi singulorum libram unam, gallarum acerbarum non contusarum uncias sex, cassiæ optimæ tantundem, pilulæ confractæ madescant quatriduum, et coquantur ad tertias, aut quartas rudicula ex cupresso uersando, deinde expressæ auferuntur, succus coquitur usque adeo dum fiat tam crassum, quàm mel, et in uitreo uase seruatur. Hoc ad depascentia ulcera, puro utimur, quod si crassius sit, uino erit humectandum, & præsertim in muliebris pudendi sinu. Iam uero lacte dilutum dolores mitigat, cæterosq; depascentes morbos mirabiliter sanat.

Cerata, & perfusiones ad parotidas, phymata omnia, & dothienas, olei, ceræ, saponis, stactæ, nitri, singulorum libra; ceram cum oleo liquabis: sapo uero cum stacte in mortario læuigetur, deinde nitrum in mortarium coniiciatur: quæq; in mortario sint, in cacabum coniicito, & idem adiungito.

Ad bubonocœlem. taurocollæ, malicorii utriusque libra, thuris succi hypocystidos utriusque uncia, excipe passo.

Ceratum διὰ τεσσάρων *ex quatuor rebus, habet ceræ, adipis taurini, frictæ, axungiæ pares portiones.*

tiones.

Azanites ceratum habet ceræ, pineæ, adipis suilli singulorum libram, picis, æsypi, medullæ ceruinæ singulorum uncias tres.

Hypochondriaca anethine, olei unciæ duæ, marinæ lib. una, anethi unc. sex, scillæ uncia una, adipis recentis tantundem, ceræ libra. In ardentibus uero febribus, & fracturis, aqua fluuiatilis pro salsa, & ⁎ etiam anchusa, ponitur.

Ad erysipelata quod illinitur. cerussæ unciæ duæ, sulphuris uiui drach. duæ, opii drach. quatuor, aceti quantum sufficit.

Perfusio capitis, unguenti irini unc. VIII. opobalsami unc. II. stactes unc. II. cedriæ laconicæ unc. II.

Alia ad percusiones, & plagas, ut inflammatio non subsequatur, olei partes IIII. aceti pars una, anethi ligna alliga, ut uerses, dum coquitur in calido cinere, quoad acetum coctum sit: deinde ceram adde, ut ad strigmenti crassitudinem redigatur.

Ad cardiacos. Ceram cum œnanthino eliquato, rhum syriacum addito, ac totum perungito.

Ad podagricos. Oleum uetustissimum coque usque dum emplastri consistentiam acquirat, & aspergens nitrum subtilissime tritum, & commiscens, ac super linteo extendens utere.

Ceratium, quod manus appellatur. Ceræ unc. V. adipis taurini unc. IIII. butyri unc. III. oesypi unc. II. terebinthinæ unc. I. colliquato.

Perfusio capitis, qua utimur, irini unc. V. nardi

unc. IIII. *opobalsami unc.* II. *laurini unc.* II.

Ad ulcera serpentia, & erysipelas, mentæ, sulphuris, cerussæ, acaciæ pares portiones, passo excipe: si usus postularit, aceto: idq́; sæpe ego paraui.

Ad saniem. Spumæ argenti unc. XX. *calcis uiuæ unc.* XX. *aceti hemina; ea ex aceto diligenter læuigabis, oleiq́; lib. addes, excipies, atque uteris.*

Vnctio ad neruorum affectus, olei fœnigræci unciæ duæ, ceræ unciæ quatuor, terebinthinæ unciæ tres, spumæ argenti unciæ tres, adipis suilli uncia una, frictæ unciæ sex.

Amythaonis ad hypochondriorum affectiones, omnem duritiam soluit, facit etiam ad articulos, qui ægre mouentur, guttæ ammoniaci unc. XXXVI. *ceræ tantundem, terebinthinæ, bdelij, chalbanæ singulorum unc.* VIII. *thuris myrrhæ, olei cyprini singulorum unc.* IIII. *myrrha, thus, & bdelium in uino madescunt, ammoniacum aceto dissoluitur; omnia uero pistillo, cyprino oleo perfuso, usque ad perfectam dissolutionem contunduntur.*

Quod ex seminibus fit ad omnia interna ualens medicamentum habet ammoniaci unc. VIII. *fœni græci, panacis, iridis, nitri, adipis taurini singulorum unc.* XXV. *mellis unc.* XX. *aceti heminam unam, cyprini olei parum.*

Quod ex ptissana conficitur, habet, fœnigræci, seminis lini, ptissanæ singulorum unc. I. *meliloti, radicis althææ singul. unc.* II. *Hæc coquito, quousque succum reddiderint, cuius transcolati sumito lib.* II. *olei antiqui lib.* III. *& simul decoque do=*

nec oleum tantum remanserit, deinde oleo adde taurini adipis unc. V I. frictæ unc. V I. ceræ lib. I. galbani unc. I. confice ad ignem ex lignis.

Ceræ unc. V I. adipis taurini noui unc. I I I. rosacei unc. X I I. succi seminis lini quantum capi à cerato possit; quæ eliquari possunt, liquentur, misceantur, ac manu uersentur, et succus paulatim adhibeatur, quem succum ita conficies; lini semen diligenter laua, et ad lini seminis sextarium, tres aquæ sextarios cape, bis coque, & ita utere. facit ad eos, qui febri ardenti iactantur, itemq; ad eos, qui siti enecti sunt, & ad iecoris, lienisq; inflammationes.

Malagma ex fœno græco. ceræ unc. I I. terebinthinæ unc. V I. œsypi unc. I I I I. farinæ fœni græci unc. I I I I. aliquando etiã frictæ resinæ unc. additur.

* Epithema stomacho multiplicis usus. ceræ drachma, nardi drachma, aloes, mastiches, absinthij singulorum unciæ I I I I. casiæ, styracis, iunci singulorum unciæ tres.

Malagma tonsoris, quod facit ad spleneticos, hepaticos, & ischidiacos, habet picis siccæ unc. I I I I. ceræ, pineæ, ammoniaci, baccarum lauri, adipis taurini singulorum unc. I I. nitri rubri unc. I. farinæ fœni græci sextarios I I I. chamæleontis nigri radicis subtilissimæ tritæ sextarium.

Ex micis ad omnem duritiem. Succi fœni græci, seminis lini, althææ singulorum drachma una, spumæ argenti drachma una, micarum panis drachmæ
* tres, frictæ uncia una, drach. duæ, olei libra una, iridis, æruginis aristolochiæ rotundæ singulorum

unciæ duæ, meliloti, mannæ, floris salis singulorum unciæ tres.

Ex *palmulis, quod* δὶα φοινίκων *appellatur, habet fœni græci, seminis lini utriusque lib.* I. *meliloti unc.* III. *palmularum lib.* II. *uini odorati sextarios* II. *aquæ lib.* I. *panis puri lib.* II. *spumæ argenti, lib.* II. *cerussæ lib.* II. *olei lib.* V. *ceræ lib.* I. *colophoniæ lib.* II. *terebinthinæ lib.* I. *coque donec non inquinet.*

Epithema *ad stomachicos, hepaticos & ad hypochondriorum inflammationes, & ad omnes neruorum affectus. ceræ drach.* C. *ammoniaci drach.* C. *melilotorum drach.* XII. *croci drach.* XII. *myrrhæ drach.* XII. *olei cyprini lib.* I.

Aliud, *quod* βασιλικὸν *dicitur, ualens ad prædictas affectiones, & ad omnem neruorum affectionem per consensum. ceræ minas tres, ammoniaci minas duas, resinæ frictæ minam unam, sertulæ campanæ minæ dimidium, propoleos, myrrhæ, styracis, nardi celtici, cyperi indicæ, iridis illyricæ, cardamomi, panacis singulorum drach.* XX. *casiæ, mastiches, opobalsami, amomi singulorum drach.* XVI. *uini Italici odorati quantam satis est: nardini asiani aromatici lib.* I. *sicca uino macerentur, & medicamentum pro more apparetur.*

Cyphoides *ad hepaticos & omnia thoracis uitia. uuæ passæ carnis drach.* XXV. *croci drach.* I. *alij obolos tres, casiæ obolos tres, nardi tantundem, iunci drach.* I. *myrrhæ drach.* III. *terebinthinæ drach.* IIII. *alij drach.* XVI. *ramentorum aspalathi obo=*

los XII. *mellis drach.* XVI. *uini quod satis est. hoc medicamentum potest etiam per suffitum adhiberi.*

Ex *œnanthe epithema ualde efficax ad cibi fastidium, stomachi æstum, & dissolutionem. œnanthes siccæ, gallarum, acaciæ, rosarum siccarum, omphacij, aluminis rotundi, aloes, singulorum uncia una. olei myrtini, ceræ, picis, singulorum uncia una. rhois syriaci unciæ quatuor: arida uino amineo aspergantur.*

Ex Galeni *commentarijs ceratum ad oris stomachi inflammationem, habet ceræ ponticæ, aut tyrrhenicæ, aut cuiusuis alterius lotæ hyeme drach.* IX. *æstate uero drach.* VII. *nardini unguenti uncia* I. Li*quefiat cera in duplici uase, deinde erasum ceratum misce aloes & mastiches diligenter tritarum drachmæ uni. si maiore adstrictione opus sit, ut tanta sit imbecillitas, ut continere cibum non queat, omphacij drachma addatur.* Omphacium *autem primum misceatur, deinde alia. quandoque etiam absinthij succum admiscebis. & quandoque utrunque: ut etiam hypocystidis, aut œnanthes aut rhois succum.* Sed *& nardini cerati copia semper augenda est ad proportionem numeri aliorum medicamentorum.*

Malagma ad lienem ualde efficax. Farinæ *myrobalani unc.* III. *nitri unc. quatuor, ceræ unc. sex. terebinthinæ unc. octo. aceti quantum sufficit. idq; splenem eliquat.*

Malagma ex baccis lauri ad splenicos, hydropicos, dissoluit omnem duritiem, & omnes abscessus,

qui in profundo ſunt, abſorbet. Ceræ, reſinæ pinus, picis aridæ, nitri rubri, baccarum lauri, ammoniaci thymiamatis, adipis uitulini ſubacti ſingulorum libra una. quæ liquanda ſunt, liquantur, ſiccáq; eis adijciuntur, & ſimul contunduntur.

Malagma Apollophanis habet ceræ, ammoniaci thymiamatis, bdelij, iridis illyricæ ſingulorum drach. octo, reſinæ terebinthinæ, mannæ, thuris ſingulorum drachmã unam. ex irino contunduntur.

Ad iſchiadicos. ſeminis rutæ ſylueſtris, ſilphij, baccarum lauri, ſpumæ nitri, abrotoni, colocynthidis medullæ, naſturtij, ammeos ſingulorum drach. quatuor, rutæ uiridis minæ octauam partem, ceræ tantundem, picis tantundem, terebinthinæ tantundem, galbani drach. VI. opopanacis drach. quatuor. Hoc medicamentum magnam calefaciendi uim habet, & humores qui in profundis corporis partibus nobis moleſtiam afferunt, poteſt elicere.

Ex Philomeni Mnaſæi commentarijs Clidion. gallæ immaturæ, hypociſtidos, aluminis rotundi, acaciæ, rhu obſoniorum, malicorij ſicci, apij ſeminis ſingulorum uncia. uiſci quercini lib. quatuor. ammoniaci drach. quatuor. picis ſiccæ drach. duæ. ceræ drach. quatuor. olei lentiſcini, aut myrtini unc. quatuor. Gallæ coquendæ ſunt in uini cyathis nouem uſque ad tertias, deinde frangere, & cum alijs ex uino conterere oportet. ammoniacum aceto læuigandum eſt ad mellis ſpiſſitudinem, uiſcum ex modico oleo eſt molliendum: deinde pix, una cum cera eliquentur, & cum reliquo oleo cæteris omnibus aſ-

fundantur, et læuigentur: ac postremo in pila tundantur, donec in unum omnia conueniant.

Ex *Galeni commentarijs epithema infrigidans. Expresso humore alicuius infrigidantis, qualis est lactuca, aut solanum, aut oxalis, cum portulaca miscemus, deinde contundentes exprimimus: uaseq; in aqua gelida, aut niue constituto farinæ tenuis modicum addimus, et subigentes iniicimus.* Hoc *uero sæpius iterandum est, donec ægrotus refrigerationem sentiat.*

De *cataplasmatibus.*

CATAPLASMA *ex fermento, quod compacta diffundere, & eliquare maxime potest, nam & dothienas, & suppurationes tardius ad mutationes peruenientes iuuat, surculos educit, scirrhis auxiliatur, plantarum pedum contusionibus subuenit: multis modis conficitur. nam uel fermentum cum oleo emollitur, quod satis est ad dothienas, & tardiores suppurationes dissoluendas, aut tenuis pars nitri tosti cum eo miscetur, ubi acriore epithemate opus est, ut in uehementioribus scirrhis; uel quandoque fermentum diffundimus, & rursus componimus, & coquimus parum olei, aut irini unguenti admiscentes.* Est *etiam alia præparatio. fermentum aceto dissoluitur, ut succi crassitudo sit, id quod ad scirrhos hepatis et splenis est accommodatum. uel absinthii comam, aut iridem, aut abrotonum, aut thymum, aut pulegium admiscemus. nam hæc om-*

nia cum fermento ſatis ſunt ad tumores duros iecoris & lienis diſcutiendos.

De cataplaſmate, quod ex pane fit.

CATAPLASMA *ex pane efficaciſſimum eſt. nam omnibus fermæ inflammationibus conuenit. modi autem eius conficiendi ſunt admodum multi. uel enim frigida aqua madefactus panis & ſubactus cum roſaceo illinitur, & inflammationibus, quæ ad eryſipelatis naturam tendunt, plane conuenit; uel ex aqua calida madeſcit, ac cum oleo emollitur, deinde ita calidus adhibetur, ut durioribus, & non adurentibus inflammationibus proſit: uel pro oleo butyrum addes, atque ita multo ad eaſdem affectiones accommodatius reddes. Atque ita etiam paratur. panis multa aqua diſſoluitur, ut ſucci ſpiſſitudinem acquirat, eiq; oleum, aut butyrum miſcetur, deinde ad conſiſtentiam coquitur. hoc autem eſt omnium eorum, quæ quidem ego nouerim, ad inflammationes uulnerum, & ad ſuppurationem perducendum ea, ad quæ ſuppuratione opus eſt præſtantiſſimum. Vbi uero neruus, aut nerueum aliquid contuſum eſt, ibi ego etiam picis liquidæ parum miſcens noui eſſe accommodatum cataplaſma. Id uero eſt etiam podagricis inflammationibus idoneum. Alius efficiendi modus. heſterni panis medullam manibus conterimus, ad farinæ ſimilitudinē, inde melli in olla calefacto admiſcenda eſt, et coquenda ad mediocrem conſiſtentiam, oleiq; mediocrem portionem affundes.*

hoc præcordiorum inflammationibus conuenit. Sed melius etiam fiet, si parum aquæ melli admiscueris, ita enim in coquendo melius diffunditur. Iam uero quod ex triticea farina cataplasma componitur, easdem fere uires habet, et eisdem etiã apparatur modis.

De cataplasmate ex furfuribus.

FVRFVRES *ita parabis. par est furfures in tenuissimas partes in mortario contundendo redigi, & cribro traiici, atque itidem contundi: iisq; uti cum ad omnium partium corporis tumores duros, tum uero præcipue ad eos, qui in iecinore, atque liene sunt fixi. Furfures ex oxymelite, uel etiam ammoniaco sunt parandi, & calidi applicandi. Sed præstiterit etiam, si uicissim imponantur, ne calor unquam deficiat. Si uero quandoque testiculus inflammatione tentaretur, hoc esset accommodatissimum. sed sine aceto fieri deberet. faciet quoque id cataplasma ad dothienas, & cætera dura tubercula. Sed furfures aceto imbuti, & uicissim impositi, mirum in modum ualent contra ictus animalium uenena iaculantium.*

De cataplasmate ex ficubus.

MVLTIPLEX *est huius cataplasmatis compositio, & ad multa ualet. Ficus igitur diligenter contunduntur, ut nulla pars neque ficuum, neque seminis, quoad eius fieri potest, non contusa relin=*

quatur. ijs ita confectis, suauitatis gratia, parum irini unguenti admiscetur. facit ad duritias neruorum, ad articulos contractos, & præter modum laxatos: & ad scirrhos, ac præsertim hepatis & splenis. Si uero nitri parum adiunxeris, sinus rumpet, & cuspides euellet. Si uero ita ficus contundas, & pulegij, aut origani, aut thymi comam, aut absinthij, in tenuissimas redactam partes miscueris, fiet cataplasma hydropicis idoneum: quod præcordijs omnibus, & lumbis, & dorso imponetur.

Alius conficiendi modus. Coquantur ficus donec facile, & ualde diffundantur: deinde cum modico eius aquæ, in qua fuerint coctæ, læuigentur, tum hordeacea farina, aut triticea, aut panis eis misceatur, & diligenter subigantur, & rursus coquantur ad cataplasmatis consistentiam. Conueniet hoc phymatis, quæ non facile maturescunt, & parotidibus, quas ad suppurationem perducere oportet, & furunculis. Pinguedinem autem, si quis uelit admiscere, butyrum erit imponendum: sed si rutæ etiam folia subtiliter trita misceantur, fiet medicamentum ad dolores intestinorum à flatu excitatos ualens; pinguedo autem tunc addatur, aut oleum in quo cuminum, aut ruta coquatur.

De Acopis.

ACOPVM *decamæron habet spicæ nardi, folij, euphorbij, piperis, costi, adarces singulorum unciam unam, mastiches, opobalsami unciam unam,*

nardini unguenti libram unam, ceræ uncias tres.

Pentamæron habet, styracis uncias duas, masti=ches uncias duas, ceræ albæ uncias tres, opobalsami uncias quatuor, unguenti nardini uncias quinque.

Acopon unguentum ex castoreo ad paralyses, et diuturnas affectiones, habet œsypi uncias tres, tere=binthinæ tantundem, medullæ cerui uncias quatuor, ammoniaci, galbani, castorei, piperis albi, euphor=bij, adarces, nitri spumæ, opopanacis singulorum unciam unam, olei styracini unciam unam, olei iri=ni uncias nouem, olei ueteris uncias quatuor, ceræ libras duas, confice.

Aliud simplex. Butyrum, resina, et colophonia, cera alba noua pari pondere capiantur, et eliquentur.

Ad habitus ex senectute refrigeratos. Qui se la=uat, ad ignem se hoc abstergeat, calaminthæ, samp=suchi, hyssopi, baccarum lauri, et eius, ex qua co=ronamenta fiunt, rorismarini, lapidis pyritæ, sa=lis, fecis ustæ, nitri, pumicis, singulorum ratam portionem cape, itemq; parum sinapi, & uuæ ta=miniæ, & gnidij grani: à balneo uero utatur aco=po huiusmodi, quod habet, nardini, amaracini, & comageni singulorum minæ quartam partem, cu=cumeris agrestis radicis, & bryoniæ, utriusque mi=næ dimidium, canchryos, pyrethri, euphorbij, zin=ziberis, alcionii sicci, costi singulorum drach. qua=tuor, piperis longi, foliorum siccorum rhodopaph=nes, sing. drach. duas, sulphuris uiui unam, liquo=ris thapsiæ unam; omnibus ualde contritis unguenta affunduntur, hoc diu perfricandus homo est, ac non

*nulli etiam languidi, & soluti hoc præsidio refe-
cti sunt.*

Ad pallorem, & liuores, ualet oleum, in quo bryoniæ radix diu sit incocta. id quod etiam corpus rugarum expers efficit. Liuores autem tollit hoc, quod habet, salis læuigati lib. VI. *pulmonis hircini usti drach.* VI. *struthii drach. octo, adhibe fouens decocto raphanorum, aut absinthio.*

Ex Rufi commentarijs unguentum ualde efficax ad penem erigendum.

MYRRHAE, *sulphuris, cnici interioris, singulorum drachma una, melanthij drach. duæ, pyrethri oboli duo, piperis nigri grana triginta, cnidij grana pura uiginti; contundito, & cum drachma una scillæ conterito; cumq; recte fuerint trita, ceræ parum cum modico cicini olei, atque mellis eliquato, perfnndito, & terito, mellis autem, & olei mensura sit utriusque hemina; nonnulli etiam hoc unguento anum illinunt. Post concubitum uero locus est linteo diligenter abstergendus.*

Ischiadicum. Olei cyprini, axungiæ, olei ueteris singulorum uncia, ceræ unc. VI. *sulphuris uiui drach.* XV. *adarces drach.* X. *nitri drach.* XII. *piperis drach.* XVI. *pyrethri drach.* X. *rutæ teneræ, origani singul. drach.* XVI. *baccarum lauri drach.* XII. *euphorbij tantundem, quæ liquari possunt, cum siccis misceantur.*

Ex hedera. facit ad lassitndines, & omnem ner-

uorum, aut musculorum affectionem ex consensu orta tam, fœni graeci lib. I. *baccas lauri numero* C. *cupressi pilulas numero* XX. *herbæ sabinæ libra una, roris marini drach.* I. *olei ueteris lib.*I. *ceræ lib.* I. *terebinthinæ unc.* VI. *pineæ unc.* I. *succi hederæ unc.* IIII. *aquæ sextarij* III. *herbæ in aqua madescant triduum: deinde oleum infundito, & coque quantum satis est; tum dissolutis ijs, quæ liquari possunt, addito, & succum hederæ statim læuigato, & refrigerato, eliquatisq; in mortarium coniectis utitor.*

*Ischiadicum unguentum efficax.*Euphorbij *drach.* V. *piperis drach.* VI. *adarces drach.* III. *castorei drach.* I. *sampsuchi drach.* II. *succi panacis drach.* VI. *struthij drach.* IIII. *olei cyprini drach.*IIII. *olei irini drach.* III. *olei sicini, laurini, singulorum drach.* III. *ceræ, œsypi, resinæ liquidæ singulorum drach. duæ, confice.*

Ischiadicum Antonij *archiatri.* Olei *ueteris sextarios* V. *pilulas cucumeris agrestis numero quinque; coque in oleo donec frigantur; ceræ unc.* VI. *pyrethri unc.* I. *sulphuris uiui unc.* III. *terebinthinæ unc.* VI. *euphorbij unc.* II. *uuæ taminiæ unc.* I. *cachryos unc.* I. *thapsiæ unc.* I. *dictamni unc.* II. *adarces unc.* I.

Metasyncriticum. Opopanacis, *ammoniaci, terebinthinæ, castorei, œsypi, euphorbii, galbani, adarces singulorum unc. duæ, piperis albi, medullæ ceruinæ singulorum uncia, laurini, styracini, utriusque unciæ quatuor, irini unc. sex, ceræ, olei*

ueteris, amaracini singulorum uncia. opopanax in mortario læuigandus est donec strigmenti crassitudo fiat; cera uero, & oleum liquanda sunt, deinde ammoniacum contusum adhibendum, tum reliqua eliquata, deinde olla ab igne sublata, arida inijce, & in mortarium deposita simul omnia læuigabis, & recondes.

De *pastillis, qui* τροχίσκοι *dicuntur.*

ANDRONIS *pastillus; atramenti sutorij, myrrhæ, mali corii, singulorum drach.* II. *thuris, aluminis scissilis, singulorum drach. quatuor, aristolochiæ drach. octo, ex uino austero coactis, et aceto dissolutis utere.*

Musæ; *aluminis scissilis, aloes, myrrhæ singulorum drach. sex, croci, crocomagmatis æris combusti, atramenti sutorij, capitulorum punici mali, singulorum drach. sex, uino mulso excipe.*

Heræ *ad sugillata, lichenas, maculas, carnem excrescentem, fistulas, & alia permulta.* Sinapios *æruginis rasæ, thuris masculi, aluminis scissilis æquales portiones, aceti quod satis est.*

Heræ, *ad nomas omnes, & præsertim eas, quæ in pudendis, & ore pascendo serpunt; croci drach. octo, aluminis drach.* C. *myrrhæ drach. octo, dissolue oxymelite, & linteo duplici madefacto utitor.*

P*astillus ex charta ad nomas.* Chartæ *combustæ drach.* XXXII. *calcis, auri pigmenti, sandarachæ singulorum uncia una, succo plantaginis excipito.*

Pastillus ad uitiligines alphos, leucas, lepras, lichenasq́; , elebori albi, piperis longi, cachryos, alcyonij, sulphuris uiui, sandarachæ, calami aromatici, adarcæ, pares portiones tritæ, & cribratæ in aceto dissoluuntur, & pastilli fiunt, partes autem infectæ confricandæ sunt in balneo, & ungendæ, ac deinde in sole diu continendæ.

Pastillus croceus constat ex myrrhæ drach. I. *castorei drach.* X. *croci drach. sex, succi papaueris, seminis apii, hyssopi, styracis singulorum drach.* I. *seminis hyosciami drach. sex, aqua excipe, & pastillos trium obolorum confice.*

Pastillus ad lichenas. Chalcitios, misyos, sulphuris uiui, atramenti sutorii, thuris singulorum drach. quatuor, ficus foliorum uiridium unc. sex, uino excipe.

Pastillus ad tormina, & ad sanguinis screatum, & fluxum muliebrem, succi hypocistidis, terræ samiæ, gallæ omphacitidis, acaciæ siccæ singulorum drach. octo, excipe aqua pluuia. Ad tormina utimur diluto succo orizæ, aut lentis, aut alio eiusmodi; in sanguinis uero screatu adhibetur huius medicamenti drachma una ex aquæ frigidæ cyatho. Ad fluxum muliebrem diluitur succo aliquo, aut hapsus lanæ imbuitur & succo solani, aut plantaginis, aut polygoni, aut alterius similis diluitur.

Pastillus Pasionis habet squamæ æris, drach. XII. *æris combusti, salis ammoniaci, aluminis rotundi, æruginis rasæ, thuris singulorum drach. octo, es, & alia in sole terito, posteriore loco thus; pastil-*

los confice, cumq; usus postulabit, aceto dissolue, & inunge.

Pastillus podagricus Procli. hic podagram, ischiadas, & omnes penitus articulorum dolores omnesq; labores annuo spatio potui datus curat; omnesq; sensus magis uegetos reddit. placide per urinas purgat, & totum corpus efficit ualentius. Sanat etiam epilepsiam, tumoresq; duros iecinoris, ac lienis tollit. habet autem chamædryos unc. IX. centarij albi, et fructum ferentis unc. octo. aristolochiæ montanæ unc. septem. gentianæ non contusæ unc. sex. hyperici unc. V. petroselini unc. tres. Phu, tantundem, agarici unc. I. mellis heminas duas. contunde ac cribra singula per se, & misce, ac cum melle emolli. & deinde contere, ac pastillos conficito drach. unius. Vsus autem, & eius potus esto ei qui bene concoxit circa horam tertiam ante cibum postquam aluus deiecerit. diluitur autem aquæ calidæ cyathis duobus. isq; qui sumpsit, inambulet, aut gestetur. Initium uero sumendi huius medicamenti ne sit æstas, sed aliquo alio tempore initium sumatur. Interuallum inter sumptum medicamentum, & balneum, aut cibum esto horarum trium. ei uero qui non concoxit, omnino cauendus est hic potus. compleaturq; anni dierum numerus, uictusq; ratio ita instituatur, ut cibi boni succi, & facilis ad concoquendum sumantur, neque ad satietatem cibus ingeratur. atque ego quidem eos, quos articulorum dolores exercent, ut brassica uescantur, admoneo. crassos enim gigni humores uetat. uinum

mediocre

mediocre bibendum est, & moderate mixtum, cum post cibum potui datur.

Ex electro pastillus facit ad sanguinem spuentes, tusses diutinas, tabidos, cruenta extussientes, cœliacos, dysentericos, & flatus plenos. ualet etiam ad aures. psyllij mundi drach. X L. iridis illyricæ, ramentorum electri, croci singulorum * lib. I. opij drach. X V. psyllium in aquam calidam coniectum macerari sinito. cumq; uiscosa ac glutinosa effecta sit aqua, liquorem è psyllio exprimito, ac medicamentum parato. Pastillos conficito, ac dato obolos tres dormitum euntibus. aquæ uero sextarij tres sunto. Gal. drach. XXX.

Pastillus ex acacia faciens podagricis, articulorum doloribus, inflammationibus, & ijs omnibus uitijs, quæ pruritus affert, in principio adhibitus, habet acaciæ nigræ & flauæ utriusque uncias quatuor. collæ artificum pellucidæ (sed præstat capere collam piscium) unc. quatuor. ammoniaci thymiamatis unc. duas. aloes, glaucij singulorum unc. duas. thuris masculi, ueratri albi & nigri utriusque unc. I. coacta aceto scillino in pastillos redige. cum usus postulat, eodem aceto dilue, & illine, finitoq; siccari, & in balneum mittito, cum exierit, dato.

Pastillus ad hemicraniam. seminis nasturtij drach. quatuor. foliorum rutæ uiridium drach. quatuor. opij drach. quatuor. ex aceto confice.

Siccum medicamentum ad cicatricem inducendam, quod facit etiam ad ulcera maligna, & nomas. corticis pini drach. sex. cornu ceruini usti drach.

quatuor aruginis rasæ drach. una. tritis utere.

Aliud ad cicatricem inducendam. ostreorum combustorum drach. duæ. mannæ drach. una. cadmiæ obol. quatuor. læuigatis utitor & ad nomas etiam adhibeto.

Cephalicum ad caput accommodatum, aufert squamas, edutit ossa, eaq; digerit, & cauas partes carne implet. Iridis drach. quatuor. panacis drach. quatuor. aristolochiæ drach. duæ. thuris drach. duæ. mannæ tantundem. omnia conterito, & cribrato, utitor uel per se, uel ex melle.

Aliud crustas inducens, & uellicans, & abscindens cataplasmatis modo adhibitum, specilloq; ignito contritum. ualet etiam ad excrescentia comprimenda. chalcitios crudæ drach. octo. cadmiæ drach. quatuor. aceto acerrimo excipiuntur, siccantur, et læuigantur.

Putrefaciens absque dolore. auri pigmenti, chalciteos, sandarachæ singulorum drach. quatuor. calcis drach. octo.

Rhodiacum ad carnem supercrescentem continendam. gallæ immaturæ drach. nouem. squamæ æris drach. V. atramenti sutorij drach. tres. aluminis scissilis drach. quatuor. gallas ad dimidias adurito, & uino extinguito.

Ex charta. chartæ combustæ unc. sex. auri pigmenti, sandarachæ, calcis singulorum uncia & drach. quatuor. Si pastillos uelis conficere, succo plantaginis, aut uino austero excipito.

Ad nomas. chalciteos, misyos, squamæ, galla-

rum pares portiones.

Adurens sine mordicatione statim alterans. calcis uiuæ unc. una. fecis uini drach. una. nitri unciam mediam aceto læuiga, coque in stillatitia ficulnea donec bis, aut ter ferueat. antequam uero coquatur, habeat passi crassitudinem. Si uero ad emplastri formam uelis redigere, excipe uisco, quod ad uaporem aquæ dulcis calidæ sit solutum.

Anthera ex Philumeni scriptis ad ulcera oris. sandarachæ, iridis singulorum drach. quatuor. cyperi drach. octo. myrrhæ, croci, aluminis scissilis singulorum drach. una. florum rosarum drach. una.

De collyrijs.

LIBYANVM collyrium habet, stimmeos usti & loti drach. duodecim, cadmiæ combustæ, & lotæ tantundem, cerussæ combustæ et lotæ drach. sexdecim, amyli tantundem, spodij drach. octo, asteris samij drach. octo, plumbi usti, & loti tantundem, myrrhæ tantundem, opij tosti drach. octo, gummi drach. unam. alba ouorum recens natorum uiginti, & aquam pluuiam ad excipiendum.

Psilothrum Apollinaris. cerussæ drach. uiginti quatuor. cadmiæ drach. octo. æris combusti drach. duodecim. myrrhæ drach. duæ. aloes drach. octo. croci tantundem. acaciæ drach. quatuor. tragacanthæ drach. undecim. amyli drach. sex. opij drach. duodecim. gummi drach. X. aquæ pluuiæ quantum satis est.

Cnicus flauus Bassi. ad distillationes, doloris uexationes, exulcerationesq; ouo, aut aqua dilutus. cadmiæ ustæ & lotæ drach. XXXII. cerussæ lotæ drach. sexdecim. spodij tantundem. opij tosti drach. octo. acaciæ fuluæ, amyli, gummi, tragacanthæ singulorum drach. quatuor. aquæ pluuialis quantum satis sit.

Ex erica, habet ericæ seminis, myrrhæ, opij singulorum drach. triginta octo. atramenti sutorij combusti drach. unam. gummi drach. sex. acaciæ drach. sex. cadmiæ tantundem. aquæ pluuiæ quantum satis est.

Vranium collyrium ad ulcera, pustulas, ruptiones, inustiones, prolapsus, staphylomata, sugillata, corrosiones, nomas, carbunculos, & omnes magnas affectiones, præsertim uero ad ruborem et glaucedinem oculorum ualens. In principijs magis dilutum infunditur. cum autem fluxio tenuis, mordax, et feruida fuerit, cum lacte utitor: cum uero repurgare, ac crassam fluxionem uelis dissoluere, cum aqua. Terræ samiæ ustæ et lotæ unc. tres. spodij loti unc. una. cadmiæ lotæ unc. duæ. stibij loti unc. duæ. squamæ æris lotæ unc. quatuor. opij drach. sex. gummi unc. quatuor. confice ex aqua pluuia.

Collyrium Acharistón. facit ad maximas humorum fluxiones, & præcipue in agrestium corporibus. cadmiæ drach. sex. acaciæ drach. octo. æris usti et loti tantundem. opij drach. quatuor. seminis ericæ tantundem, myrrhæ drach. quatuor. gummi drach. sex. aqua excipito. usus est cum lacte mulie-

bri. temperatura sit media. cum uero non fluxio, sed affectio circa oculos sit, ab hoc collyrio abstinebimus.

Collyrium ex thure ad fluxiones, & chemoses habet cadmiæ ustæ & lotæ drach. octo : thuris drach. octo. cerussæ lotæ drach. X L. opij drach. sex. aqua itidem excipito.

Collyrium cygnus. ad ulcera omnis generis, fluxiones, doloris uexationes, oculos sugillatos. habet spodij loti drach. quatuor. terræ samiæ, amyli, acaciæ, opij singulorum drach. quatuor. tragacanthæ drach. unam. excipe aqua pluuia. usus est ex ouo.

Libyanum collyrium ad pustulas, inustiones, ruptiones, cælomata, sugillata, chemoses, staphylomata, magnos dolores & affectiones oculorum. cicatrices etiam tollit. habet autem cadmiæ ustæ et lotæ, drach. sexdecim. cerussæ drach. tres. myrrhæ drach. duodecim. stibij usti & loti drach. duodecim. bdelii usti & loti drach. duodecim. aquæ uero quantum satis sit, & ad excipiendum alba ouorum X X. In alio exemplari additum erat, opij drach. X I.

Collyrium ex cornu ceruino ad ulcera, pustulasq; ac cicatrices exterit. cornu ceruini usti drach. quatuor. thuris tantundem, plumbi usti & loti drach. duæ. opii drach. una. gummi drach. duæ. aqua pluuia excipiantur.

Collyrium Nilium Demosthenis ex rosis. Rosarum tenerarum drach. quatuor. croci drach. duæ. papaueris obolus, nardi obolus, gummi drach. duæ. aqua excipiuntur. Valet hoc ad chemoses, & prolapsus

oculorum, & pustulas, & ulcera etiam sordida, ad uehementes dolores, & asperitates palpebrarum.

Madicum collyrium habet glaucii drach. quatuor. sorcocollæ tantundem, croci drach. unam. tragacanthæ tantundem. cætera in aqua læuigato ita, ut recte madefacta sint, & cum tragacantha conterito, & emolliens utere. Sæpe autem subungens hoc spissiore utitor.

Spodiacum faciens ad inflammationes & defluxus, habet thuris, stibii singulorum drach. C. cadmiæ, cerussæ singulorum drach. uiginti quatuor. terræ samiæ, asteris sing. drach. tres. papaueris drach. III. gummi drach. XV. subige cum succo foliorum oliuæ: quem quidem succum ita conficies. oliuæ folia, quæ magis tenera sint, abluta in mortario contundito, aquæ modicum affundens, exprimitoq; ac puro linteo excolato.

Nardinum collyrium habet cadmiæ drach. decem et octo. æris combusti drach. sex. stibii drach. XX. nardi Syriaci drach. quatuor. acaciæ drach. X. gummi drach. XX. croci drach. unam. ex aqua pluuia subigito.

Collyria quædam sunt, quæ non condensant, crassosq; humores reddunt, sed diffundunt, atque discutiunt, quale est aromaticum, & chiacum. Aromaticum autem componitur ad hunc modum, pompholygis drach. tres. æris usti drach. duæ. myrrhæ drach. tres. uino Chio, aut phalerno exceptis utere.

Chiacum ita conficitur. spodii drach. tres. æris

combuſti drach. tres. croci drach. una. myrrhæ drach. quatuor. meconij tantundem, piperis albi grana octo. gummi drach. una. confice ex uino Chio mari-na non permiſto, aut aminæo.

Siccum ad oculorum angulos ſcabioſos. habet chal citidis drach. octo. cadmiæ drach. V. trita in uas fi-ctile ponuntur, & uaſculum opertum in acetum temperatum conijcitur, ut exterius quidem made-fiat, interius uero nihil humoris confluat. ita ſeptem dies dimittito, deinde exſiccato.

Collyrium diacenteton. cadmiæ drach. quatuor. æruginis drach. una. miſyos toſti obol. tres. piperis toſti drach. tres. gummi drach. una. facit ad uiſus hebetudines, ad incipientes ſuffuſiones, attenuatq́; eſto autem calidum.

Eraſiſtrati πάνχρηστος id eſt omnino utilis liqui-da compoſitio atque admirabilis faciens ad oculo-rum inflammationes, ad ophthalmias incipientes, et ad palpebras male affectas, & ferme ad omnem ophthalmiam. ea etiam uſus eſt ad pudenda contu-ſa, & aures purulentas, ad tonſillas, ad uuam, et ad reliqua ulcera corporis, quæ alioqui non ſane-ſcunt, & ad nigrores, qui in ulceribus ſunt, & ad morbos in naribus orientes, & quibus etiam os infe-ſtatur. habet autem æris combuſti drach. duas. myr-rhæ drach. unam. miſyos toſti drach. unam. piperis obolos * duodecim. croci obol. tres. uino Chio læuigen-tur donec medicamentum miſceatur. deinde miſce-tur paſſi hemina, & iterum conteruntur, tum in æreum uas coniecta lento igni coquuntur quouſque Alter II.

medicamentum ad uisci formam redigatur. postremo in æneam pixida reijcitur. & ita ad usus ante dictos adseruatur.

Collyrium ad pura & impura ulcera, & depascentia, atque ad eminentias, itemq; ad ueteres affectiones, & asperitates palpebrarum, & sycoses, & inuersiones palpebrarum, ad clauos, ad staphylomata, omnem defluxum, & graues dolores, & scabiem palpebrarum, accommodatum. facit ad recentia, & crassa mala, ad carbunculos, ad puris collectionem. ipsum enim pus consumit; &, uno uerbo, ad omnia uitia oculorum ualet. spodij drach. tres. atramenti sutorii drach. duæ. croci drach. una. myrrhæ oboli quatuor. meconii tantundem, piperis albi grana duodecim. gummi drach. una. uini Chii austeri quantum satis est.

Aliud ad pura ulcera, quæ carne implenda, & ad cicatricem perducenda sunt. Cleonis autem collyrium appellatur, quo etiam nos utimur, et uehementer laudamur. nam et ulcera profundissima replet celerrime, & tenuibus, & oculorum obtutum pene fugientibus cicatricibus relictis ad cicatricem perducit, ulceraq; absque inflammatione conseruat. habet spodii drach. unam. bdelii combusti cum sulphure uiuo, & loto drach. quatuor. squamæ lotæ obolos tres. gummi drach. duas. aqua læuigans & cogens, utere cum lacte aut albo oui.

Dionis collyrium habet spodij drach. quatuor, corticis thuris obolum, myrrhæ tantundem, squamæ æris, acaciæ, nardi indici, meconij tosti singulorum

obolum, gummi drach. quatuor, excipe aqua plu-uiatili, & utere ex ouo..

Collyrium, quod πεπιcμένον dicitur, *præstantissimum est ad cicatrices, ad carnem excrescentem, & ad asperitates palpebrarum purgandas, ad earum inuersiones, lithiases, chalazia, & scirrhosas affectiones, ad ungues oculorum, ad enchantides, scabiem palpebrarum, & membranarum crassitiem, & ad multos, crassosq; defluxus tollendos, & ad aquosas, copiosasq; fluxiones cohibendas, nam & absumit, & perpurgat tuto, attenuat, & consumit uehementer mordens, oculum clarum conseruat, ad aspectum iucundissimum, & blandissimum, habet hoc æris & combusti, & loti obol. quatuor, croci drach. I. myrrhæ obol. tres, uini Chij quantum est satis: si uero spodij drach. quatuor adijcias, erit ad omnem fluxionem, omnemq; lippitudinem accommodatissimum.*

Collyrium *ad carbunculos aptum, quod* αἰἰκηρν *nominatur, spodij loti drah. quatuor, meconij drach I. succi ex hysciamo expressi drach. I. acaciæ tantundem, nardi obol. II. æris rubri obol. II. fuliginis thuris obol. quatuor, gummi drach. sex, succi e cicuta expressi drach. una. Est etiam perutile ad carbones hoc, quod habet opij, acaciæ, hyosciami, aut misyos seminis myricæ pares portiones, contere, uino crasso dilue, & carbunculos oculorum, atque alias etiam partes inunge.*

Collyrium *ad tabem; ammoniaci drach. I. crocomagmatis drach. quatuor, croci drach. II. æruginis*

drach. I. aqua excipiantur.

Collyrium ad suffusiones; fœniculi uiridis succum cum melle misce pari portione, ac simul coque donec mellis habeat consistentiam; hoc autem ungues etiam oculorum tollit; nos uero subsequenti collyrio præcipue utimur, quod in plerisque id effecit, quod opus erat; habet caucalidis succi, chamædryos, ceronopidos singularum pares portiones; contere, ac collyria confice. Quandoque autem othones succi partem unam miscui, quam sane othonem aliqui magnum chelidonium uocant, ut Dioscorides auctor est. Paruum autem Chelidonium, quod etiam agreste triticum nominant, uitandum est, quippe quod acres uires habet, & cutim exulcerat, ut etiam Galenus memorauit, mitius autem est primum ad suffusiones.

Archigenis ad oculorum claritatem maxime ualens. Aselli piscis pinguedinem, quæ in uentre est, cape pondo unc. tres, scamoneæ unciam mediam, his leuigatis cedriæ uncia una admiscetur. Vngendus est locus aut in balneo, aut in sole, fomenti loco.

Demosthenis collyrium ad ueteres affectiones; Lycij drach. tres, æris combusti drach. undecim, cadmiæ drach. duodecim, opij drach. sex, croci drach. duodecim, acaciæ tantundem, aqua excipe.

Cleonis gluten fluxionem cohibens; terræ samiæ pars una, myrrhæ pars una, mannæ pars una, excipe albo oui, deinde linteo impositum temporibus, & fronti applica.

Siccum palpebras pulchras faciens, pueris maxime accommodatum; stibij drach. sexdecim, plum-

bi usti drach. octo, squamæ æris, croci, florum rosarum, myrrhæ, nardi indici, thuris masculi, piperis albi singulorum drach. I. *palmularum nuclei numero* XXX. *omnia in uas fictile conijcito, diligenter torrefacito, inde in mortarium reijce, ac contere, & opobalsami cochlearia duo adde, & simul contritis, & arefactis utere.*

Aridum ad aridam lippitudinem, sycosin, putredines, & carnes excrescentes; habet, cadmiæ drach. I. *chalcitidis drach. octo, piperis grana* XV. *nardi celtici drach.* I. *cadmiam, & chalcitida ex uino contunde; cumq; mista fuerint, nardum, & piper adde, & omnibus in puluerem redactis utitor.*

Liquida compositio ad sycosas eruptiones, & omnes carnis exuperantias, & ad enchantidas, habet misyos tosti drach. sex, atramenti sutorii drach. quatuor, mellis attici cyathos X.

Alia ad callos, & omnem eminentiam; æris combusti, misyos combusti, myrrhæ, croci, uuæ acerbæ singulorum drach. I. *uini Chii cyathi octo, mellis attici uncia una.*

Collyrium ad uisus claritatem, & glaucedinem; fellis perdicis pars una, mellis attici partes tres, succi centaurii pars una.

Ad oculorum cicatrices fel leporis cum melle contere, & inunge.

Gluten ad pilos; ceræ, picis, glutinis, quo lapides inter se componuntur, singulorum drachma, simul eliquata reponito, usus tempore specilli acumine medicamentum cape, & eo dissoluto pilos agglutina.

Ad crithas, & chalazia, sagapenum cum aceto contere, & utere.

Ad ægilopas, thuris drach. octo, myrrhæ tantundem, ladani drach. quatuor, ceræ drach. octo, aluminis scissilis drach. quatuor, nitri spumæ tantundem, coaguli leporis drach. quatuor, contunduntur omnia, et cum irini unguenti sedimento molliuntur.

Cataplasma ad uehementes oculorum dolores; habet rosarum siccarum drach. quatuor, opij drach. I. croci tantundem, dulci decocto meliloti excipiuntur.

Vnguentum ad uehementes dolores, aloes, lycij, rosarum uiridium, croci, opij, myrrhæ, singulorum pares portiones, uino coactas in pastillos coge, in umbra exsicca, cum usus postularit, passo dilue, oculos, frontem, tempora perunge.

Diarhodon Diagoræ, quod magnum appellatur. Valet hoc ad dolores uehementes, phlyctænas, adustiones, prolapsus, & sugillata in oculis, & item ad defluxus, ueteres lippitudines, & affectiones curatu difficiles; continet autem rosarum uirentium resectis unguibus, drach. LXXII. cadmiæ drach. uiginti quatuor, croci drach. sex, opij drach. tres, stibij drach. II. squamæ æris drach. II. nardi indici, drach. I. myrrhæ unc. tres, gummi drach. uiginti quatuor, excipe aqua pluuia.

Croceum, quod puerile inscribitur, ad magnas fluxiones, uehementesq; dolores, & ad eas affectiones, quæ ex plagis oriuntur, ualens, cineris pompholygis drach. sexdecim, croci drach. XV. tragacanthæ drach. octo, aqua pluuia excipe, & ad me-

dicamentum conficiendum alba ouorum numero quatuor adhibeto.

Asclepiadæ pacianum ualens ad doloris uexationes, tenuem, multumq; defluxum, feruorem, pustulas, membranarum eminentias, aspritudines, affectiones diuturnas, & eos, qui multis læsi sunt illitionibus, hoc confestim addiuuat, habet uero cadmiæ, æris, croci, squamæ æris singulorum drach. duodecim, myrrhæ, lapidis hæmatitæ, rosarum siccarum, nardi indici, opij singulorum drach. tres, piperis albi grana sexdecim, gummi drach. nouem, uini Chij quantum est satis: usus ex ouo est.

Ad caliginem oculorum; singulis diebus in oculos imponendum est medicamentum, quod ita conficitur; Fœniculum uiride diebus, & mensibus in uas fictile coniiciendum est, & foris pice uas oblinendum, aqua pluuia infundenda, fœniculum deinde eximendum, & eo, quod reliquum fuerit, utendum.

Smegmata, & Dropaces.

SMEGMA, *quod Asclepius dicitur, salis communis, salis ammoniaci, salis cappadocici tostorum, pumicis, aphronitri albi, baccarum lauri siccarum, singulorum drach. una, ueratri albi, struthij, uuæ taminiæ, sinapis alexandrini, sulphuris uiui, pyrethri, fecis, floris iunci odorati, cyperi singulorum unc. sex, sampsuchi, aluminis scissilis, gallarum, gummi, thuris, alcyonij, piperis, cachryos, radicis cucumeris agrestis, chamæleontis, iridis, marrubij sic-*

ci ſingulorum unc. una, uel unc. tres. contundito, per cribrum traiicito, & utitor

Smegma caput exſiccans habet, Cimoliæ drach. duas, nitri, bryoniæ, ſicci corticis radicis cucumeris ſylueſtris, cumini, farinæ lupinorum ſingulorum drach. mediam, trita componito, & in balneo utitor, auxiliatur uehementer.

Sapo repellendi uim habens; balauſtiorum unc. I. aloes, gallarum, aluminis, thuris, foliorum roſarum, malicorii, utriuſque tunicarum, ſingulorum unc. I. ſarcocollæ unc. I. gallici ſaponis unc. ſex, decocti lupinorum amarorum quantum ſatis eſt. Quidam addunt myrrhæ, et citinorū utriuſque unciam.

Dropax Gallus. Colophoniæ, quæ thus redolet lib. quatuor, pineæ lib. quatuor, & eius quæ lignoſa dicitur, & in Italia ſolum naſcitur, lib. quatuor, reſinæ à nauibus deraſæ, quæ ἀπόχυμα nominatur, picis ſiccæ, ceræ ſingulorum lib. quatuor, frixæ unc. XV. picis brutiæ lib. II. bituminis, galbani, ad.rces, pyrethri ſingulorum unc. ſex, opopanacis, euphorbii, ueratri albi, piperis ſingulorum unc. quatuor, ſulphuris uiui unc. tres, caſtorii, ammoniaci, uuæ taminiæ ſingulorum unc. II. olei ſicyonii lib. I. opobalſami unc. ſex.

Alius ſimplex. Ceræ lib. I. brutiæ, pineæ ſingulorum lib. I. frixæ lib. I. unc. tres.

Pſilothrum. Oryzam, farinam fabarum, ptiſſanam aqua coquito, horum ſucco pro aqua uſus miſce auri pigmenti unciam, calcis uiuæ libram, pumicis toſti ſemiſſem, opobalſami cochlearia duo.

Ad corrugationem ex Rufi commentariis ſmegma, quod continuo corpori rugoſo adbibetur, extenditur hoc cum ficubus pinguibus. Bryonia conteritur, & farina erui, itemq; ſepiæ teſta combuſta, melle paulatim inſtillato excipiuntur.

Smegma ſplendorem afferens, & ſitum auferens; habet farinæ fabarum choas * duas, fœniculi in ptiſana cocti, & poſtea in oxymellite loti, deinde contuſi choas duas, ſaponis gallici lib.duas, miſce ſaponem cum cæteris, ſubigens manibus, & in balneo utitor. Al. habet mediã choam.

Stomaticum Philagrii ad oris corroſiones, fructus lentiſci nondum nigreſcentis, drach. uigintiquatuor, gallarum drach. quatuor, coſti drach. I. folii drach. I.

Anthera, ideſt floridum ſmegma, ad oris ulcera. Sandarachæ, iridis ſingulorum drach. quatuor, cyperi unc. octo, croci myrrhæ, aluminis ſciſſilis ſingulorum drach. II. florum roſarum drach. I. miſce.

Smegma odoratum ad dentes, ut & albi ſint, et ne corrodantur; nitri, ſepiæ teſtæ, myrrhæ ſingulorum uncia una, tritis utitor.

Dia moron, ut Galenus tradidit, habet mellis libram unam, ſucci mororum heminas quinque, croci drachmam, myrrhæ drachmam, & dimidium alterius, omphacii drachmam, uini auſteri heminas quinque; ſi omphacium deſit, in eius loco rhois ſuccum pone. ſuccus per ſe ipſe coquendus eſt, donec ſordium habeat ſpiſſitudinem, deinde ſic mel adiiciendum; cumq; lebetem ab igne ſublaturus eris, omnia agitato, ut in unum probe componantur. Ac

coctura quidem, & symmetria huius medicamenti, quod facultate medium est, moderatis inflammationibus congrua est, & in maiorum etiam inflammationum statu, itemq; in principiis & incrementis conuenit; cæterum ad induratas inflammationes, cum iam status cessat, nihilq; præterea fluit, uenit autem tempus, in quo discutiendum est, aliquid eorum, quæ discutiendi uim habent, stomatico medicamento admiscendum est; sufficit autem ad prædictam medii medicamenti commensurationem nitri semissem, thuris uero uncias duas adiungere.

Diabesasa, hoc est, ex ruta syluestri medicamentum stomaticum, quod inungitur, celebre ad anginas desperatas; Seminis anisi, floris iunci odorati, aluminis scissilis, iridis, rutæ syluestris, quam nonnulli harmala appellant, cinnamomi, myrrhæ trogloditidis, aristolochiæ longæ, casiæ, crocomagmatis, rosarum sicarum singularum uncia una, hederæ, pullorum hirundinis cineris recentis singulorum unc. tres, croci unc. I. nardi indici, amomi singulorum unciæ dimidium, gallas tres, læuigatis ex melle utitor, & ubi utendum est, melle diluito.

Cancri fluuiatiles in hemina aquæ frigidæ contusi, & contriti gargarisma faciunt ad anginam præstantissimum; crassorum enim eductio anginas statim lenit.

Ad anginam, stercus caninum album cape, exsicca, læuiga, cribra, & paratum habe: cum usus postulabit, melle dilue, & inunge. Hoc medicamento nullum melius cognoui, neque in anginæ, neque

in

in tonsillarum magna inflãmatione, neque in glandulis, quæ suffocationis periculum minantur. Cum uero canes ossibus uescuntur, eorum stercus candidum est, atque optimum.

Ad columellam laxatam; mellis lib. II. aluminis liquidi lib. I. florum rosarum tantundem, succi hypocystidos unc. V. coque alumen cum melle, deinde sicca coniice, & ita utere, coque autem modice; hoc enim medicamentum bonum est, tribusq; modis eo est utendum; unus modus est, & præsertim in principio, ut medicamentum aqua calida dissoluatur, uel ex aqua mulsa succus medicamenti exprimatur; id enim & dolorem sedat, & quantum opus est, proficit. Interea uero dum hoc ita utimur, conuenit etiam puro medicamento uti; idq; tum digitis inungendo, tum uero cochleari contingendo, & comprimendo, & columellam foras trahendo; Confert enim uel maxime ad linguam ipsam uergere, & à rectitudine deflectere.

Aliud. lina multa, & præsertim quæ à marina purpura sumuntur, in uiperæ collum coniice, iisq; uiperam suffoca: deinde unumquodque linum collo applicabis. mirum est, quantum tonsillas, cæteraq; quæ in collo uitia sunt, adiuuent.

Galenus hoc medicamentum ad dentes conseruandos commendat, quod habet cornu ceruini & usti, & loti partem unam, masticbes Chiæ partem mediam, cyperi parem portionem. his diligenter contusis, & cribratis utitor.

Ad dentes trementes, alumen rotundum cum al=

quinque, cancrorum decem. comburendi ſunt cancri ita, ut in patella æris rubri poſiti uſque eo cōburantur, donec in cinerem redacti facile læuigentur. Commodum eſt hoc facere poſt canis exortum cum Sol in leone eſt, Luna autem eſt decima octaua. bibant qui à rabido cane morſi ſunt hoc medicamentum quotidie ad quadrageſimum uſque diem, menſura cochlearij magni aqua inſperſum. Si uero non protinus ab initio, ſed aliquot poſt dies curam huiuſce demorſi ſuſcipias, quotidie duo cochlearia inſpergas. ad ipſum autem uulnus medicamentum quod ex brutia pice conficitur uteris. habet uero picis libram unam, acerrimi aceti ſextarium unum Italicum, opopanacis denique tres uncias. His Aeſchrion uſus eſt, nec quiſquam unquam eſt mortuus.

Galeni ad eos, qui ab eſu fungorum ſtrangulantur. Valde prodeſt ab eſu fungorum ſuffocatis aphronitrum, & nitrum, ſimiliterq; ſtercus gallinaceum. atque ipſe quoque uſus ſum eo ex tribus aut quatuor oxycrati, & oxymelitis cyathis læuigato. nam & perſpicue, & celeriter profuit. qui enim fuerant ſtrangulati, paulo poſt ſuccum pituitoſum, craſſiſſimumq; euomuerunt, ex quo plane ab eo caſu ſunt liberati. Iam uero calaminthæ etiam ſuccus, aut eius decoctum potui datum ſanat.

Ad comitiales medicamentum ex Scilla. Cape uas melleum, à quo mel ſit extractum, ſcillam in tenues partes manibus diſcerptam in id coniice. uas operculo firmo obtura, & extrinſecus totum os uaſculi pelle circundans diligenter liga, idq; in loco aliquo conſti=

tue, qui meridiem spectet, quiq; à borealibus uentis sit remotus, ut ab illis nulla ex parte perfletur. Ego uero id facere consueui, quadraginta caniculæ diebus. in quibus quidem diebus paulatim uasculum ad solem conuerto, ut ex omni parte æque incalescat. transactis quadraginta diebus uas aperio, corpusq; scillæ elixato simile comperio. succum uero ex ea fluxisse, quem collectum optimo melle iucundum facio. eiusq; do quotidie cochlear unum plenum, ac pueris quidem paruum, adultis uero, magnum. Quinetiam scillæ ipsius partium contusarum, & ex melle læuigatarum do cochlear unum. Sed hoc quantum ad efficaciam pertinet, secundum à primo medicamento, locum tenet.

Pastillus ad uocem firmandam. sinapi tosti et contusi & tennissimo cribro cribrati partes tres, piperis tenuissimi pars una, melle incocto excipiuntur, & pastilli unius oboli effinguntur, quorum unus comedendus est. nam & morsum & feruorem non exiguum excitabit. et arteriam etiam lenem efficiet.

Alius, cuius sub lingua tenetur quod fabæ magnitudinem impleat, ut liquor inde emanans paulatim deglutiatur. hoc arteriam ualde lenit, et ei uim addit. eius hæc est compositio. dulcis radicis drach. II. casiæ drach. quatuor. croci, myrrhæ, folij, nardi celtici, thuris, succi hypocystidis, lycij, gummi singulorum drach. II. partim contunduntur, partim teruntur, & omnia melle attico, cui terebinthina sit admista, in unum commiscentur.

Medicamentum δι' ὀπώρων, hoc est ex fructibus

oculorum, & pustulas, & ulcera etiam sordida, ad uehementes dolores, & asperitates palpebrarum.

Madicum collyrium habet glaucii drach. quatuor. sorcocollæ tantundem, croci drach. unam. tragacanthæ tantundem. cætera in aqua læuigato ita, ut recte madefacta sint, & cum tragacantha conterito, & emolliens utere. Sæpe autem subungens hoc spissiore utitor.

Spodiacum faciens ad inflammationes & defluxus, habet thuris, stibii singulorum drach. C. cadmiæ, cerussæ singulorum drach. uiginti quatuor. terræ samiæ, asteris sing. drach. tres. papaueris drach. III. gummi drach. XV. subige cum succo foliorum oliuæ: quem quidem succum ita conficies. oliuæ folia, quæ magis tenera sint, abluta in mortario contundito, aquæ modicum affundens, exprimitoq́; ac puro linteo excolato.

Nardinum collyrium habet cadmiæ drach. decem et octo. æris combusti drach. sex. stibii drach. XX. nardi Syriaci drach. quatuor. acaciæ drach. X. gummi drach. XX. croci drach. unam. ex aqua pluuia subigito.

Collyria quædam sunt, quæ non condensant, crassosq́; humores reddunt, sed diffundunt, atque discutiunt, quale est aromaticum, & chiacum. Aromaticum autem componitur ad hunc modum, pompholygis drach. tres. æris usti drach. duæ. myrrhæ drach. tres. uino Chio, aut phalerno exceptis utere.

Chiacum ita conficitur. spodii drach. tres. æris

combusti drach. tres. croci drach. una. myrrhæ drach. quatuor. meconij tantundem, piperis albi grana octo. gummi drach. una. confice ex uino Chio marina non permisso, aut aminæo.

Siccum ad oculorum angulos scabiosos. habet chalcitidis drach. octo. cadmiæ drach. V. trita in uas fictile ponuntur, & uasculum opertum in acetum temperatum conijcitur, ut exterius quidem madefiat, interius uero nihil humoris confluat. ita septem dies dimittito, deinde exsiccato.

Collyrium diacenteton. cadmiæ drach. quatuor. æruginis drach. una. misyos tosti obol. tres. piperis tosti drach. tres. gummi drach. una. facit ad uisus hebetudines, ad incipientes suffusiones, attenuatq; esto autem calidum.

Erasistrati πάγχρηστος id est omnino utilis liquida compositio atque admirabilis faciens ad oculorum inflammationes, ad ophthalmias incipientes, et ad palpebras male affectas, & ferme ad omnem ophthalmiam. ea etiam usus est ad pudenda contusa, & aures purulentas, ad tonsillas, ad uuam, et ad reliqua ulcera corporis, quæ alioqui non sanescunt, & ad nigrores, qui in ulceribus sunt, & ad morbos in naribus orientes, & quibus etiam os infestatur. habet autem æris combusti drach. duas. myrrhæ drach. unam. misyos tosti drach. unam. piperis obolos * duodecim. croci obol. tres. uino Chio læuigen- Alter
tur donec medicamentum misceatur. deinde misce- II.
tur passi hemina, & iterum conteruntur, tum in æreum uas coniecta lento igni coquuntur quousque

medicamentum ad uisci formam redigatur. postremo in æneam pixida reijcitur. & ita ad usus ante dictos adseruatur.

Collyrium *ad pura & impura ulcera, & depascentia, atque ad eminentias, itemq; ad ueteres affectiones, & asperitates palpebrarum, & sycoses, & inuersiones palpebrarum, ad clauos, ad staphylomata, omnem defluxum, & graues dolores, & scabiem palpebrarum, accommodatum. facit ad recentia, & crassa mala, ad carbunculos, ad puris collectionem. ipsum enim pus consumit; &, uno uerbo, ad omnia uitia oculorum ualet. spodij drach. tres. atramenti sutorii drach. duæ. croci drach. una. myrrhæ oboli quatuor. meconii tantundem, piperis albi grana duodecim. gummi drach. una. uini* Chii *austeri quantum satis est.*

Aliud ad pura ulcera, quæ carne implenda, & ad cicatricem perducenda sunt. Cleonis *autem collyrium appellatur, quo etiam nos utimur, et uehementer laudamur. nam et ulcera profundissima replet celerrime, & tenuibus, & oculorum obtutum pene fugientibus cicatricibus relictis ad cicatricem perducit, ulceráq; absque inflammatione conseruat. habet spodii drach. unam. bdelii combusti cum sulphure uino, & loto drach. quatuor. squamæ lotæ obolos tres. gummi drach. duas. aqua læuigans & cogens, utere cum lacte aut albo oui.*

Dionis *collyrium habet spodij drach. quatuor, corticis thuris obolum, myrrhæ tantundem, squamæ æris, acaciæ, nardi indici, meconij tosti singulorum*

obolum, gummi drach. quatuor, excipe aqua pluuiatili, & utere ex ouo..

Collyrium, quod πτπιοχώον dicitur, præstantissimum est ad cicatrices, ad carnem excrescentem, & ad asperitates palpebrarum purgandas, ad earum inuersiones, lithiases, chalazia, & scirrhosas affectiones, ad ungues oculorum, ad enchantides, scabiem palpebrarum, & membranarum crassitiem, & ad multos, crassosq; defluxus tollendos, & ad aquosas, copiosasq; fluxiones cohibendas, nam & absumit, & perpurgat tuto, attenuat, & consumit uehementer mordens, oculum clarum conseruat, ad aspectum iucundissimum, & blandissimum, habet hoc æris & combusti, & loti obol. quatuor, croci drach. I. myrrhæ obol. tres, uini Chij quantum est satis: si uero spodij drach. quatuor adijcias, erit ad omnem fluxionem, omnemq; lippitudinem accommodatissimum.

Collyrium ad carbunculos aptum, quod αἰίκητον nominatur, spodij loti drah. quatuor, meconij drach I. succi ex hysciamo expressi drach. I. acaciæ tantundem, nardi obol. II. æris rubri obol. II. fuliginis thuris obol. quatuor, gummi drach. sex, succi e cicuta expressi drach. una. Est etiam perutile ad carbones hoc, quod habet opij, acaciæ, hyosciami, aut misyos seminis myricæ pares portiones, contere, uino crasso dilue, & carbunculos oculorum, atque alias etiam partes inunge.

Collyrium ad tabem; ammoniaci drach. I. crocomagmatis drach. quatuor, croci drach. II. æruginis

drach. I. aqua excipiantur.

Collyrium ad suffusiones; fœniculi uiridis succum cum melle misce pari portione, ac simul coque donec mellis habeat consistentiam; hoc autem ungues etiam oculorum tollit; nos uero subsequenti collyrio præcipue utimur, quod in plerisque id effecit, quod opus erat; habet caucalidis succi, chamædryos, ceronopidos singularum pares portiones; contere, ac collyria confice. Quandoque autem othones succi partem unam miscui, quam sane othonem aliqui magnum chelidonium uocant, ut Dioscorides auctor est. Paruum autem Chelidonium, quod etiam agreste triticum nominant, uitandum est, quippe quod acres uires habet, & cutim exulcerat, ut etiam Galenus memorauit, mitius autem est primum ad suffusiones.

Archigenis ad oculorum claritatem maxime ualens. Aselli piscis pinguedinem, quæ in uentre est, cape pondo unc. tres, scamoneæ unciam mediam, his leuigatis cedriæ uncia una admiscetur. Vngendus est locus aut in balneo, aut in sole, fomenti loco.

Demosthenis collyrium ad ueteres affectiones; Lycij drach. tres, æris combusti drach. undecim, cadmiæ drach. duodecim, opij drach. sex, croci drach. duodecim, acaciæ tantundem, aqua excipe.

Cleonis gluten fluxionem cohibens; terræ samiæ pars una, myrrhæ pars una, mannæ pars una, excipe albo oui, deinde linteo impositum temporibus, & fronti applica.

Siccum palpebras pulchras faciens, pueris maxime accommodatum; stibij drach. sexdecim, plum-

bi usti drach. octo, squamæ æris, croci, florum rosarum, myrrhæ, nardi indici, thuris masculi, piperis albi singulorum drach. I. palmularum nuclei numero XXX. omnia in uas fictile conijcito, diligenter torrefacito, inde in mortarium reijce, ac contere, & opobalsami cochlearia duo adde, & simul contritis, & arefactis utere.

Aridum ad aridam lippitudinem, sycosin, putredines, & carnes excrescentes; habet, cadmiæ drach. I. chalcitidis drach. octo, piperis grana XV. nardi celtici drach. I. cadmiam, & chalcitida ex uino contunde; cumq; mista fuerint, nardum, & piper adde, & omnibus in puluerem redactis utitor.

Liquida compositio ad sycosas eruptiones, & omnes carnis exuperantias, & ad enchantidas, habet misyos tosti drach. sex, atramenti sutorii drach. quatuor, mellis attici cyathos X.

Alia ad callos, & omnem eminentiam; æris combusti, misyos combusti, myrrhæ, croci, uuæ acerbæ singulorum drach. I. uini Chii cyathi octo, mellis attici uncia una.

Collyrium ad uisus claritatem, & glaucedinem; fellis perdicis pars una, mellis attici partes tres, succi centaurii pars una.

Ad oculorum cicatrices fel leporis cum melle contere, & inunge.

Gluten ad pilos; ceræ, picis, glutinis, quo lapides inter se componuntur, singulorum drachma, simul eliquata reponito, usus tempore specilli acumine medicamentum cape, & eo dissoluto pilos agglutina.

Ad crithas, & chalazia, sagapenum cum aceto contere, & utere.

Ad ægilopas, thuris drach. octo, myrrhæ tantundem, ladani drach. quatuor, ceræ drach. octo, aluminis scissilis drach. quatuor, nitri spumæ tantundem, coaguli leporis drach. quatuor, contunduntur omnia, et cum irini unguenti sedimento molliuntur.

Cataplasma ad uehementes oculorum dolores; habet rosarum siccarum drach. quatuor, opij drach. I. croci tantundem, dulci decocto meliloti excipiuntur.

Vnguentum ad uehementes dolores, aloes, lycij, rosarum uiridium, croci, opij, myrrhæ, singulorum pares portiones, uino coactas in pastillos coge, in umbra exsicca, cum usus postularit, passo dilue, oculos, frontem, tempora perunge.

Diarhodon Diagoræ, quod magnum appellatur. Valet hoc ad dolores uehementes, phlyctænas, adustiones, prolapsus, & sugillata in oculis, & item ad defluxus, ueteres lippitudines, & affectiones curatu difficiles; continet autem rosarum uirentium resectis unguibus, drach. LXXII. cadmiæ drach. uiginti quatuor, croci drach. sex, opij drach. tres, stibij drach. II. squamæ æris drach. II. nardi indici, drach. I. myrrhæ unc. tres, gummi drach. uiginti quatuor, excipe aqua pluuia.

Croceum, quod puerile inscribitur, ad magnas fluxiones, uehementesq; dolores, & ad eas affectiones, quæ ex plagis oriuntur, ualens, cineris pompholygis drach. sexdecim, croci drach. XV. tragacanthæ drach. octo, aqua pluuia excipe, & ad me-

dicamentum conficiendum alba ouorum numero quatuor adhibeto.

Asclepiadæ pacianum ualens ad doloris uexationes, tenuem, multumq; defluxum, feruorem, pustulas, membranarum eminentias, asperitudines, affectiones diuturnas, & eos, qui multis læsi sunt illitionibus, hoc confestim addiuuat, habet uero cadmiæ, æris, croci, squamæ æris singulorum drach. duodecim, myrrhæ, lapidis hæmatitæ, rosarum siccarum, nardi indici, opij singulorum drach. tres, piperis albi grana sexdecim, gummi drach. nouem, uini Chij quantum est satis: usus ex ouo est.

Ad caliginem oculorum; singulis diebus in oculos imponendum est medicamentum, quod ita conficitur;
* *Fœniculum uiride diebus, & mensibus in uas fictile conijciendum est, & foris pice uas oblinendum, aqua pluuia infundenda, fœniculum deinde eximendum, & eo, quod reliquum fuerit, utendum.*

Smegmata, & Dropaces.

SMEGMA, *quod Asclepius dicitur, salis communis, salis ammoniaci, salis cappadocici tostorum, pumicis, aphronitri albi, baccarum lauri siccarum, singulorum drach. una, ueratri albi, struthij, uuæ taminiæ, sinapis alexandrini, sulphuris uiui, pyrethri, fecis, floris iunci odorati, cyperi singulorum unc. sex, sampsuchi, aluminis scissilis, gallarum, gummi, thuris, alcyonij, piperis, cachryos, radicis cucumeris agrestis, chamæleontis, iridis, marrubij sic-*

ci singulorum unc. una, uel unc. tres. contundito, per cribrum traiicito, & utitor

Smegma caput exsiccans habet, Cimoliæ drach. duas, nitri, bryoniæ, sicci corticis radicis cucumeris syluestris, cumini, farinæ lupinorum singulorum drach. mediam, trita componito, & in balneo utitor, auxiliatur uehementer.

Sapo repellendi uim habens; balaustiorum unc. I. aloes, gallarum, aluminis, thuris, foliorum rosa-
* *rum, malicorii, utriusque tunicarum, singulorum unc. I. sarcocollæ unc. I. gallici saponis unc. sex, decocti lupinorum amarorum quantum satis est. Quidam addunt myrrhæ, et citinorũ utriusque unciam.*

Dropax Gallus. Colophoniæ, quæ thus redolet lib. quatuor, pineæ lib. quatuor, & eius quæ lignosa dicitur, & in Italia solum nascitur, lib. quatuor, resinæ à nauibus derasæ, quæ ἀπόχυμα nominatur, picis siccæ, ceræ singulorum lib. quatuor, frixæ unc. XV. picis brutiæ lib. II. bituminis, galbani, ad. races, pyrethri singulorum unc. sex, opopanacis, euphorbii, ueratri albi, piperis singulorum unc. quatuor, sulphuris uiui unc. tres, castorii, ammoniaci, uuæ taminiæ singulorum unc. II. olei sicyonii lib. I. opobalsami unc. sex.

Alius simplex. Ceræ lib. I. brutiæ, pineæ singulorum lib. I. frixæ lib. I. unc. tres.

Psilothrum. Oryzam, farinam fabarum, ptissanam aqua coquito, horum succo pro aqua usus misce auri pigmenti unciam, calcis uiuæ libram, pumicis tosti semissem, opobalsami cochlearia duo.

Ad corrugationem ex Rufi commentariis ſmegma, quod continuo corpori rugoſo adbibetur, extenditur hoc cum ficubus pinguibus. Bryonia conteritur, & farina erui, itemq; ſepiæ teſta combuſta, melle paulatim inſtillato excipiuntur.

Smegma ſplendorem afferens, & ſitum aufe-
*rens; habet farinæ fabarum choas * duas, fœniculi* Al. ha-
in ptiſana cocti, & poſtea in oxymellite loti, deinde bet me-
contuſi choas duas, ſaponis gallici lib. duas, miſce ſa- diã cho
ponem cum cæteris, ſubigens manibus, & in balneo am.
utitor.

Stomaticum Philagrii ad oris corroſiones, fructus lentiſci nondum nigreſcentis, drach. uiginti quatuor, gallarum drach. quatuor, coſti drach. I. folii drach. I.

Anthera, ideſt floridum ſmegma, ad oris ulcera. Sandarachæ, iridis ſingulorum drach. quatuor, cyperi unc. octo, croci myrrhæ, aluminis ſciſſilis ſingulorum drach. II. florum roſarum drach. I. miſce.

Smegma odoratum ad dentes, ut & albi ſint, et ne corrodantur; nitri, ſepiæ teſtæ, myrrhæ ſingulorum uncia una, tritis utitor.

Dia moron, ut Galenus tradidit, habet mellis libram unam, ſucci mororum heminas quinque, croci drachmam, myrrhæ drachmam, & dimidium alterius, omphacii drachmam, uini auſteri heminas quinque; ſi omphacium deſit, in eius loco rhois ſuccum pone. ſuccus per ſe ipſe coquendus eſt, donec ſordium habeat ſpiſſitudinem, deinde ſic mel adiiciendum; cumq; lebetem ab igne ſublaturus eris, omnia agitato, ut in unum probe componantur. Ac

coctura quidem, & symmetria huius medicamenti, quod facultate medium est, moderatis inflammationibus congrua est, & in maiorum etiam inflammationum statu, itemq́; in principiis & incrementis conuenit; cæterum ad induratas inflammationes, cum iam status cessat, nihilq́; præterea fluit, uenit autem tempus, in quo discutiendum est, aliquid eorum, quæ discutiendi uim habent, stomatico medicamento admiscendum est; sufficit autem ad prædictam medii medicamenti commensurationem nitri semissem, thuris uero uncias duas adiungere.

Diabesasa, hoc est, ex ruta syluestri medicamentum stomaticum, quod inungitur, celebre ad anginas desperatas; Seminis anisi, floris iunci odorati, aluminis scissilis, iridis, rutæ syluestris, quam nonnulli harmala appellant, cinnamomi, myrrhæ trogloditidis, aristolochiæ longæ, casiæ, crocomagmatis, rosarum sicarum singularum uncia una, hederæ, pullorum hirundinis cineris recentis singulorum unc. tres, croci unc. I. nardi indici, amomi singulorum unciæ dimidium, gallas tres, læuigatis ex melle utitor, & ubi utendum est, melle diluito.

Cancri fluuiatiles in hemina aquæ frigidæ contusi, & contriti gargarisma faciunt ad anginam præstantissimum; crassorum enim eductio anginas statim lenit.

Ad anginam, stercus caninum album cape, exsicca, læuiga, cribra, & paratum habe: cum usus postulabit, melle dilue, & inunge. Hoc medicamento nullum melius cognoui, neque in anginæ, neque

in

in tonsillarum magna inflãmatione, neque in glandulis, quæ suffocationis periculum minantur. Cum *uero canes ossibus uescuntur, eorum stercus candidum est; atque optimum.*

Ad columellam laxatam; mellis lib. II. *aluminis liquidi lib.*I. *florum rosarum tantundem, succi hypocystidos unc.* V. *coque alumen cum melle, deinde sicca coniice, & ita utere, coque autem modice; hoc enim medicamentum bonum est, tribusq; modis eo est utendum; unus modus est, & præsertim in principio, ut medicamentum aqua calida dissoluatur, uel ex aqua mulsa succus medicamenti exprimatur; id enim & dolorem sedat, & quantum opus est, proficit.* Interea *uero dum hoc ita utimur, conuenit etiam puro medicamento uti; idq; tum digitis inungendo, tum uero cochleari contingendo, & comprimendo; & columellam foras trahendo;* Confert *enim uel maxime ad linguam ipsam uergere, & à rectitudine deflectere.*

Aliud. lina multa, & præsertim quæ à marina purpura sumuntur, in uiperæ collum coniice, iisq; uiperam suffoca: deinde unumquodque linum collo applicabis. mirum est, quantum tonsillas, cæteraq; quæ in collo uitia sunt, adiuuent.

Galenus *hoc medicamentum ad dentes conseruandos commendat, quod habet cornu ceruini & usti, & loti partem unam, mastiches* Chiæ *partem mediam; cyperi parem portionem. his diligenter contusis, & cribratis utitor.*

Ad dentes trementes, alumen rotundum cum al-

K

tero tanto salis dentibus adhibe. aut ulmi corticem ex uino decoctum admoue. Gallam omphacitida læuigatam excipe terebinthina, hyssopo, aut melle, & inunge. Ad stuporem autem dentium arcendum, pinguedine aliqua expurgata bubula, uel anserina suuunge.

Philagrij ad oris erosiones. lentisci fructus nondum nigrescentis, gallarum singulorum drach. quatuor. costi, folij utriusque drach. una.

De antidotis.

ANTIDOTUM ad colicos. lupinum stercus quidam colicis potui dedit, non tamen in accessionibus, sed reliquo tempore. ex quo est effectum, ut qui sine inflammatione hoc morbo laborarent, eorum aliqui morbo capti amplius non fuerint. neque etiam uehementes dolores sint passi. neque breui post tempore ijsdem correpti. Accepit is candidissimum stercus, quale est eorum, qui ossa comedunt. qua in re mirari soleo, quod sæpenumero ex solo contactu magno quibusdam fuit adiumento. Stercus uero sumendum est, quod in terram non cecidit. id quod facile comperies. est enim huic animali perinde atque cani, natura comparatum, ut altero ex posterioribus cruribus elato & uesicam, & aluum exoneret edito supra terram loco. porro in hisce stercoribus ossium quoque particulæ inueniuntur. quæ ipsa itidem contundenda, conterendaq; sunt, & colicis in potu propinanda. In ijs uero, quæ puriora sunt,

alius quidam piper commiſcuit, & ex uino puro tenui, & quandoque ex aqua bibendum dedit. Quod autem lumbis imponitur, habere condimentum debet, præcipue uero ut excretum à lupo, qui bouem, aut ouem comederit. ſi id non ſuppetat, corio ceruino ad excipiendum utemur.

Philonis antidotum ad colicos, dolorem ſedans, conſtat ex his. croci drach. V. pyrethri drach. quatuor. euphorbij drach. I. ſpicæ nardi drach. I. piperis drach. I. hyoſcyami drach. XX. opij drach. X. eſtq; hoc medicamentum percelebre.

Trigonos, reſiccans, & dolorem leuans, habet ſeminis hyoſcyami drach. quatuor. aniſi drach. II. opij drach. I. cum aqua paſtillos efficito, & mane unum, et ueſperi alterum ex aqua frigida propinato.

Catapotium Dioſcoridæ ad exuſtos. cucumeris ſatiui ſeminis drach. octo. tragacanthæ drach. quatuor. dilue tragacantham ex albo oui crudi, & recentis. cumq; ea fuerit diſſoluta, conterens diligenter, & miſcens catapotia conficito, & in umbra exſiccato, datoq; unum ſub lingua tenendum, ut humor qui inde emanat, deglutiatur.

Ad quartanarios Galeni. liquoris Cyrenaici, piperis, myrrhæ, rutæ foliorum ſingulorum drach. I. tritis & mixtis utitor. ante acceſſionem obolos duos tantum in oxymelite dato.

Ad eos, qui à cane rabioſo morſi ſunt Galeni. Fluuiatilium cancrorum cinis ad rabioſi canis morſus mirabiliter ualet, isq; & ſolus, & cum gentiana atque thure. eſto autem thuris una pars, gentianæ

quinque, cancrorum decem. comburendi ſunt cancri ita, ut in patella æris rubri poſiti uſque eo cōburantur, donec in cinerem redacti facile læuigentur. Commodum eſt hoc facere poſt canis exortum cum Sol in leone eſt, Luna autem eſt decima octaua. bibant qui à rabido cane morſi ſunt hoc medicamentum quotidie ad quadrageſimum uſque diem; menſura cochlearij magni aqua inſperſum. Si uero non protinus ab initio, ſed aliquot poſt dies curam huiuſce demorſi ſuſcipias, quotidie duo cochlearia inſpergas. ad ipſum autem uulnus medicamentum quod ex brutia pice conficitur uteris. habet uero picis libram unam, acerrimi aceti ſextarium unum Italicum, opopanacis denique tres uncias. His Aeſchrion uſus eſt, nec quiſquam unquam eſt mortuus.

Galeni ad eos, qui ab eſu fungorum ſtrangulantur. Valde prodeſt ab eſu fungorum ſuffocatis aphronitrum, & nitrum, ſimiliterq; ſtercus gallinaceum. atque ipſe quoque uſus ſum eo ex tribus aut quatuor oxycrati, & oxymelitis cyathis læuigato. nam & perſpicue, & celeriter profuit. qui enim fuerant ſtrangulati, paulo poſt ſuccum pituitoſum, craſſiſſimumq; euomuerunt, ex quo plane ab eo caſu ſunt liberati. Iam uero calaminthæ etiam ſuccus, aut eius decoctum potui datum ſanat.

Ad comitiales medicamentum ex Scilla. Cape uas melleum, à quo mel ſit extractum, ſcillam in tenues partes manibus diſcerptam in id coniice. uas operculo firmo obtura, & extrinſecus totum os uaſculi pelle circundans diligenter liga, idq; in loco aliquo conſti-

tue, qui meridiem ſpectet, quiq; à borealibus uentis ſit remotus, ut ab illis nulla ex parte perfletur. Ego uero id facere conſueui, quadraginta caniculæ diebus. in quibus quidem diebus paulatim uaſculum ad ſolem conuerto, ut ex omni parte æque incaleſcat. tranſactis quadraginta diebus uas aperio, corpusq; ſcillæ elixato ſimile comperio. ſuccum uero ex ea fluxiſſe, quem collectum optimo melle iucundum facio. eiusq; do quotidie cochlear unum plenum, ac pueris quidem paruum, adultis uero, magnum. Quinetiam ſcillæ ipſius partium contuſarum, & ex melle læuigatarum do cochlear unum. Sed hoc quantum ad efficaciam pertinet, ſecundum à primo medicamento, locum tenet.

Paſtillus ad uocem firmandam. ſinapi toſti et contuſi & tenniſſimo cribro cribrati partes tres, piperis tenuiſſimi pars una, melle incocto excipiuntur, & paſtilli unius oboli effinguntur, quorum unus comedendus eſt. nam & morſum & feruorem non exiguum excitabit. et arteriam etiam lenem efficiet.

Alius, cuius ſub lingua tenetur quod fabæ magnitudinem impleat, ut liquor inde emanans paulatim deglutiatur. hoc arteriam ualde lenit, et ei uim addit. eius hæc eſt compoſitio. dulcis radicis drach. II. caſiæ drach. quatuor. croci, myrrhæ, folij, nardi celtici, thuris, ſucci hypocyſtidis, lycij, gummi ſingulorum drach. II. partim contunduntur, partim teruntur, & omnia melle attico, cui terebinthina ſit admiſta, in unum commiſcentur.

Medicamentum δι᾽ ὀπώρων, hoc eſt ex fructibus

pomaceis confectum ad dysentericos, & cœliacos accommodatum. Mala punica integra. XX. mala cotonea X. rosarum siccarum sextar. I. prunorum agrestium sextar. II. sorborum maturorum sextar. II. pira tarentina XX. poma scandiana XXX. rhu syriaci sextar. III. musti aminæi cocti tertia coctione sextar. XLVIII. coque simul, donec mellis habeant spissitudinem, & in testaceum uas repone.

Antidotum Quinti dolorem leuans. styracis, opij, assari, seminis hyoscyami, castorij pares portiones. melle excipito.

Diospoliticum alias ex paribus omnibus cumino, pipere lungo, uel albo, ruta, & nitro conficitur. itaq; magis uentrem soluit. alias uero cum cætera paria sunt omnia, nitri dimidium ponitur. cuminum autem in aceto acerrimo maceretur, deinde continuo contundatur, aut etiam prius modice frigatur. rutæ quoque folia sunto modice siccata. quatuor his aliquando mel subactum et despumatum admiscetur, quandoque nihil, sed sola sine melle reponuntur, ac ptisanæ cremori, aut aliis esculentis, quibus conuenire uideatur, iniiciuntur.

Διὰ τριῶν πιπέρεων*, quod ex tribus piperis generibus simplex conficitur, hoc modo paratur. Ad cuiusque trium piperum drach. L. satis est addere anisi, & thymi, & zinziberis singulornm drachmas octo.*

Ex calamintha medicamentum habet calaminthæ, pulegii, petroselini, seseleos sing. drach. octo. semi=

nis apii drach. quatuor. cacuminum thymi tantundem, libystici drach. X V I. piperis drach. XLVIII. mel optimum, et despumatum.

Ex *succo cydoniorum medicamentum componitur ad hunc modum. succi malorum cotoneorum sextarios binos capimus, his mellis quam optimi tantundem miscemus: acetiq; sextarium addimus. hæcq; prius coquimus mediocriter ad ignitos carbones, et spuma abiecta zinziber admiscemus. et iterum ad carbones igne candentes ad mellis spissitudinem coquimus.*

Antidotum Zenophili *ad uesicam ulceratam, ad renes, et lapides frangens à* Deo *donatum.* Casiæ *fistulæ unc.* I. *saxifragi unc.* I. *betonicæ, cyperi, petroselini, costi singulorum obol. tres. seminis pastinacæ, seminis lini tosti singulorum unc.* I I. *folii, spicæ nardi, asari, dictamni, baccarum lauri, ocimi seminis sing. unc.* I. *pineæ unc.* V I. *mellis lib.* I I. *ubi utendum est, id quod atticæ fabæ magnitudinem impleat in balneo, uel ante balneum in potione uini mulsi diluitur.*

Galeni *picra. aloes drach.* C. *cinnamomi, spicæ nardi, xylobalsami, mastiches, asari, croci singulorum drach.* V I. Ego *uero aloes drach.* X C. *croci drach.* V. *pono, et ita utor. datur drach. una.*

Q*uæ subducunt uentrem, aut purgant.* Zinziberis, *scamoneæ utriusque unc.* I. *salis ammoniaci unc. quatuor. aloes totidem. aceti, gari singulorum heminæ duæ.*

Coccaria *salubria, apta stomacho, aluum maxi=*

me subducentia; quæ typos etiam denotant. Aloes unc.I. succi absinthii unc. tres. scillæ arcadicæ unc. I. scilla in fermentum coniicienda est, et assanda ita, ut coquatur. scillam extrahe, et facito, ut eius par pondus sit, atque in mortarium coniectam uehementer contunde absinthii succum affundens. deinde aloen tenuissimam adiunge; et emolli, ut medicamentum perficiatur. facito fermentum, et excipito, & compone coccaria, id est granula, quæ ciceris magnitudinem impleant, et dato iis, qui ex longo morbo uires difficiliter recolligunt. Aliud. Scamonij unc. I. aloes tantundem, colocynthidis interioris unc. dimidium, bdelii drach. tres. absinthii succi, brassicæ succi sing. drach. II. excipe, et ad erui magnitudinem confice, dato ualentibus XVII. aut XIX. aut XXI. ægrotantibus autem VII. aut XI. aut XV. aut XIII. idq; deinceps diebus quinque, uel septem, uel nouem. Si uero pituitam ab his duci aut ualidiora esse uelis, adde fermento in totum euphorbii drachmam unam.

Medicamentum purgans, quod κεπταρίον hoc est placetula nominatur. similæ drach. I. coni drach. quatuor. piperis drach. II. scamoneæ drach. II. excipe melle attico. perfectum pondus, quod dari queat, est drachmarum duarum. utere etiam ad morbum regium.

Pastillus purgans, scamoneæ, euphorbii, singulorum drach. quatuor. piperis drach. II. folii unc. II. mellis lib. una. datur uncia una.

Grana. Scamoneæ unc. II. aloes unc. quatuor.

euphorbii drach. quatuor. confice ex aqua ad erui magnitudinem. datoq; VII. aut IX. aut XI. aut XIII. aut XV. aut XVII. aut XIX.

Medicamentum ad colicos, purgans. euphorbii, cyperi, petroselini, iridis pares portiones.

Symbiotarium. scamoneæ unc. I. piperis, zinziberis, salis, petroselini singulorum unc. una.

Medicamentum purgans ad eos, qui elephantiasi detinentur. Colocynthidas duas paris magnitudinis circum scalpe, foramenq; facito, & semina omnia abijcito, interiorem uero partem relinquito, oleum impone, & operculo proprio occlusas unam noctem ita sinito, die autem sequenti, euacuato oleo coquendæ sunt in aqua colocynthides, donec flaccescant, deinde eas abijce, oleo uero, & aquæ mixtis, adde ueratri nigri obolos tres, scamoneæ drach. unam, & unà cum his polenta ex simila incoquitur, & ex hoc datur laboranti, qui tenui uictu utatur, quantum XXIIII. nucum ponticarum magnitudinem impleat, & aqua potui detur.

Medicamentum purgans ex iure ueteris galli compositum; interiora abijcienda sunt, & sal inijciendus ita, ut gallus impleatur, & consuendus est, multaq; aqua in qua parum olei sit, multumq; anethi, & porri incoquendus, his colliquatis ius suaue, & stomacho aptum, magisq; accommodatum ad purgandum redditur, eius collati dentur ad minus heminæ duæ, summe facit ad inueteratas ad somnum propensiones, quæ καρώσεις nominantur.

Innunctio sedis ad flatus emittendos. Ruta cum

melle cocto læuigatur, & teritur, ut ſucci plena eſficiatur; & ex ea, ſedes interior confricatur, efficaciſſima erit, ſi cumini parum accedat, itemq́; nitri, aut cyclamini ſucci. cæpa quoque non ſalita appoſita ad id ualet, flatus enim ſatis multi, & aluum leuantes erumpunt.

Hiera Rufi. Sycioniæ ſiue colocynthidis interioris drach. tres, chamædryos drach. X. agarici drach. X. ſagapeni drach. octo, opopanacis drach. octo, petroſelini, ariſtolochiæ rotundæ, piperis albi ſingulorum drach. V. cinnamomi, aut duplum caſiæ fiſtulæ, ſpicæ nardi, croci, myrrhæ ſingulorum drach. IIII. polij drach. tres, & dimidia. hæc omnia miſce, in tenues partes redige, melle excipito, dato ad ſummum drachmas quatuor.

Lyci purgans medicamentum. Scamonea cum ſale candidiſſimo, quantum ſatis eſt, læuigatur, deinde in pixide plumbea in duplici uaſe coquitur; modus autem duplicis coctionis eſt huiuſmodi; pixis duplex modius eſt, eius operculum aut foramen, aut meatum habere debet, in eum meatum ſcamonea cum ſale læuigata conijcitur, & in uas imponitur, atque ita coquitur, eſtq́; non iniucunda ſtomacho, & nihilo minus purgat.

Aliud purgans eos, quos elephantiaſis exercet. Cape colocynthidis ſuccum, atque oleo perſperge, ipſamq́; colocynthida in uaſe nouo cum aqua, donec flacceſcat, coquito, deinde tantum ſimilæ addito, quantum capere aqua poſſit; cumq́; cocta fuerit, admiſce elebori nigri drach. unam, & ſurculo ane=

thino agita, & uersa usque dum calescat; dato autem in potione, quantum nucis ponticæ magnitudinem impleat.

Inunctio purgans, quæ aluum ciet. Alumen cum melle læuigatum usque coquitur, dum giluum fiat, ex quo sedem inungunt; hocq; medicamentum χεξαιάτικη, hoc est, quod aluum cogit deijcere, nominatur; multa enim, sed non sine labore, educuntur.

Suffitus.

ROSARVM nouarum libra una, siccarum lib. duæ, folij, croci, casiæ singulorum semis, styracis uncia una, amomi, onychis singul. uncia una, myrrhæ unc. duæ, bdelij uncia una, carpobalsami unc. una, chiæ unc. una, opobalsami unc. duæ.

Rosarum semuncia, myrrhæ uncia, myrrham cum uino læuiga, & omnia emolliens cum modico opobalsami confice.

Costi, amomi, myrrhæ, casiæ sing. uncia una, styracis, chiæ, bdelij, onychis, musci, ladani singulorum uncia una, rosarum expurgatarum unc. uiginti nouem.

Rufi hiera simplex. Colocynthidis drach. duæ, marrubij, chamædryos, stœchados, singulorum drach. X. gentianæ, agarici, singul. drach. duodecim, bdelij, spicæ nardi, croci, cinnamomi singulorum drach. octo, casiæ, iunci odorati floris, piperis albi, piperis longi, scillæ tostæ singulorum drach. sex, radicis centaurij drach. quatuor, omnia trita bdelio eli-

quato, et decocto panacis, et melle cocto admiscentur.

Xeromyron compositio Arabica; foliorum amomi, costi, zanazi singulorum unc. una, carpobalsami drach. una.

Suffitus ad somnum conciliandum; styracis, amomi, costi, ammoniaci thymiamatis, bdelij scythici, radicis mandragoræ, succi papaueris.

Suffitus ex cypresso, quod cyphi Lunæ dicitur, bdelij unc. septem, helenij tantundem, floris iunci odorati uncia una, sphagni unciæ V. baccæ iuniperi paruæ L. aspalathi unciæ septem, nasturtij unc. V. spicæ nardi unc. * sex, cyperi unc. nouem, radicis asphodeli unc. quatuor; seminis cupressi unc. tres, sabinæ unc. quatuor, nardi celtici unc. tres, costi unc. duæ, myrrhæ unc. septem, caricarum pinguium lib. duæ, uuarum passarum sine acinis lib. duæ, sorborum unc. tres, terebinthi lib. una; rosarum siccarum unc. tres, styracis unc. septem, palmularum pinguium libra una, mellis lib. V. uini odorati quantum satis est.

Alius habet unc. I

FINIS TERTII LIBRI.

Quartus liber facultates alimentorum continet, ut quæ attenuent, quæ boni succi sint, quæ calefaciant, quæ frigefaciant, quæ facile & distribuantur, & concoquantur, quæ apta stomacho, quæque flatus sint expertia, quæ abstergeant, aperiant, dissecent, quæ crassa sint, quæ difficulter corrumpantur, quæ emolliant, quæ inter hæc media, & contraria sint, ac quomodo sorbitiones coquendæ, itemq; iura esculenta, & potiones, & quomodo lac potui detur, & quæ aquarum uis, & natura sit, intelligamus.

Libri capita sunt hæc.

ORIBASII SYNOPSEOS AD EVSTATHIVM FILIVM, LIBER QVARTVS.

Quæ natura, ac proprietas cuiusque rei sit, qua uescimur, ac primum, quæ res extenuent. Cap. Primum.

IN *alimentis extenuant allium, cæpe, nasturtium, porrum, sinapi, piper, smyrnium, pyrethrum, origanum, calamintha, hyssopum, sisymbrium, pulegium, thymum, satureia uiridia, nam exsiccata non amplius alimenta sunt, sed iam medicamenta; id enim est perpetuum, quicquid siccius est, uehementius esse, quàm id, quod est uirens, itemq; omnia, quæ in collibus, aut in agris durioribus creuere, ijs, quæ in pratis, aut hortis, aut locis palustribus nascuntur, esse robustiora, atque hæc quidem in omnibus sunt communiter cognoscenda; porro eas res, quæ dictæ sunt, subsequuntur eruca, sium, apium, petroselinum, ocimum, raphanus, brassica, beta, carduus, iringium, coriandrum, urtica, fœniculum, anethum, ruta, ligu** *sticum, cuminum, capparis, & terebinthi fructus, cari semen, anisi, sinapi, ameos, dauci, siseleos, trochisci, & omnium denique odoratorum, & acrium, & plane calidorum semina.* Inter *ea uero, quæ ualde attenuant; est rutæ semen, & canabis, quip=*

pe quod ad medicamenti naturam accedat. Ex cerealibus seminibus ad uictum attenuantem sine molestia solum hordeum ualet: post hoc, triticei panes in clibano cocti, à cæteris danda est opera, ut abstineamus, nisi fortasse quispiam per longa temporis interualla pisum, aut lentem gustare uelit. Plurimã autem, eamq; innoxiam, eduliorum copiam, si uelis, ad uictus attenuantis rationem tibi suppeditabunt pisces saxatiles, et auiculæ montanæ; omnia enim animantia, quæ degunt in montibus, & sicciore, et calidiore natura sunt prædita, eorumq; caro minime est pituitosa; passeres igitur & turdos, merulos, perdices licet edere; aues etiam, quæ turricolæ uocantur, & quæcunque in uineis degunt, aptæ sunt; ex columbis agrestes domesticis præstant; et omnino agrestia domesticis præcellunt; quæque siccioribus alimentis, quàm quæ humidioribus uescuntur, et item quæ purum, ac tenuem aerem inspirant, ijs quæ hoc non faciunt, meliora censentur. Ex piscibus autem saxatilibus uesci poterimus iulide, phænicide, merulo, turdo, & scaro, & uno uerbo, ijs omnibus, quorum est mollis caro, atque friabilis: ab ijs contra, qui duram, et glutinosam carnem habent, abstinendum omnino. Asellorum autem caro mollis quidem est, sed minus friabilis, at mulorum est friabilis illa quidem, sed non mollis; ex quo fit, ut mollities, & friabilitas sint indicia, quæ nobis de cuiusque animalis carne suppetant: ad quæ animum diligenter aduertentes in quo utrunque inesse compertum fuerit, eius carne, quantam uelimus, uescamur; cæterorum

carnes

carnes in quibus neutrum sit, omnino uitemus: in quibus alterutrum, ex ijs interdum comedamus cum aliarum nobis non suppetat copia. in quo cauendum est, ne eas ad satietatem ingeramus. quocirca cum saxatiles desunt, asellos, & mulos, cæterosq; pelagios pisces, ac præsertim eos, qui cum sinapi manduntur, qualis est scorpius, præbere possumus. sunt porro quædam animalium genera, quibus altera ex ijs, quas dixi, inest nota, sed ea propter alterius exuperantiam non sunt ad cibum adhibenda. anguillæ autem, & pisces chartilaginei, & si carnem mollem habent, tamen propter succum lentum, & pituitosum qui in eis redundat, satis noxiæ afferunt. ijs uero qui attenuante uictus ratione indigent, ex chartilagineis sola torpedine, & turture uesci licet cum saxatiles non suppeditentur. eadem facultate præditi sunt buglossi, et passeres. Non ueto autem gallinarum esum ijs, qui se exercent, itemq; columbarum, & turturum, non recens, sed pridie ad minus, interemptarum. quod etiam in cæteris omnibus, quæ carnem modice duram habent, obseruandum est. Pisces autem saliti, exquisitissime extenuant. ex his eligendi sunt, qui tenera carne suapte natura sunt. cetaceum genus est cauendum. Iam uero suillas carnes sale conditas gustare quispiam tuto poterit. Ex fructibus ij, qui uentrem molliunt, minime nocebunt. molliores igitur magis, quam duros, & eos qui tarde transeunt, comedere licet, non tamen ex ullo genere ad satietatem. Qui autem uehementer austeri & adstringentes sunt, huic ratio-

ni uictus sunt contrarij. magis uero omnino accommodantur caricæ, nuces, pistacia, & amygdala subamara. Oliuæ eiusmodi sunt, ut eas neque laudem, neque uituperem. Ex dulcibus autem non modo esculentis, sed etiam poculentis, solum mel, ut ita dicam, succum tenuem gignit. Vina autem huiusmodi succum faciunt alba, & tenuia. atque alba quidem crassos succos incidunt, & per urinas expurgant. Iam uero serum lactis inter ea numeratur, quæ attenuandi ui sunt prædita. sed oxymel ad uictus rationem attenuantem multo est accommodatius.

Quæ res crassos succos gignant. Cap. II.

CRASSOS succos gignunt panes qui sub cinere coquuntur, quiq; rite non conficiuntur. et qui tragus appellatur, & placentæ ex musto & simila, & lagana, & placentæ, quæ itria dicuntur, & quodcunque ex triticea farina sine fermento conficitur, & placentæ, quæ ex eadem materia elaborantur. Præterea simila, & alica abunde crassi sunt succi. amylum uero mediocriter. Lobi quoque crassi succi sunt, & lupini, & interna lentis pars, fabæ frictæ, sisami semen, erisimi semen, pisces qui molles appellantur, loligines, sepiæ, polypi, cetaceum genus. satis uero crassi sunt succi patellæ, pectines, & omnia testa intecta: itemq; anguillæ, cochleæ, carnes ceruinæ, caprinæ, bubulæ, leporinæ, porcinæ, iecur, renes, pudenda, cerebrum, spinalis me=

dulla, glandulæ, lingua mediocriter. lac nimis coctum, casei omnes, recentes uero, & qui ex acido lacte sunt facti, minus. lac acidum igni decoctum, ex ouis, quæcunque ad perfectam concretionem sunt cocta, & assata etiam magis, et longe maxime quæ in sartagine fricta sunt. palmulæ, castaneæ, glandes, bulbi, rapa, fungi, ari radix, tubera, nuces pineæ, ficus non probe maturæ, citrij caro, cucumeres, uberius sumpti. inter uina, quæ dulcia sunt, ea crassum sanguinem gignunt, & magis etiam id, quod defrutum nominatur, & mustum eodem modo: itemq; crassa, & nigra uina.

Quæ media sint inter attenuantia, & crassum succum facientia. Cap. III.

EIVSMODI sunt optime confecti panes, carnes gallinarum, gallorum gallinaceorum, fasianorum, perdicum, columbarum, attagenum, turturum, turdorum, merulorum, et paruarum auicularum omnium, itemq; saxatilium piscium, & pelagiorum, gobiorum, murenarum, buglossorum, & absolute omnium piscium, quicunque neque lentorem, neque fœtorem edendo referant. et ficus, et pepones, & ex oleribus agrestibus feris. id quod est commune multorum genus. singulorum autem speciales appellationes apud Atticos sunt, ut lactuca, chondrile, & alia sexcenta. huius uero sunt generis corruda, myacanthinus, et chamædaphnes asparagus, et bryoniæ. uinum flauum simul et dulce, et

pellucidum, quale est Aruisium, et Lesbium, et Falernum, et Tmolite. hæc enim omnia et bonum, et moderate crassum sanguinem gignunt.

Quæ uiscidum succum in nobis faciant. Cap. IIII.

TRITICVM omne, quod graue densum, et interius flauescens est uiscidum succum gignit. quod uero leue, rarum, candidumq; intus est, minus est huiusmodi. simila quoque et alica abunde uiscidæ sunt. itemq; tendines, musculorum extremitates nerueæ, et partes quæ circa labra sunt, et lingua, omnis suilla caro, itemq; agnina. sesami semen, bulbi, et pingues palmulæ.

Quæ crudos humores in nobis pariant. Cap. V.

PALMVLAE uirides crudis humoribus replent eos, qui ipsis uescuntur, ut rigoribus, quæ calefieri difficiliter possint, capiantur. et radix rapæ, si quis liberalius ea utatur. & caro testaceorum, quorum caro dura est, et salsum succum ex nimia coctione amisit. et quæ mollia nominantur, polypi, sepiæ, et quæ sunt generis eiusdem. cetaceum genus in mari degens. animalium uentriculi, intestina, uteri, acidum lac, panes in sartagine cocti cum caseo, lupini, uua in uentriculo contenta, et non excreta.

Quæ res frigidos humores creent. Cap. VI.

QVI *se cucumeribus ualde explent, ijs ut frigidum succum coaceruent natura comparatum est, cum non facile possint in bonum sanguinem commutari. eiusmodi etiam succum uentres, intestina, uteri, mala nondum matura, et bulbi pariunt.*

Quæ pituitam gignant. Cap. VII.

SVCCVM *absolute pituitosum gignunt neruceæ animalium particulæ, cerebrum, pulmo, spinalis medulla, glandulæ, agnina caro, boleti, fungi amanitæ, caro testaceorum, mala non matura.*

Quæ res melancholicum succum pariant. Cap. VIII.

CARNES *bubulæ, caprinæ, et his multo magis hircinæ et taurinæ melancholicum succum faciunt: et magis etiam asininæ, camelinæ, uulpinæ, caninæ, leporinæ, et suum agrestium. Ex piscibus huiusmodi succum pariunt thynni, balenæ, cete, canis, delphin, et omne cetaceum genus. itemq; cochleæ, brassicæ, arborum germina, quæ muria, uel ex acida muria sint condita, ut lentisci, et terebinthi, et rubi, et canini rubi germina. cinaræ etiam caro, et lens edulium est succum melancholicum gignens uel maxime, post hanc panes furfuracei, quiq;*

ex tipha conficiuntur, casei uetusti, et uinum crassum et nigrum.

Quæ succum biliosum pariant. Cap. IX.

SILIQVAE, et cinaræ succus amaram bilem facit. præstat igitur cinaram coctam edere. mel quoque facile in bilem uertitur in calidis corporibus. omnia enim dulcia alimenta, et uina item dulcia materiam flauæ bili gignundæ suppeditant.

Quæ gignant excrementa. Cap. X.

PALVMBI, anseres, præter alas, uiscera omnia, spinalis medulla, cerebrum, aues palustres, et quæ in stagnis ac pratis uitam ducunt. cicer, fabæ uirides, faba ægyptia, porcelli nuper in lucem editi, caro pecudum, et omnium animantium recens natorum, quæq; in ocio uitam transigunt: et piscium fluuiatilium, et palustrium, et qui in limo degunt, et omnes catacei generis in mari, excrementa faciunt.

Quæ res careant excrementis. Cap. XI.

ANIMALIVM colla, caudæ, alæ, agrestium animalium caro, et eorum, quæ in siccis locis uiuunt, excrementis carent.

Quæ multum nutriant. Cap. XII.

SVVM domesticorum caro præ omnibus eduliis maximum alimentum præbet. bubulum cerebrum, testes, cor, spinalis et alia etiam medulla, alæ anserum, et magis adhuc gallinarum, omnium uolucrium uentres, cochleæ, ac præcipue bis coctæ. ex testaceis, quæ dura carne sunt prædita, ut chymæ, purpuræ, buccina, et cætera generis eiusdem plurimum alimenti afferunt. Iam uero astaci, paguri, cancri, locustæ, sepiæ, squillæ, et iis similes, et ex chartilagineis torpedo, et turdus moderate nutriunt, itemq; bati, liobati, et rhina magis, muli autem et gobii minus. Lac magis alit quod crassius est, quod uero liquidius est, id minus alit. Ex panibus magis nutriunt siliginei, deinde ii, qui ex simila parantur, tertio loco ii, in quibus etiam furfur sit. triticum coctum, simila, alica, fabæ, carnem gignunt non firmam illam quidem et densam, sed potius laxiorem. cicer magis nutrit, quam fabæ. magis phaseoli, et ochri magis, quam fœnum græcum. dolichi quos lobos et phaselos uocant, non minus, quam pisi nutriunt. egregie etiam alunt lupini, castaneæ, lentes, palmulæ dulces, uuæ dulces, et pingues, glandes, rapa, quam napum nominant. bulbi maxime nutriunt, et præsertim bis cocti, mel despumatum et ad distributionem, et ad nutritionem redditur accommodatum, et melicratum probe coctum. omne uinum pro portione crassitiei nutrit.

rubrum igitur, et crassum maxime omnium ad sanguinem gignendum accommodatum est, secundo loco id quod nigrum, crassumq; sit, et adstringens. his minus nutrit album simul et crassum et adstringens. minime uero omnium, album et tenue. ad summam omnia, quæ crassi succi sunt, si probe concoquantur, et conuertantur in sanguinem, alimenti multum præstant.

Quæ res minus nutriant. Cap. XII.

PARVM *nutriunt extremæ animalium partes, uterus, uenter, intestina, cauda, aures, pinguedo, adeps. omne uolucrium genus terrestrium generi comparatum, minus nutrit. caro eorum quæ senio confecta sunt, minus alit, quam caro eorum, quæ adhuc augescunt.* Alimentum, *quod pisces dant, tenuiorem sanguinem gignit, ut neque abunde nutriat, et cito etiam digeratur.* Ex *iis quæ testa intecta sunt, quæ molli sunt carne, uelut ostrea, exiguum alimentum præbent. panes hordacei, quomodocunque conficiantur, minime omnium aliorum nutriunt. minus uero alit polenta, quæ ex iis efficitur. itemq; panes furfuracei, ac impuri omnes, et loti, amylum, maza ex polenta hordeacea, auena, milium, eoq; magis panicum, oryza, fabæ uirides, semen papaueris, ormina, mora, rubi canini fructus, iuniperus, myrta, amygdala, pistacia, pruna, persica, armeniaca, præcocia, oliuæ, et præsertim maturæ, nuces auellanæ, et magis etiam regiæ, nuces,*

serica, corna, pruna syluestria, zizipha, iuglandes, halicacabus, capparis, et præsertim sale condita, terebinthi partes omnes, brassica, beta, lapathum, portulaca, solanum, raphanus, napi, cardamum, pyrethrum, asparagi omnes, pastinaca, daucus, carus, cæpa autem et allium, et porrum, et ampeloprasum cruda quidem alimentum nullum præbent, bis autem, ter ue cocta, paucissimum. mala punica parum nutriunt, pira uero, et præsertim magna, nescio quid alimenti in se continent. cucurbitæ quoque modicum alunt, itemq; uuæ passæ austeræ, et non pingues. Porro inter ea quæ multum, et ea quæ parum nutriunt, medii interiecti sunt phaseoli, ochri, araci, cicerculæ, et ficus, quæ non æque ac alii æstiui fructus, parum nutriunt. laxam enim carnem faciunt. id quod faciunt etiam uuæ. ipsæ uero minus, quam ficus alunt, laxamq; et humectam carnem gignunt. Omnia autem edulia, in quibus aliqua uehemens medicamenti qualitas insit, cum eam qualitatem aut assando, aut decoquendo, aut parando deposuerint, exiguum alimentum corpori dant. prius uero nullum præbent.

Quæ res boni succi sint. Cap. XIII.

OMNIVM *ferme eorum, quibus uescimur, lac optimi est succi; optimum autem lac est animalium integræ ualetudinis, cum nuper expressum potatur; oua tremula, & sorbilia boni sunt succi; itemq; gallinæ, & pisces fere omnes, præter eos, qui*

in paludibus, & stagnis, & fluminibus limosis degunt: ac præsertim si aqua è ciuitate aliqua prodeat, cuius cloacas, et balneas expurget, uel aquam admistam habeat, quæ fullonibus ad uestes tingendas usui fuerit; ergo tutius erit semper eos pisces offerre, qui de mari, quod aquæ dulci mixtum non sit, excepti fuerint, quales sunt, qui pelagij, & saxatiles appellantur: hi enim tum succi bonitate, tum iucunditate cæteris longe præstant. Si uero quidam sint, qui utraque in aqua soliti sint uiuere, ut capito, lupus, asellus, gobius, murena, & cancri, & anguillæ, statim quærendum erit, ubi nam sint capti: deinde odoratu, & gustatu discernere; etenim qui in aqua uitiata uitam duxerunt, etsi cæteris sunt pinguiores, tamen & male olent, & insuaues, ac mucosi sunt, & statim putrescunt: atque etiam ex consuetis piscium alimentis, aut meliores, aut deteriores esse ex gustu, atque odore facile cognoscuntur, quemadmodum muli omnium pessimi sunt, qui cancros comederunt; aliorum uero caro durior est illa quidem, sed non mali succi, fidicula, rhumbus, hepatus, buglossum, psitza, & lacertus medij quodammodo sunt inter eos, qui teneram carnem habent; alimentumq́; eorum est optimum ijs, qui se non exercent, qui imbecilli sunt: ijs uero qui conualescunt, friabile, & molle alimentum est ad bonam ualetudinem accommodatissimum. Omnium autem optimi succi sunt carnes quadrupedum animalium, quæ si probe concoquantur, optimum sanguinem gignunt, & præsertim eæ, quæ boni succi animalium sunt,

quale ſuillum eſt genus; ſuum enim caro, et ad iucunditatem, & ad concoctionem eſt præſtantiſſima, & eorum uel maxime, qui in media ætate ſunt conſtituti; uetuſtiſſimi nanque ſuis caro deterior eſt, itemq; eius, qui nuper natus comeditur: nimis enim humidæ ſunt carnes eorum, qui recens ſunt nati, et pituitæ plurimum faciunt, ſed tamen iecur, boni ſucci eſt, at partes quæ circa labia ſunt, & alæ minus boni ſucci ſunt, quàm caro; glandulæ probe concoctæ, æque, ac carnes boni ſunt ſucci; cor non mali ſucci eſſe cenſemus; meliores ſunt pedes porcorum, & roſtrum, & aures. cæterorum animantium, quanto carnes à porcorum carnibus in alimenti uiribus ſuperantur, tanto partes extremæ in eiſdem, partibus ſuillis cedunt. cerebrum uolucrium longe præſtat cerebro terreſtrium; ferarum caro melioris ſucci eſt, quàm cicurum. panis purus rite confectus boni ſucci eſt, itemq; alica, ptiſſana probe cocta, fabæ, caſtaneæq; non mali ſucci ſunt, nec ficus maturæ, & uua matura; penſilis uero reprehendi non poteſt. caricæ ſtatim diſtributæ, boni ſucci ſunt, quæ uero diutius in uentriculo morantur, mali ſucci euadunt, & pediculos generant: hæ cum nucibus in cibo acceptæ præſtantiſſimum edulium faciunt, qui uero ficus, & caricas cum alijs edulijs comedunt, non mediocri detrimento afficiuntur: lactuca, ut olus, bonum gignit ſanguinem, ſecundo poſt eam loco, intyba. uina odorata boni ſucci ſunt, optimi uero ſunt ſucci falerna, & potiſſimum dulciſſima, itemq; aruiſium, & fuluum Tmolite dulce.

Quæ res mali succi sint. Cap. XIIII.

MALI *succi non una species est, alius enim frigidior est, alius calidior, alius biliosior, alius denique ad aquæ naturam propius accedit, ut etiam magis melancholicus est alius. ab omnibus autem mali succi edulijs, etiam si facilia concoctu sint, abstinendum esse consulo. Succus enim malus ex eis coaceruatus diu latet in uenis, cum uero occasionem aliquam ad putredinem nanciscitur, febres malignas gignit; mali autem succi sunt hæc; pecudum caro, & caprarum ex acrimonia, hircorum caro pessima est, proxime succedit caro arietina, deinde taurina: inter hæc omnia caro castratorum est potior, seniorum uero sunt pessimæ. Leporum caro gignit illa quidem sanguinem crassiorem, sed tamen qui melior sit ad succos bonos faciendos, quàm boum, aut pecudum, & tamen ipsa quoque mali succi est: ceruina caro mali est succi, renes, & testes adultorum animalium, præter testes gallorum gallinaceorum mali succi sunt: cerebrum, spinalis medulla, cor, lien, omnia uiscera animalium, oua frixa, casei ueteres, boleti, amanitæ fungi, mali succi sunt; cæteros fungos non esse tutius est; fœnum græcum, lens, tipha, auena, & panes ex his confecti non bonum succum pariunt: cicer bonum succum non gignit: olyra uero pessima est; panicum, milium, & cætera generis eiusdem bonum succum non creant. Pisces uero, dracones, cuculi, callionymi, scorpij, tra-*

churi, muli, orphi, glaüci, & cætera animalia cetosa, quæ in mari degunt, mali succi sunt omnia; fructus omnes, qui horei dicuntur, mali succi sunt: ficus uero minus, quàm alij fructus; at caricæ, si quis frequentius eis uescatur, non admodum probum sanguinem gignunt, ex quo fit, ut ex eis magna pediculorum copia consequatur; mala non matura, pira antequam maturescant, terebinthi fructus mali succi sunt; cinara quoque, et præsertim cum durior est, itemq; cucumeres, & pepones, sed minus, cucurbita his omnibus præstat, sed hæc quoque in stomacho corrupta abunde est mali succi. Ex oleribus nullum boni succi est; medium inter utranque partem locum tenet lactuca, & intyba, & malua, deinde atriplex, & portulaca, & beta, atque lapathum; radices autem plantarum olerum mali succi sunt quæcunque acres sunt: quales sunt cæparum, porrorum, & alliorum, & daucorum, & raphanorum; mediæ sunt radices ari, rapæ, quæ napus appellatur, & eius, quem carum nominant, ocimum succi est pessimi; rapa cruda, brassica, bulbi non probe cocti, cæpæ, porra, allia, ampeloprasa bis cocta succi prauitatem deponunt. Pessimi uero omnino succi sunt olera omnia, quæ syluestria nominantur, ut agrestis lactuca, chondrile, scandix, gingidium, seris, & cichorea. Vina, quæ crassa sunt, & fœtida, & adstringentia, quale est uile bithynum, quod in magnis dolijs comportatur: nam quod in paruis conuehitur, neque boni, neque mali succi est, sed medium inter utrunque locum tenet.

Quæ res difficiliter concoquantur. Cap. XVI.

DIFFICVLTER *concoquitur caro capræ, bouis, ceruiq́;, difficillime autem caro hircorum, deinde arietum, postea taurorum; animaliũ uero anniculorum pessime concoquitur, itemq́; suum, si seniores fuerint; uentriculus quoque ægre concoquitur, intestina, uterus, cor, iecur, aures, caudæ, renes, uiscera omnia, cerebrum, spinæ medulla, adultorum animalium testes, sanguis denique omnis; anserum uero, præter alas, & item palumborum, sturnorum, merulorum, & paruarum auium caro est durior: ac magis etiam caro turturis antiquioris, et anatis; & his magis caro pauonum, & otidum, uentres omnes uolucrum ægre concoquuntur, qua in re quidam struthocameli, & mergi uentrem quasi medicamentum ad concoquendum ualens falso laudant: siquidem neque ipse facile concoquitur, neque aliorum ciborum concoquens medicamentum est; cochleæ difficiliter concoquuntur, atque etiam lac acidum, et caseus uetus, at recens, & ex acido lacte confectus, est præstantior. Purpurarum autem caro, & buccinorum, & aliorum testa intectorum, quorum dura caro est, difficulter concoquitur; astaci uero, paguri, cancri, locustæ, squillæ, & cæteri generis eiusdem, polypi, sepiæ, loligines, & omnes, quæ molli cute præditi nominantur, bati, liobati, rhinæ, dracones, cuculi, calionymi, scorpij, trachuri, mu-*

li, iphi, glauci, zygænæ, salpænæ, gongri, phagri, amiæ, aquilæ, oua tosta, cocta, fricta, triticum coctum, tragus, cui soli inest, ut sit quam polenta concoctu difficilior, tipha, auena, panes ex eis confecti, fabæ, ochri, dolichi, phaseli, cicercula, araci, cicer, oryza, lupini, panicum, milium, et cætera huius generis, lens, tussilago, sesamum, erysimum, castaneæ, glandes, poma, pira, & ficus, antequam maturuerint, uuæ acidæ, & austeræ, palmulæ omnes, siliquæ, citrium, cuius parte exteriore si quis pro medicamento utatur, ea ad concoctionem faciet, quemadmodum alia pleraque acria faciunt: ocimum, rapa minus cocta, bulbi crudiores, pastinaca, daucus, carus, & omnes olerum radices, & ipsa itidem olera omnia præter lactucam & intybum, sunt eiusmodi. Vinum quoque crassum & nouum. atque etiam aqua omnis difficiliter concoquitur.

Quæ res stomacho idoneæ sint. Cap. XVII.

STOMACHO *autem aptæ sunt palmulæ austeræ, mala cydonia, oliuæ sale conditæ præstantiores sunt, quæ ex aceto sunt paratæ, uuæ passæ austeræ, uua in uinaceis reposita, nux regia, & magis quam auellana, & multo magis si cum caricis comedatur. Spinosa omnia stomacho apta sunt mediocriter, huius generis sunt carduus, atractylis incisa magis, quam conueniat: cinara, siseris radix cocta, gingidium æque, ac scandix, quod crudum*

& coctum

& coctum si edatur, stomacho mirum in modum idoneum est, longiorem autem coctionem non fert. napi, raphanus, rapa, cardamum, pyrethrum, regius asparagus, & palustris, myrtus syluestris, chamædaphnæ, oxiacanthæ, & bryoniæ. bulbi appetitum excitant, itemq; capparis sale condita. extima citrij pars stomachum roborat in medicamenti uicem sumpta. uinum austerum os uentriculi firmat, atque ipsum uentriculum, præsertim calida affectum intemperie. ut medicamenta uero, absinthium, & aloe eundem corroborant.

Quæ res alienæ stomacho sunt. Cap. XVIII.

STOMACHVM lædunt baccæ iuniperi. magis uero cedriæ, fructus arbuti, amaranthus, uiticis semen. beta uero ita stomacho aliena est, ut si estur largius, morsum etiam inducat. itemq; lapatium, ocimum, rapa crudior, blitum, atriplex, nisi ex aceto, oleo, & garo comedantur. fœnum græcum stomachum subuertit, & eodem etiam modo sesamum. Lac in ijs, qui frigido uentriculo sunt, acescit: in ijs uero, qui calido sunt, in nidorem transit, ex quo fit, ut febricitantibus iure noceat. Si quis uero cum melle propinet, uomitum ciebit. Pepon non probe concoctus cholericos inducere morbos consueuit. etenim prius quam corrumpatur, ad uomitum prouocandum est idoneus: siq; copiosius eo quispiam uescatur, neque quicquam quod boni succi sit, post comedat, omnino uomitum mouebit,

idem melopepon facit. Iam cerebrum omne ſtomacho non conuenit, & nauſeam ciet, quemadmodum facit etiam oſſium medulla. Vinum nigrum & auſterum facile aceſcit, craſſum uero, & nouum ad uomitum impellit. inter medicamenta, abrotonum, ſeriphum, ſpuma nitri ſtomacho non conueniunt.

Quæ res capiti noceant. Cap. XIX.

MORA, rubi fructus caput lædunt. iuniperi baccæ, fructus arbuti, cedriæ, canabis ſemen, radix mei, palmulæ omnes, eruca, fœnum græcum, lini ſemen, uinum fuluum & auſterum caput lædit, & mentem tentat magis, quam nigrum & auſterum: odoratum quoque caput petit. at uinum aquoſum neque capitis dolorem excitat, neque neruos lædit, lac non eſt aptum capiti, niſi quis caput admodum ualidum habeat. aqua in qua uuæ madefactæ ſint, quæ fex etiam appellatur, capiti dolorem infert. itemq; uua, quæ fuerit in uinaceis repoſita.

Quæ res non inflent. Cap. XX.

NON inflant cuminum, liguſtici radix, & ſemen, uiticis ſemen, fructus canabis. præterea ex ijs quæ alioqui inflandi uim habent, non inflant fabæ elixatæ, aut frictæ, bulbi aut multum, aut bis cocti, & cum oleo, garo, & aceto ſumpti. mel deſpumatum, oxymel flatus diſcutit. panes hordeacei

quomodocunque conficiantur, minime flatus excitant. inter ea uero quæ inflant, aut non inflant, medij sunt phaseli, ochri, cicerculæ, araci.

Quæ res inflant. Cap. XXI.

INFLANT *autem hæc, pisi, phaseli, fabæ, cicerculæ, lentes, casei, cicer, lupini, ochri, panicum, milium, cæteráq; generis eiusdem. faba fresa magis inflat cum per se sola, quam cum aliter cocta estur. maza ex polenta flatum gignit, subacta uero, diúq; contusa magis per aluum ducit. præcipue uero si mellis portio ei fuerit indita. succi omnes inflant, præ cæteris cyrenaicus, satyrium, silphij liquor, & radix, ex ficubus breuis flatus excitatur, quia facile deijciuntur: quæ uero exquisite maturæ sunt, parum abest, quin nihil penitus noceant, ueluti caricæ. palmulæ uirides ita flatum excitant, ut ficus, rapa cruda, lac in uentriculo facile ciet flatum, bulbi crudiores, mel non perfecte coctum. uina dulcia diuturniores flatus excitant, dulcia simul & austera quæ neque distribuuntur, neque digeruntur, sed in uentre superiore manent, flatum inducunt. mustum uero ipsum quoque inflat.*

Quæ res abstergant, incidant, aperiántq;. Cap. XXII.

ABSTERGET *uero ptissana, fœnum græcum, melopepon, pepon, uuæ passæ dulces, fabæ,*

cicer, ac magis nigrum quod lapides etiam in renibus egregie confringit. capparis satis tenuium partium est. quæ uero sale condita est, absterget, & pituitam quæ in uentriculo est, deducit, & lienis atque hepatis obstructiones expurgat. ad quem usum adhibenda est cum oxymelite, uel oleo ante alios cibos omnes. betarum succus abstergendi uim habet, easq; obstructiones, quibus hepar infestatur, dissoluit: sed præsertim cum ex aceto et sinapi estur. lapatia quoque, & urtica. ari uero & asphodeli radix tenuium partium est. bulbi uim habent extergendi, attenuandi, & aperiendi. quocirca & asparagum, et asphodelum hictericis ut summum remedium præbent: cepæ, allia, porrum, ampeloprasum attenuant, secantq; crassos, & glutinosos humores qui redundant in corpore. atqui bis aut ter cocta acrimoniam deponunt. & tamen etiam attenuant. Serum lactis humorum crassitudinem attenuat. ficus abstergent. quam ob rem multæ arenulæ ex ficuum usu in nephriticis excernuntur. caricæ extenuant, & incidunt. ex quo renes expurgant. baccæ iuniperi ea quæ in iecinore & renibus sunt, purgant, crassosq; ac tenaces humores attenuant. amygdala extergent, & attenuant, uisceraq; expurgant, & humorum reiectiones, quæ per sputum ex pectore et pulmone fiunt, expeditiores reddunt. pistacia ad iecoris firmitatem utilia sunt, & ad purgandos humores qui in eius meatibus infarcti sunt, ualent. raphanus attenuandi uim habet. Mel habet maiorem attenuandi uim, quod ex calidis & siccis plantis factum est.

quocirca etiam aqua mulsa ad sputum educendum est accommodata. oxymel ea facile deducit, quæ neque tenacia neque crassa admodum sunt: uisceráq; sine molestia expurgat: morbisq; thoracis & pulmonis mirifice conducit. ijs qui succum crassum aceruant, uina tenuissima conueniunt. quod si frigidi quoque humores illi fuerint, tenuia & antiqua, & cum acrimonia conferent. Vinum uero aquosum ad humorum ex pulmone eductionem aptum est, roborat enim, & succos humectat, & secat mediocriter. Vinum dulce in morbis acutis, ueluti in peripneumonia, atque pleuritide, cum iam sit facta concoctio, est ad uires reficiendas accommodatum.

Quæ res obstruunt. Cap. XXIII.

LAC, in quo plurimum seri sit, minime periculosum est, etiam si semper eo uescare: quod uero seri parum, caseiq; multum habet, non tutum est ei, qui in eius usu diu perseueret. renes enim, qui ad calculos generandos apti sunt, lædit: & iecinoris obstructiones facit in ijs, qui in eiusmodi morbos facile possint incidere. caricæ sunt iecori, & spleni inflammatis noxiæ, ueluti etiam ficus, non aliqua propria & excellenti earum facultate, sed communi omnium dulcium ratione. omnia enim dulcia lienem & iecur obstructa, & scirrho laborantia lædunt. ipsæ uero suapte natura neque obsunt, neque prosunt uehementer. additæ uero ijs medicamentis, in quibus abstergendi & incidendi uis est, non me-

diocrem utilitatem afferunt. aqua mulsa incommoda est ijs, quorum uiscera in tumorem elata aut scirrho, aut œdemate, aut inflammatione laborant; siquidem mel natura sua in biliosum succum celeriter mutatur. papaueris semen ea retinet, quæ ex thorace prodeunt. palmulæ pingues et dulces obstruunt. id quod uirides magis faciunt. preterea omnia liborum genera, & quæ ex simila conficiuntur, obturant, & lienem augent, & lapidem in renibus pariunt. idem facit triticea farina ex lacte. alica etiam incommoda est ijs, quorum iecur obstructum est, & quibus renes sunt lapidi generando idonei. Vinum dulce obturat, & uiscerum tumoribus incrementum præstat.

Quæ tardi transitus sint. Cap. XXIIII.

TARDE *autem transeunt omnia quæ ex itrijs & simila conficiuntur, fabæ frictæ, panes puri, lens detracto cortice, cerebrum, spinalis medulla, iecur, cor, triticum coctum, oua cocta, et magis assata, et magis etiam fricta, lupini, phaseli, pisi, sesamum, erysimum, glandes, mala, pira non matura; siliquæ, uinum dulce, et magis, quod austerum est, et nigrum sine dulcedine, itemq; crassum et nouum omne. aqua omnis tardi transitus est.*

Quæ facile corrumpuntur. Cap. XXV.

PERSICA, *armeniaca, præcocia facile cor-*

rumpuntur. omnes item fructus horæi, quorum natura humida est, in uentre facile uitiantur, nisi prius cito deijciantur, idcirco ijs ante cætera omnia uesci oportet. ita enim celeriter deijciuntur, & alia etiam deducunt. quod si post alias dapes comedantur, eas etiam simul corrumpunt.

Quæ difficulter uitiantur. Cap. XXVI.

CHAMVLAE paruæ, purpuræ, buccina, & cætera omnia testa intecta. quæ duram carnem habent, ijs qui propter humorum malitiam cibos corrumpunt, dare consueuimus. eaq; bis et ter in optima aqua incoquimus, & in aliam puram transferimus. eiusmodi quoque sunt astaci, paguri, cancri, locustæ, squillæ, et quæcunque carnem habent, quæ difficiliter uitietur, non secus, quam testa contecta, quorum caro dura est.

Quæ res in cibis aluum moueant. Cap. XXVII.

ALVVM subducunt lens, brassica, marina uero fere omnia, quæ testacea nominantur, compositam ex contrarijs facultatibus naturam habent; ipsum enim solidum uniuscuiusque corpus tardi transitus est, et uentrem sistit: humiditas uero ad excernendum iritat: si quis igitur aut lentem, aut brassicam, aut aliud quoddam ex ijs marinis animalibus, quæ dixi, coquat, deinde eius decoctum oleo, garo, & pipere condiat, tum potui det cui uelit, uentrem eo potu subduci conspiciet. Quin etiam marinorum

herinaceorum, & conchularum omnium, & ueterum gallorum iuscula cient aluum; brassicam si uelimus aluum subducere, cacabo unà cum aqua in qua fuerit cocta, prope collocata, extrahimus, & statim in oleum, & garum inijcimus; ea enim non est admodum coquenda; mouent aluum panes furfuracei, et quia in uentre multum excrementi faciunt, & quia furfur abstergendi uim habet: fœni græci succus cum melle coctus, et sumptus ad omnes uitiatos humores, qui in intestinis sunt, subducendos idoneus est: ea etiam ui abstergendi, quæ in eo est, cæteros ad excretionem trahit; mel uero quod ei miscetur, parum esse oportet, ne morsum excitet: oliuæ salitæ si ante alios cibos ex garo comedantur, aluum mouent: quemadmodum testa intectis, ita etiam conchulis inest succus uentri subducendo idoneus: & propterea nonnulli eas ex oleo, uino, & garo parant & iure, quod inde fit, ad aluum ciendam utuntur. Lac, quod liquidius est, magis subducit, quod crassius est, minus; serum lactis ualde aluum mollit, eiq; tantum mellis addendum est, quantum satis sit ad condiendum, citra stomachi subuersionem, eodemq; modo tantum salis adijciendum, quantum satis sit, ne gustus offendatur; quod si uelis magis subducere, plurimum salis in tenuissimum læuorem redacti indito. Carnes animalium, quibus parum admodum ætatis accessit, ac magis etiam eorum extremitates per aluum transeunt: simili quoque modo ex piscibus chartilagineis torpedo, & turtur mediocriter transeunt; beta, et lapati=

um, urtica, caseus recens cum melle, atriplex, blitum, cucurbita, pepones, melopepones, ficus, caricæ, uuæ dulces, et præsertim cum humidæ fuerint, sicamina pura in uentriculum incidentia, & præ cæteris cibis sumpta celerrime subducuntur, & cæteris etiam cibis uiam parant; post alios uero cibos accepta, etiam si uitiosum succum in uentriculo comperiant, tamen æque, ac cucurbita, celerrime corrumpuntur, nuces recentes ad alui excretionem faciunt: sed & siccæ, si prius in aqua permaduerint, æque ac uirides faciunt, pruna humida subducunt: sicca uero in aqua mulsa, in qua multum mellis sit, infusa etiam si quis ea sola comedat, satis abunde uentrem leniunt: sed multo magis, si mulsam etiam ebibat. Est enim perspicuum facere ad uentris subductionem, ut postquam ea sumpseris, aliquo post tempore uinum dulce bibas, neque statim prandeas: mora, cerasia, præcocia, persica, & omnia humida, & aquea, & omnino quæ nullam insignem habere qualitatem ea gustantibus, & olfacientibus uidentur, si recte affectus sit uentriculus, facile per infernas partes deijciuntur; si uero non, & ipsa supra cætera manent, nihil uentrem ad expellendum iuuant, quia nulla in eis inest acrimonia, aut nitrosa qualitas: hæcq; eduliorum materia est quodammodo media inter ea, quæ aluum subducunt, & ea quæ sistunt, parum ad alteram partem uergens, cum usu uenit, ut neque languide uentrem subducat, neque ualide ad distributionem faciat: quandoque enim aluus sistitur, & ea quibus cohibetur, in alteram par-

tem parum quid uergunt: ex quo fit, ut aqua mulsa in quibus celeriter distribuitur, in ijs, non solum aluum ad excernendum excitet, sed cæteros etiam cibos commistos deducat: si uero non properet distribui, statim iritet ad excretionem, quia habet aliquid acrimoniæ. quin ipsum etiam mel solum si quis non coctum lambat, aluum recte subducit: aqua autem mulsa, parumper, uel nihil cocta, antequam distributio fiat, subducetur: oxymel imbecillius intestinum radit. Vinum dulce nonnihil adiuuat uentris excretionem: passum aluum subducit, itemq; oua recentia, si ex multo oleo primo loco sorbeantur.

Quæ res mediæ sint inter aluum purgantia, et subducentia. Cap. XXVIII.

MEDIVM uero locum inter purgantia & & mollientia tenet mercurialis per se, uel cum alijs oleribus cocta, & primum in cibo sumpta, & cum eius iure absorbta. itemq; polypodium, similiterq; alypum, cuius semen in potione acceptum ad cochlearis quantitatem, nigram bilem purgat: pari quoque modo cnici semen contusum, & succosum redditum cum aqua mulsa, aut iure gallinæ, aut amygdalis, & nitro, & aniso, & melli & caricis commixtum.

Quæ res aluum supprimunt. Cap. XXIX.

PALMVLAE austeræ, uuæ austeræ, mora

rubi, aluum ſupprimunt: rubi canini fructus magis etiam ſiſtit. myrta ſylueſtria, pruna agreſtia, quæ etiam pruna appellantur: mala adſtringentia uentrem detinent: acida uero cum in uentriculo ſuccum craſſum inueniunt, eundem incidendo aluum ſubducunt: & ob eam cauſam feces liquefaciunt; at ſi purum uentriculum inueniant, eum magis ſupprimunt: quæ dulci ſucco ſunt prædita, ea ſine acrimonia facilius deſcendunt, aquea uero & quæ expertia ſunt qualitatis, iniucunda ſunt, neque quicquam commodi in ſe habent: quod de malis dictum eſt, idem quoque de malis punicis, deq; piris dictum puta. Si quis lac excoquat ſerumq; conſumatur, aluum non ciebit: nam ſi lapides ignitos toties in lac immittas, ut ſerum conſumptum ſit, lac ita paratum adſtringet: idq; ijs, quorum acria excrementa uentrem morſu infeſtant dare conſueuimus: ſed non minus etiam quam ex lapidibus ignitis id facies ferreis orbiculis igne candentibus: uerum lac, quod ita confeceris, in caſeum facile coit in uentre: icirco ei mel & ſalem admiſcemus: ſed tutius eſt aquam affundere: neque mirum uideri debet, ſi conſumpto ſero lactis, aquam adhuc affundimus: quia non ſeri humiditatem, ſed acrimoniam, qua uentrem ſubducit, uitamus, & fugimus: aſtaci, cancri, paguri, locuſtæ, ſquillæ, & cætera omnia, quæ molli teſta intecta ſunt, aluum ſupprimunt, ſed minus, quam ea quæ teſta ſunt intecta: habentq; hæc ſalſum in ſe humorem, quem ſi in aqua depoſuerint, non minus quam oſtreorum, & aliorum teſta inte=

ctorum caro, uentrem comprimunt. Lenticula quoque & brassica bis coctæ, & cum succum deposuerunt, uentrem sistunt: cumq; humidum uentrem exsiccare in animo habemus, brassicam mediocriter coctam, prima aqua abiecta, statim in aliam calidam inijcimus, & in illa iterum eam coquimus, donec flaccescat: idq; quod bis coquendum est, neque aerem, neque aquam frigidam debet contingere: si quidem non poterit exquisite flaccidum reddi, etiam si plurimum decoquas: si corticem à lenticula auferas, uehementem adstringendi uim amittet, neque ita fluxiones quæ in uentriculo sunt, exsiccabit. Si uero eam contundas, bisq; excoquas, prioremq; aquam abijcias, deinde modicum salis, aut gari commisceas, & aliquid eorum, quibus aluus constringitur, adijcias, ita ut gustus non lædatur, iucundissimum, utilissimumq; & medicamentum, & edulium parabis. polenta ex uino austero pota, exsiccat. Oryza cohibet aluum, itemq; panicum, milium, fricta omnia, leporis caro, uinum austerum, & nigrum uacans dulcedine, albumq; & austerum, fuluum quoque & austerum.

Quæ res calefaciunt. Cap. XXX.

A T *calefaciunt triticum coctum, & panes ex eo confecti, tipha, auena, fœnum græcum, iuniperi baccæ, palmulæ dulces, poma dulcia, sesamum, erysimum, & ob id sitim inducunt; canabis semen,*

uuæ dulces, uuæ passæ dulces, malua mediocriter, apium, smyrnium, eruca, raphanus, rapa, radicula, napi, cardamum, pyrethrum.

Quæ res sint acres, & calidæ. Cap. XXXI.

PASTINACA, *daucus, carus manifesto calefacit; allium, gummi, porrum, ampeloprasum satis acria sunt, sed tamen bis, ter'ue cocta deponunt acrimoniam; caseus uetus calidus est, & iccirco sitim affert: uinum dulce, mediocriter; fuluum est nigro calidius: flauum uero est omnium calidissimum, deinde fuluum, tum rubrum, postea dulce: postremo album minus, quàm cætera omnia calidum est: uetustissimum uero abunde calefacit.*

Quæ res refrigerent. Cap. XXXII.

REFRIGERAT *hordeum quibuscunque modis conficiatur, milium, panicum, tubera, cucurbita cocta, melopepones, cucumeres, pruna, sycomora, austeræ, & acidæ uuæ, & passæ; mala non adstringentia frigidi, & terrestris succi sunt: acida uero frigidum, et tenuium partium succum habent: quæ perfecte ἄποια, hoc est qualitatũ expertia sunt, & ueluti aquea; idem de piris, & malis punicis iudicato; non pauci quoque sunt aliorum arborum fructus, qui refrigerent, & præsertim ij, qui reponi, & asseruari non queunt: palmulæ adstringentes frigidum succum habent: lactuca, intubus, sed hæc*

moderatius: portulaca; papaueris ſemen, cuius ſi plurimum ſumatur ſoporiferum fiet. eos autem, quibus tenuis deſtillatio fluit a capite, iuuat: in quo caſu id quod candidius eſt, cæteris præſtat: myrta refrigerant, ſed non una cum adſtrictione: quandoquidem acrimoniam quandam habent. Solanum efficax eſt in refrigerando, & adſtringendo: aqua, uinum aquoſum non aperte calefacit: quam ob rem cum minore periculo febricitantibus præbetur. Vinum autem album & auſterum, minime, ut inter uina numeratum, calefacit: quod uero album ſimul, & auſterum eſt, itemq; craſſum, & nouum aperte refrigerat: acetum quoque tenuium partium eſt, & idcirco cum intimas partes penetret magis, quam alia refrigerantia neruos lædit: porro media quodammodo inter calefacientia & refrigerantia ſunt panes loti, amylum, & uinoſæ uuæ.

Quæ res exſiccent. Cap. XXXIII.

LENS *& braſsica pariter ſiccant, & ob eam cauſam aſpectum obtundunt, niſi forte contingat, ut totus oculus ſit humidior, aſparagus uero minus quam braſsica ipſa ſiccat: at aliorum olerum caules eſt ſiccior: contra fit in raphano & rapis, & napis, cardamoq;, ac pyrethro, atque omnibus, quorum acrem eſſe aſparagum contingit, polenta ſiccat: uiticis ſemen, eruum bis, aut ſæpe in aqua coctum, edulium exſiccans fit: præſtantius autem eſt album, quod uero aſſatum, aut frictum eſtur, ſiccius alimentum.*

præbet. Quæcunq; autē in aqua prius elixantur, humidius alimentum præbent: quæcunque uero in sartagine condiuntur, medium inter hæc locum tenent; quodcunque autem plus uini, & gari habet, siccius est, quàm id, quod non habet; alia sunt his longe inferiora: nam quæ defruti plus habent, aut in simplici, et puro albo iure coquuntur, multo sunt prædictis humidiora, quæ uero ex sola aqua coquuntur, sunt etiam his humidiora; magnum enim discrimen ex ipsa conditura accedit seminibus, oleribus, & plantis, omnibus quidem exsiccantibus, sed aliis magis, aliis minus, iuxta facultatem eorum, quæ eis adiiciuntur.

Quæ res humectent. Cap. XXXIIII.

PTISSANA cucurbita cocta, pepones, mulopepones, cucumeres, nux uiridis, pruna, sycomora, & sycamina non corrupta omnino humectant: non refrigerant autem omnino, nisi frigida sumantur, humectat quoque lactuca, intubusq;, sed his debilius portulaca, malua autem, & blitum, & atriplex magis aquea sunt olera: quinetiam alij plerique fructus aliorum arborum humidi sunt, ac præsertim ij, qui reponi non possunt. Iam & lactucæ, & papaueris semen humectat, itemq; fabæ uirides: aqua humectat, & refrigerat: ac calefacta, humectat, & calefacit.

Quomodo sorbitiones coquendæ sint. Cap. XXXV. quod quidem totum est deprauatum, & in eo multa desunt: nec restitui coniectura satis tuto poterant.

PTISSANA, *ut decet, parabitur, cum coquendo in tumorem fuerit elata: deinde lento igni coquatur, donec per multum ocium in succum abeat. quo quidem tempore cum plane intumuerit, acetum ei misceatur: cumq́; probe fuerit cocta, sub edendi tempus sal tenuissimus est inijciendus; si uero oleum ab initio imposueris, coctioni nihil incommodabis; aliud uero nihil admiscendum est, nisi porri modicum, & anethi, idq́; in ipso statim principio. Quæ uero ex lentibus, & ptissana componitur, recte paratur, si maior lentium imponatur copia, & eodem coquatur modo: præterquam quod satureia, aut pulegium ei adijcitur, fitq́; edulium suauissimum. Ex cucurbita quoque iucundissimus fit cibus, si cum aliquo salsamento ex ponticis, quæ mylla dicuntur, mandatur. ijs uero qui sunt ad continendos cibos imbecilliores, neque sumere crassius alimentum queunt, optimum erit, alimentum aqua macerare, deinde co*

* *quere, deinde contundere. Potest ergo quispiam polentam, panemq́; calidum macerare; panes enim confracti, & macerati plurimum facultatis, ueluti caliditatis amittunt, eorum uero decoctorum potio longe præstat; & multo etiam melius alimentum præbet. Hordeum uero, quod febricitantibus dan-*

dum

dum est, non est confricandum, sed lauandum, & in aqua coquendum, ac primum quidem cum intepuerit, aqua abijcienda est, tum alia adiecta coquendum; recte autem coquetur, si decem aquæ heminas in unam hordei heminam inijcias; coquitur autem donec hordeum crepet, deinde abijciatur tenuissima * *aqua, & melle admisto id per se potui detur. hoc enim & uentriculo commodum est, & urinam cit, & abunde nutrit.* Datur item *hordeum in polenta frictum, quod etiam* κάγχρυδα *appellant, sed antequam maceretur, leuiter fricandum est, ut præusta palea abstergeatur; deinde macerandum, et coquendum est. magis enim, quam quod ante dixi, uentrem cohibet.* Ita *etiam alimentum quodcunque ægrotanti esse accommodatum censetur, coqui poterit.* Quæ *uero subtrita sunt, ea maceratis & coctis esse crassiora & ualidiora uidentur. posset autem omne fere alimentum subteri.* Similiter *quoque in potionibus, quæ dantur. panes uero siccos & re*-* *centes infundimus, & aqua emollitos conterimus, & ex linteo percolamus. ut uero id album non uideatur, addimus cucumeris semen frictum, itemq; amygdala, & nuces pineas, & sorba, & cum his singulis, uel cum aliquo eorum, uel cum omnibus anisi uel fœniculi semen admiscetur. daturq; id febricitantibus ex aqua mulsa, qui uero febrem non habent, ijs datur ex uino.* Milium *uero & panicum contusa, & maxime fricta, et detracto cortice præcipue conueniunt ijs, quibus uenter biliosa laborat affectione, & quibus multæ, tenuesq; excretiones*

per aluum fiunt. hæc autem contusa in aqua sunt resoluenda. nec minus esse horum debet, quam quod acetabulum contineat, aquæ uero acetabula decem. cumq; in succum sint redacta, per densum linteum excolanda sunt, & uini austeri modicum est perfundendum, & postea coquenda, tum ita confecta ieiunis exhibenda. Quinetiam accommodatum fuerit una cum milio nuces euboicas cum internis membranis usque dum non admodum succosæ reddantur, sicuti milium contundere. Auena maxime omnium leguminum est ad concoquendum accommodata; & eius optima est sorbitio. fit eodem modo quo ptissana, ut hemina in decem aquæ heminis incoquatur.

Quæ res loco olei in sorbitionibus imponantur. Cap. XXXVI.

IN omni sorbitione, præter eam, quæ ex lentibus fit, pro oleo aptum erit cucumeris semen crudum eliquatum. ptissanæ uero, ac cæteris decoctis uel conus, uel nux, uel auellanæ, uel thasiæ nuces, uel amygdala miscentur. ijs uero quos perturbata aluus exercet, pro oleo papauer album leuiter frixum. idq; robur addet. iam ad fluxum uentris castaneæ quoque cum interioribus membranis contritæ adhibentur.

De confectione alimentorum. Cap. XXXVII.

SIMILA coquitur, ut quartupla eius portio

in decem aquæ heminas imponatur, parumq́; olei, & anethi addatur. pridie uero lauanda simila est. Panis aqua calida maceretur, quæ aqua continenter subinde commutetur, non omnis tamen panis pars infundenda in aquam est, sed interior. huiusce rei terminus esto, ut non solum panis intumescat, sed etiam ut fermentum euanescat, nec panis fermentum redoleat. Ptissana coquitor, ut in una eius parte quindecim aquæ partes sint. usque autem coquitur, dum quinta pars remaneat, eáq; dissoluta sit. Itrium uero, et panem aridum coques donec in partes admodum teneras abeat, & in mortario teres, et iterum ex aqua, sale, & oleo coques. oua coquenda sunt ex aqua, ea semper mouendo. mota enim neque simul cohærent, neque densantur. Sed melius in posca coquuntur. nam ita remanent humidiora.

De aqua mulsa. Cap. XXXVIII.

MVLSA non admodum utilis est biliosis: in ipsis enim in bilem mutatur. ergo eiusmodi naturis mulsa dilutior conueniet. est etiam incommoda mulsa ijs, qui uiscera habent morbis opportuna. porro ita paranda mulsa est, ut octupla aquæ portio melli admisceatur, coquaturq́; donec spumam desinat emittere. Spumam uero simul atque orta est, ab ea perpetuo tollere conuenit.

De potionibus, quæ utiles sunt ægrotantibus. Cap. XXXIX.

FEBRICITANTIBVS *optima potio est mulsa, uel oxymel, & aqua, omni morsu uacans. quæ uero adstringendi uim habent, in uentris turbationibus non sunt incommodæ. porro ad uomitum ciendum etiam mel admisceri illis potest.* Ac *æstiuo quidem tempore mala in frusta dissecta in aqua infunduntur donec ea colorem inde contrahat: similiq; modo cydonia mala matura secantur in partes, & macerantur. hæcq; præcipue dantur ijs, qui bilem uomunt. pira uero in aqua infunduntur, quæ adstringentia, et dulcia sunt.* Myrta *uero recentia uino dulci infusa potionem quidem insuauem, sed tamen non mordentem, & lenem faciunt. acini quoque uuarum aridi in aqua macerantur, sed eorum decoctum, cum neque acre neque acidum sit, multo est utilius.*

De lactis potione ex Rufo auctore. Cap. XL.

QVI *lac potat, ab alijs abstinere cibis debet, donec fuerit concoctum, & ad partes infernas descenderit. præstat autem mane bibere lac recens mulctum, & post nihil sumere. eoq; tempore nimios labores uitare. necesse enim est, ut in ijs acescat, qui se tum laboribus dedunt.* Sed *melius est quiete inambulare, & interim uigiles quiescere. nam hoc pacto*

quamprimum per aluum descendit. ubi hoc deiectum fuerit, aliud bibendum est: cumq; hoc descenderit, aliud deinde bibendum. in initio autem, non quidem ex reliqua corporis mole, sed quæ in uentriculo sunt, utiliter purgat. qua re confecta, uenas mox ingreditur, ac optime nutrit, neque amplius deijcitur. In *biliosis autem fluxionibus, et cum ad uentriculum colliquationes confluunt, decoctum lac dandum est. ac primum quidem lente, & paulatim coquetur, ut pars descendat, pars consumatur: deinde multo magis coquetur adhibita diligentia, ne aduratur, neue in caseum coalescat: quod sane diligentissime curabitur, si leniter coquamus, & agitando quod secesserit, ex omni parte detrahamus. porro ferula leni & tenui agitandum erit.* Si *quid uero labris ollæ adhæserit, id etiam spongia erit abstergendum.* S*æpe enim usu uenit, ut ex eo totum præterea lac fuerit corruptum. quemadmodum igitur dictum est, lac usquedum crassius æqualiter, dulciusq; crudo euaserit, percoquatur.*

De *Aquis, ut ab* Herodoto *auctore traditum est.* Cap. XLI.

QVAE *autem uirtus aquarum sit, quodque uitium, scire nos oportet. aquæ enim multiplicioris usus sunt, quam reliqua ferme omnia ad uictus rationem instituendam. ergo sciendum est, optimam aquam esse eam, quæ nullam omnino qualitatem neque gustatui, neque odoratui afferat. quæ qui-*

*dem est bibentibus iucundissima, & ad aspectum pura uidetur: cum uero præcordia celeriter permeet, nulla est quærenda præstantior. nam quæ in præcordijs diu moratur, uentremq; ferit, flatu implet, & prægrauat, licet ea bona, quæ dixi, habeat, ea tamen * semiuitiata existimanda est: Siquidem neque cito calescit, neque cito frigesit. quinetiam quæ in ipsa coquuntur, tardissime coquuntur & peius. ergo melius est huiusmodi aquam experientia iudicare. aque is, qui iudicare uoluerit, ex his ipsis signis facere coniecturam poterit. Aquæ enim quæ ad Septentrionem uergunt, Solemq; auersum habent, cum tardiores sunt, tum uero etiam difficilius coquuntur. & tarde refrigerantur & calefiunt. quæ uero ad orientem Solem sitæ sunt, & per meatum aliquem, aut terram ipsam fluunt, celerrimeq; calefiunt, & frigefiunt, eas esse optimas sperandum est. illæ etiam bonæ sunt, quæ æstate frigidiores sunt, hyeme uero calidiores. Nonnulli aquas pondere metiuntur, easq; quæ leues sunt, potiores putant: hoc si aquis, præter cætera, accedat, laudabile est: solum uero non satis argumento est, aquas bonas esse. Pluuiales autem, inquit Hippocrates, leuissimæ sunt, itemq; dulcissimæ, tenuissimæq; & limpidissimæ: quia Sol quod leuissimum tenuissimumq; est trahit: id quod non ex alijs aquis solum, sed ex ipso etiam mari, et ipsis itidem corporibus facit. quocirca aqua pluuia citissime omnium putrescit, utpote quæ ex diuersis & plurimis sit permista qualitatibus. Sed nemo existimet aquam, quæ facile putrescit, esse*

[A]lius [c]odex [h]abet [..]μῶν [..]μοχθ[ηρ]ὰ. i. [n]obis [m]ala.

pessimam. nam facilitas mutationis, potius uirtuti, quam uitio attribuitur. ex quo conficitur, ut cum aliæ optimarum aquarum notæ adfuerint, etiam si facile putrescat, ea sit censenda optima. & tamen cum mutari incipit, bibentibus raucitates, tusses, et uocis grauitates affert. Ex *pluuijs aquis æstiua, quæque ex tonitruo fit, præstantior est, quam quæ ex nimbis est demissa.* Q*uæ uero ex glacie, & niue fiunt, pessimæ sunt: in aquæ enim concretione tenuis pars omnis excernitur. porro palustres ac fœtidæ, quæque qualitatibus absurdis præditæ sunt, coquendo meliores fiunt: & bibendæ sunt uino mistæ, ut adstringentibus dulcius uinum misceatur, alijs uero id quod magis adstringat. utile est etiam palustres, salsas, bituminosasq́; percolare. at quæ ualde frigidæ sunt, à cibo sunt potui dandæ, sed neque confertim, neque affatim, neque sine uino.* Non*nulli potus atque pastus inuenerunt, quibus aquarum uitium emendant: alij cicerum decoctum prius bibunt, ciceribusq́; uescuntur: alij caucalida comedunt cum aliquo pisciculo coctam: simili quoque modo fœniculum: alij denique betam, & cucurbitam cum muria & uino diluto ante comedunt.*

FINIS QVARTI LIBRI.

QVINTI LIBRI ARGVMENTVM.

In quinto agitur de grauidis, nutricibus, infantium educatione, & de omni ætate. & de dentium, auditus, oculorumq́; curatione. itemq́; quomodo caro auferatur, & reficiatur. & ibidem etiam temperaturarum cognitio, & curatio traditur.

Huius uero libri capita sunt hæc.

ORIBASII SYNOPSEOS AD EVSTATHIVM FILIVM, LIBER QVINTVS.

Quæ grauidis eueniant, deq́; earum uictus ratione. Cap. I.

QVONIAM *hæc præcipue grauidas infestant, nausea, continuus uomitus, sputa, stomachi erosiones, & cibi fastidium, non ab re fuerit, eis remedia præscribere: ambulationes ergo, cibi neque admodum dulces, neque admodum astringentes, uina fulua, odorata, quinque annorum maxima sunt remedia: ut medicamentum autem herbæ sanguinalis decoctum bibant. Prodest eodem modo anethum & pontica radix, quam rha patrio uocabulo nominant: hæc et ante, et post cibum sumi possunt. Extrinsecus autem præcordijs imponitur cataplasma ex œnanthe, balaustio, cytisi, & smyrnij coma, fœniculi semine promiscue: poteris eadem cum palmulis & uetere uino permiscere. Stomachi autem erosiones aquæ calidæ potus leuabit; confert etiam quiete ambulare, præcordiaq́; lana molli fouere. Eas uero, quæ cibum fastidiunt, cohortaberis, ut uarios, & iucundos cibos, & amylum siccum edant, idq́; magis erit offerendum ijs, quæ terram edere cupiunt. Appetitum excitant etiam labores, & longior peregrinatio:*

quæ uero quietam agere uitam consueuit, ea, cum grauida est, ægre repentinos motus fert; porro acria quandoque gustare, præsertim sinapi, conueniet ei, quæ cibi fastidio teneatur. Ad magnos autem pedum tumores confert anthyllis aceto excepta: itemq; commodum est superimponere folia brassicæ latiora, & affectum locum creta cimolia ex aceto illinere, alumen quoquem cum aceto erit accommodatum; iam uero mala, quæ medica nominantur, aquæ incocta pedibus utiliter admouentur.

De nutrice eligenda. Cap. II.

NVTRIX *eligenda est nullo affecta morbo, quæ neque nimis iuuenis sit, neque nimium ætate processerit. Iunior autem sit quinque & uiginti annorum, & undetriginta: quæ uero grandior sit, triginta quinque annos sit nata; pectore amplo sit, mammis magnis, papillis neque conniuentibus, neque auersis: habeat autem reliquum corpus, neque admodum pingue, neque nimium gracile; magnum etiam est infanti commodum, nutricem non multo ante peperisse, & maius, si marem. Caueat nutrix ualde siccantia, salsáq;, & acria, & acerbi, & acida, & amara, quæque uehementer calefaciunt; itemq; odores fœdos, & præter modum suaues, & condimenta, et cætera acria. Iam uero à ueneris abstineat, manusq; et humeros exerceat, id quod molendo, texendoq; faciet. puerulum uero trimestrem, aut quadrimestrem ulnis gestet.*

De lacte nutricis. Cap. III.

LAC præstantissimum est, quod spissitudine, copia, colore, odore, & gustu moderatum est: illud etiam commendatur, quod in unguem pollicis stillatum, & in luce spectatum, ungue inclinato, neque cito, neque tarde defluit; probari autem hoc etiam pacto potest; lacti in uas uitreum infuso, coaguli portio misceatur, digitisq; agitetur, atque ita permittatur donec cogatur, deinde inspiciendum est, utrum minor sit pars, quæ in caseum concreuit, quàm ea, quæ in serum abiit; quod si sit, utile erit lac: si contra, erit cócoctu difficile, quod uero æquam utriusque portionem habebit, id erit probatissimum.

Quomodo lac uitiatum corrigatur. Cap. IIII.

LACTIS uitia corrigenda sunt hoc modo; si crassius sit, pituita uomitu eliciatur; optimum uero erit, oxymelite uomitum ciere; eadem quoque laboribus, qui cibum præcedant, tenuanda est; ac tunc quidem origanum, hyssopum, satureia, scandix, & thymum, itemq; radiculæ parum, et uetus salsamentum cum oxymelite accommodata sunt: si uero acrius, tenuiusq; fiat, multis laboribus alleuanda nutrix est: sorbitionibusq;, ac suillis carnibus est reficienda, sapáq; & uinum dulce potui dandum; si diminutum lac fuerit, & sorbitiones erunt offerendæ, & uberius erit alenda, uinum dulce propinandum,

pectus & mammæ confricandæ: nonnullis etiam affixa cucurbita mirum in modum auxiliata est. Medicamenta uero, & si ad lac gignendum proficere aliquid cognoui, tamen ijs continenter esse utendum non censeo: uehementius enim liquefaciunt; ea sunt, fœniculi radix & semen ptissanæ incocta: cytisi folia in uino nigro, aut ptissana: melanthium in uino dulci, itemq; anethum, pastinacæ radix, & fructus. hæcq; calida prius persperſa ita sunt præbenda. Omne uero lac malum siue crassum sit, siue acre, siue fœtidum, puerum qui ipsum prius suxerit, eadem inficit qualitate. acre autem lac ieiuno nunquam dandum est. Corrigere uero lactis fœtorem uinum odoratum, & cibi suaues possunt.

Educatio pueruli. Cap. V.

PVER *nuper in lucem editus melle primum nutriatur: deinde lacte bis in die, aut ter ad summum: cumq; id alacriter puer assumit, speiq; est eum esse concocturum, tum cibus iam offerri potest, qui ipsum non impleat.* Si *uero nobis ignaris impleatur, statim ad somnum procliuior, & segnior efficitur, uenterq; intumescit, & inflatur, & urina redditur aquosior: quibus notis perspectis nihil dandum est prius, quam quod in uentre habeat, consumpserit.* Satis *erit biennium lacte nutrire: deinde uero ad cibos transeundum est.*

De pustulis, quibus puer affectus est. Cap. VI.

PVSTVLAS *quæ circa pueri cutem oriuntur, primum ita sinemus, cum uero ualde creuerint, tum est eis adhibenda curatio: ea fiet balneis, in quibus myrti, aut lentisci folia, aut rosæ incoquantur: deinde rosaceo, aut lentiscino erit utendum, & item cerato cerussato: leniterq; nitro abstergendum, neque enim puer feret uehementiora.* Erit etiam accommodatissimum, nutrici uictus rationem ex dulcioribus instituere: optimũ quoque fuerit, si puerulum ipsum ita educemus, ut neque expleamus, neque nimis tenuem uictum præbeamus. Si pueri aluus adstringatur, mel cibo erit affundendum, & simul coquendum: si uero neque ita deijciat, terebinthinæ quantum ciceris magnitudinem impleat, adijciemus. aluo autem humectata milium præcipue offerendum est.

De tussi, & grauedine infantis. Cap. VII.

SI *uero tussis aut grauedo quandoque puerum exerceat, linctus ex melle, qui mellitismi dicuntur, offerendi sunt: puero igitur multa aqua calida loto caput eius copioso melle calido illinendum est: deinde lingua digito comprimenda. ita enim magnam pituitæ copiam uomet.*

De pruritu gingiuarum. Cap. VIII.

SI *quis pruritus gingiuarum puero contingat,*

fotu utendum est; & liberaliore etiam unctione ex oleo non cocto, in quo parum ceræ liquefactum sit.

De ortu dentium. Cap. IX.

DENTES *septimo mense oriuntur, ac tum quidem inflammationes gingiuarum, maxillarum, & tendinum, & quandoque etiam conuulsiones subsequuntur: tunc nihil puero dandum est, quod masticatione indigeat. gingiuas autem continenter digito præter lauacrum contrectare, adipeq; gallinaceo, uel leporis cerebello emollire oportet. Vbi uero dentes iam eruperint, ceruix, caput, atque maxillæ delicatis lanis puris inuoluentur, oleoq; dulci & calido fouebuntur: quod etiam in meatus auditus instillabitur, quo sane tempore puer erit uberius alendus, & aqua calida lauandus. Si uero profluuium uentris fiat, id epithematibus, quæ præcipue sistunt, cuminum, aut anethum, aut apium lanæ inspergendo, inhibere tentabimus. proderit etiam rosarum semen admiscere, & summatim calidis exsiccare: at si nihil uenter deijciat, melle in glandis formam coacto leniter iritabitur: aut calamintha cum melle trita illinetur. Conuulsionibus autem puerorum auxiliari potissimum uidetur heliotropium aqua incoctum, si in ea puer lauetur. utile quoque est irino, aut cyprino, aut sicyonio perungere, & totum calefacere. cum uero exortis dentibus digitos uulnerat, benefaciet iridis radix derasa, nec multum sicca ore detenta: id quod etiam ulceribus auxilio est. Iam uero*

butyrum

butyrum etiam cum melle illitum prodest.

De ulceribus, quæ aphthæ dicuntur. Cap. X.

VLCVS oris, quod aphtha dicitur, puero oritur modo subalbidum, modo subrubrum, modo nigrum ueluti crusta: ac nigrum quidem pessimum est, & maxime mortiferum. succurrit autem iris cum melle, & si uelis siccam inspira: et rosarum folia contusa, & rosarum flos, & crocum, & myrrhæ portiuncula: & galla, & thus, & cortex thuris, & simul, & singula per se melle intincta. præterea mulsa, & mali punici dulcis succus conuenit.

Ad femorum intertrigines. Cap. XI.

FEMORVM intertrigines myrto arida, cypero, & rosis inspergendæ sunt.

Ad aurium humores. Cap. XII.

AVRIVM humores exsiccat lana ex alumine imposita, aut uinum mulsum, aut uinum uetus instillatum, aut crocum ex uino tritum.

De adustione, quæ siriasis appellatur. Cap. XIII.

ADVSTIO est inflammatio partium circa cerebrum, & eius membranas: in qua sinciput con-

uum efficitur, & caui cum pallore oculi, corporisq; siccitas fit: remedio est, uitellus oui cum rosaceo sincipiti impositus ad modum linamenti, ut continenter commutetur.

Ratio uictus infantium, & aliarum ætatum usque ad declinantes. Cap. XIIII.

INFANTES, *quiq; lactentes non sunt, sinendi sunt ut liberius & hilariter uiuant, exercitationes, atque alimenta lenia sunt eis præscribenda: ab anno sexto, & septimo pueri, & puellæ literatoribus blandis, humanisq; tradentur: ita enim quieto animo, & iucunde perdiscent, atque animi quidem quies ad bonam corporis educationem ualet plurimum. Cum duodecimum annum agunt, ad grammaticos iam, & geometras adducendi sunt, & corpus exercendum est: à quartodecimo anno usque ad uigesimum primum annum, exercendi erunt in mathematicis disciplinis, & philosophiæ studio, & propter corporis robur plures exercitationes erunt eis imperandæ, ut animo & corpore laborantes uenereis uti prohibeantur: his etiam auferendum uinum est. Aetati florenti absoluta uictus ratio animi & corporis conuenit: idcirco omnibus exercitationibus, ac præsertim quibus quisque assueuit, itemq; cibo pleniore, & qui boni alimenti sit, utendum. Declinantibus uero conuenit uictus ratio & animo & corpori debilita. Exercitationes enim qualescunque sint, pro horum ratione subtrahendæ sunt: cumq; eorum habitus*

frigescere incipiat, alimentum est diminuendum.

De lassitudinibus quæ ab exercitationibus contrahuntur. Cap. XV.

LASSITVDO quæ ulceris sensum inuehit, ex copia excrementorum tenuium simul & acrium oritur: quæ uero tensionis sensum repræsentat, in qua tendi partes corporis uidentur, nullum quidem excrementum notabile inesse in corpore indicat, sed in neruis, & musculis affectio quædam existit, qua uidentur tendi, & si minime tenduntur. Ea uero, quæ inflammationi similis est, in qua ueluti contusas, & & inflammatione obsessas partes sentimus, tum solet incidere, cum musculi nimium excalfacti quippiam ex circunfusis sibi excrementis attraxerunt. Est etiam alia quarta quædam affectio, quæ oritur cum musculi ultra debitum exsiccantur, ut cum se homines exuerint, squalens, contractumq; corpus & ad motus pigrum uideatur. Remedium uero eius, quæ ulceris sensum præ se fert, erit excrementorum euaporatio; quæ fiet frictione multa, molliq; cum oleo copiosiore, in quo nulla adstringendi uis insit. Altera uero lassitudo, in qua tensio sentitur, pro remedio relaxationem postulat. relaxatur autem quod distentum est, tum pauca molliq; frictione ex oleo dulci, et apricato, tum uero omni intermissione et quiete: & balneis temperatis: atque in aqua calida mora diuturniore, adeo ut si bis, & ter etiam laueris, plus sis profecturus. Sanationi uero tertiæ lassitudinis sunt

tria proposita; superuacanei euacuatio, distenti remissio, & inflammationis refrigeratio. ergo et oleum copiosum, & tepidum, mollissimaéq; frictiones, et in aquis temperatis mora longissima huiusmodi lassitudines curat. multa itidem quies, assiduaq; inunctio idem præstat. Quarta denique affectio primo die nihil sane diuersum à superioribus postulat, nisi calidiorem aquam, quæ sensim contrahat, & roboret cutim, secundo die apotherapiæ exercitationem. In balneis uero ex calido solio in frigidam protinus exiliant: porro quicunque lassitudine grauantur, boni succi nutrimentum postulant.

De adstrictione. Cap. XVI.

ADSTRICTIO *oritur aut obstructis meatibus, aut densatis. deprehenditur autem, protinus ubi se exuerint ex colore albo, & cutis duritie, ac densitate; in exercitatione uero ex eo, quod ægre incalescant. remedium huius affectionis est calfactio. ergo ualentiore exercitatione, & balneis calidioribus utendum est. mora uero in frigido solio diuturna ne sit: sed nec ipsa aqua ualde sit frigida. Induendi autem ungantur aliquo, quod mediocriter calfaciat, ut oleo dulci & tenui. Cutis etiam densitati sanandæ satis est oleum anethinum, præsertim si ex anetho uiridi fiat. oleum quoque ex populo nigra confectum ad idem facit.*

De lassitudinibus, quæ sponte sua nobis irrepunt. Cap. XVII.

QVONIAM lassitudo, quæ ulceris naturam refert, ex acrium excrementorum uitio oritur, si uitiosus humor paucus omnino fuerit, apotherapiæ exercitatio sufficiet; si copiosior sit, et altius in corpore resideat, neque exercitationem hanc, neque aliud genus exercitationis, neque motum ullum penitus iniungemus: sed quies, somnus & inedia diei totius imperabitur. deinde uesperi pingui unctos, & temperato balneo lotos exiguo boni succi cibo & sorbili alemus. Sed neque à uino erunt abstinendi. hoc enim, si quid aliud, semicrudos humores concoquit. Si ergo ex his malum conquieuerit, homo ad consueta munia paulatim erit adducendus. Si uero postero etiam die perseueret, iam ualidioris remedij ineunda est ratio. Si uires constiterint, duorum alterum erit faciendum, aut sanguis mittendus, aut exhibenda purgatio distinctione adhibita, utrum magis oporteat. Si uires sint imbecillæ, sanguinem quidem nullo pacto detrahemus, sed tamen moderate purgabimus. Si uero permagna sit humorum crudorum copia, tum neque sanguinem mittere, neque purgare, neque exercere, neque penitus mouere, neque lauare conuenit: sed in omui quiete seruandi sunt: dandaq; esculenta, et poculenta, ac medicamenta, in quibus attenuandi, & incidendi absque manifesto calore uis insit. ergo uictus ex oxymelite, por=

tiunculaq́; ptiſſanæ inſtituetur. nonnunquam uero aquæ mulſæ parum offeretur. Et quoniam omnibus his turgida, inflataq́; præcordia ſunt, et quicquid ſumpſerint, in flatus facile conuertitur, præſtabit cibo piper admiſcere. Sed erit etiam accommodatius uti medicamento, quod dioſpoliticon dicitur: et eo, quod ex tribus piperibus ſimplex conficitur. atque oxymel eſt eis utiliſsimum. pro potu utantur apomelite, et præſertim ubi coacuit; et uino, quod leuiter aceſcit: et cibis ueſcantur attenuantibus ſine calore, qualis eſt capparis, ſi ex oxymelite, aut oxelæo ſumatur. Laſsitudo uero tenſionis ſenſum referens, cum ſine exercitationibus incidit, copiam ſolidas corporis partes diſtendentem indicat. Cum uero ſanguinis copia ſubſit, perſpicuum eſt, optimum eſſe, aut uenam incidere, aut malleolos ſcarificare. Spontanea autem laſsitudo, in qua ulceris ſenſus nobis ſe offert, ne paucis quidem horis, nedum duobus, aut tribus diebus ita lente occupat, ſed protinus febrim uehementiſsimam inducit; niſi præueniendo ſanguinem detrahas. melius autem erit, ſi fieri poterit, bis eodem die ſanguinem mittere: primum autem ita euacuabimus, ut ne animi defectionem inducamus, ſecundo uero loco, ne ipſa quidem animi erit formidanda defectio. qui uero ita affecti ſanguinis miſsione uacuati non fuerint, ij ut ſeruentur, bona fortuna indigent.

Senum uictus ratio. Cap. XVIII.

SENECTVS *ſicca et frigida eſt. calefacienti=*

bus, & humectantibus corrigitur. eiusmodi sunt calida dulcium aquarum balnea, uini potio, & cibi omnes humectandi simul, & calefaciendi facultate prædití. Fricandi sunt senes post somnum cum pinguedine aliqua: deinde ambulare, et gestari citra lassitudinē debent. imbecillioribus ter in die dandus cibus est. ac tertia quidem hora panis modicum cum melle attico: septima uero cum frictione, & exercitationibus congruis usi fuerint, atque loti, primum sument quæ aluum molliunt, deinde pisces, uel aues: postea uero in cœna aliquid optimi succi, & quod non facile uitietur. non prohibeo etiam eis uinorum ex melle paratorum usum, præsertim ijs senibus quibus suspitio est, calculi in renibus gignendi, aut podagræ: tuncq; petroselinum in uinum conijciendum est. Si quando uero ob pituitam in uentriculo obortam, cogimur aliquid ex ijs, quæ eam incidant, eligere, ad humectantem uictum sine mora est reuertendum. eis uero ficus maturas ante alios cibos dabimus. hyeme uero caricas, si nullum uitium in dextra præcordiorum parte sentiant. Quoniam autem tum serosa, tum pituitosa excrementa in senum corporibus aceruantur, urinas moueri quotidie conuenit, & aluum soluere, præsertim oleo ante cibum absorpto. perspicuum autem est, omnia olera ex oleo, garoq; ante cibum sumi oportere. Si uero aluus præter modum sit adstricta, mercurialis, & cnicum ad eam ciendam sufficient. facit etiam terebinthina, eaq; sumenda est quandoque ad unius auellanæ, quandoque ad duarum, quandoque uero.

ad trium magnitudinem. oleum quoque clysteri infusum ijs, quibus aluus adstricta est, summam affert utilitatem.

Ad eos, qui uenereis uti non possunt. Cap. XIX.

PVDENDA *continenter pinguedine ungenda sunt, cui adiuncta sit exigua narcissi radicis portio, aut grani gnidij, aut pyrethri, aut uuæ taminiæ, aut uiticis. erigetur etiam penis, si quis succi cyrenaici quantum milii magnitudo est, ei imponat. ante cibum uero prodest bulbos assatos, rubentes, exiguos cum sale & oleo: aut mazam frictam cum salsamento, aut denique scillæ tabefactæ modicum edere.*

De corpore rugoso. Cap. XX.

RVGAS *corporis expellit erui farina uiti albæ admista. Aliud smegma, quod continue illinitur. Ficus pingues cum bryonia contusas, farinam erui, aut sepiæ testam ustam cum modico melle instillato.*

Vt corpus suauiter oleat. Cap. XXI.

VT *uero corpus suauiter oleat, eidem unctioni miscenda est cupressi coma arida, & contrita aut pini cortex. Illud uero meminisse oportet, ut mane postquam stolam induerint, parum casiæ, aut herbæ sabinæ gustent.*

Vt habitus calefiat. Cap. XXII.

AD *habitum corporis calefaciendum hoc puluere in balneo utitor. habet uero nepitam, sampsuchum, hyssopum, lauri baccas, rorem marinum, lapidem pyritem, salem, fecem ustam, nitrum, pumicem pro cuiusque ratione: itemq; modicum sinapi, uuæ taminiæ, & grani gnidij. à balneo uero utendum erit acopo, quod calfaciendi uim habeat.*

Ad uitiatum colorem emendandum. Cap. XXIII.

VITIATVM *corporis colorem uita iucunda, cibus suauis emendat: cibo autem admiscere oportet radiculam, porra, uiride cicer. bonum etiam colorem facit dulcis mali punici succus absorptus. prodest etiam oleum, cui bryoniæ radix diu sit incocta. id quod ad corporis quoque cutim intendendam ualet. Smegmatis porro admiscenda sunt glutinantia quæ ex aliquo abstergentium fiunt, farina, bulbo narcissi, & bryoniæ radice. quæ res corpus etiam intendit. bene etiam colorant, si copia suppetat, amaræ amygdalæ radix & semen in aqua cocta, & in balneo adhibita.*

Ad liuores. Cap. XXIIII.

LIVORES *constare prohibebimus, si cutem crassam, & iniurijs minus patentem, & habitum*

ualde admodum calidum effecerimus. Quod ut celerius fiat, sale in balneis super ea parte, quae nigrorem contraxerit, utemur, deinde uero eandem partem spongijs in decocto radiculae, aut absinthij madefactis fouebimus.

Quae dentes conseruant. Cap. XXV.

DENTES integri manebunt, si quis faciat haec. in primis caueat, ne cibos corruptos edat. ne continenter uomat. caueat escas dentibus incommodas, quales sunt ficus siccae, mel coctum, & ualde durum, palmulae, quae difficiliter franguntur, quaecunque glutinosa sunt, & uix frangi possunt ita, ut dentes moueant: quae denique stuporem dentibus inducunt. post cibum uero dentes quoque purgare oportet.

Vt ne grauis auditus fiat. Cap. XXVI.

NE grauis auditus fiat, primum conducit sordes, quae in auditus meatu sunt, abstergere, per interualla autem linum dropaci intinctum in meatum inijcere, et expressum euellere. meatus enim ita ualde purgatur, & auditus auribus restituitur. deinde autem aliquid ad erui magnitudinem indere, et meatum per unum diem obturare conuenit: eo exempto ungere diebus quinque oleo amygdalino, aut nardino, aut chamaemelino, aut pinguedine anseris, cum exiguo fellis bubuli. post uero id tempus sinapi

& ficus conteres, factumq; ex eis collyrium ad duas horas impones: deinde eximes, oleumq;, quod in asphodeli radicis succo deferbuerit, infundes.

Ad caliginem oculorum. Cap. XXVII.

NE *tenebræ oculis offundantur, cum in aquam frigidam quispiam se mergit, oculos in eadem apertos diu teneat; aspectus enim inde robur sumit; oculi non sunt lectione fatigandi, uinum crassum, & dulce uitent, itemq; cibos, qui in uentre superiore diu morantur: qui difficiliter concoquuntur, humoresq; lentos, & crassos gignunt: atque etiam erucam, porrum, & omnia, quorum acrimonia ad superiores partes fertur; supinum quoque decubitum diuturnum, frigus, uentosq; contrarios, & fumum & puluerem fugiant: porro aquam ita confectam quotidie ad mensem, & diem unum oculis instillent.* F*œniculum uiride in uas fictile foris picatum cum aqua pluuia conijcitur; fœniculo extracto reliquum reponitur.*

De repletione. Cap. XXVIII.

MAXIMA *ex repletione in cibis noxa contrahitur: quamuis enim uentriculus probe concoquat, tamen uenæ supra quam par est, expletæ laborant, distenduntur, rumpuntur, obstruuntur, & flatu implentur: tibi uero plane persuadeas repletionem pessimarum ægritudinum causam esse.* Cum *igitur*

uenter expletus est, id quod superfluit, tum per superiores partes uacuatur, tum per infernas excernitur: sed id omnino est imbecillius ea repletione, quæ in uenis est: non tamen est admittendum: sed si quis plura ingessit, statim debet euomere; periculum enim est, ne facta concoctione uenæ expleantur: atque etiam magis, cum immoderato potu, atque pastu se continenter expleat, nec ullam interim inanitionem moliatur. Vomitus autem ciendus est, antequam cibus corrumpatur: quod si aliquid impediat, ne uomitus excitetur, aluus soluta sæpe iuuit: si ea non fluat, plurimum dormiendum est, & aqua calida potui frequenter danda; cum uero abunde sit facta concoctio, præsertim si aluus deiecit, tum & lauare, & fomentis uti, & parum cibi dare, & potionem dilutam offerre licebit; at si neque aluus deiecerit, neque statim sit facta concoctio, ad hæc uero, reliquum corpus graue, segne, & somniculosum sit, & aliqua etiam inertia præter rationem mentem occupet, hæc inquam omnia repletionem in uenis esse commonstrabunt; qui uero præterea lassitudine premuntur, eos dum uentriculus concoctionem obiuerit, quiescere oportet, deinde uero laboribus inaniēdi sunt.

Ratio uictus eorum, qui sunt negotijs occupati, Ex Galeni commentarijs. Cap. XXIX.

CVM *quispiam negotijs occupatam uitam ducit considerandum est, utrum superiore uitæ tempore exerceri consueuerit, an exercitijs peractis lauari, an*

minime exercitatus, huiusmodi consuetudinem moderate ferat: ut cum transpirabile corpus habeat, non continenter ægrotet; hæc enim corporis natura non est ad aliam consuetudinem traducenda: ut nec etiam eorum, qui ex longo temporis interuallo in morbum incidunt: si uero quispiam ægrotare continenter uideatur, si ex humorum redundantia id eueniat, tibi propositum sit, rationem uictus salubrem ita instituere, ut semper moderatos humores habeat: si uero ex uitiatis humoribus, ut optimos. Qui igitur succos omnes æqualiter coaceruant, ij plane in balneum sunt ducendi, deinde fricandi, & paululum prius dimouendi: qui uero hæc antea facere consueuerant, ijs eadem parum augere, cibi aliquid subtrahere, & cibos, qui parum nutriant, esse consulemus. In ijs uero, qui humores prauos colligunt, non unum propositum est, quia neque etiam una est prauorum humorum species; nonnulli enim frigidiores, magisq; pituitosos colligunt: ergo & à cibis, & à potibus ijs arcebuntur, quicunque collectum in eis humorem prompte generare consueuerunt; sed & alui subductio horum omnium est commune præsidium.

Quibus cibi uitiantur in stomacho. Cap. XXX.

CIBIS *in stomacho uitiatis, si quæ corrupta sunt, deijciantur, erit maxime compendiaria ad sanitatem uia: sin minus, ijs, quæ leniter subducunt, iritanda aluus est: ijs, qui ita sunt affecti, uomitus ante cibum, isq; uini passi potione excitus prodest.*

Hoc etiam consilij dandum eis est, ut nihil assumant, quod nidorem afferat, uel grauiter oleat, aut omnino cibum, qui facile corrumpatur, ea uero quæ boni succi sunt, deligant. Eis etiam ex moderato temporis interuallo aluum subducere rebus moderate purgantibus expediet.

Victus eorum, qui iter faciunt, ex Dioclis sententia. Cap. XXXI.

ITER facile conficiet, qui unctus sit, & non magno impetu proficiscatur: per æstatem uero fascia tenui sex, aut septem digitos lata, non minus autem quinque cubitis longa, lumbos ad ilia usque complectatur: baculus quoque ad iter est utilis; in decliuibus enim locis præmissus, corpus quod præceps ruit, tanquam basis quædam continet; in accliuibus uero, eidem innixi corpus facile ad ascensum promouemus: nam hoc scitum est, minus labi eum, qui tribus, quàm qui duobus firmamentis nixus incedit. Cum uero in itinere cessamus, eo tempore unctio, & parum cibi ex fructibus, qui æstate suppetunt, et modica potio conuenit; a prandio requiescendum est ante, quàm in uiam se dare. quod si necessitas cogat festinare, sitisq; urgeat, tenuis polenta ex aqua, & exiguo sale potui detur. Iam uero Solis æstus, atque ardores cauendi sunt, neque corpus nudum ei est exponendum: sed contectum, ne siccescens indurescat, præterquam quod ex itinere fit; ita enim & minus lassitudine fatigatur, & nullam ex affectio-

nibus ante dictis pari ratione persentit. At *hyberno tempore cum frigus est, antequam uiæ te committas, aluum subducere, inungi, hyberni cibi non multum sumere, atque exigua potione contentum esse oportet; fascia quoque longiore non modo lumbos, sed etiam spinam, & pectus recte, & diligenter obuolues; cum uero requiescis, tali præsidio firmatus, si uehemens frigus sit, neque ungi, neque cibum, neque potum gustare est melius, quin neque etiam alia quauis ratione te fouere, nisi ibidem sis permansurus.* Post *longi uero itineris confectionem, aliosq; uehementes labores, etsi lassus quispiam non est, tamen non secus, quam ij, qui lassi sunt, curandus est: sic enim minus incommodi quidpiam accidit.*

Ex *Erasistrato quid faciendum sit peregrinantibus in aquis commutandis.* Cap. XXXII.

AQVIS, *in quibus nitri qualitas, & salis inest, plurima eorum, quæ odorata sunt, quæque urinam ducunt miscere optimum est ei, qui potaturus est; qui uero totam aquam immixtam bibit, non multum debet bibere; hac enim ratione ab aquarum malitia minus ei molestiæ afferetur, cum ipsi aquæ succos consuetos, & aquarum malitiæ plurimum repugnantes miscebit; & totius aquæ non multum potabit: cæteraq; quæ ad uictum pertinent, conuenienter aquæ mutationi simul etiam commutabit.* Decet *quoque eos, qui peregrinantur, aeris, & cæterorum*

omnium, quæ offeruntur, habere rationem; quæ enim aduersam ualetudinem allatura sunt, uel ex nimia copia alimenti, uel ex succorum malitia, uel ab aeris inspiratione causam ducunt.

Victus nauigantium ex Diocle. *Cap.* XXXIII.

VOMITIBVS, *qui nauigantes infestos habent, quiq; primum oriuntur, neque facile, neque utile est succurrere: omnino enim iuuare consueuerunt; à uomitu autem neque multi, neque quiuis cibi sunt offerendi: sed uel lenticula sicca, & decocta, cui pulegij modicum additum sit, uti: uel pane macerato in uino diluto, atque odorato, potuq; modico, eoq; uel ex uino prorsus diluto, uel aceto mulso. Lentes autem coquendæ sunt, deinde cum molles fuerint, ad læuorem redigendæ, tum siccandæ, atque ita in uas fictile reponendæ: si uero uomitus diutius, & crebrius infestent, cibo, qui uehementius eos cohibeat, utendum erit, itemq; modica potione, quæ ex aceto mulso cum aqua constet, in quo thymum, aut pulegium fuerit infusum: aut ex aqua cum polenta diluta, aut etiam uino odorato. Ad graues autem nauium odores, uel mala cydonia, uel thymum, uel pulegium naribus admouebunt. Mare uero intueri minime debent, usque dum in nauibus uersari assueuerint: aquis præterea est adhibenda diligentia, ne turbidæ, ne fœtidæ, neúe salsæ sint.*

De

De ebrietate. Cap. XXXIIII.

EBRIIS *uomitus statim excitatus conueniet; aqua autem & mulsa liberalius pota uomendum est usquedum plurima reiecta sint, & uentriculi morsus obtundantur. Post uomitum, solium ingressi large perungantur; reliquum uero tempus quiescant, & uestibus tecti plurimum dormiant, quousque discutiatur uinolentia.*

De ijs, qui immoderate uenereis usi sunt. Cap. XXXV.

QVI *immodice coiuerunt, ijs uestimenta calida, quies, somni longiores conueniunt: quousque ab imbecillitate se ipsos uindicent.*

De refrigeratis. Cap. XXXVI.

QVI *in nimio frigore uersati sunt, locis calidioribus cyprino, aut irino peruncti decumbant; deinde uero cum parum fuerint excalfacti piper, & myrrha in potione cum uino ueteri odorato: aut liquor cyrenaicus cum uino, uel aceto, aut pyrethrum, aut castoreum cum aceto dabitur: cibo autem calidiore, & moderato nutrientur.*

De exustis. Cap. XXXVII.

QVI *uero in sole sunt exusti, ij decumbant in*

locis perflabilibus: faciesq́; , manus , & crura sunt aqua frigida perfundenda. Si sitis urgeat , frigidam bibant qui ei assueuerunt: hancq́; non confertim , sed paulatim. cibo utantur exiguo, quiq́; facile distribuatur. isq́; humidior sit potius, quam densior.

Ex Galeno de pituita, quæ in uentriculo est. Cap. XXXVIII.

SI *unquam in aliquem incidisti, qui cibos ualde nutrientes auersaretur, ab ijsq́; mirum in modum abstineret , siq́; cogeres assumere, nausea corriperetur, ea uero solum, quæ acriora sunt , expeteret, atque ijs quidem oblectaretur, sed tamen & uenter inflaretur, distenderturq́; , ac nauseabundus fieret, parumq́; ructibus solis leuaretur, ipsiq́; cibi assumpti corrumperentur, & in acorem potissimum conuerterentur; nosti omnino, auxiliorum caput esse, ut pituitam à uentriculo abstergeres.* Equidem *noui quandoque homines ita affectos qui cum radiculis ex oxymelite sumptis magnam crassissimæ pituitæ copiam euomuissent, integræ ualetudini statim sint perfecte restituti.*

Ex eodem, quid in constitutionibus intemperatis faciendum sit. Cap. XXXIX.

IN *omnibus constitutionibus ætas , naturaq́; singulorum hominum quam relationem ad constitutionem habeat, considerandum est. constitutiones*

enim quæ naturis similes sunt, morbos pariunt, contrariæ uero iuuant. ac temperatis quidem corporibus, temperatæ constitutiones sunt salubres: intemperatæ uero noxiæ. Sed quemadmodum nulla ex intemperatis constitutionibus est bona temperatis, ita etiam non est magnopere damnosa, ueluti intemperatis esse solet. Corpora enim quæ inibi sunt, ut in talem quempiam morbum propter familiarem eis intemperiem cadant, ea à simili aeris nos ambientis intemperie corripiuntur: quæ uero contra, atque aer ambiens, affecta sunt, præter quam quod nihil offenduntur, ad meliorem etiam statum perducuntur. cum præsertim contraria constitutio temperaturæ naturalis intemperiem corrigat. Id qui norit, is uictus rationem constitutioni aduersam instituens corpora in bona ualetudine conseruabit.

Ex eodem de carne minuenda. Cap. XL.

CVM nimia carne auctum corpus fuerit, liquandum erit, & comprimendum. porro autem calidius sicciusq́; temperamentum corpus gracile reddere ostensum nobis est. ergo tale temperamentum obesis hominibus est inducendum, si eos ad mediocritatem uelis perducere. Nosti autem ueloces exercitationes uictum attenuantem, & similia medicamenta, & animi curas totam temperaturam splendiorem, & ob id etiam corpus tenuius reddere. Quis autem uictus attenuet, perspicuum est. medicamenta uero uehementiora sunt hæc, rutæ semen, præ

ſertim ſylueſtris cum ipſis etiam corymbis, ariſtolochia rotunda, tenuis centaurea, gentiana, & polium: quæq; ad ciendam urinam multum ualent, quale eſt petroſelinum: hæc enim & ſingula per ſe, & omnia inter ſe mixta attenuare & uacuare humores poſſunt. Sed & ſal ex uiperis crematis ualde extenuat, & ipſa itidem theriace. Diſcutit etiam & extenuat inunctio olei, in quo radix cucumeris agreſtis, & althæa, et gentiana, & panacis radix, & ariſtolochia ſit incocta. polium quoque et centaurea idem faciunt. Cibus non ſtatim à balneo dandus eſt; ſed ſomnus eſt prius imperandus. præſtaret autem aquam balnei uim habere diſcutiendi, ſi naturalem habere poſſent, ut Mitylenæ eſt: ſin minus, flos ſalis marinæ admiſceatur. Vino utendum albo, et tenui. Iam uero ſicca frictio ex linteis craſsioribus ad attenuandum multum ualet. cibus præterea non eſt pro ratione exercitationum offerendus. apricatio quoque obeſis prodeſt. potus non eſt eis ante cibum permittendus: præſtatq; ſemel in die cibum capere. In balneo quoque corpus ex multo nitro fricare, ipſum attenuat: paucum uero, iritamentum eſt, ut probe corpus nutriatur. Attenuat etiam hoc, quod habet piperis, & petroſelini duplum, aſari & aniſi ſimplum. id quod ciere urinam, & ſubducere aluum poteſt.

Quomodo graciles reficiendi ſint. Cap. XLI.

CVM *attenuatos renutrire uolumus, uinum*

crassum, eduliaq; multi succi dabimus, exercitationes tardas, & frictionem moderatam, & ut summatim dicam, omnia supra dictis contraria iniungemus. ijsdem quoque accommodatum est, tribus, quatuorue diebus pice oblini. Si quis ieiunus lauetur, ante balneum fricare corpus linteis debet, donec ruborem acquirat: post uero frictione non admodum dura utendum erit, ne constringentes, densam, duramq; cutim efficiamus. Decoloribus uero, quiq; non nutriuntur, opus est neque ad iram impelli, neque animi commotionibus affici.

Quomodo attenuatæ particulæ curandæ sint. Cap. XLII.

EX *gracilitatibus, quæ particulis eueniunt, quamplurimæ ex diuturna ipsarum quiete, aut ex deligationis fracturæ modo oriuntur. ergo uis extenuatæ partis firmanda est, sanguisq; ad eam copiose attrahendus tum moderatis frictionibus, tum motibus accommodatis, & moderata calentis aquæ perfusione. hæc autem eo usque facienda sunt, quousque pars rubra facta extollatur. cessandum uero est prius, quam collabatur. Medicamento etiam piscatorum, ut dictum est, uti oportet. Cum uero particulam frigidiorem esse senseris, tunc linteis confricanda est, & medicamentum aliquod calefaciens adhibendum. Ego uero etiam thapsia quandoque usus sum, quam tum cum melle, tum uero cum cerato illinebam.*

Optimæ temperaturæ dignotio. Cap. XLIII.

TEMPERATISSIMVS *homo est, qui corpus habet in medio omnium extremitatum exquisite constitutum, ut inter gracilitatem, crassitudinem, mollitiem, duritiem, caliditatem, frigiditatem, humiditatem, & siccitatem; atque, uno uerbo, cuius naturales animalesq; actiones culpa uacant. Is quoque medius est inter glabrum et pilosum, nigrum & album: atque in pueritia rufos magis, quam nigros capillos, in florente uero ætate contra, habebit.*

Corporum intemperatorum notæ. Cap. XLIIII.

CORPORA, *quæ iusto calidiora sunt, dentes citius emittunt, & similiter augentur. tangentibus calidiora, & minus pinguia uidentur. eorum color rubidus, capilli nigri, modice hispidi, uenæq; latæ. Si quis uero & pinguis & crassus sit, uenasq; latas habeat, is non natura, sed consuetudine pinguis euasit. Frigidioris autem temperaturæ notæ sunt, ut corpus frigidum tactui appareat. glabrum sit, & pingue, color una cum capillis, rufus. Si frigiditas multa sit, liuidus quodammodo & plumbeus color est, & uenæ angustæ. cui autem uenæ angustæ sunt, ipseq; est gracilis, is non necessario talis est, sed ex consuetudine ad eum statum est redactus. Arida temperatura durior, graciliorq; est,*

quam quæ temperata est atque hispida. ac durities quidem à sicca temperie separari omnino non potest, gracilitas uero non solum naturales temperaturas, sed etiam longa acquisitas consuetudine sequitur. Siccitatis signum est, si corpus difficiliter moueatur, squalidumq; ac siccum ab exsiccantibus fiat. Humida uero temperies in cæteris quidem est similis temperatæ: sed tamen est mollior, & maiore carnis copia referta. atque ab ea separari mollities non potest: sicut etiam crassitudo, quæ non modo innatam temperaturam, sed eam etiam, quæ ex longa consuetudine contracta sit, comitatur. Proprium uero humiditatis signum est, corpus ab humectantibus grauari. Quæ uero calida, & sicca est, hirsuta maxime est: capilli in capite celerrime nascũtur, ijdemq; nigri: & iuuenili ætate copiosi. temporis uero progressu caluitium consequitur. uenæ amplæ sunt, ueluti etiam arteriæ tum magnæ sunt, tum uero etiam pulsant uehementissime. totum præterea corpus robustum, articulatum, musculosum, & expers pinguedinis est. cutis uero durior est, atque nigrior. Cum uero temperies frigida atque humida sit, pectus erit omnino perangustum, totumq; corpus pilis uacans, cutis tenera, atque alba, capilli subrufi, & præsertim in iuuentute, cumq; senectus aduenerit, caluitium non sequitur. huiusmodi autem homines statim timidi, pusillanimes, segnesq; sunt. uenasq; latentes habent, crassi sunt & pingues, et femoribus & musculis non aspectabilibus sunt, itemq; inarticulati sunt, & blesi. Siq; frigiditas et

humiditas magis aucta fuerit, color una cum capillis rufus erit: si uero plurimum augeatur, liuescit. Calida uero atque humida temperies mollior est, & plus carnis habet, quam optima temperatura. cum uero plurimum aucta fuerit, statim morbis putridis corripitur. cum autem paulo humidior est, multoq; calidior, tum ea præditi & paulo molliores sunt, & plus carnis habent, quam temperati: hispidiores uero non paulo, nec paulo sunt tangentibus calidiores. Si uero frigiditas & siccitas æque augeantur, corpus suapte natura erit gracile, non musculosum, nec articulatum, nec coloratum, & pilis uacans: tactuiq; frigidum apparebit. pinguedo tamen, licet graciles sint, carni inspersa erit. capillorum color pro portione frigiditati respondebit. quantum uero ad animi mores pertinet, pusillanimes, timidi, & tristes erunt. & ut summatim dicam, in temperaturis coniugatis qualitatis exuperantis signa cæterarum signis semper præstabunt.

De capitis formatione. Cap. XLV.

PARVUM *autem caput prauæ cerebri constitutionis proprium indicium est: magnum uero non necessario bonæ est indicium. Sed si ob innatæ facultatis robur, quæ bonam, multamq; materiam effecerit, hoc eueniat, bonum signum erit: si uero ob solius materiæ copiam, non item bonum. Sed hæc distinguenda sunt ex forma, & ex ijs, quæ inde oriuntur. atque ex forma quidem, si concinna sit.*

hoc enim ſemper bonum eſt ſignum . ex ijs uero quæ oriuntur à capite , ſi optime ſint affecta , ſiq; neruea ipſorum pars bene alatur , robuſtaq; ſit ; ſi denique oculi acriter aſpiciant . Capita autem acuminata man cam habent circa frontem aut occiput, aut ultra debitum auctam eminentiam . Ita plerunque fit , ut quemadmodum magnum caput , ſic etiam ea quæ ſunt huiuſmodi , uitioſa comperiamus . & tamen quandoque nonnulla ex ijs , cum uirtus efformans ualida ſit , bona inueniuntur .

Temperaturæ cerebri ſigna . Cap. XLVI.

TEMPERATVM *cerebrum actiones animi habebit moderatas, & excrementa itidem moderata : minimeq; ab omnibus externis rebus offendetur . Qui hoc præditi ſunt , capillos in infantia ſubrufos , in pueritia ſubflauos , in perfecta ætate flauos , & medios inter exquiſite criſpos , & ſimplices , habent . nec facile calueſcunt . Si cerebrum calidius temperato ſit , omnia ea , quæ circa caput ſunt , rubicundiora , & calidiora erunt , uenæq; in oculis apparebunt , ijsq; in lucem editis capilli ſtatim in capite naſcentur . Qui uero multo calidiores ſunt , ijs capilli nigri , & robuſti , & criſpi , in primisq; non multum ſubflaui , deinde uero nigri fiunt , & cum ætate procedunt , caluitio afficiuntnr. horum pauca ſunt excrementa , cum ualetudine , quæ uitio & culpa omni uacet , perfruuntur . Caput ijs impletur, grauaturq; à cibis , potionibusq; calefacientibus , itemq; odoribus,*

& rebus foris incidentibus. modicus somnus atque is non profundus huiusmodi naturis satis est. Frigidioris porro, quam par est, cerebri notæ sunt, magna excrementorum copia per meatus peculiares manantium, capilli recti, rufi, ac stabiles: facileq; à frigidis causis lædi: destillationibusq; atque grauedinibus continenter corripi: uenasq; oculorum non apparere: & ad somnum ferme procliuiores esse. Siccioris autem cerebri signa sunt, si nihil excrementorum in meatibus fluit, si sensus acres sint, si uigilantes, si capillos robustiores, & celerrime exorientes, cumq; orti fuerint, potius crispos habeant. hi uero cito calui fiunt. Humidioris uero cerebri, capilli plani, nulla caluities, sensus obtusi sunt, excrementorum copia redundat, somnus multus & profundus. Qui calido siccoq; cerebro sunt, ij carent excrementis, sensibus sunt exquisitis, & uigilantissimi, & celeriter caluescunt. & tamen capilli in eis primo quoque ortu celerrime nascuntur, & optime nutriuntur: nigro crispoq; capillo sunt. caput tangenti calidum est. rubri uero sunt ad uigentem ætatem usque. Vbi uero humiditas accesserit caliditati, & utraque mediocritatem paululum excedat, tum & bonus color, & calor adest, uenæq; in oculis magnæ uidentur. excrementa plura sunt, et mediocriter cocta: capilli recti, subflauiq;, nec facile caluitium patiuntur. caput uero impletur atque aggrauatur calefacientibus. cumq; humor & calor plurimum increuerint, morbosum caput redditur: ac facile à calefacientibus, & humectantibus lædi=

tur. eiusmodi tamen diu uigilare non possunt: neque sensus exquisitos habent. Frigidæ uero, simulq; siccæ cerebri temperaturæ frigidum, & coloris expers caput efficiunt. quiq; hac natura præditi sunt, uenas in oculis non habent. à frigidis causis statim offenduntur. ex quo fit, ut inæquali ualetudine fruantur. Sensus in iuuentute exquisiti sunt, & culpa omnino uacant: at progressu temporis, celeriter contabescunt: atque, ut uno uerbo complectar, quantum ad totum caput pertinet, cito senescunt. his in lucem editis capilli uix prodeunt, atque ij quidem non aluntnr, flauiq; sunt. Humida uero et frigida cerebri natura facit soporosos, somniculosos, & sensibus obtusos, itemq; capita excrementis redundantia, frigori, et repletioni opportuna: et destillationibus, ac grauedinibus obnoxia. hi tamen non caluefiunt.

Ventriculi temperaturæ signa. Cap. XLVII.

VENTRICVLI, qui natura siccior sit, notæ sunt, si celeriter sitibundi fiant, paucaq; eis potio sufficiat, largiore grauentur, fluctuationibus infestentur, aut quod redundat, superfluitet, cibisq; siccioribus delectentur. Humidior natura uentriculus cognoscitur, si eo præditi siti non afficiantur, et copiosiorem humorem sine molestia ferant, et cibis gaudeant humidioribus. Calidiorem attestantur hæc, ut eo præditi melius concoquant, quàm appetant, & dura potius, & item ea, quæ immutari difficulter

possunt; cibis præterea, potionibusq́; calidioribus oblectentur, neque à frigidis, nisi immodice eis utantur, noxam ullam percipiant. Ventriculus autem natura frigidior ad appetendum quidem ualet, ad concoquendum uero non item: præsertim uero si edulia, quæ difficulter immutantur, quæque frigida sunt, assumpserit; statim enim in ea coacescunt; itemq́; frigidis quidem gaudet, sed tamen ab eorum usu nimio læditur. Intemperies autem uentriculi ex morbo contractæ ab ijs quæ ei natura insitæ sunt, differunt, quod contraria, non autem similia expetant. Ventriculus ergo qui probe concoquit, temperatus est, qui non concoquit, intemperatus: si ructus nidorosos, & fumeos edat, immoderatum, & igneum eius calorem esse indicabit: si acidos, contrarium; si uero cibos concoctu difficiles conficiat, immoderatum; si uero illos non concoquat, pisces uero concoquat, imbecillum: hoc autem utrum ex humore aliunde confluente accidat nec ne, considerandum est: nam pituitosi acidum, biliosi nidorosum, & graue olens, aut alias extraneas qualitates eructant; communia uero symptomata, nauseæ sunt: sed si uitiosi humores in cauo spatio uentriculi supernatent, euomuntur: Qui uero in corpore uentriculi sunt, & eius tunicis continentur, frustra nauseis uomitu uacantibus turbabuntur.

Pulmonis signa. Cap. XLVIII.

NON *solum uentriculus sitim affert, atque*

aufert, frigidæq́;, ac calidæ potionis cupiditatem inuehit, sed etiam uiſcera, quæ thorace continentur; & tamen cum bibunt, non ſtatim ſitis ſedatur, ac frigida potio ſitim eorum magis, quàm ualde calida reſtinguit; aer quoque frigidus inſpiratus eos refrigerat, cum eos, quibus uentriculus ſitim affert, nihil leuet. Qui uero contra ſunt affecti, à frigida inſpiratione moleſtia manifeſta ſenſibus afficiuntur; eſtq́; hoc maximum frigidi pulmonis indicium, atque etiam pituitam ſcreatu cum tuſſi reijciunt; ſicci pulmones excrementis, & pituita carent; quemadmodum humidi redundant excrementis, & obſcuram, atque raucam uocem faciunt: cumq́; uehementius, aut acutius loqui ſtudent, tũc intercidunt excremẽta.

Temperaturæ cordis notæ. Cap. XLIX.

CORDIS calidioris ſigna ſunt magnitudo reſpirationis, pulſus uelox, & frequens, audacia, & furibunda temeritas; thorax hirſutus, ac præſertim pectus, & quæ præcordijs ſunt propinqua; magnáq; ex parte totum corpus calidum eſt, niſi iecur magnopere obſtet; thoracis quoque amplitudo caliditatem cordis arguit, niſi etiam tunc cerebrum ualde reſiſtat. Cor uero frigidius pulſus mediocribus minores habet, quiq́; tali ſunt corde, & timidi, & puſilli animi, & ſegnes ſuapte natura ſunt, pectusq́; glabrum habent. Siccior cordis natura pulſus duros facit, iram non ſubitam, ſed agreſtem, & quæ ſedari difficulter poſſit; excitat: plerunque autem niſi

iecur repugnet, uniuersum corpus est calidius. Humidius cor esse testantur pulsus molles, & mores ad iram, quæ placari facile queat, procliues, totumq́; corpus, nisi hepatis partes contra faciant, humidius. Calidum et siccum esse cor ostendunt pulsus duri, et magni, & ueloces, & frequentes, & respiratio itidem magna, & uelox, & frequens. Quibus huiusmodi cor inest, maxime omnium hirsutum pectus habent, atque præcordia; ad actiones prompti, iracundi, temerarij, & tyrannicis moribus præditi sunt; in iram uero, quæ non facile sedatur, præcipites ruunt: si uero unà cum calore humiditas superauerit, hi minus, quàm qui supra memorati sunt, hirsuti erunt: porro ad actiones impigri, neque in eis est agrestis animus, sed tamen ad iram magis pronus: pulsus uero magni, mollesq́;, & ueloces, & frequentes. Cum uero humidius, frigidiusq́; cor est, pulsus molles sunt, mores uero huiusmodi, ut pusilli animi, timidi, & segnes sint, & minime furibundi, sicut etiam ad iram non sunt procliues. Frigidioris uero, sicciorisq́; cordis pulsus duriores, exiguiq́; sunt; quiq́; ita sunt, minime omnium sunt iracundi; ubi uero irascuntur, iram diu retinent: eorumq́; minime omnium hirsuta sunt pectora.

Iecoris temperaturæ dignotio. Cap. L.

CALIDIORIS *hepatis notæ sunt uenæ amplæ, flauæ bilis maior copia, in ætate uero consistenti etiam atræ; sanguis calidior, & ob hanc ipsam cau-*

ſam, totum quoque corpus, niſi cor obſtiterit: uenter & præcordia hirſuta. Frigidius iecur oſtendunt uenæ anguſtæ, pituita copioſior, ſanguisq; & totus habitus corporis frigidior: niſi quid ei caloris à corde impertiatur: præcordia nuda pilis, itemq; uenter. Siccioris ſigna ſunt ſanguis craſſior, & minor eius copia: uenæ duriores, & totus corporis habitus ſiccior. Humidioris ſigna ſunt ſanguis copioſior, & humidus, uenæ molliores, atque ita etiam uniuerſum corpus, niſi cor contra repugnet. Calidi uero, ſicciq; ſigna ſunt præcordia maxime hirſuta, ſanguis craſſior, & ſimul etiam minor eius copia: amara bilis plurima, in ſtatu uero, etiam atra: uenæ amplæ, duræq;, & ita quoque corpus uniuerſum calidum et ſiccum. Calor enim qui manat à corde, frigus quod ab hepate exiſtit, non ſecus quàm frigus calorem, poteſt uincere: at ſiccitas ab humidiore corde ad contrarium traduci non poteſt: perſpicuum autem eſt, ſi utriuſque principij temperaturæ in unum conueniant, totum corpus conuenienter illis exquiſite affici. Humidum ſimul & calidum hepar habet præcordia minus hirſuta, quàm quod calidum ſiccumq; eſt: itemq; multum ſanguinis, latas uenas, habitumq; humidum, & calidum obtinet, niſi cor obſiſtat: ſi uero utriſque qualitatibus naturæ modum magis, quàm par eſt, excedat, ſtatim in eos morbos incidit, quos putredo, & malitia humorum procreant: ac tum quidem magis, ſi humiditas plurimum ſit aucta, calor uero perexiguus, & uitioſi etiam humores fiunt. Humidi & frigidi ſigna ſunt glabra

præcordia: ſanguis autem magis pituitoſus unà cum uenarum anguſtia redditur: totum præterea corpus eodem modo eſt affectum, niſi à corde ad contrarium habitum perducatur. Frigidum uero ſimul, atque ſiccum iecur parum ſanguinis gignit, uenas anguſtiores, & corpus reddit frigidius, niſi cor hoc etiam loco dominetur.

Calidioris, ſiccioris, atque humidioris intemperiei corporis correctio. Cap. LI.

CVM in calida intemperie bilioſum excrementum redundet, ſi per inferiora deſcendat, perſpicuum eſt nihil eſſe moliendum: ſi uero ad uentrem feratur ſuperiorem, euacuandum eſſe uomitu, qui poſt exercitationem ante cibum aquæ potu cieatur. Eos uero qui ita ſunt affecti, præſtat exerceri, neque ueloci et concitata exercitatione, ſed tardiore, ac molliore: quibuſdam uero, qui admodum calidi ſunt, nihil exercitatione opus eſt: ſed ſufficit deambulatio, & balneum, atque ij etiam balneis poſt cibum delectantur. Quibus uero ſiccitas adiuncta eſt, ijs opus eſt uictu humectante ex cibis huiuſmodi, balneiſq́;, & exercitationum concitatarum, et multarum abſtinentia: ex quo conficitur, ut æſtiuo tempore & citius, & à cibo rurſus ſint lauandi: quod humidum eſt, & frigida potio his prodeſt; ſiccis naturis maxime aduerſa eſt uenus, cauere autem præcipue debent laſſitudines, æſtus, ſolicitudines, uigilias. Humidæ naturæ temperaturæ in pueritia morbis, quos defluxiones,

nes, & plenitudines, quosque deinde humorum corruptelæ pariunt, sunt obnoxiæ: quibus quidem fit rebus, ut eis pluribus exercitationibus, & exquisita uentriculi concoctione opus sit; quocirca huiusmodi naturæ ex bina, & terna ante cibum lotione, & ex balneorum naturalium usu maximum fructum ferent; ne uero defluxionibus infestentur, prospiciendum est: id quod lauacris, multis ante cibum exercitationibus, urinæq; & alui excretione conficietur: nihil etiam prohibet apophlegmatismis interdum uti, & etiam purgationibus; itemq; cibis boni succi, & uino quod urinæ ciendæ sit, utantur.

Intemperiei frigidæ correctio. Cap. LII.

FRIGIDAE intemperiei tres sunt differentiæ, quarũ pessima est sicca: nam quod progressu tẽporis senescentibus contingit, id ipsum ijs, qui ea tẽperatura sunt, ab initio inest: ergo humectãdi, calfaciendiq; sunt; id fiet exercitationibus moderatis, humidis, calidisq; alimentis, uini calidioris potu, & somnis etiam pluribus, in quo danda nobis opera est, ut excrementa quæ quotidie fiunt in corpore, uacuentur omnia; concubitus omnes sicciores lædit, eos uero præcipue, qui præter quàm quod sicci sint, frigidi etiam sunt: solis uero calidis, & humidis est innoxius. Iam uero temperaturæ, quæ humidæ, & frigidæ sunt, uitiosæ sunt; corripiunturq; à morbis ijs, qui defluxionibus accepti referuntur, hos iuuat balnei abstinentia, & multa exercitatio, uictusq; tenuior: itemq; calida mediocriter inunctio. Qui uero natura

frigidiores, mediocriterq́; sicci, & humidi sunt, eorum calor excitandus, et confirmandus est. In totius autem uictus ratione constituenda, uictus, qui inter humidum, et siccum medius sit interiectus, deligatur.

Curatio siccæ intemperiei uentriculi, quæ uelut exemplum reliquarum curandarum proponitur. Cap. LIII.

INTEMPERIES *sicca est, uel cum solida substantia partium similium inter se fit siccior: quæ quidem est eiusmodi, ut ei adhiberi medicina non possit: uel cum propria humiditas, unde partes nutriuntur, omnino consumpta est. ea autem continetur in omnibus animalis partibus, ceu ros quidam, per eas sparsa: quam inserere particulis sine alimento non possumus. quam ob rem difficillima est huiusmodi affectionum curatio. alia uero siccitas est, quæ in exilibus arterijs, uenisq́; consistit. Huiusmodi siccitates curare oportet alimento humectante, singulas particulas similes inter se propria humiditate implendo. Balneum ergo temperatum conuenit; in quo diutius morari ægrotum decet. à balneo uero lac asininum recens mulctum cuiq́; mellis tepidi modicum sit adiectum, nulla mora interposita dandum est. hominemq́; ita ad secundam usque lauationem quiescere permittemus, tum modice fricabimus, & pinguiter, si utique lac, quod datum fuerit, iam ad unguem confecerit, id quod tum ex ructibus, tum ex uentriculi mole conijcere licebit. Moderatum uero temporis interuallum inter primam et*

ſecundam lauationem erit, ſi quatuor aut quinque horarum æquinoctialium ſpatium intercedat, ſi modo lauare tertio paras; ſin minus, plurium. quinetiam poſt unamquanque lauationem oleo hominem prius quàm ſe ueſtiat, ungemus. Si uero lacte oblectetur, id etiam poſt ſecundam lauationem dabis: ſin aliter, ptiſſanam diligenter coctam, aut alicam ptiſſanæ modo confectam. deinde uero ubi rurſus quieuerit, ad tertiam lauationem, aut illico ad cœnam eſt ducendus. eſto autem ei paratus panis diligenter confectus, in furno coctus, puruſq;. obſonium ex piſcibus ſaxatilibus, aut ex albo iure aſellus. & , ut paucis alimenti ſummam complectar, ſit coctu facile, & nutriens, minimeq; glutinoſum, & excremento uacans. potus eſto uinum aquoſum, albumq;, purum, et quod minimam ſuſtineat aquæ miſtionem: quodq; leuiter adſtringat. hæcq; eſt maximæ ſiccitatis curatio. modicæ uero ſiccitates non tam exquiſitum uictum poſtulant, ſed pleniore cibo uti poſſunt. ponamus ergo nunc ſiccitatem ſuperiori parem, ſed ſit ei coniuncta frigiditas. ſane ijs, quæ dicta ſunt, calefacientium materiam miſcebimus, & cæteris addemus. ergo lacti mel copioſius addetur, & uinum minus aquoſum, quam prius, dabimus. quinetiam ipſa quoque eſculenta calidiora, idq; non ſolum naturalibus ipſorum temperaturis, ſed etiam recens acquiſitis qualitatibus, exhibenda erunt. Nardino etiam unguento, aut maſtichino aſſidue ungemus. Si uero cum ſiccitate multa ſit coniuncta frigiditas, primum ipſam grauiſſi-

mam, & ad corrigendum difficilimam existimabis. iisdem uero utendum est, itemq; melle per se despumato. uinum eligendum est antiquius. optimum autem his omnibus medicamentum est, quo picatores continenter utuntur: eoq; uenter illinendus est, & calidum etiam num auferendum. his etiam prodest, boni habitus puellus una dormiens sic, ut abdomen semper contingat. Deinceps *uero siccitati iuncta caliditas esto mediocris. in eiusmodi intemperie primam uictus institutionem seruabimus, ut mel prorsus non gustetur, uinumq; minime uetustum exhibeatur. cibos uero tepentes, et lacteos offeremus, uentriculumq; omphacino, & melino ungemus. hos autem uehementius refrigerare, periculosum est, cum huiusmodi constitutio quodammodo febris naturam, cum calor abundarit, imitatur.* Rursus *itaq; proponamus intemperiem calidam exuperare, huicq; humiditatem esse coniunctam. hanc intemperiem minore metu aquæ frigidæ potione curabimus. huic accommodatus est ciborum adstringentium usus, qui tamen citra calorem austeri sint.* Humidæ *uero intemperiei si sola consistat, cibi exsiccantes ita, ut non calefaciant, nec refrigerent, itemq; consuetæ potionis parcitas ualde auxiliantur.* Intemperiei *uero, quæ cum frigiditate est coniuncta, optima remedia sunt acria omnia, quibus admisceantur adstringentia, sed quæ non manifeste refrigerent: optima etiam his est exigua potio, eaq; uini egregie calefacientis.* Atque *hæ quidem sunt earum intemperierum, quæ in qualitatibus consistunt, curationes.* Quoniam *ue-*

ro perſæpe in ipſo ſinu uentriculi contentus humor, aut in ipſas uentriculi tunicas impactus intemperies creat, operæ pretium erit, de his etiam loqui. ergo prior affectio, ſi ſemel conſtiterit, uomitu expurgata, facile quieſcit. Sin rurſus ex alia parte quadam, uel alijs particulis humor confluxerit, exquiſita dignotione opus eſt. curatio uero ſtatim ſubſequetur. uniuerſam enim curationem parti affectæ debemus accommodare, cura adhibita, ne particulæ, quæ recipiunt, ea quæ confluunt, facile admittant. fiet autem hoc adſtringentibus, & ijs, quæ totum corpus ad bonam habitudinem perducunt. Vitioſus autem ſuccus, qui in uentriculi tunicis eſt receptus, curatur modice purgantibus medicamentis, ut eſt aloe, & picra medicamentum, quod ex ea componitur. Sed quibus lenta pituita uentriculo infixa eſt, ijs prius exhibenda ſunt, quæcunque ipſam diſſecent, deinde purgandum. Si ad uomendum ſint idonei, uomitus ex radiculis cieatur. Si uero nec lentus, nec craſſus humor ſit, utiq; ſatis erit ex ptiſſanæ cremore uomere; itemq; ex mulſa: bibendus uero etiam abſinthij ſuccus ex mulſa. Reliquarum uero partium intemperies ſimiliter ijs, quas propoſuimus, humores ad meatus idoneos deducendo, ſanabuntur. Si uero particula neque cauitatem, neque ſenſibilem meatum habeat, euaporationibus et ſudoribus redundantes humores uel ichores, qui in ipſa ſunt, ueluti ſi ſpiritus flatulentus eſſet id quod continetur, euacuare nos oportet.

FINIS QVINTI LIBRI.

SEXTI LIBRI ARGVMENTVM.

In sexto traduntur signa, et curationes febrium, symptomatumq́; & inibi etiam de animi defectione, syncopa, dolore, fame, appetitu prostrato, nimia fame, nausea, uomitu, canina appetentia, uigilijs, graui sopore, colliquatione, & siti uerba fiunt.

Libri sexti capita.

ORIBASII SYNOPSEOS AD EVSTATHIVM FILIVM, LIBER SEXTVS.

Signa critica, quæ apparent in principio, praua esse. Cap. Primum.

SIGNA *cōcoctionis nunquam male apparent: critica uero signa quandoque male apparent: nam neque in principio, neque in incremento, neque in statu ea debent apparere.*

Quomodo optimam crisim factam cognoscamus. Cap. II.

SI *ægrotus febri sit per crisin leuatus, alijsq; accidentibus liberatus, coloratiorq; pro ratione euacuationis euaserit, pulsusq; uires acquisiuerit, ipseq; ad surgendum, seq; erigendum sit robustior, ea optima crisis est. si quid horum desit, tantum ab optima aberit, quanta fuerit uis eius, quod deest.*

Quomodo futura crisis prænoscenda sit. Cap. III.

SI *accessiones intendantur, & anticipent, fiantq; multo uehementiores, & tertio quoque die inuadant, morbum breui iudicatum iri declarant: sin*

autem lente moueantur, eademq; hora inuadant, & quotidie affligant, longiore post tempore crisin fore significant; ijs etiam, qui cum uehementibus rigoribus febri iactantur, morbus solui non potest prius, quàm rigores leniantur, atque etiam nisi rigor se remittat, morbus ad statum peruenire non poterit, atque ita multo minus ipsius speranda est declinatio.

De signis, quæ ab urina sumuntur. Cap. IIII.

VRINA *optima est, quæ sanorum urinæ simillima est; huiusmodi est, quæ subrufa, & subflaua cernitur, hæc enim statim crassitiem moderatam habet. Etenim cum tres sint turbidarum urinarum differentiæ, ut uel excretæ tales, paulopost subsidant, uel consimiles maneant perpetuo, uel puræ excernantur, deinde fiant turbidæ; quæ tertio loco dictæ sunt, malæ sunt: benignæ uero sunt primæ: in medio utrarunque secundæ statuuntur. Summe cruda est ea, quæ ad unguem aquosa est, utpote quæ symptoma sit desperatæ uenosi generis concoctionis. Cum uero urina celeriter descenderit, morbus, cui diabetæ nomen est, oritur: sed hæc urinarum crudarum est deterrima: deinde uero ea, quæ alba, & tenuis est aquæ instar; his uicina est alia urina, quæ in plerisque morbis colorem, ut uinum, abunde habere uideatur: hanc sequitur subpallida; quæ uero pallida est, iam etiam erit subrufa: eaq; iam concoquitur quantum ad colorem pertinet; hancq; crassitie tantum à diluta recedere oportet, si concoqui recte debeat, quan=*

tum etiam colore abest. Quod si colorem, qui ei secundum naturam inest, plane seruarit, subsidens uero album, leue, æquale, & copiosum fiat, exquisitæ quidem concoctionis erit inditium: sed plus crudi humoris expurgari significabit: si uero crassa mediocriter fuerit, & habeat quædam subsidentia, ea non concocta erit omnino: si enim subsidentia parti farinæ crassioris, aut laminis, aut furfuri similia fuerint, præterquàm quod omnem huiusmodi urinam inconcoctam esse, mortis etiam imminere periculum ostendunt. Quæ uero boni coloris urina est, & simul etiam habet subsidentia lenia, atque alba, & æqualia, aut nebulis quibusdam similia, aut suspensa, ea est omnium probatissima; primæq; tribuuntur ei in qua eiusmodi subsidentia uidentur: secundæ uero ei, in qua suspensa cernuntur: tertiæ porro ei, in qua nebulæ sunt: & denique ea, quæ in urinis probe innatant, quo inferius subsident, eo sunt præstantiora.

De sputis. Cap. V.

SPVTA, *quæ subflaua, subrufa, subspumea, & tenuia sunt, solius cruditatis sunt notæ: malum uero nullum insignius denotant; quæ uero syncere flaua, rufáq; sunt, ac spumea, suntq; uiridia, glutinosa, & rotunda, mala sunt, quibus etiam deteriora sunt nigra: nam præter sanguinem, quicunque alius humor superauerit, affectionem prauam ostendit à calore inflámato ducentem originem;*

cruenta igitur, pituitosáq; sputa, mediocria sunt, flauæ autem, uel atræ bilis difficilia. Cæterum *quomodo educantur, primum considerandum est: nam si facile excreentur, ea bona esse perspicuum est: sin secus, praua; perfectam namque concoctionem indicat sputum, cum leue, album, & æquale est: subsidetq; neque humidum, neque subcrassum: omnimodæ uero cruditatis signum est, si nihil omnino expuatur: si uero spuatur, sed tenue illud sit, imbecillæ coctionis est inditium; quod si parum sit, rufum, aut flauum, non bonum erit: si liuidum, & æruginosum, uel nigrum, summe perniciosum erit.*

De *febribus ephemeris.* Cap. VI.

FEBRIUM *diariarum proprium, & inseparabile signum est urinarum in primo die concoctio, & caloris suauitas: post primam uero febris solutionem, certiorem earum cognitionem habebis: in hac enim motus arteriarum ei motui, qui fuit in secunda ualetudine, est omnino similis: cum nulla ex alijs febribus ad naturalem statum reuertatur: maximum quoque inditium est, cum æger facile fert.* His *febribus opportuni sunt, in quorum corpore quod transpirat, non halituosum, sed acre, ac ueluti fumosum est: huiusmodi sunt, quorum calida est natura, atque sicca, & ad summam, biliosi.* Qui *igitur ex lassitudine in febrim inciderunt, pinguiter, & molliter sunt perfricandi, & ad balneum ducendi.* Qui *ex siccitate, minus fricandi sunt illi quidem, sed la=*

uandi ſunt liberalius. Qui ex curis, mœroribus, ui-gilijs, atque ira febricitant, non ſæpe lauandi, ſed multo oleo tepido, cui minime adſtringens uis inſit, fricandi paululum, & ex conſuetudine lauandi. Qui uero ex uſtione febricitant, protinus ab initio re-frigerantibus curandi ſunt, & crebrius lauandi, minime tamen eis largo oleo, & frictione eſt opus: ſint autem refrigerantia roſaceum, & omphacinum ſalis expers: eadem uero refrigerantia ſincipiti uehe-menter oportet infundere, & cum febris inclinaue-rit, lauare: ſi quis uero ex frigore febrim contraxe-rit, is etiam in declinatione lauandus erit: ſi uero fe-bri, & deſtillatione, grauedineq́; uexetur, prius quàm hæc concocta ſint, lauandus non eſt: at qui propter uſtionem febricitant, ij uel cum hæc adſint, lauari debebunt. À balneo uero amborum capita iiſdem madefacienda ſunt; atque eorum quidem qui-bus uſtio febrim attulit, refrigerantibus, ijs uero, quibus frigus, calefacientibus, quæ ſint mediocria, quale eſt irinum, et nardinum unguentum. Quibus uero meatuum conſtipatio febrem excitauit, ijs bal-nea dulcium aquarum, & temperatarum conueni-unt; tum frictio rarefaciens, & exercitationes, & uictus ſuccis dulcibus procreandis idoneus. Qui ue-ro ob inediam febri correpti ſunt, eos ubi prima ac-ceſſio remiſerit, in balneum perduces, & plurimo oleo tepente perfundes, tum mitiſſime fricabis, & diutiſſime in calida ſolij aqua detinebis: ſimulatq́; exierint, ſeq́; recollegerint, in balneum introducendi ſunt, deinde aqua calida potui danda, mox ptiſſanæ

cremor offerendus: quandoque etiam lactuca, & pisces, qui molli carne sunt, ex albo iure. omnium autem communis uictus species esto, quæ boni succi sit, & quæ facile concoquatur, & quæ nusquam meatibus inhæreat. Vinum dandum quod tum aspectu, tum uiribus sit aquosum. In primo autem accessionis insultu nonnulla horũ quandoque mutanda sunt in ijs, in quibus corporis intemperies ad calidum, siccumq; conuersa febres gignit. Qui uero ex bubonibus febricitant, ij ne medicum quidem interrogant, quid facto opus sit, sed ulceri, à quo excitatus est bubo, prospicientes, ubi accessio declinauerit, lauantur; ijs uinum circuncidendum est, donec bubo fuerit solutus: suntq; tenuiore uictu nutriendi.

Ex Galeno de putridarum febrium notis. Cap. VII.

PVTRIDARVM febrium notæ sunt hæ: ut nulla causa euidens præcesserit, ut neque à rigore febris inceperit, neque ab æstu, neque frigore uehementi præcedenti, id quod non secus est putridarum febrium proprium quam etiam pulsuum depresio: sic enim nominant, cum incipiente accesione pulsus admodum exigui, & inæquales sunt: quod quidem est huiusmodi febrium proprium uel maxime: porro caloris qualitas maxima est putridarum febrium nota: ita enim fuliginosa est, ut uel tactum erodat: maxime uero proprium harum febrium est urinæ cruditas, & obscura concoctio: magnum uero, &

notabile concoctionis inditium in urinis nunquam in hisce febribus apparet.

Curatio febrium putridarum. Cap. VIII.

ERGO *si uires eius, qui ex putredine febricitat, ualentes sint, mittendus statim sanguis est; si cruditas uentris non sit: sin uires sint infirmæ, ætas'ue prohibeat, non erit incidenda uena: corpore euacuato putrida per urinas, aluum, & sudores expurganda sunt: sin autem sponte sua nonnunquam ad uentriculum impetu ferantur, etiam per uomitum: alioqui non sunt præter naturam irritanda.* Materiæ *autem deligi debent huiusmodi, quæ non ualde calefaciendo, & siccando prædictas euacuationes perficiant: cuiusmodi sunt ptissanæ cremor, aqua mulsa, oxymel, apomel, & apij radix: si aluus non deijcit, clystere ex aqua mulsa cum oleo ciebitur.* Totum *uero corpus, prius quàm uacuatum sit, rarefacere non oportet: ubi fuerit euacuatum, licebit rarefacere medicamento, quod tepidum calorem habeat, quale est, quod ex chamæmelo conficitur.* Hoc etiam *tempore uinum aquosum potui datum omnes excretiones mouet: itemq; balneum aquæ dulcis temperatum.* Verum *cum febris magnitudo obstet, tum neque uino, neque lauacro, neque unctione rarefaciente utendum erit: sed aqua frigida in his febribus potui data est accommodatissima, nisi etiam aliquid huius usum impediat: ergo si omnes uires robustæ sint, febrisq; ardentissima, & euidentia signa concoctionis*

appareant, frigidam cum fiducia dabis: ad hæc uero si bonæ habitudinis homo sit, calidaq́; & sicca sit constitutio, etiam si in frigidam natationem hunc dimiseris, nihil lædes: sin autem mediocris sit febris, uiresq́; inualidæ, unà cum signis concoctionis, & balneum, & uini potio, & omnes unctiones rarefacientes ijs prosunt.

Signa tertianæ. Cap. IX.

TERTIANA *febris cum ex motu flauæ bilis exoritur, statim ab initio rigorem non paruum infert: differt autem à rigore quartanæ, quod pungere, & conuulnerare cutim uideatur: in quartanis autem accessionis ingressio uehementiorem perfrictionem habeat: quotidianas uero non rigor præcedit, sed corpus modo perfrigeratur. In tertiana autem est etiam exquisitus ordo pulsuum: eaq́; in statu sitim uehementem affert, atque hominem exurit; et paulo post consistit, calorq́; per omnes parteis æquabiliter diffunditur. si manum inijcias, primo contactu calor copiosus, & acer, ac ueluti cum uapore quodam elatus, occurrit: sed paulo post à manu uincitur. Cum uero æger biberit, statim copia uaporis calidi ex cute prodit, quæ sudores futuros nunciat, uomitus flauæ bilis apparet, aluus soluitur, biliosa per urinam excernuntur: præterea ad integritatem febris peruenit, ubi tempus accessionis non plurium, quàm duodecim horarum compleuerit: ergo quæ duodecim horis terminatur, exquisitam tertianam nominamus:*

namus: quæ uero diuturniorem accessionem habet, eam simplici uocabulo tertianam appellamus: at quæ accessionem habet longissime productam, & exiguum interuallum intercedit, ea tertiana extensa nuncupatur.

Tertianæ curatio. Cap. X.

TERTIANA febris exquisita, utpote quæ à flaua bili procreetur, humectanda & refrigeranda est. quódq; in uentrem influit, uomitibus; quod ad inferiora uergit, alui excretionibus euacuandum. et item per urinas, atque sudorem educendum. aluus igitur mollibus clysteribus cienda est, urina uero potionibus, in quibus apium, & anethum maduerint prouocanda. Siq; signa concoctionis appareant, confidenter absinthium dabis. Balnea prosunt ex aqua calida potabili, in quibus neque nitrum, neque sal, neque sinapi, sint inspersa, sed oleo maxime calido infuso æger est in balneum ducendus. Qui balneis ualde oblectantur, eos etiam si bis laueris, non errabis. Si uero signa concoctionis morbi se se ostendant, etiam si sæpius laueris, nihil delinques. À uino autem, prius quam morbus concoquatur, omnino abstinendum. ubi uero concoqui cœperit, tenue, dilutum, & modicum ab initio dandum. cibi, quicunque humectant, & refrigerant, accommodati sunt. porro à melle, sinapi, salsamentis atque acribus omnibus, & à uinis natura calidis abstineri ægrum oportet.

Tertianæ nothæ curatio. Cap. XI.

IN nothis hisce febribus in initio lauare non expedit: sed cum iam coctionis signa se nobis offerant. neque cibus est quotidie dandus, sed alternis diebus satis est. Quies & fotus præcordiorum & sorbitiones concoctu faciles, & clysteres non admodum molles iuuant. Si uero sanguinis missione opus sit, ne hæc quidem erit omittenda. Sit autem tota uictus ratio, non quæ refrigeret, humectetq; sed etiam modus aliquis qui magis calefaciat, atque incidat, adhibeatur. maxime uero conueniet ptissanæ cremor iniecto pipere. uel hyssopum, uel origanum, uel spicam nardi mulsa aqua infundens, & decoquens potui dabis: itemq; alia omnia, quibus urina cieri potest, præter ea quæ uehementer calefaciunt, & exsiccant. Maxime uero post septimum diem absinthij coma danda est. iam oxymel quoque epotum multos iuuit; & nonnulla etiam ex ijs, quæ aluum leniter subducunt. Vomitus autem à cibo ijs, in quibus hæc febris inueterarit, utilissimus est.

Quartanarum cognitio. Cap. XII.

QVARTANA febris cum magna refrigeratione inuadit, ut quæ ex frigido humore atræ bilis originem ducat. Calorem uero, atque feruorem, sicut tertiana, non habet: immo uero neque bilis uomitus eam comitatur. Si præterea urinæ albæ te=

nuesq; sint, quartana febris erit. eximium uero quartanæ inditium fuerit pulsus tardus, atque rarus.

Quartanæ curatio. Cap. XIII.

QVI *febrem quartanam habent, leuiter tractandi sunt, eisq; neque medicamentum ullum uehemens dandum, neque tentanda uacuatio; si non utique sanguis redundare uideatur: quo casu secanda uena est. Victus optimus, & minime inflans instituendus. & uenter emolliri consuetis rebus debet. si nihil hæc proficiant, mollibus clysteribus in principio, deinde uero acrioribus agetur. Suilla caro ipsis est circuncidenda, itemq; omnes cibi glutinosi, quiq; tarde permeant: & denique omnes, quicunque refrigerant, atque humectant. Vinum conuenit, quod tenue, albumq;, & modice calidum est. Salsis & sinapi uti expedit: tum aliquot diebus interpositis medicamentum ex tribus piperibus, aut quod diospoliticum dicitur, sumere: piper quoque solum ex aqua quotidie recte capitur. Si æger in morbi principio sit, tenuiore uictu alendus est: statim uero etiam diuturna quies imperanda: uisceribusq; prospiciendum est per ea, quæ molliunt, atque relaxant. post uero utendum erit medicamentis, quæ urinam cient: siq; signa coctionis appareant, tum melancholici humores purgandi sunt. iiq; non semel tantum, sed etiam persæpe. post ualidam uero purgationem, medicamentum quod ex uiperis constat, dandum erit. & item alia, quæcunque ad huius=*

modi febres commendantur, inter quæ est etiam nobis familiare, quod ex cyneraico succo conficitur.

Quotidianæ febris signa. Cap. XIIII.

QVOTIDIANA *uero febris non statim primo die cum rigore inuadit: sed temporis progressu perfrigeratio potius, quam rigor exoritur. ægre uero incalescit, & incrementum diuturnum habet. ægrotantes tamen non exurit, neque multum, & crebro trahere spiritum, neque ex ore exsufflare, neque frigidam bibere compellit. Pituitosi uomitus fiunt. quæ uero aluo excernuntur, frigidiora, crudiora, & dilutiora in hisce febribus inuenies: sudores primis diebus non emittuntur, neque ad integritatem ueniunt. Color est ex pallido & albo mistus. urinæ tenues, & albæ: uel crassæ & turbulentæ, & rubræ sunt.*

Quotidianæ curatio. Cap. XV.

QVOTIDIANAM *curantes oxymelite primis diebus utimur. itemq; ijs, quæ mouere ualenter urinam possunt. tota uero ratio uictus ad incidendum dirigatur, circa statum est habenda uentriculi, & præsertim oris ipsius ratio: deinde ægris iubendum, ut radicula & cibis assumptis uomant. & ijs, quæ uacuant pituitam, utantur.*

Febrium continuarum inditia. Cap. XVI.

CONTINVAE febres singulis intermittentibus finitimæ dicuntur: ac tertianæ quidem exquisitæ ea quæ exquisita ardens est: quotidianæ ea, quæ singulis diebus habet accessiones, neque ad integritatem redit: sic etiam quartanæ ea, quæ quarto accedit die. Exquisita enim ardens cum alia omnia exquisitæ tertianæ febris inditia seruet, in hoc solum ab illa differt, quod neque cum rigore inuadit, neque ad integritatem redit. Ea quoque quæ singulis diebus accenditur, omnia signa quotidianarum habet, nisi quod ad integritatem non peruenit. qua in re ab ipsa quotidiana, quæ specie consimilis est, discrepat. Præterea quæ quarto quoque die accedit, neque ad integritatem cessat, eiusdem generis est cum quartana. Est ergo febris continua, quæ non prius ad integritatem finitur, quam omnino fuerit soluta. Cum autem nulla inclinatio appareat, hæc quoque ex ardentium est genere: sed ex eo quod illa acuta est, differt.

Continuarum febrium curatio. Cap. XVII.

CONTINVARVM febrium curatio est missio sanguinis usque ad animi defectionem. qui si non fuerit missus, qui eam febrem habent, ad extremum periculum deducuntur. Si quid autem euacuare per uenæ sectionem prohibuerit, alijs uten-

dum est remediis, quæ aperiant, materiæ copiam uacuent, & febrium feruorem leniant. Cùm uero signa coctionis humorum perspicias, neque in principe particula inflammatio aliqua, aut tumor œdematis, aut scirrhi speciem præ se ferens fuerit, neque particula aliqua adeo frigida, ut noxam ipsa contrahat, audacter aquam frigidam bibendam propinabis: præsertim uero si æger eius assuetus potioni sit.

Ardentium febrium cognitio. Cap. XVIII.

ARDENTES febres hæc comitantur, lingua arida, scissa, & nigra, uentriculi morsus, deiectiones pallidæ, sitis uehemens, uigiliæ, & nonnunquam delirium.

Ardentium curatio. Cap. XIX.

IN febribus ardentibus, si perfecte morbus solui debet, horum alterutrum faciendum est, aut biliosos humores excerni, aut extingui. excernuntur autem aut sudoribus, aut uomitibus, aut per aluum: extinguuntur uero frigidæ potione, qua nos febres ardentes ex toto curauimus. Victus autem ardenti laborantibus conuenit non ex aqua sola, neque ex sola mulsa, sed ex diluta mulsa cocta. nam qui hoc morbo conflictantur, sola potione sunt alendi. Balneum uero ardentem febrem habentibus solum conuenit iis, qui tumorem inflammationis aut erysipelatis speciem referentem nullum habent: ac tum

maxime conueniet, si coctionis signa appareant. ijs uero qui propter salsum succum ardente febre sunt correpti, minime accommodatum est. Sed eos cremore etiam ptissanæ nutrire conueniet.

Febrium, quæ ex affectione erysipelas referente originem trahunt, curatio. Cap. XX.

IN febribus, quæ ex affectione quæ erysipelas refert, exoriuntur, à balneo est omnino abstinendum. aqua frigida per morbi statum uehementi, hoc est frigidissima utendum est, in principio non item. Sed refrigerantia foris imponuntur: siq; nihil hæc iuuerint, etiam intra corpus sumere cogentur. eis autem humidæ lactucæ præcipue conueninnt. extrinsecus uero ipse lactucæ succus est accommodatus, itemq; semperuiuum, & reliqua refrigerantia. hoc autem ut præstantissimo utimur uel maxime. humorem alicuius refrigerantis expressum in pilam cum portulaca inijcimus, deinde his contusis exprimimus, uasq; iu aqua gelida statuentes cum usus exigit, parum polentæ tenuis admiscemus: tum linteum conduplicatum hoc medicamento intinctum extrinsecus præcordijs admouemus. idq; diu adhærere non sinimus, sed aliud frigidum subinde adhibemus. cæterum huic medicamento quandoque omphacinum, aut rosaceum oleum admiscemus.

Hecticarum febrium cognitio. Cap. XXI.

HECTICA febris non solum in humoribus,

contactu, languidus, paulo post acer, & erodens ostenditur. Ita fit, ut usquedum aliquid humiditatis superest, hectica sola febris sit, cum uero periclitatur, ne quid præterea huiusce humiditatis reliquum sit, tum exquisitus marcor iam effectus est.

Hecticarum febrium curatio. Cap. XXII.

QVI febrem hecticam habent, statim ab initio nutriri propter humores erodentes desiderant. maximum uero remedium est uictus humidus. oportet igitur cremore ptissanæ et alicæ sorbitione ægrum nutrire, & panis aliquid addere, eumq; potione, non uehementer, sed moderate frigidæ, curare; cum neque inflammatio aliqua, neque humorum subest putrefactio. Si uero magnam fore noxam coniectura consequeris, à frigidæ potione abstinendum est, utendumq; ijs remedijs, quæ extrinsecus imposita refrigerandi uim habent. Balnea uero huiusmodi ægrotis in quocunque tempore conueniunt.

De semitertianis, quæ hemitritæi dicuntur. Cap. XXIII.

CVM tertiana cum rigore, quotidiana uero citra rigorem inuadat, quæ ex his utrisque constat, horrorem affert, qui rigore quidem est minor, & perfrictione certe maior: quæ res coniunctis inter se extremis efficitur. ex quo fit, ut non immerito huic febri semitertianæ nomen sit impositum. Duplici au=

tem modo gignitur. uel enim duæ accessiones in idem tempus concurrunt, uel statim ab initio ambæ inter se commiscentur. Cum igitur tertiana superat, plus horroris accidit, eidemq; in accessione nonnihil rigoris adiungitur: protinus uero hæc calidior est, atque ardentior: & aliquem bilis uomitum, uel excretionem, uel madorem inducit: cum uero altera pituitosa superior est, tunc frigus partes extremas exercet, exiguiq; horrores sunt. quin ne siticulosi quidem sunt, neque æstu conflictantur. at cum pares sunt tertiana intermittens, & quotidiana continua, tum accessionis ingressus cum horrore accidit. cumq; febris orta ex pituita excellit, contractiones pulsuum, horroresq; fiunt; cum uero calidior præstat, subito incalescunt. atque ea quidem est exquisita semitertiana, quæ ex pari mistione duarum febrium, tertianæ intermittentis, & quotidianæ continuæ exoritur. non exquisita uero maiorem biliosi, aut pituitosi humoris habet copiam.

De morbis publicis. Cap. XXIIII.

MORBOS publicos, communesq; nominant, qui multis simul accidunt: quorum ut origo, ita etiam est causa communis. Cibi igitur communes praui, communes morbos pariunt: potio item aquæ uitiatæ, nimiæ ærumnæ, consueti labores omissi, inedia, repletio dum fames uagatur, aut cum summa est annonæ uilitas: regionum quoque naturæ communes morbos inferunt, quæ interdum palustres sunt,

nonnunquam barathrum uicinum habent, quod exitiosum, prauumq; uaporem exhalat, atque hæc quidem accidere continenter consueuerunt. Aer *uero nos circunstans, qui tum calidior, quàm par est, tum siccior, tum frigidior, tum humidior effectus naturas nostras continuo mutat: in alias namque causas neque omnes simul incidimus, neque in eis totos dies uersamur: at aer nos ambiens, & omnibus est foris circunfusus, & per inspirationem attrahitur: ergo necesse est corpora animantium pro aeris temperaturæ commutationibus affici.* Hæc *qui norit, non solum qui morbi in quaque constitutione futuri sint, præsagiet; sed etiam contrarium immoderati circunflui aeris temperaturis uictum instituens, ne fiant, prohibebit.* Corpora *autem quæ morbo alicui ex propria intemperie uicina sunt, ea à simili circundantis nos aeris temperatura deprehenduntur: quæ uero temperaturam cœlo contrariam sortita sunt, ea præter quàm quod ab aere non afficiuntur, fiunt etiam meliora, cum temperatura contraria immoderationem corrigat: quod qui cognoscit, is secundam ualetudinem tuebitur, contraria corporibus inducens, partim refrigerantibus utens si ita usu ueniat, partim calfacientibus: aquæ perfusionibus refrigerans, itemq; ocio, & alimentorum penuria, & potione largiore; calefaciens autem operimento, laboribus, cibo liberaliore, & quandoque parciore.* Iam *uero si quis pyram incendat, is non mediocriter aerem prius humidum, ad calidum, siccumq; permutauerit: quemadmodum aiunt* Acronem Agrigentinum *fecisse.*

De pestilentia ex Rufo. Cap. XXV.

IN pestilentia terribilissima sunt omnia: neque quicquam, ut in singulis morbis, occultatur: nam & deliria, & bilis uomitiones fiunt, & multi sudores erumpunt, & extrema algent, alui profluuia biliosa, tenuia, flatus plena urgent, urinæ excernuntur aquosæ, tenues, biliosæ, nigræ, quæ mala habent subsidentia, quæq; in eis innatant, pessima; sanguinis è naribus destillationes fiũt, pectus æstuat, lingua torrida, siticulosáq;, tristitia oboritur, itemq; uigiliæ, conuulsionesq; uiolentæ, & alia permulta praua, & exulcerantia: atque in pestilentia quidem aliquid quod terribile non sit, terribile, contráq; quod alioqui terribile est, non terribile fiet. Si quis uero futuram pestem prospiciat, animum attendens ad anni tempora, quæ mala sunt, ad uitæ studia bonæ ualetudini minus conferentia, & ad cæterorum animalium interitum, cum hæc diligenter animo uoluerit, illud etiam debebit perpendere, qualis sit præsens temporis constitutio, qualis denique totus sit annus; quibus ex rebus uictus rationem optime sciet instituere: ueluti cum tempus siccum esse deberet, si quidem recte processisset, nunc humidum factum sit, uictus ratione exsiccare necesse est, ut superuacaneus humor absumatur. Ventris quoque cura habenda est: quibus autem superior uenter pituitam continet, eos uomitibus euacuare: quibus sanguis redundat, uenam secare oportet: itemq; purgatio per urinas, &

cæteræ omnes ex toto corpore factæ utiles sunt: si uero ægrotus ardore æstuet, flammáq; ad pectus usque pertineat, non ab re fuerit super pectus imponere refrigerantia, & frigidam offerre potionem, eamq; non paulatim, si quidem magis incenderet, sed affatim, ut flámam restinguat: si uero ardor interiora occupat, extremáq; algent, & summa cutis est frigida, præcordia tenduntur, uenter colliquationes partim sursum, partim deorsum mittit, uigiliæ urgent, deliria fiunt, lingua est aspera, ijs calefacientibus opus est, ut calor per totum corpus diffundatur: & ut ab interioribus partibus ad exteriores trahatur, quacunque fieri ratione poterit, enitendum.

De ijs, qui ob crudorum humorum copiam in syncopen cadunt, Cap. XXVI.

FEBRICITARE *quidam incipiunt, cum magnam crudorum humorum copiam ore uentriculi simul offenso congesserunt. His præcordia intumescunt, & os uentriculi in maiorem molem, quàm secundum naturam sit, attollitur, colorq; ad albidius, aquosiusq; mutatur: quibusdam etiam nigrior efficitur. Nemini ex ijs sanguis mitti sine magna noxa solet. atqui uacuatione indigent: sed neque uenæ sectionem, neque purgationem ferunt, utpote qui etiam sine his in syncopen derepente cadant: ergo frictione sunt curandi: per initia uero morbi incipiendum est, ac primum quidem à cruribus superne deorsum linteis modice asperioribus: deinde uerò tota*

brachia superne deorsum fricare conuenit: ubi autem artus satis calidi uidentur, & metus est, ne lassitudinis sensus aliquis inuehatur, tum oleo relaxante utendum est, ab adstringentibus uero abstinendum; si hyems sit, etiam digerentibus, quale est sicyonium, & chamæmelinum utemur: cum uero artus diu, multumq; fricuerimus, oleum erit deinde abstergendum; tum ad totam spinam accedendum, eaq; simili modo perfricanda: deinde rursus ad crura redeundum, ab ijs accedendum iterum ad brachia; tum ad spinam, ita ut per totum diem ad hunc modum æger tractetur. Commodissima est his aqua mulsa, in qua coctum hyssopum sit: uerum neque cibus, neque sorbitio, neque aqua eis danda est, neque permittendum, ut large bibant, sed contenti sint mulsa tribus primis diebus, ita deinceps fricando. Quod si robur mediocre sit, neque recte sit affecta aluus, audacter clystere utitor: si uero impetus excrementorum maior, quàm oporteat, ad aluum feratur, principio mulsa magis coquenda est, quoniam ita minus subducit; sin autem sit citatior, ne tum quidem sistatur, sed aquæ mulsæ loco, ptissanæ cremor detur: si uero fluere pergat, sorbitione ex alica nutries: si uero propter imbecillitatem uires collapsas esse ex pulsu cognouerimus, par erit panem ex uino diluto dare: si neque uentriculus, neque iecur inflammatione teneatur. quæ quidem si inflammatione urgeantur, cum plenum crudorum humorum corpus sit, desperatus ægrotus est: si uero crassos esse humores uideas, pro mulsa perpetuo oxymel dabis; siq; æstas sit, ægro=

tusq; frigidæ potioni sit assuetus, oxymel frigidum dabis, hyeme uero calidum. Balneum *est his aduersissimum: si uero quis te uocet ad eos, qui in syncopam iam inciderunt, cum partes, de quibus mentionem modo feci, non sint inflammatæ, panem exhibere modicum ex uino poteris; statimq; ad frictionem erit ueniendum, eaq;, ut dictum est, utendum.* At qui*bus propter flauam bilim os uentriculi lædentem syncope accidit, eis potio frigida offerri debet; hæcq; uinum tenue, antiquum, atque fuluum esto.*

De ijs, qui ob humores tenues syncopa tentantur. Cap. XXVII.

QVI *ob tenues humores in syncopen cadunt, contra atque ij, de quibus supra diximus, curandi sunt: hos paulatim continuo nutrimus, siq; iecur, aut uentriculus inflammatione uexetur, uiribus iam languentibus, hi nulla curatione possunt releuari.* In *hisce affectionibus cadaueris facies statim apparet: eos igitur nutrire necesse est, eorumq; cutem densare non secus, quàm in superioribus erat rarefacienda: frigidus aer est ijs comparandus; unguentis adstringentibus ungendi; alimenta danda, quæ non admodum facile defluant: ergo panis, & sorbitiones ex alica conuenient; itemq; fugaces fructus austeri, et qui difficiliter corrumpuntur: hiq; & per se, et uero etiam cum pane; danda etiam sunt oua, et præsertim eorum uitelli, & cerebrum porcellorum: uinum autem dilutum statim sub initio post cibum sumptum est eis necessarium.*

De alijs causis, ex quibus syncopæ oriuntur. Cap. XXVIII.

ALIAE porro causæ quatuor sunt, ex quibus syncopæ fiunt, dolor uehemens, uigiliæ, immodica euacuatio, et interdum motio delirantium, si uis tu, quintam adde, principiorum intemperiem, ac celerrima quidem pernicies subsequitur affecto corde, deinde cerebro, tum breui, iecore.

De dolore. Cap. XXIX.

DOLOR igitur, qui stuporem affert, ex affectione frigida oritur, pulsans uero dolor magnæ inflammationis est proprius: si uero tanquam ab aculeo infixo, aut tanquam à terebro perforari putes, doloris species est crassi intestini: pungens dolor in membranis uersatur, pertundens uero uehemētissimis non heterocranijs solum, sed etiam cephalæis accidit. Est hic dolor, cum à parte quæ primo loco affecta est, ceu à radice, statim in uicinas partes perfertur. Distendentes ex utraque parte neruorum dolores sunt, quia ad utraque extrema nerui tenduntur; carent autem nerui doloribus in latum tendentibus; at membrana sub cute epxorrecta tendentes, stupefacientesq; dolores inducit: quæ uero inter carnem inhærescunt, earum dolores ueluti dilaniantes sunt; multæ enim sunt, & inæqualiter insertæ, quæ carnem amplectuntur; at earum quæ ossibus adiacent, profundi

sunt,

ſunt dolores, & ipſorum oſſium dolentium imaginem referunt. Cum igitur nulla doloris cauſa extrinſecus orta uideatur, antecedens uictus ratio perpendenda eſt: utrum in maiore ocio quis uixerit, quàm conſueſſet, an plus cibi ingeſſerit, idq́; ex ualenti materia, an uero excretio aliqua conſueta retineatur: ſi quid horum, aut hæc omnia ſubeſſe uideantur, doloris in cauſa eſt repletio. quo caſu hominem quam celerrime euacuabis. hac enim ratione tibi licebit, cum ſumma tutela remedijs, in particulis dolore affectis uti, quæ fluxionem repellunt. Ergo ſi copia ſanguinis ſit, quæ diſtendat, protinus incidenda eſt magna uena, quæ parti affectæ propinqua ſit. Si uitioſi humores ſolum uexent, eſt adhibenda purgatio. ſi utrunque adſit, utroque uacuationis genere utendum ita, ut primum uena ſecetur. His peractis, ſi dolor perſeueret, planum eſt, id quod dolorem inuehit, in affecta particula impactum eſſe: conſtatq́; curationem ipſam in digerentibus medicamentis eſſe poſitam. Dolores quoque quos ſpiritus flatuoſus excitauit, curabimus: ſed in ijs magis extenuantibus cibis, potionibuſq́; utemur, & per ſedem iniectionibus, & irrorationibus, atque fomentis ipſum corpus ambiens rarefaciemus. Si uero tumor aliquis aut grauans, aut contundens dolorem creet, tumor ipſe curandus eſt. Sin humor erodens affligat, aduerſiſſima ei ſunt extenuantia, & calefacientia. anethum uero oleo incoctum dolorem lenit, ſomnumq́; conciliat. id quod uiride potius, quam ſiccum facit.

De colliquatione. Cap. XXX.

CVM excernitur aliquid per uentrem, quod non ab esculentis, et poculentis, sed ex corpore procedit, humore in aluum confluente, qui similis est ei flauæ bili, quæ continuo euomitur, & per secessum deijcitur, ab eaq́; differt tum fœditate odoris, tum quod deiectum excrementum magis rufum est, & habet crassitudinem strigmenti, et quandoque etiam olei, tunc caro pinguis, & recens compacta ab ardenti febre resoluitur, & colliquatur. Si malum inueterarit, etiam aliquid ex solidis partibus liquescit. In hac perniciosissima febri utilis est potio frigidæ, quæ à fonte frigidissimo hauriatur. Eiusmodi quoque esse debent cataplasmata, & epithemata refrigerantia quæ super thoracem, & præcordia imponantur. cibi etiam refrigerantes dandi sunt.

De uigilijs in febribus, ex Galeno. Cap. XXXI.

CVM nimijs uigilijs ægri torquentur, ijs crura & brachia uinciri quo tempore somno se tradere consueuerunt, & item excitari iubemus. eosq́; palpebras aperire & conniuere cogimus, donec abunde fatigati sint. tum derepente uincula soluimus, lucernam auferimus, multamq́; quietem imperamus.

De ijsdem ex Herodoto. Cap. XXXII.

SI uero uehementius uigiliæ urgeant, in accessa

ſionis remiſſione abluenda facies eſt nigrorum papa-uerum decocto. naribus autem admoueatur papa-ueris albi cortex toſtus & tritus. & mandragoræ radicis tantundem læuigabis, & cum uino ac ro-ſaceo malagma conficies. Fronti quoque imponendum eſt ſerpillum cum meliloto in paſſo decoctum. hoc in acceſſionibus etiam utendum eſt. Vel trita papaue-ra pane cum roſaceo, uel cerato excipimus, & ad-hibemus. Victus eſto quodammodo plenior. Sorbi-tionibus autem imponatur ſeminis papauerum al-borum quantum tria impleat cochlearia. oleribus uero admiſceatur papaueris nigri, ſi folia ſint, quan-tum tribus digitis poſſis comprehendere, ſi ea non adſint, tria, quatuorue papauera ſicca ſimul inco-quantur. Si ne ita quidem ſomno corripiantur, li-quore papaueris, aut ſucco mandragoræ illinantur.

De graui ſopore qui καταφορὰ dicitur ex He-rodoto. Cap. XXXIII.

FACIES *poſca, in qua lactis parum ſit adie-ctum, abſtergenda eſt, extremáq; ſunt ualidis ex-cipienda ligamentis. naribus quæ uim incidendi ha-beant, admoueantur. in remiſſionibus cucurbitulæ dorſo, & ſpinæ egregie affigantur. Si morbus ad-huc maneat, in febrium remiſſionibus quæ ſternu-tamenta excitant, adhibeantur. ciborum uero ma-teria ſit, quæ incidendi, diuidendíq; uim habeat.*

De canina appetentia. Cap. XXXIIII.

QVI appetitu, qui caninus appellatur, laborant, ijs pro summo remedio uinum dandum est ex eorum numero, quæ abunde calefaciunt. eiusmodi sunt quæ colore fulua, rubráq; sunt, et minime adstringentia. ijs porro cum ad prandium accedunt, primum pinguia, mox alia omnia ex ueteri oleo præparata, in quo nihil austeri uel adstringentis ex se insit, offerenda sunt. post hæc uinum, quod dixi, licet illi non sitiant, dari iubeo; cum enim id diutius fecerint, ipse morbus ita sedabitur.

De cibi fastidio. Cap. XXXV.

SI uitiosi humores cibi fastidium induxerint, ijs cibos & potiones dare conuenit, qui ad eiusmodi succos uel per uomitum, uel per aluum excernendos, uel ad meliores reddendos sint accommodati. In quibus uero uirium imbecillitas cibi fastidium peperit, in ijs quoniam omnes uires ex particularum intemperie sunt infirmæ, species intemperiei ipsius est curanda contrariis.

De fame ingenti, quam βούλιμον nominant. Cap. XXXVI.

QVI in itineribus aut alias, magna fame corripiuntur, reficiendi sunt tum aliis quæ naribus ad-

mouentur, tum etiam carnibus suillis assatis, atque hœdinis: & ad summam, omnibus, quæ nidorosum odorem referunt. Extremæ eorum partes deligandæ sunt, ipsiq; erigendi, maxillæ item pungendæ, & capilli, aut aures uellicandæ. Cum refecti fuerint, panem ex diluta uini potione, aut aliquid aliud, quod facile distribuatur, eis dabimus.

De siti immodica. Cap. XXXVII.

SITIM admodum longam ex siccitate, aut caliditate particularum, per quas humor ex ore in uentriculum importatur, oriri existimandum est. Siccitatis autem remedium est somnus, uigiliæ uero caliditatis. Nonnulli uero ex uini potione sitibundi fiunt, & ex caliditate esculentorum. his remedio est frigida potio; sed qui siti quæ extingui non potest, enecti sunt, quemadmodum cibos uitiosos expetunt pro portione humoris uitiosi qui exuperat, ita etiam prauas potiones desiderant, ex quibus etiam mortui sunt. noui ego, qui uiperas dipsadas comedissent, itemq; alios, qui uino ueteri se inebriassent, & item nauigantes quicunque ob aquæ potabilis inopiam, marinam bibere ausi essent, omnes interiisse.

De siti, Philumeni. Cap. XXXVIII.

SITIM, quæ in febribus oritur, lenire consueuit capitis irrigatio ex oleo frigidissimo, aut rosaceo desuper irrorato. Optime uero ad sitim facit

nigræ lactucæ semen commanducatum, & radix quæ dulcis appellatur, & cucumeris semen etiam commanducatum, & in ore retentum.

Dioscoridæ catapotium ἄδιψον ad sitim leniendam. Cap. XXXIX.

HABET hoc catapotium, seminis cucumeris satiui drachmas octo. tragacanthæ drach. quatuor. tragacantha dissoluitur albo ouorum crudorum recentium. cum dissoluta fuerit, contritam cæteris adiunge. cumq; emollieris catapotia conficito, atque in umbra exsiccato. ex ijs unum sub lingua tenendum præbetur, ut dissolutus humor deglutiatur. Iam uero dilutum malorum cydoniorum, aut pirorum, aut mespilorum, aut pampinorum uitis, aut mali granati liquorem, aut omphacii succum sorbeant.

De nausea. Cap. XL.

CVM æger absque cibi sumptione nausea tentatur, possumus, arbitror, ratione facile comprehendere, uentriculum prauis humoribus uexari. nonnulli quidem uellicantur, sed cum humor in tunicis impactus sit, nihil uomunt. ergo pituitosi humores concoquendi sunt, seruando ægrum in quiete, inedia, & somno. tenuiores uero humores reiicit uomitus, qui nonnunquam ex ptissanæ cremore, nonnunquã uero ex aqua mulsa fit excitus. Quicunque autẽ glutinosi et crassi sunt, attenuantia desiderant.

Ex Philumeno, quæ sit uomitioni bilis adhibenda curatio. Cap. XLI.

BILEM uomentibus applicandum est cataplasma ex palmulis, aut malicorio, aut galla uino incoctis, uel posca, pane simul dissoluto. Acacia itidem, hypocystis, balaustium, et rhus cataplasmati adiungantur. Cucurbitula quoque cum largiore flamma affixa, magnopere adiuuat. Cibum sæpe & paulatim dabimus. iis uero, qui atram bilem uomunt, et stomachus flatu est plenus, spongias, acerrimo madefactas aceto imponito. uel hederæ folia in uino cocta adhibeto.

De singultu ex Galeno. Cap. XLII.

SINGVLTVS oritur ex repletione, aut inanitione, aut acribus humoribus stomachum erodentibus. quibus uomitu reiectis singultus sedatur. Plerique autem sumpto medicamento, quod ex tribus piperis generibus constat, si statim uinum superbiberint, singultiunt. nonnulli uero cibo intus corrupto à singultu corripiuntur. Compertum ergo est, uomitum satis esse ad curandum eum singultum, quem repletio, aut morsus excitauit: eum uero, qui à frigore ortum ducat, calore finiri. Cum autem ex humorum repletione singultus oritur, uiolenta euacuatione indiget, quæ sternutamento præstatur, at singultus ab inanitione obortos sternutamentum non

ſanat. ſingultientibus autem ruta cum uino, uel calamintha, uel nardum celticum datur.

Quæ curatio ſit linguæ aſperæ adhibenda.
Cap. XLIII.

LINGVAE aſperitas humectanda eſt decocto ſeminis lini in os laborantis dato. melius autem facit ſi mixa cum lini ſemine coquamus, ac digito in hunc ſuccum intincto linguam confricatam, aqua pura abluamus, uel ſpongia abſtergamus, deinde roſaceo illinamus. Atque etiam ipſum roſaceum melli admiſtum in id uehementer efficax eſt. itemq́; portulacæ ſuccus in ore retentus. & rhu obſoniorum mulſæ commiſtum. Egregie quoque faciunt damaſcenorum, & mixarum oſſa in ore detenta. necnon & lactucæ cauliculus.

Curatio exulcerationis, quæ circa os ſacrum exoritur. Cap. XLIIII.

CVM locus incipit rubeſcere, circulum iuſtæ magnitudinis ex lana eidem ſubijciemus: deinde roſaceum, aut myrtinum ceratum conficiemus, quod argenti ſpumam, aut ceruſſam habeat, & imponemus. Exorta uero inflammatione cataplaſma ex pane cum ſolano, aut herba ſanguinali, aut plantagine, aut tenera braſſica admouetur: ſi ulceratio paſcendo ſerpat, lenticula cum malicorio illinenda erit.

De animæ defectione ex inanitionibus. Cap. XLV

CVM propter euacuationes anima deficit, ijs aqua aspergenda est, nares apprehendendæ, os uentriculi confricandum, uomitus imperandus, quin etiam brachia, & crura liganda sunt: ligamentaq; plura, & uehementiora esse debent; atque à superioribus partibus ad inferiores, & ab inferioribus ad superiores pertinere. Dissolutiones porro ex subitis euacuationibus ortas uinum frigida temperatum curat, si nihil, ipsum dari, uetet. Balnea ad defluxiones in uentriculum sunt accommodata uel maxime: sed sanguinis profluuia uehementer proritant: ijs præterea qui propter nimiam sudoris copiam resoluuntur, infensissima sunt: quandoquidem eorum cutis non laxanda, sed refrigeranda, atque adstringenda est: ijsq; præcipue frigidum uinum dare conuenit.

Si anima deficiat ob plenitudinem. Cap. XLVI.

QVI ob plenitudinem animo destituuntur, ijs confricandi sunt artus, calefaciendiq;, ac uinciendi a uino ciboq; abstinendi; itemq; à balneo, si febrem habeant, ijs satis est potio mulsæ, in qua uel thymum, uel origanum, uel pulegium, uel hyssopum sit incoctum: eisdem quoque oxymel est idoneum.

Curatio ad ſanguinis deſtillationem. Cap. XLVII.

QVIA deſtillatio, quæ ex contuſione, uel denſitate euenit, totius corporis, aut capitis redundantiam indicat; largior autem excretio poteſt redundantiam minuere, atque laxare, conſentaneum eſt, ipſam inde moliri, unde natura initium mouendi ſumpſerit: accommodatius enim inde, quàm aliunde ducitur. Cum hæc mecum ipſe reputarem, non ueritus ſum in quartanarum deſtillationibus ſcalpello, ut eſt in more poſitum, uaſa quæ in naribus ſunt, uulnerare: qua quidem in re non exiguo ſanguinis fluore contentũ eſſe, ſed detrahere pro uiribus oportet.

FINIS SEXTI LIBRI.

SEPTIMVS *omnium ulcerum, sanguinis profluuij, cicatricum, neruorum conuulneratorum, defluxionum, gangrænæ, abscessuum, strumarum, fistularum, formicarum, & elephantiæ curationes exequitur.* Cuius hæc sunt capita.

ORIBASII SYNOPSEOS
AD EVSTATHIVM FILIVM, LIBER SEPTIMVS.

De ſimplicibus ulceribus. Cap. Primum.

q VONIAM ſimplex ulcus eſt ſolum diuiſio, ſi quis partes diuiſas faſcia in orbem circundata committat, diductæ partes abſque ullo negotio coaleſcent. Cum uero alterum ulceris labium in obliquum uerſum ſit, inde incipienda eſt deligatio, & in contrariam partem adducendum: cum uero in utranque partem labia ſunt diducta, principium deligandi ab utroque ſumendum eſt, atque ita labia in unum adducenda: nam cum nihil intra oras inciderit, ut pilus, aut arena, aut oleum, aut ſordes, aut aliud generis eiuſdem, ulcus omnino concreſcet. Verum ſi magnum ulcus ſit, ut partes diductæ in unum penitus conduci non queant, aut ſanies ſit ibidem accumulata, aut dolor urgeat, huiuſmodi ulcus ex ſola coniunctione conglutinari non poteſt: opus uero eſt medicamento exſiccante, quod aggregatam ſaniem conſumat, & ne alia præterea fluat, impediat. Ex liquidis igitur optimum eſt uinum, deinde poſca, atque etiam mulſa. Inter cætera uero ulcus glutinant folia quercus illita, itemq; ſalicis & braſſicæ: necnon etiam chamælææ fructus & folia, ſuccusq; auſterioris, &

ſiccioris plantaginis: papyrus poſca, aut uino imbuta, & in orbem circundata. Recentia *uero ulcera glutinant pini, & piceæ folia, & cortex recens inſtar ligamenti inuolutus: ſpongia noua cum aqua, aut poſca, aut uino, caſeus recens ante læuigatus.* Ex*trinſecus autem imponuntur folia lapathi, aut uitis, aut betæ, aut lactucæ.* Caſeus *uero ex acido lacte confectus etiam uulnera maiora conglutinat: pira ſylueſtria fluxionem reprimunt: cauda equina herba illita neruos etiam inciſos iungit.* Iſatis *ſatiua ulcera in duris corporibus etiam ſi in capitibus muſculorum ſint, perſanat: cupreſſi folia, & germina, nouelli globuli, et teneri in duris quoque corporibus proſunt: ſed eis miſcenda eſt in puluerem redacta aranea, quæ farinam excipiat è muro molis uicino: myrrha ex aqua illita, uel thuris lacryma: terreſtres lumbrici etiam neruos præciſos agglutinant, pentaphylli folia cum melle, allia combuſta illita.* Ad *ulcera autem inueterata facit anagallis cum cerato; itemq; hordeum combuſtum, & ceruſſa cum cerati myrtei triplicato pondere.* Ad *ulcera capitis myrrham aridam inſperge, eamq; non madefacito, nam celeriter in unum conducit; uel aridam aloen, aut ariſtolochiam ex aqua tritam: id quod oſſa quoque committit: aut thuris lacrymam, et myrrham paribus portionibus contere, & cum melle, & uino coque, donec mediocrem ſpiſſitudinem acquirant, deinde linteo impoſita applicato.* Ad *uulnera porro, quæ cum dolore, & inflammatione affligunt, ualet malum punicum dulce uino incoctum, tritumq;, et illitum; eſt enim hoc*

remedium admirabile, & usu multiplici commendatum: nam & ad ulcera capitis, & pudendorum, & ad ea quæ in toto corpore dolorem inuehunt, & item ad inflãmationes oculorum est accommodatum.

De cauis ulceribus. Cap. II.

CAVVM *ulcus humidum est, atque sordidum, eo fit, ut medicamenta postulet, quæ modice exsiccent, & abstergeant: huius generis sunt lacryma thuris, farina hordei, fabárum, & erui, iris, aristolochia, cadmia, panax, & pompholyx: si medicamentum ad creandam carnem adhibitum nihil proficiat, ad aliud erit sic transeundum: si maior sordium copia, ulcusq; ipsum sit humidius, scire conuenit, medicamentum minus desiccasse: idq; mellis admistione erit intendendum: si purum, & absque humore uideatur, plus quàm oportebat exsiccasse: idq; olei, & cerati mistione erit molliendum.* Fit *quandoque, ut cum medicamen sit uehementius, pars aliqua carnis colliquescat ita, ut ulcus sordidum, & humidum perinde appareat, ac si medicamentum minus quàm par est, exsiccasset: sed huiusmodi ulcus dum consumitur, magis cauum efficitur, labra intumescunt, rubetq; ipsum, & inflammationis est particeps: & sæpenumero æger se erodi manifeste sentit.* In *eo uero, in quo medicamentum minus exsiccat, nihil tale euenit: putredo igitur lignorum, & præsertim eorum, quæ moderate adstringendi refrigerandi, & abstergendi ui prædita sunt, quemadmodum*

modum ulmus, ulcera purgat, eáq; purgata carne implet. anemonæ quoque appositæ idem præstant. Pini cortex derasus, contritusq; cum cerato & linteis illitus cauis ulceribus, & præsertim recentibus adhibetur. ea enim carne replet. Cauitates autem sordium plenas expurgat marrubium cum melle, aristolochia cum melle, & oliuæ colymbades illitæ.

De ulceribus, quibus est cicatrix inducenda. Cap. III.

SI carnem ulcerum, quæ ad cicatricem perducenda sunt, ita exsiccemus, atque adstringamus, ut non solum id quod præter naturam abundat, discutiamus, sed etiam id quod secundum naturam est, attingamus, ulceris extremitatem cuti similem efficiemus: & ulceri cicatrix inducetur. ualent autem ad hanc rem, galla immatura, & malicorium modice exsiccans, quæq; citra adstrictionem, rosionemq; exsiccant. atque hæc etiam cicatricem inducunt: ut myrrha, spuma argenti, & ostrea, si crementur. hæc namq; sicca inspersa ad cicatricem sæpenumero perduxerunt, pini cortex cum myrteo cerato, hederæ flos cum cerato, lilij radix cum rosaceo. Vetera autem ad cicatricem perducit uiscum cum lachryma thuris, ærugo & diphryges paribus portionibus cum myrteo cerato.

Quomodo caro ulceribus supercrescens exedatur. Cap. IIII.

CARO ulceribus supercrescens tollitur medicamentis iis, quæ ualenter exsiccant: cuiusmodi est asij lapidis flos, & testacea omnia combusta mediocriter: & erinacei utrique cum toto corpore concremati; itemq; diphryges inspersum. Atramentum uero sutorium & squamam æris insperge.

Ad ulcera, quæ in summa cute sunt, ad intertrigines, ad abrasa, inueterata ulcera, senilem, teneramq; cutem. Cap. V.

ARGENTI spumæ chrysitidis drachmæ L. ceræ drach. XX. resinæ siccæ ex picea drach. XII. olei hemina. argenti spumæ in oleo coctæ ceram & resinam adijcito. ubi emplastri spissitudinem acquisiuerint, ab igne auferto, in pilamq; conijcito, & emollitis utitor. Sed cutis abrasa non est ab ulceribus amputanda, sed medicamentum ei indendum: & foris etiam aliquod medicamentum accommodatum imponendum. sic enim, licet iam nigrescat abrasa cutis, sæpenumero agglutinatur. Si uero ulcus carne nudum sit, cicatrix difficiliter inducitur, cum et erodatur, & sordidum sit. Abrasa autem ab inflammatione tuetur rhu rubrum læuigatum cum melle illitum. & iunci rotundi coma cremata & cum melle imposita. Ad intertrigines uero, quæ à

calceis efficiuntur, ualet pulmo agninus, & suillus, & caprillus. Porro cutim ab æstu adustam non iuuant ea, quæ calefaciunt, sed quæ inflammationem sedant. hic uero cinis exsiccandi uim habet, cepam cum adipe gallinaceo læuigato, gallam adurito, contundito, & illine. acaciam aceto dilue, & inungito.

Ad igni combusta. Cap. VI.

QVAE igni combusta sunt, medicamentis indigent quæ citra euidentem calorem aut frigiditatem abstergeant. ergo terra chia, & cimolia, & terra omnis leuis illita ex aceto non ualde acri, uel aqua admixta egregie facit, & pustulas uetat excitari. itemq; ouum integrum crudum statim impositum lana molli exceptum. nam & moderate refrigerat, & citra mordicationem exsiccat. præterea atramentum scriptorium illine. lenticulamq; ubi decoxeris tere, & illine. Lixiuium cum calce uiua cerato admisce, illitumq; linteolo impone. partes ulceratæ porris tritis oblinuntur. Columbinum stercus linteo inuolutum combure donec in cinerem redigatur, eoq; oleo diluto utere. mirifice autem facit pini aut piceæ cortex, aut adiantum siccum læuigatum, aut myrti folia combusta, & trita. horum uero unumquodque etiam cum cerato coniunctum facit. Ad ustiones uero ex aqua calida priusquam pustulæ prodierint, aqua oliuarum halmadum continue aspersa ualet. ipsæ quoque oliuæ contusæ imponun-

tur. aut alumen scissile ex aceto contere, & illine. Vel, ut Adamantinus facere solebat, liliorum bulbos cum rosaceo tere & ad sordium spissitudinem redige, atque illine.

Ad exanthemata. Cap. VII.

EXANTHEMATA ex crassis humoribus in cute concretis; & magis cum superior pellicula est densior, oriuntur. Qui hoc morbo uexantur, per cutem sunt uacuandi, nec procul in altum attrahendum est per aluum aut uomitus euacuando. Sed nemo putet, me id consilij dare, huiusmodi humores non esse per aluum euacuandos: quia in quibus humorum plenitudo infixa est, primum est adhibenda purgatio. quod si quis non faciat, sed prius discutere aggrediatur, humores obstruet potius, quam per cutem euacuabit. porro humorum qui cuti sunt impacti, curatio ex adurentibus & calefacientibus ineunda est. idq; præcipue cum lata fuerint exanthemata. ea enim humorem neque tenuem, neque calidum; sed satis & frigidum & crassum esse indicant. Ergo lauri tenerorum foliorum, & rutæ, et mannæ pares portiones conterito, atque illinito. Ceræ drach. octo. sulphuris tantundem, * salis drach. VI. arida conterito, ijsq; olei mediam heminam affundito, & simul incoquito: & emplastro facto utitor. Sed coctioni est diligenter assistendum, siquidem ualde efficax medicamentum est.

lter dex ibet oes.

De pruritu. Cap. VIII.

PRVRITVS *excitandi sunt, cum ex alto euocare humores oportet: prohibendi uero, cum partes prurientes periclitantur, ne aut scabie, aut lepra, aut aliquo alio maligno ulcere corripiantur. cæterum prohibentur medicamentis repellentibus, uel etiam pruritum tolerando, neque contrectando: siquidem ita quoque sedari pruritus consueuit. Pruritus uero à scabie excitatos aqua marina calida, aut aceto calido perlue. Simili quoque modo agrestis cucumeris decocto persperge. Vel uitis ueteris corticem in fictili frigito, eoq́; locum scabiosum fricato, butyroq́; illinito, & alligato. hocq́; medicamento donec locus consanescat, utitor. Iam uero opium cum liquido cerato inunctum & pruritus, & pustulas, quæ psidracia dicuntur, mitigat.*

De pustulis, quæ phlyctænæ nominantur. Cap. IX.

PHLYCTAENAS *quoque acuta acu, qua parte defluxus humoris subest, perforare oportet: deinde humorem leuiter exprimere, & cutim obductam sinere. Si occluso foramine phlyctæna impleatur, ea erit eodem modo perforanda: & cutis comprimenda. atque ita compressa seruanda est, donec id, quod sub ea ulceratum est, ad cicatricem ueniat. Antequam igitur pustulæ erumpant, coctam len-*

ticulam cum aqua læuigatam illinito: aut mali granati uirgulta cinere calido tepefacta imponito, locumq́; torrefacito. Si autem ruptæ fuerint, ulcusq́; sit excitatum, adeps suillus liquefactus cum lenticula læuigata linteo illinitur, & imponitur, aut lilij radix aqua incocta & contrita cum cerato adhibetur.

De ulceribus quæ cicatrice obducta iterum rumpuntur. Cap. X.

NONNVLLA ulcera sunt, quæ inducta cicatrice, frequenter non multo post tempore, iterum inflammatione infestantur, & rumpuntur, etenim osse aliquo affecto, quandoque caro circundata ad cicatricem facile perducitur, & sanitatem plane uidetur adepta esse: sed cum humoris ualidus defluxus paulatim ex osse in profundo corrupto, delabitur, tum & inflammatio, & pus suboritur, quibus cicatrix obducta deraditur. ecquæ igitur est horum ulcerum curatio? nimirum tanta exsiccatio ut os affectum decidat. Osium autem sinus concauos facile replebis, si papaueris syluestris, & ficulnæ folia læuigata cum polenta & uino illeueris, aut si alterci seminis & atramenti sutorij par pondus contriueris, & imposueris. Paucedani uero radix ossium squamas celeriter disiungit.

De ulceribus malignis. Cap. XI.

MALIGNA ulcera, quæq́; difficulter ad ci-

catricem perducuntur, itemq́; chironia, & putrida lemnia sphragis uehementer adiuuat. eius usus quantitas ex malitia ulceris æstimatur. nam ad ulcus quod tetri odoris est, admodumq́; flaccidum, & sordidum lemnia ex aceto acerrimo diluitur ad luti spissitudinem. adhibetur quoque ex uino, aut aqua, aut oxymelite, aut posca, aut mulsa, aut quoquo modo usus postulet. Accommodatum *uero medicamentum erit, si quis eam in pila plumbea cum plumbeo pistillo confecerit, rosaceum aut immaturum oleum affundens, aut semperuiuæ succum, aut cotylidonis, aut lactucæ, aut psyllij, aut omphacij: et tanquam liquore aliquo ulcera confricuerit, atque inunxerit. optimum enim habebit medicamentum ad carcinode, malignaq́; ulcera, ad pudendorum, testium, & mammarum inflammationes. & item ad sedis ulcera, aut rugas eminentes. porro centaurium minus recens inueteratis ulceribus, et quæ difficulter cicatricem recipiunt, ad cicatricem perducit, & maligna sanat: itemq́; cupressi folia, & germina, & globuli noui & teneri: & humores qui in flaccidis, & putridis affectionibus in profundo sunt demersi sine molestia & tuto depascunt. Cyperi radices ulcera, quibus propter nimium humorem induci cicatrix difficulter potest, mirabiliter iuuant. Cucurbitæ aridæ combustæ cinis ulceribus humidis sine inflammatione putrescentibus, & præsertim ijs, quæ in pudendi præputio sunt, conuenit. Simili quoque modo benefacit anethi radix. plantago etiam malignis ulceribus, defluxionibus, et putredini con=*

uenit. & isatis satiua omni ulceri maligno uiriliter obsistit, licet putrescat, licetq; depascatur. Si uero uehementior forte, quam ægri natura ferre queat, tibi uideatur, eius foliis læuigatis addere oportebit uel panem, uel hordeaceam farinam, aut frumentaceam, aut polentam pro ratione affectionis, quæ in unoquoque sit. Testaceis porro utimur ad cauitates diuturnas, quæq; uix carne implentur, quæ ex defluxionibus fiunt, & fistulosæ ac profundæ sunt. Lanæ autem combustæ carnes flaccidas ulcerum celerrime liquefaciunt; platani uero cortex combustus, atque inspersus, ulcera quæ propter nimiam humiditatem flaccida, sordidaq; sunt, curat. paucedani radix malignis ulceribus illita præstantissimum medicamentum est. nam & purgat, & carne replet, & ad cicatricem perducit. aloe ulcera, quæ ægre ad cicatricem perueniunt, & præsertim quæ in sede & pudendis sunt, curat. est etiam ad earundem partium inflammationes utilis ex aqua dissoluta. Vlcera uero antiqua sanat cera in sole emollita cui multum squamæ æris, aut chrysocollæ sit adiunctum. est autem linteo illinenda, & adhibenda, cuius splenium non est continuo auferendum. Ad chironia autem ualet hoc, quod habet squamæ æris drach. X. ceræ tantundem, aluminis drach. II. ceram calefacito, emollitoq;, & arida in pollinem redacta excipito, ijsq; linteo impositis utitor. Ad effera autem ulcera malicorium læuigatum combustum imponito. aut alumen scissile ustum tritumq; inspergito. aut hoc medicamentum adhibe, quod constat ex hyssopi

drachmis quatuor. uuæ passæ drach. quatuor. nitri drach. II. loco prius melle illito hæc trita applicantor. Putrida uero & depascentia ulcera ualentioribus remedijs indigent. qualia sunt chalcitis, auripigmentum, & calx. hæc enim æque, ac ignis, adurunt. & quandoque iis à morbo uictis ad ignem confugimus. Iam uero marrubium ex uino coctum illine. eruum læuigatum cum melle impone. oliuæ teneræ foliis in uino coctis & contritis eodem modo utitor. præterea marina aqua calida perfundenda. cæterum uermes, qui in ulceribus putrescentibus sunt, calaminthæ succus aufert.

Ad carbunculos. Cap. XII.

SANGVIS *melancholicus effectus atque feruescens, cutimq́; accendens carbones gignit. quocirca cum crusta exoriuntur pustulis, quæ phlyctæne appellantur, alcus præcedentibus: ut in igni ambustis fieri consueuit. febrim quoque acutissimam, & periculum celere inuehunt. cum uero pruritu uexentur, quandoque una, quandoque plures pustulæ erumpunt exiguæ, & frequentes, et continuæ milio similes, quæ ruptæ ulcus pariter cum crusta faciunt, cuius color quandoque cinereus est, quandoque niger, caro uero circundata feruida inflammatione tentatur, nigroq́; colore perfunditur; & non secus quam bitumen et pix splendet. huiusmodi uero est bilis exquisite atra. Qui adhibere huic morbo medicinam uelit, ei à uenæ sectione incipiendum est,*

euacuandumq; usque ad animi defectionem. Scarificare quoque post sanguinis missionem non erit incommodum. id quod altioribus plagis propter succi crassitiem erit faciendum. affectæ autem particulæ inducuntur, quæ moderate repellunt, atque digerunt: quale est cataplasma quod ex plantagine, & lenticula cocta constat: cui mica sit adiuncta panis, qui in furno confectus sit, qui neque ualde à furfure sit purgatus, neque ualde sordidus sit. Super ipsum uero ulcus aliquod medicamentum ualens imponemus, ut quod ad Andronem auctorem refertur, uino dulci diluentes ad sordium spissitudinem. Sedata autem feruida illa inflammatione, ulceri perinde atque alijs, cicatricem inducemus. Auellanæ ueteres oleosæ carbunculos ad pus perducunt, itemq; cupressi folia & germina, noui & teneri globuli cum polenta, uua passa acinorum expers, et trita. ficus coctæ in uino contusæ.

De cancro. Cap. XIII.

IAM *uero cancri quoque ex atra bili feruente oriuntur: quæ si acrior fuerit, cum ulcere erumpunt: quam ob rem colore nigriore sunt quàm inflammationes: uerum absque caliditate: sed in his uenæ magis, quàm in inflammationibus implentur, & distenduntur, neque ita rubent, ut in inflammationibus, sed color earum sanguinis colori respondet. cæterũ cancer propter huius humoris crassitiem non sanescit: siquidem neque repelli, neque discuti queat,*

neque totius corporis purgationibus cedat: mitioraq́; medicamenta adhibita negligat, à uehementioribus autem magis iritetur. Possumus tamen in initio prohibere, ne augescat, melancholici humoris euacuatione: prius quàm altius in affecta particula impingatur. Euacuabimus autem, aut ex aliquo simplici, ut epithymi drach. quatuor in sero lactis, aut mulsa propinatis, aut ex hiera, quæ ueratrum nigrum recipiat: loco autem affecto superpositum in ulceratis facit sine dolore hoc medicamentum: solani succus linteo molli in eo intincto adhibetur: extrinsecus uero lana molliuscula eodem quoque succo imbuta applicatur, adhibita diligentia ne hæc siccescant, succo cõtinenter affuso. Erit etiam exulceratis cancris accommodatum id medicamentum, quod ex pompholyge constat. Victus autem ægrotanti instituatur ex ptissanæ cremore, & sero lactis: & ex oleribus, ex malua, cucurbitaq́;, & his similibus: ex piscibus uero saxatiles; itemq́; aues omnes, præter palustres conueniunt.

De carne contusa, & sanguinis coitu subter cutem, quod ecchymoma dicitur.
Cap. XIIII.

CVM *caro ab aliquo pondere superincidente contusa sit, exilesq́; uenæ, quæ in ea sunt, ruptæ fuerint, sanguis profunditur, ut solet cum tunica uenarum rariore facta transcolat: isq́; sub cute collectus facit id, quod ecchymoma nominatur cute etiamnum integra. Nostrum in hoc consilium est, con=*

cretum ſanguinem diſsipare: id quod celeriter faciendum eſt, ante quàm nigreſcat. In initio autem adſtringentia ſunt digerentibus admiſcenda, propterea quod tunicæ uenarum contuſæ denſatione indigent: poſt hæc uero ſolis digerentibus, ſine adſtringentibus utimur: ſcarificatis autem initio ecchymomatis reliquam deinde curationem adhibemus. Horum porro ſpecies ſunt quæ ſugillata appellantur, & liuores ex ictu contracti, & inter ungues ſanguinis concurſus ex percuſione proueniens. Cæterum pellis ouis recens detracta eos, qui flagris cæſi ſunt, potius quàm alia omnia, die unico perſanat: præterea hydropiper unà cum fructu illitum ſugillata, & induratos tumores adiuuat, & diſcutit.

De *ruptis, & conuulſis,*
Cap. XV.

RVPTA *cum ecchymoſi omnino fiunt: medicamentiſq; mediocriter calefacientibus curantur: quale eſt acopon, quod ex nigra populo conficitur, & quæ ſimilia ſunt: Curandum uero eſt, ut in ruptis, quæ in profundo corpore hærent, medicamentorum uis intendatur, ut magis acria, magiſq; incidentia admoueantur: talibus autem cucurbitulæ uſus prodeſt: cæterum cum totum ecchymoma celeriter per halitum digeſtum eſt, rupta caro facile coaleſcit: ſin longiore ſpatio, ſordes ſubnaſcitur ita, ut iam coire ruptio non queat: labra enim inter ſe tantum prope admouentur, ex quo fit, ut leue momentum ea fa=*

cile separet: & medium locum aliquo humore impleat: & quodam modo nouum continuo ecchymoma gignatur, & primo simile, nisi quod hoc celerius, quàm illud, digeritur: constatq́; ex tenui sanie, cum prius ecchymoma esset à sanguine. Conuulsa autem fibris quibusdam distractis fiunt, leniriq́; tantum desiderant, quoad dolor sit leuatus, conglutinari enim non possunt: cæterum aristolochia rotunda ruptis, & conuulsis, si quid aliud, est accommodata: itemq́; maioris centaurij radix, eiusq́; succus, & rheum, & costus, & bdelium cum oxymelite in potu acceptum.

De luxatis, & contusis. Cap. XVI.

AD *articulos luxatos, contusosq́; ualent lanæ succidæ, spongia oxelæo imbuta, & imposita, bulbi elixi teneri cum melle, aut cerato: sal læuigatus, farina cum melle, agni folia, & sal, & nitrum tostum cum cerato: utere etiam aquæ marinæ calentis superfusione. ubi inflammatio, doloresq́; conquieuerint, partes eluxatas etiam confricare rite poteris.*

Quæ spicula, surculos, spinasq́; educunt. Cap. XVII.

SPICVLA, *arundines, spinasq́;, & surculos educunt ambæ anagallides, aristolochia, ammoniacum cum melle, alterci fructus tritus illitus. Arundinis radicem contunde, & melli admixtam in linteo*

large illinito, imponito, atque alligato, subito enim educit.

De reduuijs. Cap. XVIII.

REDVVIAS *paruas, & incipientes galla cum melle reprimit, & prohibet confirmari: ubi uero caro præter naturam excreuerit; consilium est, eam erodentibus absumere, & colliquare:* Valet *autem ad reduuias aurium sordes, & lycium: quæ uero suppuratæ sunt, acu perforari, humorq́; emitti, & spongia aqua imbuta imponi debet: aut lenticula cum aqua trita illini: uel etiam rosis uiridibus, aut siccis aqua perfusis, tritisq́;: aut polenta trita cum aqua: caro autem est ex omni parte ab ungue ramentis lintei abducenda: porro ungues contusos myrti, & mali punici folijs teneris contritis illine: unguibus autem subcruentis farinam pice admixtam adhibe: ut autem ungues, qui male affecti fuerint, decidant, sulphur tritum suillo adipe exceptum impone: ut uero scabri quoque abscedant, utitor hoc, quod habet uisci quercini, sandarachæ, fœni græci singulorum unc. duas, cantharidum thapsiæ singulorum unciam, aceti quantum satis est.* Ad *idem ualet fex sicca cum cerato imposita, aut caro ficuum abiectis seminibus contusa, aut unguem pice subunctum sulphure, & sandaracha tritis pari pondere illinito: unguis autem diligenter radendus, ad æqualitatem redigendus, & uinciendus est: utendumq́; ijs, quæ ad ungues abscedentes ualent: super*

reduuias autem, quæ in digitis sunt, thuris lachrymam tritam impone, & alliga: aut eruum tritum eodem modo: aut thuris insecti drach. unam, sandarachæ duplum: trita radici unguis applicato: diligenterq; inspergito, supra uero linamenta sicca ponito: hoc statim reduuias exsiccat. Est et aliud bonum, quod etiam ualde est ad maligna ulcera accommodatum: gallarum, malicorij acidi, squamæ rubri æris, & caricarum combustarum pares portiones tere, et misce cum melle, & ad unguenti spissitudinem redige: linamenta intinge, & bis in die impone, & liga, locis neque unctis, neque madefactis: si uero humor subsit, spongia uino perfusa eundem abstergebis.

De ulceribus articulorum. Cap. XIX.

ARTICVLI sunt carnosis partibus sicciores, idcirco cum ulcerati sunt, siccioribus egent medicamentis: ergo Polyidæ pastillus ex uino ad sordium spissitudinem subactus, itemq; medicamenta, quæ æque ac is, desiccant, probe faciunt: marina quoque & muria sæpenumero irrigatos articulos melius affectos uidimus: quam ob rem in articulis utendum est ijs, quæ maiorem etiam exsiccandi uim habent.

De sanguinis profluuio. Cap. XX.

SANGVINIS profluuij remedium est appositus partis uulneratæ situs: huiusmodi est is, qui sursum uergit, & caret dolore: nam si infra uer-

gat, doloremq; afferat, tum non solum mouebit profluuium, sed etiam si non sit, prouocabit. Cum ergo particulæ uulneratæ sunt, & sanguis fluit, statim digitum ori uasis ex quo sanguis effluit, admoueto, leniterq;, & citra dolorem præmens: ita enim grumo compacto sanguinis defluuium sistetur, eo suppresso, medicamentis etiam sanguinem sistentibus utendum erit: inter quæ, illa quæ obstruunt, quæ emplastica nominantur, potiora sunt crustas inducentibus: siquidem interdum cum crusta excidit, ne iterum sanguis fluat, periculum est; optimum uero, quod etiam ualet ad defluuium sanguinis è membranis cerebri, est hoc, thuris pars una, aloes dimidium, albo oui subigitur ad mellis crassitudinem, deinde leporis mollisimis pilis excipitur: tum ulceri toti liberalisime imponitur; fasciaq; linea alligandum est: cuius fasciæ primi quatuor, aut quinque amplexus super ipsum uas profluens inijciendi nobis sunt, inde uero ad radicem uasis ducentur: tertio uero die solues: siq; medicamentum toto adhuc ulceri adhæret, aliud rursus superimpones, ac ueluti linamentum, quod ex pilis factum est, madefaciens ita deligabis, ut initio fecisti: sin sua sponte linamentum excidat, radicem uasis digito blande comprimens, quatenus nihil defluat, hoc leniter auferes, aliudq; impones: & quoad uas carne munietur, curare ad hunc modum debebis: at quæ crustas generant, ubi crusta decidit, magis nudam partem, quàm pro ipsius naturali habitu, derelinquunt: & sæpenumero postea quàm crusta decidit, profusio sangui

nis,

nis, quæ ægre ſupprimi potuit, ſuperuenit: quanquam cruſtificis medicamentis non ſecus, atque ignitis ferramentis uti neceſſitas cogit, ubi ex eroſione putredinis profuſio ſanguinis concitatur. Iſatis ſatiua ſuper partibus, è quibus ſanguis fluit, impoſita, egregie ſiſtit: idem faciunt gallæ aduſtæ: quæ cum ignitæ ſunt, aceto aut uino ſunt extinguendæ. Gypſum, & oui candidum tenerum, farinamq́; triticeam puluerulentam, qualis parietibus adhæret, miſceto; medicamentum ad ſanguinis profluuium accommodatum conficies: quod ubi confeceris, leporis pilis, aut aliqua alia re pariter molli excipiendum erit. Ad ſanguinis autem profuſiones, quæ ex ore, aut thymis, aut formicis, aut uerrucis, aut hæmorroidibus fiunt, porri folia contunde, atque adhibe: aut rhoen rubram, aut acinos, aut capitula punici mali contundens impone: aut ſpongiam nouam pice cruda intinctam adure, & trita utitor: eſt enim hoc ualde efficax. Fluxionem uero ſanguinis ex ore comprimit decoctum frigidum roſarum uiridium, aut ſiccarum: aut clauiculorum uitis, aut lentiſci foliorum, aut myrti, aut rubi, aut malorum cydoniorum, aut punicorum, aut acinorum, aut lenticularum: ijs etiam utendum erit inſeſſibus frigidis, qui ſedi, atque utero conueniunt. Cæterum uictus ratio ijs, quos ſanguinis exercet profuſio, ſit ex adſtringentibus, atque incraſſantibus inſtituta: huiuſmodi ſunt alica, farinaq́; pura decocta, caſeus mollis, bulbi cocti, piſces aſſati, palmulæ, uinum nigrum auſterum, lenticula, polenta, ouorum tenerorum ui-

telli, pira syluestria, mala cydonia, sorba, mespila, & quæ sunt his consimilia. Ad sanguinis autem fluxum è naribus ualent platani globuli exsiccati, quos re aliqua ex setis confecta fricabis, semen proijcies, lanuginemq; collectam in uase fictili nouo repones: cum usus exigit, hæc tenuia per calamum inspira: frontem autem, & nasum gypso, aut luto figulari obline. Ad idem facit etiam porri succus lana coacta, aut linamento exceptus, & naribus inditus; & manna succo porri coacta, & imposita. Foris autem oliuæ folijs læuigatis teneris nasus illinendus est: & suffitum ex cicuta super molli cinere naribus admouebis: & spongijs, aut lanis aqua frigida imbutis meatus utriusque pinnæ naris obstrues, crura, brachiaq; uincies, frontem, & tempora oblines agglutinantibus ijs, quæ ad oculorum defluxiones faciunt: si uero grumi aliqui subsint, cum sanguinis profusio adhuc perseuerat, eos conueniet exprimere: celeriterq; iterum uti medicamentis sanguinem comprimentibus: & narium chartilaginem sub ipso osse duobus digitis pollice, & indice comprimere. Prodest uero in hisce profusionibus, & in ijs, quæ ex intestinis fiunt, porri succum ad cyathos duos potui dare: aut lauri tenera folia contusa in oxymelite: aut thuris, & lauri pares portiones læuigabis in uino nigro, quod pari facultate constet, & bibendum propinabis: aut tosti oui uitellum ex aquæ portiuncula contritum præbe, aut farinam puram crudam, & thus, & gummi paribus portionibus cum aqua tere, & dato.

Ad cicatrices nigricantes, & quæ ex impetigine fiunt, & stigmata, Cap. XXI.

NIGRAS cicatrices tollit inunctum oleum in quo bryoniæ albæ, & nigræ radix incocta sit, donec succum reddat, calamintha uino cocta, argenti spuma rosaceo oleo candido lota. Cicatrices uero, quæ fiunt ex impetigine concolores reddit adeps asininus illitus cum argenti spuma: erucæ succus cum argenti spuma inunctus: stigmata exterit ranunculus illitus, aut capparis folia, aut cerussa cum aceto inuncta: id uero processu temporis aufert: uibices denique concolores statim facit oleum liliaceum continenter subunctum.

De neruis uulneratis. Cap. XXII.

NERVVS uulneratus & dolore, & inflammatione maiore, quàm alia, propter sensus excellentiam corripitur. quo circa cutis uulnus apertum est seruandum, ut sanies per ipsum effluat: uulneriq; adhibenda medicamenta sunt, quæ dolorem leniant, & aditum effluxui patefaciant. ergo calidam aquam, quæ cæteris apta est inflammationibus, his aduersissimam esse sciendum est, & accommodatius ad has esse, ut oleo tenuium partium, & experte adstrictionis irrorentur. Ex medicamentis autem idonea est resina, aut terebinthina, eaq; per se in pueris, mulieribus, & iis qui molli sunt carne: in cæte-

ris uero cum euphorbio : itemq; propolis & per se, et cum euphorbio emollita : siq; nonnunquam duriora corpora contigerint, cum aliquo subtiliore oleo. Ca*taplasmate autem in neruis inflammatis, et putrescentibus uti quispiam poterit, quod ex farina hordei, aut fabarum, aut erui in lixiuio stillatitio, aut oxymelite cocta, sit confectum.* Cerato *uero uti poterit hoc, quod habet ceræ unc.* III. *euphorbii unciam : aut fimi columbini in durioribus corporibus, olei unc.* II. Conuenit *etiam basilicum medicamentum, quod nitrum recipit, aut calcem uiuam, aut euphorbium, aut sulphur uiuum, aut fimum syluestris columbæ : ut in tetrapharmaci libram, horum alicuius unciam coniicias.* Iam *uero in agro, ubi tibi nihil suppetat, poteris recentem, pinguemq; propolin uulneri admouere. aut fermentum solum propoli mixtum : aut tithymali succum fermento admixtum.* Porro *cataplasmatis ex lixiuio stillatitio atque oxymelite, et farina fabarum, aut erui, aut cicerum, aut lupinorum amarorum, aut hordei, aut polenta, non solum cum inflammatione tentantur; sed etiam statim in ipso initio utendum est.* Si *uero neruus non punctus sit, sed plane cæsim sit uulneratus ita, ut ipsa etiam cutis subiecta sit diuisa, ut nudus neruus, et per directum et non per transuersum diuisus conspiciatur, tum nullo ex iis medicamentis quæ ex euphorbio constant, quæq; non secus acria sunt, uti oportet. neruus enim nudatus horum uim, quæ uehemens est, ferre non poterit.* Calcem *igitur æstiuo tempore sæpe lotam, et oleo co-*

piosiore dilutam cape. Facit etiam ad hanc rem, quod ex pompholyge conficitur, & quod ex melle, in rosaceo liberaliore eliquatum. nihil autem horum debet uulnus contingere, cum enim neruus sensus ui præstat, tum uero frigida temperatura est; et cum parte cæterarum longe principe continuus est. quin ne oleo quidem huiusmodi ulcus irrigare conuenit. fit enim sordidum; ergo sanies tantum abluenda est molli lana specillo circumuoluta. Si omnia succedant ex sententia, etiam uino dulci citra periculum madefaciemus. Postquam uero denudatus neruus fuerit contectus, linamenta aliquo medicamento quod angustis uulneribus accommodatum sit, intincta, quale est quod ex euphorbio, aut fimo columbino paratur, extrinsecus circunducere oportet ita, ut etiam sanas partes large complectatur. cum uero transuersum uulnus est, maius periculum conuulsionis imminet: sed quantum ad curationem pertinet, eodem modo progrediendum est. Victus autem adhibeatur tenuior, quies imperetur, lectus mollis esto. oleo liberaliore alæ, caputq; perfundantur. Si uero nerui contusi sint, cumq; iis est contusa cutis, & exulceratio subsequitur, cataplasma ex farina fabarum & oxymelite conuenit. cumq; contusioni coniunctus est dolor, pix liquida miscetur. Si uero citra cutis contusionem eueniat, oleo calente cui digerendi facultas insit, sæpissime perfundere oportet. Si totus neruus sit præcisus, periculum nullum sequetur, sed membrum mutilum reddetur, curatio uero eadem, quæ aliis quoque ulceribus, adhibebi-

tur. Liquefactum medicamentum neruis compunctis idoneum. facit etiam ad morsos à rabiosis. Aceti sextarius, picis pinguis lib. opopanacis unc. III. opopanacem aceto solutum magis læuigabis: picem liquefactam, mixtamq; incoques. est autem hoc medicamentum ad neruos cumpunctos accommodatum, utpote quod compunctionis os conniuere non sinat: quemadmodum etiam in iis, qui à cane rabioso morsi sunt, ne ulcus ad cicatricem perducatur, prohibet. Sed in duriusculis tantum corporibus facit. Si uero in pueris, aut mulieribus, aut molli carne præditis compunctis hoc uti uelis, tibi licebit ipsum ex aliquo digerente, ut amaracino, aut opobalsamo, aut oleo uetere liquefacere.

Ad articulos relaxatos. Cap. XXIII.

FACIT ad laxatos articulos acaciæ succus aqua dilutus & superfusus. aut rubi, aut malicorij, aut myrti folia cum myrteo cerato imposita.

De inflammatione. Cap. XXIIII.

INFLAMMATIONIS initium est, cum pars impletur sanguinea substantia: incrementum, cum id quod fluebat, cessat, quod uero in particula est, incipit putrescere, caloremq; præter naturam inuehit, effusioq; et flatus gignitur, particulaq; magis, quam prius, intenditur: status uero, cum pus iam consistit, sed labores maiores uexant: declina-

tio denique cum id quod fluxit digestum est, et moles est diminuta. In principio autem ea per se admouemus, quæ uim habent repellendi: in incrementis hæc minuimus, digerentiaq; adiungimus: in statu repellentibus, & digerentibus pari portione utimur: si dolor uehemens sit, lenientibus opus est: in declinatione digerentia solum adhibemus nulla re adiuncta, quæ uim adstringendi habeat. Parietaria autem ad inflammationes, tum in principio, tum in incremento accommodata est, itemq; glaucium. atriplex, & maluæ hortenses incipientibus & augescentibus ac ueluti ferueſcentibus conueniunt. at declinantibus, duratis, & refrigeratis syluestres magis sunt idoneæ. Lactuca uero, & cucurbita calidis illitæ bene faciunt. ad eas uero, quæ ex fluxionibus fiunt, semperuiua, et tribuli utrique ualent. brassica uero durescentibus conuenit.

De affectione, quæ ex defluxionibus fit. Cap. XXV.

CVM *inflammatio derepente particulam aliquã sine manifesta causa præcedente obsedit, id quod affectionem eam gignit, defluxio nominatur. ipse uero morbus affectio ex defluxione: in harum autem inflammationum principijs danda opera est, ut recte adhibeatur curatio. totum ergo corpus euacuandum est euacuationibus accommodatis: ipsa uero pars inflammata, superfundenda atque illinenda non calefacientibus aut humectantibus medicamentis, sed ijs, quæ repellere defluxum possint: quodq;*

in partem affectam iam decubuit, euacuare, uimq́; & robur particulis laborantibus afferre. Illinendum ergo est cataplasma, quod ex semperuiuo, mali punici cortice in uino incocto, cera & polenta adiunctis conficitur. hocq́; & similibus cum dolor uehemens non est, utemur. ubi uero particula cum defluxione dolorem maiorem sentit, tum ne aqua quidem calida, aut oleum, aut cataplasmata ex farina sunt adhibenda. fluxionum enim uitijs hæc inimica sunt omnia. debet uero doloris uehementia leniri medicamento, quod ex passo, rosaceo, modica cera, lanis sordidis, quæ œsypi multum habeant, confectum sit: quæ per æstatem frigida, hyeme uero tepida excipiuntur, & admouentur ita, ut superiores partibus affectis locos spongia uino austero, aut posca frigida imbuta comprehendant. Si ex horum usu pus non subsidat, emplastro quod ex chalcitide conficitur, aut alio simili ex ijs, quæ ad fluxiones ualent, utemur. lanam uero puram uino austero imbutam super medicamento extrinsecus accommodabimus. atque hoc quidem modo inflammationes ex defluxione ortas curabis. eas uero, quæ ex aliqua occasione concitantur, calefaciens & humectans non lædes. quas si ad puris confectionem uelis perducere, farina triticea hydrelæo incocta illines. siq́; usus quandoque exiget, ut scarifices, id etiam accommodate facies. at si inflammationes, quæ ex defluxionibus oriuntur, scarificatione tentabis, & præsertim in principio, eris in causa, ut æger malo aliquo magno afficiatur.

De ijs, qui ex affectionibus, quas defluxio concitauit, purulenti fiunt. Cap. XXVI.

IN affectione, quæ ex defluxione orta est, cum nulla causa perspicua subsit, semel, aut bis utendum est cataplasmate, ac tunc quidem quod ex hordeo constat, cæteris est præstantius. ei tamen aliqua aceti, aut uini portio addatur. pure autem dissecto, & uacuato, cauendum postea erit, ne oleum, aut aqua offeratur. uerum si usus postulet, ut uulnus quandoque abluatur, aqua mulsa, posca, uino, et uino mulso utendum erit. Siq; iterum inflammatio accedat, cataplasma ex lenticula imponetur: si nulla sit inflammatio, aliquod medicamentum ex ijs, quæ emplastica dicuntur, & non minus id, quod ex chalcitide constat, ad huiusmodi diuisiones accommodabimus: super quod spongiam, aut lanam uino adstringenti imbutam imponemus. cæterum uulneri nullum medicamentum impinguans admouendum est, quale est tetrapharmacum appellatum. siquidem ei exquisita exsiccatione opus est.

De gangræna & sphacelo, ex Galeno. Cap. XXVII.

GANGRAENAS appellant eas mortificationes, quæ ex magnitudine inflammationis nondum factæ sunt, sed adhuc fiunt. Hanc affectionem nisi quis celerrime curet, particula ita affecta statim

emoritur, uicinasq; partes comprehendit, & hominem occidit. ubi uero membra sic affecta sensus omnino sunt facta expertia, tum morbus non iam gangræna, sed sphacelus nominatur. Atque hoc etiam malum ossibus accidit, cum adiecta ipsis caro saniem prauam gignens ossa hac ipsa imbuerit, & corruptela consumpserit. Cum igitur membrum est penitus emortuum, statim præcidendum est quam proxime sanæ parti. Gangræna curatur euacuantibus nobis quamplurimum sanguinis possumus ex membro uitiato. Sanguis enim corruptus detrahendus est aut uena secta, cum in ipso membro uena magna sit: aut cutis uniuersa multis, profundisq; sectionibus incidenda est. Cumq; sanguinem effluere permiserimus, aliquod medicamentum ex iis, quæ ad putrescentia ualent, imponemus. huiusmodi est, quod ex oxymelite, aut farina erui, aut lolii, aut fabarum conficitur. si ualentius uelis imponere, sal adijciatur, aut pastillus Andronis, aut alius generis eiusdem. Ad gangrænas etiam faciunt uetustæ nuces oleosæ. earum uero cortex expurgat, & tithymali liquor in tempore, & modo adhibitus. iisdem quoque lupinorum amarorum decoctum inspersum auxiliatur.

De abscessibus. Cap. XXVIII.

IN *abscessibus, quæ apostemata dicuntur, si puris eruptio impediri non posse, tibi uideatur, panē hydrelæo coctum illines, aut farinam hordeaceā eodem modo*

apparatam: particulam uero aqua, in qua althææ radix incocta sit, fouebis: cum uero tumor ægre ad suppurationem ueniat, ægreq; discutiatur, cataplasmate, ex caricis utitor: oportet autem eas dulces, pinguesq; incoctas aqua eliquescere, & aquam melli tenui similem reddere, farinamq; hordeaceam addere: siq; tumor minus, quàm par sit, digeratur, cum caricis erit hyssopum, aut origanum incoquendum: si uim magis intendere uolueris, decocto salem adijcito: sed diligenter animaduertendum est, ne dum uehementius exsiccas, pars in duritiem callescat: si quid huiusmodi quandoque uideas, cum aqua radicem agrestis cucumeris, aut althææ, aut bryoniæ coques: quibus omnibus dracunculi radix & ualentior est, & ad digerendum accommodatior: ergo hanc quandoque per se coques, quandoque uero caricas addes, farinamq; unà cum adipe admiscebis. Adiantum quoque abscessus digerit: itemq; anethinum oleum discutit, & crudos humores, incoctosq; tumores maturat. pix duros, crudosq; tumores omnes cataplasmatis indita, magisq; ea, quæ liquida est, concoquit. Medicamentum, quod abscessus iam coctos sine labore expellit, ut sæpe in splenio pus inueniatur, qui uero cocti adhuc non sunt, perfecte digerit: lapidis pyritæ drach. duodecim, ammoniaci triti tantundem, farinæ fabarum drach. sex, excipe resina liquida, pelliq; illitum impone: splenium uero ne auferas prius, quàm sponte sua decidat: medicamentum uero non multo ante parandum est, ut quod confestim exarescat.

De strumis, & phymate. Cap. XXIX.

LVPINORVM amarorum farina, aut aceto, aut oxymelitæ, aut posca incocta, non solum liuores, sed & strumas, & phymata sanat. Medicus quidam in ijs, qui duro corpore essent, bubulo stercore ex aceto ad strumas, & tumores obduros, totos oblinens usus est. Phymata uero discutient trita & illita hæc, adiantum, atriplex, parietaria, althææ radix uino incocta, ammoniacum cum melle emollitum, & impositum: uiscum cum resina, & cerato, salicis folia cum cerato. Rumpunt phymata lupini amari, propolis cum aceto illita, cucumeris syluestris radix terebinthina excepta, capparis radix eodem modo, nitrum cum fermento, aut ficubus. Abscessus uero internos rumpit marina cum mulsa epota: strumas autem discutit calx uiua melle, aut sordibus ex gymnasio, aut oleo, aut adipe suillo excepta: lolij item farina cum fimo columbino, & lini semine uino incocta: caprificorum grossi agrestes, aut satiui concisi illiti: & concretionem omnem digerunt.

De fistula. Cap. XXX.

SPONDILII radix circumrasa, & imposita fistularum callos tollit: ueratrum quoque nigrum impositum duobus, aut tribus diebus callum eximit: eliquant etiam æruginis drach. II. ammoniaci tan=

tundem: colyria conficiuntur ex aceto, & aquâ ad fistulas accommodata: itemq; amurca cocta, & in collutione adhibita: sory crudum, aut combustum cum uini diluti, aut mellis portiuncula ad colluendum adhibitum, & omphacium quoque colluendo carnem procreat.

De *bubonibus.* Cap. XXXI.

CVM *bubones erumpunt, si totum corpus succis æquabiliter redundet, aut malitia humorum detineatur, tum difficilis curatio est: ea tamen adhibenda est, quàm in affectione, quæ ex defluxionibus oritur, præscripsimus: si exquisite sanum sit, facilis. Totum autem crus calefaciendum, & humectandum est, ut dolore uacans efficiatur: ipsiq; ulceri imponendum est linamentum lotum in rosaceo, aut aliquo oleo relaxante, quod tetrapharmaco calido sit intinctum: totum porro membrum carpto lanæ oleo imbuto obuoluendum est: foris uero ulcus emplastro calido illinendum, aut farina triticea, aut hordeacea, aut ex utraque cum modico olei. Glandulam uero inflammatione tentatam, in initio lana oleo calido imbuta lenire oportet, non autem, ut quidam faciunt, sale adhibito: eo enim posterius utimur, cum artus, quem plaga uexat, lenitus est, & cum dolorem ulcus non affert: quibus quidem rebus glandularum inflammatio plerunque soluitur: sæpe etiam augetur, & ad suppurationem perducitur: ergo cum ille quasi feruor inflammationis se remiserit, lenien-*

tia sunt omittenda, & digerentibus utendum. Paulatim à digerentibus ad ea, quæ consistentia liquida sunt, qualia sunt, quæ cerati speciem referunt, similia ijs, quæ linamentis carptis excipiuntur, quæ emmota dicuntur, transeundo. In ijs uitare oportet durorum emplastrorum usum: quippe quæ particulas distendant, & inflammari iterum cogant: cum satis puris sit, particulaq́; ad suppurationem peruenit, non statim diuidemus, ut nonnulli factitant, sed medicamentis digerere conabimur; lutum impositum tumorem inguinum celeriter digerit. Ac bubones quidem, qui ex prolapsu, & ulcusculis, & doloribus contrahuntur periculo uacare: alios uero, & præsertim eos, qui febribus superueniunt, malos esse existimandum est.

De erysipelate, hoc est igne sacro. Cap. XXXII.

CRASSVS, *acerq́; humor influens erysipelas modo cum ulcere, modo sine ulcere efficit: hoc curandum est, primum usu medicamenti, quod bilem educat: deinde refrigerantibus repellendum est quod influit: atque à refrigerantibus ad digerentia, prius quàm liuescat, & nigrescat particula, progrediendum est. Requirunt autem erysipelata, quæ refrigerent cum humiditate, nec adstringant, huiusmodi est semperuiuum, portulaca, psyllium, lenticula palustris, umbilicus ueneris, solanum, altercum, lactuca, & glaucium: & cerata ex aqua admodum frigida. Admiscetur etiam opij parum, aut succi*

papaueris, cicutæq;, & mandragoræ: composita autem medicamenta inducuntur: ceratum refrigerans, ceram, quæ quoad eius fieri possit, pura sit, oleo eliquatur, ceratumq; liquidum fit, hæc refrigerata in pila manibus emollimus aquam frigidam affundendo, quantum eius capere ceratum queat: præstat autem oleum esse rosaceum ex omphacino oleo sine sale confecto: debetq; oleum quadruplum ceræ esse, si parum aceti tenuis, & pellucidi uelis addere, medicamentum liquidius, frigidiusq; conficies: idq; non solum conueniet erysipelati, sed hecticis etiam febribus, itemq; inflammationibus pudendorum incipientibus, nisi depascens aliqua affectio partes exerceat. Herbæ quoque refrigerantes cum tenui polenta abunde refrigerant: itemq; palmulæ pingues eiectis earum membranulis, & coctione tenellæ factæ, deinde læuigatæ, & impositæ: si uero sicciores uideantur, cerato prædicto ad consistentiam admiscebis. Inflammatione sedata, antequàm particula liuida fiat, cataplasma ex hordei farina est imponendum: si uero iam liuor occuparit, incisa cute cataplasma superponendum est, locusq; perfundendus est aqua calida dulci: sed & marina, & muria interim conducet: quandoque etiam huiusmodi aquæ cataplasmati sunt admiscendæ.

De herpete. Cap. XXXIII.

HVMOR *quoque qui herpetem gignit, acer est: sed si flaua bilis pura influat, uehementi acri-*

monia herpetem exedentem facit, qui continuam cutim cum corrosione comprehendit: qua de re affectio ipsa herpes nominatur: si uero cum pituita misceatur, alterum herpetem, qui miliaris dicitur, qui eminentias in cute milij similes excitat, efficiet. Ergo *qui prius totum corpus purgat, deinde uero repellentia particulis affectis admouet, is herpetem, ut par est, curat: at qui statim utitur ijs, quæ cuticulæ cicatricem inducunt, is cuticulam quidem sanat, cæterum non prohibet quin deintegro priori similis affectio exoriatur: corpus ergo, ut in erysipelate dictum est, euacuabimus: at particulis affectis non eadem imponemus: postulant quidem refrigerantia æque, ac erysipelata, sed tamen humectantia non ferunt: hisq; refrigerantia, & siccantia conueniunt: ergo neque lactuca, neque lenticula palustris, neque portulaca, neque semperuiuum, neque aliud huiusmodi ex refrigerantibus, & humectantibus eis offerendum est, sed in principio uitis capreolos, & rubum, & plantaginem oportet illinire: deinde ijs lenticulam admiscere: interim uero & mel, & polentam, & cataplasma, quod supra ad inflammationes ex defluxione remoto semperuiuo, conscripsi: exulcerata uero medicamentis inungenda sunt ijs, quæ ad herpetem faciunt, ut pastillis passo, aut uino tenui, & austero non ueteri, aut posca diluta resolutis: cæterum inueteratis iam huiusmodi ulceribus* Musæ, & Andronis *pastillus conuenit.* Herpetem *uero, qui extremam tantummodo cutem exulcerat, nisi admodum inueteratus sit, nullo horum ungere oportet: siquidem*

dem & uehementiora ſunt, & magis, quàm oportet, exſiccant. ad talem uero herpetem accommodatum eſt glaucium, huicq́; ſimilia, præſertim aqua ſubacta, ſi morbus nihil remittat, aceto diluta admoueantur: ſucco autem plantaginis, aut ſolani, aut uino ſoluta non mediocriter auxiliantur, aut lini ſemen torridum in uino, & oleo incoquito, & contritum imponito, aut terram cimoliam ſolani ſucco ſubactam inungito: aut argenti ſpumæ unc. quatuor, porri ſucci heminæ dimidium, ſucci betæ par pondus læuigata illinuntur.

De ſcirrhis. Cap. XXXIIII.

SCIRRHVS *perinde, atque os, durus eſt, & ſenſu caret: atque is ſanari nullo pacto poteſt, qui uero obſcurum habet ſenſum, digerentibus curatur medicamentis. Sed quæ digerunt, & confertim euacuant, neque molliunt, ea primis quidem diebus diminuere tumorem uidentur, ſed tamen quod reſtat, fit inſanabile, cum id omne quod tenuium erat partium, ſit digeſtum. ex quo fit, ut ea medicamenta accommodatiora ſint, quæ molliendo poſſint digerere. ergo mollientia ſunt adeps cerui & medulla, itemq́; taurinus, & hircinus, urſinusq́; adeps, ammoniacum, bdelium, ſtyrax. horum uſu & duritiem diſſoluemus, & digerentia itidem adhibebimus, qualia ſunt fœnum græcum, fimus caprillus cum poſca. Componitur autem à medicis medicamentum ad utrunque faciendum. hoc eſt ad ſcirrhum diſſol-*

uendum, & ad digerendum accommodatum. cuiusmodi est id, quod ad Galenum auctorem refertur. Pternæ suillæ ueteris pinguis, ammoniaci thymiamatis, casei bubuli, aut caprini ueteris, adipis taurini, rasuræ nauis singulorum libra una. medullæ ceruinæ unciæ duæ, * hyssopi unc. III. cyprini unc. VI. uini Aegyptij heminam mediam. Sed in nono etiam libro de scirrhis in podagra exorientibus loquemur.

Aliter cysypi.

De œdemate. Cap. XXXV.

PITVITOSA fluxio œdema facit, tumorem laxum, cedentem, & qui digitis impressis cauatur; sensusq; expers est. hunc curare oportet spongiam posca imbutam cum ligamento leniter stringente imponendo ita, ut ab inferioribus partibus initium deligandi sumatur, & ad superiores progrediendo desinamus. Spongia uero esse noua debet. quæ si talis non suppetat, ea nitro erit expurganda, & melius etiam lixiuio, quod stillatitium appellatur, si uero per hæc tumor non subsideat, paululum aluminis admiscebis. Est etiam ad hoc aptum mollissimum ex lucerna linamentum hoc eodem humore imbutum & impositum. benefacit etiam glaucium. Si autem œdema inueteratum sit, particulam oleo prius inunges, deinde spongiam ex liuixio impones, arctiusq; stringes, & ita curabis. Iam uero isatis satiua tumores huiusmodi mirabiliter digerit, et comprimit. idem facit terra omnis pinguis, & magis etiam Aegyptia.

De terebintho. Cap. XXXVI.

TEREBINTHVS *phymatis species est. in summo autem ipso ulcere pustula nigra eminet: qua rupta, id quod subiectum est, simile desquamato apparet. ubi hoc diuiseris, pus inuenitur.*

De epinyctidibus. Cap. XXXVII.

EPINYCTIDES *ulcuscula sunt, quæ per se erumpunt, pustularum speciem præ se ferentia, subrubra, quibus ruptis sanies subcruenta defluit. atque hæ quidem interdiu non magnopere excruciant: per noctem uero maiore, quàm pro modo ulceris, dolore affligunt. Ergo silphij succum aqua solutum impones, citra enim mordicationem desiccat, aut cicutam tritam imponito.*

De ligamentis dissectis. Cap. XXXVIII.

LIGAMENTVM *ex osse in os progrediens minime periculosum est, quod si quibuscunque medicamentis uelis desiccaueris, non offendes. quod uero in musculum insertum est, quanto minus periculosum est, quam tendo & neruus, tanto est cæteris ligamentis periculosius, nisi recte, probeq; curetur.*

De thymo. Cap. XXXIX.

THYMVS *est ulcus aspera et squalida carne*

excrescens. fit autem & in ano, & in pudendo, ac partim quidem facilis est, et sponte sua decidit, partim uero deterior est, & dolorem affert. & quidam præterea ex ijs curationem non admittunt.

De ficis. Cap. XL.

FICOS appellant germina quædam ad modum ulcerum rotunda, subdura, rubentia, quæ dolor etiam comitatur. oriuntur plerunque in capite, nascuntur tamen etiam in reliquis corporis partibus, his optimum medicamentum est alumen scissile, æris flos tostus, & gluten taurinum cum squama æris, quæ dupla sit, teriturq; ex aceto, & illinitur. Probantur etiam capita menularum combusta, bulbi cocti, & cinis una cum aceto commixtus.

De furunculo, qui dothien uocatur. Cap. XLI.

DOTHIENES ex crassis fiunt humoribus. hos digerit, concoquitq; triticum commansum et impositum, & item mastiche Aegyptia. uuas passas abiectis acinis tere, sali trito pari portione addito, et illinito. hoc aut discutit, aut rumpit, caricas coctas tere, aquam affunde, & utitor. aut caricis resinam misce, & impone.

Ad epinyctidas. Cap. XLII.

AD has ualet apium cum polenta tritum &

illitum. brassicæ folia trita imposita. alterci folia ex melle trita applicata. solanum per se, & cum cicuta uiridi, aut oliuæ folijs cum aqua coctis utitor. uuas passas ademptis acinis tritas admisceto, easq; splenio illitas imponito. adiantum quoque ex melle tritum facit. Cauendum est, ne acria, acida, & salsa offeramus. et à fomentis, balneis, et Sole abstinendum.

De uerrucis, myrmecio, & similibus. Cap. XLIII.

MYRMECIA atque uerrucæ usu medicamentorum uehementer exulcerantium conuellentur, eorum uero quæ putrefaciunt, interimentur. corticis salicis usti cinis cum aceto acri dilutus clauos, callos, myrmeciáq; exterit.. Similiter quoque melanthium eandem uim habet ad clauos, atque reduuias. Pecudũ uero stercus ad uerrucas, myrmecia, thymos, dothienas duros in aceto solutum facit, grossi decocti duros tumores discutiunt: crudi uero myrmecia et thymos expellunt. condylomata. uero comprimunt oliuæ flores cum aqua illiti, aloe cum passo inuncta, pentaphylli radix super data. cydonia cocta cum pane aut cum polenta. myrti folia combusta cum cerato, propolis ante emollita, & imposita. condylomata quoque & ficos aufert auripigmentum illitum, calx uiua, & fex uisco excepta: & splenij modo super data. permagnos uero ficos tollit ærugo ferri cum uino dulci inuncta: seminis anethi combusti cinis illitus: alumen liquidum cum pane, uino, et apio. Iam uero cinis palmitum ex aceto illitus & ficos au=

fert, & quæ nunc dicta sunt, curat: atque auger præterea prohibet.

Ad ganglia. Cap. XLIIII.

FACIT ad hæc plumbea massa ad modum uertebræ confecta, ganglio maior imposita. hæc enim sua grauitate ganglium processu temporis dissoluit.

Ad perniones. Cap. XLV.

MARINA tepida perfundendi sunt, aut betæ, aut lenticulæ, aut erui, aut radicis asphodeli decocto. post perfusionem lenticulam uino incoctam tere, & illine: aut ficus ex oleo læuigatas impone. aut alumen & farinam paribus portionibus in uino tere, & illine.

Ad digitorum, totiusq; pedis rimas. Cap. XLVI.

PICE liquida oblinito. cancrum fluuiatilem, aut marinum super carbones cremato, testam abradito, ex oleo tere, ad mellis spissitudinem redige, abstersis prius scissuris instillato. Prodest etiam scillæ medulla oleo feruefacta, & ex terebinthina contrita. itemq; cornu capræ ustum, caprilloq; adipe exceptum. Sed calli circumpurgandi prius sunt, deinde medicamentis utendum est.

Ad pudenda ulcerata. Cap. XLVII.

HAEC perfundes adstringentibus: aut persperges rubi, myrti, capitulorum mali punici agrestis, oliuæq; agrestis decocto. eadem quoque trita illinuntur. Lemnia itidem sphragis inungitur, aut aloen cum melle dissolue. Ad scrotum uero uehementi atque intolerabili pruritu uexatum facit fex combusta donec leuetur perturbatio. ualet ad idem alumen liquidum.

De leuce, alpho, melane, lepra, & scabie. Cap. XLVIII.

SANGVIS pituitosus, & glutinosus, qui longo temporis spatio colorem uerterit, & ad albidiorem commutarit, leucen uitiliginem efficit. Alphorum similis est origo, non tamen caro tota affecta est, sed extrema solum cutis. atque ab humore pituitoso alphi albi fiunt, melas uero à melancholico: sed humor, qui lepram facit, ad imas usque partes penetrat: scabies uero ipsa superficiem occupat. ergo si calcem lotam & torridam habeas, tanta aqua admista, quanta satis sit ad mediocrem crassitudinem, inungendo curabis. in alpho autem multo liquidiore medicamento inungendum est, crassiore in scabie, crassissimo denique in lepra. Dracunculi radix cum aceto illita sanat alphos. itemq; eleborus uterque, lapinorum amarorum decoctum superfu=

ſum: eorundem farina ex aceto, aut oxymelite illita, cortex radicis capparis cum aceto: lilij radix cum melle, cæpa cum aceto in Sole peruncta. crocodili terreſtris fimus, ſturnorum etiam, cum orizam ſolum comederint, aut ſepiæ teſta cremata. ad ſcabiem uero facit uua taminia, eleborus uterque, lupini amari, ut diximus: cardamomum cum aceto. lilij radix cum melle: reſina terebinthina cum ſulphure; cuius nos periculum fecimus, cicer, fimus caprillus. lepras uero expellunt anemonæ ſuper datæ, eleborus, & albæ uitis radices.

De impetigine. Cap. XLIX.

CVM ſanies tenuis atque acris cæteris craſſioribus admiſcetur, impetigines oriuntur, quæ facile in lepram & ſcabiem tranſeunt. ex quo conficitur, ut medicamenta ualenter ſiccantia poſtulent. itaq; eas, quibus à mediocriter ſiccantibus nihil affertur auxilij, ab ijs uero quæ uehementer exſiccant, exacerbantur, ἀγρίας id eſt feras appellant. In his igitur utendum eſt medicamentis, quæ ſatis efficacia ſint, nec tamen uehementer erodant. cicer ad impetigines facit, uterque eleborus: prunorum gummi pueris prodeſt: erinaceus in petris naſcens, pix cerato mixta: ſulphur cum reſina. hocq; eſt experientia comprobatum: in puero autem apta eſt hominis ſaliua. affecta uero cutis continuo debet digitis ex ſaliua fricari. crocodili terreni, & ſturnorum fimus. Ad impetigines uero recentes, quæ mentum, aut

aliam faciei partem infestant, tritici multum capitur, incudiq; cuidam ignitæ imponitur, humorq; qui inde emanat, adhuc calidus sumitur, & impetigines inunguntur. atque hoc quidem remedio plerique sunt sanati. Aut maluæ agrestis fructum tenerum collige, eoq; contuso succum exprime, et serua, & impetigines continenter illine. Inueteratis impetiginibus, ijs quæ subijciam, utitor. Viticis folia contunde, modicum aceti adde, & illine. Vel capparis folia detrita ex aceto impone. Pastillus ad impetigines. Glutinis figulini denarij quatuor, thuris denarij duo, aceti heminæ dimidium. in quibusdam scriptum est, pares portiones, aceto soluta illinuntur.

De inflatione. Cap. L.

SPIRITVS flatuosus, crassus, uaporosusq; est materia inflationum: sed & corporis densitas ut spiritus non exspiretur, adiuuans causa est. unde curandi consilium eo dirigitur, ut densata rarefaciamus, & crassum spiritum attenuemus: quod medicamentis, quæ tenuium partium calidaq; sint, efficietur. Sed cum musculi ex contusione inflati sunt, ex calidis & acribus excandescunt, & dolores intenduntur. ergo digerentibus lenientia miscenda sunt. atque in initio lenientium esse maior portio debet. Cumq; morbus inclinet; eorum, quæ digerunt. Præterea in huiusmodi affectione musculorum lenit & decoctum, & ipsum hyssopum cum exiguo oleo:

digerunt uero acetum & nitrum, & lixiuium stillaticium. ergo in principio utendum est decocto cum olei momento, atque item uini: quod calens lanis succidis excipiatur. cumq́; particulas refrigerare non oporteat, curandum, ut calor diu conseruetur. Vbi lenitus est æger, acetum, nitrumq́;, & deinde lixiuium stillatitium misceatur. postremo uero imponenda sunt emplastra, quæ digerendi uim habeant, ut inflatio subsidat, quale est quod sequitur: sordes ex gymnasio feruefacias, primumq́; percolato, ut puræ fiant, rursusq́; in lebetem conijcias, calcemq́; uiuam tritam, ut farinam, inspergas, donec luti fiat spissitudo.

De elephantia. Cap. LI.

QVI *hoc morbo correpti sunt, ijs mirabile auxilium affert esus uiperarum: quas qui esse uelit, parare ad hunc modum debebit. In primis caput, itemq́; cauda ad quatuor usque digitos abscindenda sunt: interioraq́; omnia & cutis etiam auferenda: corpus aqua perluendum: deinde in sartagine æque, ac anguillæ ex albo iure condiendæ sunt. Fit autem album ius aqua copiosa imposita, exiguoq́; oleo, & porro, & anetho adiuncto. Est autem perspicuum, carnes uiperarum esse coquendas usquedum teneræ fiant. Atque etiam ipsum medicamentum, quod ex uiperis conficitur, quod theriacen uocant, est accommodatum, ut ex eo copiose bibant ij, qui hoc morbo tenentur: ac si cui placeat, eodem cutim inungat. Qui hæc faci=*

unt omnia, quandoque eis euenit, ut squama ex cute excidat, cuiusmodi in serpentibus senectutem appellamus. Vtimur etiam ad hæc theriaco sale, & calamintha: sed benefacit hoc quoque, quia non solum egregie digerit tenues humores, sed saniem attenuat, & crassos humores, ex quibus hoc morbi genus efficitur, incidit, & dissecat. Non tamen in singulis hominibus ab his remedijs incipimus: prius enim omnino purgamus, & quandoque etiam uenam incidimus.

FINIS SEPTIMI LIBRI.

Octauo libro continentur, quæ ad cerebrum, caput, oculos, nares, genas, maxillasq; pertinent omnia. Capita autem sunt hæc.

ORIBASII SYNOPSEOS AD EVSTATHIVM FILIVM, LIBER OCTAVVS.

De memoriæ iactura, deq; ijs, qui uigilijs, & de ijs, qui nimio sopore torquentur. Caput Primum.

CVM *perdita memoria est, aut magna noxa affecta, si frigida omnino est intemperies, calefacere eam conuenit: non tamen est exsiccandi, sicut neque etiam humectandi necessitas: sed si cum humiditate sit coniuncta, exsiccare, si cum siccitate, humectare: si in medio utriusque consistat, eodem in statu conseruare eam oportet.* Eorum *autem, qui ueterno detinentur, in ipso statim initio uena secanda est: id quod est utrique morbo, & qui ex uigilia, & qui ex sopore fit, commune: estq; utrique commune oxyrrhodinum in principio adhibere: cætera contraria sunt, sedanda enim, leniendaq; sunt, quæ cum uigilijs uexant: excitanda uero, quæ torporem afferunt.* Merito *igitur cum ægrotantes in ætate florenti sunt, morbisq; laborant, in quibus uigilant, & desipiunt, ijs irrigationes ex capitibus papaueris offeremus, & ad olfaciẽdum dabimus, nasiq; pinnas ab interioribus partibus, aut frontem inungemus: in morbis uero contrarijs ægroti sunt excitandi, humorisq; qui molesti-*

am affert, incidenda est crassities, & calefacienda: ergo thymum, & pulegium, & origanum, et alia huius generis aceto incoquentes, ægrotantium naribus admouebimus: postea uero palatum ualidis, acribusq; medicamentis inungemus: capiti quoque medicamenta eiusdem facultatis, usque ad sinapi, imponemus. Quin etiam si uterque morbus inueterarit, cucurbitulis etiam, & castoreo in utroque utemur.

De Ephialte. Cap. II.

QVI Ephialtes nominatur, non est quidem malus dæmon, sed ualidus morbus quidam, atque etiam uates, sacerdos, & Aesculapij minister. Morbum uero præueniunt hæc, suffocatio, uocis suppressio, & grauitas: occurrendum igitur inchoanti malo: nam perseuerans, & singulis noctibus incidens morbum aliquem magnum, ut apoplexiam, ut insaniam, ut morbum comitialem nunciat: idq;, cum capiti causa tribuitur; quæcunque enim comitiales interdiu patiuntur, eadem ephialticos dormientes infestant: ergo uena secanda est, totumq; corpus purgandum. Maximum uero auxilium affert ijs eleborus niger ad pondus drachmæ unius, cui succi scamoneæ oboli tres, & aliqua odorata, qualia sunt anisum, daucum, petroselinum admisceantur. Hiera quoque ex colocynthide mirum in modum eisdem opitulatur. Diæta tenuis esto, fœtida uitentur. Adiuuat etiam hos pæoniæ semen: eius autem grana quindecim nigra trita ex aqua continue potui dentur.

De

De morbo comitiali. Cap. III.

VBI concidit aliquis, conuulsa, & distracta membra sunt perungenda, tenendaq;, ac dirigenda: deinde os aperiendum, digitusq; immittendus, aut penna oleo irino imbuta, ut pituitam euellamus, odoramentis quoque sensus excitare oportet, ueluti peucedano, succo cyrenaico, bitumine, cedria, pice. Post accessiones, si nihil impedimento est, uena cubiti incidenda est: si nihil remittat accessio, extremæ partes sinapismo oblinendæ sunt: cucurbitula præcordijs affigenda: si per hæc morbus non cessauit, exigua spes est: & tamen medicus audacter, & ui etiam adhibita, castoreum, & succum cyrenaicum cum melle, & aceto ori infundat; per sedem uero centaurij, aut colocynthidis decoctum inijciat. Qui ex morbo conualescunt, uiribus refectis, ex hiera purgari debent: atque hæc quidem est recentis, & acuti comitialis morbi explicata curatio: nunc uero quomodo inueterato opitulandum sit, subijciam. Igitur qui in hunc morbum cadunt, aquam diu bibere oportet, &, si nihil prohibet, utique sanguis mitti debet: quatuor autem, aut quinque diebus interpositis, corpus reficere, & ita purgante medicamento euacuare; præsertim uero ex nigro ueratro, aut colocynthide, aut etiam scomonea: ipsum porro ueratrum sine medulla tunsum, cribratumq; inspergendum est aquæ mulsæ cyathis quinque, aut sex, melleq; crudo adiecto piperis momento excipiendum: colocynthida

uero abiecto semine, & quæ medullam adhuc habeat, passo implebis, totamq; noctem ita sines: mane uero passum temperatum potui dabis: ubi satis purgati sint, lauari poterunt: tertio die cucurbitulæ præcordijs, & dorso cum scarificatione applicabuntur: deinde compluſculis diebus interpositis, refecto corpusculo, hieram ex colocynthide offeremus: post hæc, capiti, & occipitio cucurbitulas effigemus: sequenti die panem aqua mulsa incoctum, tritumq; cum amaris amygdalis, serpillo, menta, aut calamintha, aut ruta super dabimus: idq; triduo faciendum est: post uero caput radendum, paucedaniq; liquore cui spondylium sit incoctum, ex aceto diluto perungendum. Rursus uero interposito spatio, & corpore recreato, antidoti ex colocynthide obolos nouem in aqua mulsa, dieq; uno interiecto, tres etiam dabimus: inde medicamentis utemur, quæ sternutamenta cieant. Post quinque, aut decem dies castoreum ex mulsa exhibebimus: spatioq; interposito, clyster ex centaurio inijcietur: deinde uero quæ pituitam per os, & per nares ducant, offeremus: tum sinapismum capiti inducemus. Iam uero & acribus cibis quandoque est utendum.

De eodem ex Galeno. Cap. IIII.

COMITIALES *adiuuat oxymel per se sumptum, præsertim uero si cum scilla sit confectum: capparis quoque condita prodest, si continuo edatur: itemq; salsamentum: est autem salsamen-*

tum medicamentum quoddam ex scilla utilissimum ad hunc modum confectum: uas in quo mel fuerit, capimus, scillamq; in tenues partes manibus discerptam in id iniicimus: uas operculo solido obturamus, totumq; uasculi os pelle circundatum diligenter ligamus, atque in sole constituimus, ut ad meridiem spectet, & à borealibus uentis sit remotum: fiat hoc in caniculæ ortu, quod est spatium quadraginta dierum: uasculum uero est paulatim ad solem uertendum: transactis hisce diebus uas aperientes corpus scillæ elixato simile comperiemus, succumq; ex ea fluxisse, quem collectum optimo melle iucundum facimus: & eius quotidie cochlear unum plenum, ac pueris quidem paruum, adultis uero magnum, damus. Quinetiam corpoream scillæ partem simpliciter contundimus, & læuigamus, cochlearq; unum cum melle offerimus: sed huic, quantum ad efficaciam pertinet, secundæ tribuuntur: si uero primo loco stomachus sit affectus, ægro imperandum est, ut concoctionis curam gerat: panem ergo accurate elaboratum ex uino temperato leuiter adstringente, atque albo, ad horam tertiam assumet. Medicamentum quoque ex aloe bis, aut ter singulis annis dari poterit. Noui puerulum, qui hoc morbo correptus nunquam fuerit, posteaquam radicis pæoniæ magnam, & recentem partem collo appensam tulit. Agaricum quoque, seselis, spondylii fructus, & radix, aristolochia rotunda ex aqua epota comitialibus prodest: scarificatio denique crurum sæpissime iterata eosdem uehementer iuuat.

De uertigine. Cap. V.

QVI hoc morbo tentantur, in accessione excitandi sunt medicamentis, quæ odore moueant, & extremarum partium frictionibus, & cæteris generis eiusdem: cum uero morbus conquieuit, ut profligetur, primum secanda est uena, deinde purgandum ex hiera: tum interiecto spatio, clysteri acri ex centaurij, uel colocynthidos decocto utendum. His euacuationibus peractis caput ipsum ad occipitium est scalpello conuulnerandum, cucurbitulæq; cum scarificatione adhibendæ: postremo iis medicamentis utendum, quæ pituitam eliciant, & quæ per sternutamenta euacuent.

De apoplexia ex Philumeno. Cap. VI.

QVI apoplexia correpti sunt, oleo copiosiore, eliquato inungendi sunt: caputq; perfundendum rosaceo, in quo spondylium sit incoctum, mulsáq; instillanda: & adhibenda odoramenta, ut castoreum, uel opopanax, & galbanum: os quoque per uim aperiendum est, digitusq;, aut penna oleo intincta iniicienda, ut siquid superuacaneũ ibi sit, abstergatur: sedes quoque inungenda est iis, quæ flatus educunt: si per hæc morbus non inclinat, clysteribus acrioribus utemur: quibus muriam, & mel admiscebimus: his ita confectis, incidenda uena est: facta autem uenæ sectione, iterum utemur excitantibus.

De melancholia. Cap. VII.

IN hoc morbi genere, quando in toto corpore melancholicus sanguis redundarit, initium curationis à uenæ sectione sumendum est. cum uero is cerebrum solum occuparit, tum sanguinis missione non est opus. Sed est etiam tertia melancholiæ differentia quædam: cum ea non secus atque morbus comitialis, à uentriculo ducit originem. hanc nonnulli ueteres hypochondriacum morbum nominant. Cum igitur ex præcordijs melancholia oritur, primum symptomata circa uentriculum apparent: cumq; maior sit effecta, eam melancholicæ perturbationes comitantur. leuatur autem æger alui subductionibus, uomitibus, concoctione, & ructu. Hypochondriacum etiam hunc morbum, flatuosum appellamus: symptomaq; eius esse dicemus tristitiam & timorem. cum igitur propria melancholiæ symptomata magna appareant, uentriculum uero uel nullum, uel minimum quippiam infestet, tunc cerebrum ob atram bilem in eo accumulatam præcipue affectum esse existimandum est. hanc uero melancholiæ speciem continuis balneis, diæta boni succi, & humida absque ullo alio præsidio curare oportet. cum uero humor is qui infestus est, ob temporis diuturnitatem effectus est difficilis ad euacuandum: tunc & magis uaria, & potentiora remedia par est adhibere. ergo morbum hunc incipientem curare conuenit, inueteratus uero atque auctus est tractatu difficilli-

mus. Igitur in principio epithymo aut aloe purgentur: nam & parum quotidie ex his sumptum, non mediocriter iuuat: leniterq; aluum mouet. ubi uero ita, uti dictum est, purgati fuerint, absinthium dabitur, modo herba ipsa duobus aquæ cyathis persusi, et incocta, modo eius succi drachmæ dimidium, aquæ continenter liquefacti. Datur quoque aceti modicum dormituro. multaq; obsonia in aceto intincta comedenda offeruntur. Sed melius erit aceto scillam, polium, & tenuem aristolochiam miscuisse. Cum uero ad curandum morbum qui iam inceperit, atque ex totius corporis consensu ducat originem, forte accedas, non minus uenam in cubito secabis. facta sanguinis missione, uiribus refectis per inferiores partes medicamento quod ex colocynthide, quodque ex eleboro nigro conficitur, purgabis. quo in casu etiam quod ex epithymo, quodque ex aloe constat, conueniet: prodest quoque euphorbium admiscere, & ex sero lactis parare. Iam & facultates quæ urinam cient: purgationesq; quæ sudoribus fiunt, huic malo medentur. quin etiam præcordijs prospiciendum est. fouebuntur autem perfusa decocto rutæ, et anethi, & absinthij, & pulegii, & uiticis seminis, et baccarum lauri. hæc enim oleo incocta, & affectæ parti admota, & leniunt dolores, & flatus discutiunt. porro cataplasmatis insit etiam aliquid eorum, quæ flatus pellunt: cuiusmodi est apium, aut anisum, aut cuminum. nec minus etiam cataplasmati miscere cyperum, irida, & rosmarinum. et permittere, ut diu atque adeo per diem & pasto &

ieiuno adhæreant. cum auferes, aliquod aliud operimentum, ut lanam latiorem impone. Cucurbitulis ad flatus excutiendos leuibus utendum est; ad dolores autem atque inflammationes, cum scarificatione. Cum uero curando procedas, non erit obliuioni mandandum sinapi: sed & acria smegmata, & dropaces dorso, & uentri sunt imponenda.

De insania ex Philumeno. Cap. VIII.

INSANIAE eadem est, quæ melancholiæ curatio. præcipue tamen insanientes iuuat hippomarathri radix, semenq; in aqua potum. & bryoniæ radicis denarius ex aqua quotidie sumptus.

De amantibus. Cap. IX.

EOS qui ex amore curis affecti, uigilijsq; torti essent, cum nonnulli id minus intelligerent, balnei cibiq; abstinentia, et tenui uictu consumpserunt. in quibus cum nos amorem in causa eorum esse deprehenderimus, eorum animos ab amore ad balnea, ad compotationes, ad gestationes, ad ludos, & ad fabulas abduximus. nonnullis timorem incussimus. nam qui amori semper inseruiunt, ab ijs affectio difficulter remouetur. nonnulli autem obiurgandi sunt ex uitæ instituto, quod sibi quisque delegerit. Cæterum amantes hæc consequuntur, oculi caui, non lacrymantes, sed ut uoluptatis pleni uideantur: continuus palpebrarum motus. cumq; reliquæ corporis

partes concidant, in amantibus hi soli non concidunt.

De lycanthropia, cum homines luporum naturam imitantur. Cap. X.

QVOS hoc malum infestos habet: nocturno tempore domo egressi lupos in rebus omnibus imitantur: & ad diem usque circa tumulos uagantur mortuorum. hos ita cognosces. pallidi sunt, oculos hebetes & siccos, non illacrymantes, eosq; concauos habent. lingua siccissima est, nulla penitus in ore saliua conspicitur, siti enecti sunt, crura uero, quia noctu saepe offendunt, sine remedio exulcerata. hae sunt illorum notae. qua in re sciendum est, lycanthropiam esse melancholiae speciem: quam accessionis tempore curabis secta uena, & facta usque ad animi defectionem uacuatione: cibisq; boni succi. Vtitor quoque balneis dulcibus. deinde sero lactis per triduum usus, etiam hiera ex colocynthide semel, bis, & ter purgabis. Post purgationes theriacen ex uiperis dato. & item alia, quae in melancholiae curatione sunt commemorata. Morbo inuadente aeger perspergendus est iis, quae somnum conciliare consueuerunt. ubi uero somnus accesserit, aures & nares opio illinantur.

De cerebri inflammatione ex Philumeno. Cap. XI.

CEREBRVM inflammatum ita saepe intu=

mescit, ut etiam suturæ capitis deducantur: dolor maximus & diuturnus comitatur, uehemens fastidium, rubor in facie multus, oculi exeruntur, faciesq́; & totum caput intumescit. ergo secanda uena est in cubito & euacuandum: itemq́; ex naribus, & uasculis, quæ sub lingua sunt sita, sanguis mitti debet. irrigationesq́; inflammationibus capitis congruæ, linimentaq́; humectantia, & maturantia sunt adhibenda.

De *erysipelate cerebri.* Cap. XII.

ERYSIPELAS *in cerebro fit, hæcq́; ægrotus patitur, toto capite dolet, ut flamma in eo esse uideatur: facies frigida est, et subpallida, os inarescit. uena secanda est ei, qui ægrotet, præcipue uero quæ sub lingua sunt, uenæ incidi debent. refrigerantia quoque admoue, quibus in alijs itidem erysipelatis utimur.*

Curatio aduersus canis rabiosi morsum. Cap. XIII.

CANES *rabiosos hæc comitantur: muti omnino sunt, & ueluti insani, ut ne domesticos quidem agnoscant, cibum auersantur, siti præmuntur, nec bibunt, anhelant uehementer, auribus demissis sunt, saliuam copiosam & spumeam edunt. Qui uero ab ijs morsi sunt, curare statim oportet omni legitima curatione, etiam si ulcus sit perexiguum, & extre*

mitatem solum occupet. neque cicatrix celeriter inducenda est. uulnus autem abluetur aqua, in qua chamæmelum, & agrestis lapathi radix sit incocta. In potione uero sument lycium, & silphij liquorem, quem in uulnus etiam imponent. sument quoque in potu chamædryn, scordium, gentianæ radicem, polium, fluuiatilium cancrorum decoctum, cui anethum multum admiscebunt. Purgabuntur uero medicamento quod ex colocynthide conficitur. cuius quotidie dabis quantum fabæ magnitudinem compleat, sed non ut integra fiat purgatio. humor uero qui cum dabitur, esto decoctum helelisphaci, aut sideritidis heracleæ, quam & halyson uocant, quia ipsa sola iuuet. Vtiliter quoque dari poterit medicamentum ex uiperis. Vsus etiam eorum, quæ urinam mouent, est accommodatus. Iam & iecur canis, qui momordit, dandum est. Sed non uni soli remedio confidendũ: et quibus rationibus cumq; possis est inuestiganda, atque tractanda curatio. Apollonius uero Pergamenus ait fuisse memoriæ commendatum, multos quidem ex ijs, in quibus ob aliam causam aquæ timor natus esset, quos ὑδροφόβους appellant, fuisse seruatos, ex iis uero qui à cane rabioso morsi fuissent, seruatum esse neminem.

De neruorum resolutione. Cap. XIIII.

CVM nerui omnes simul sensum, motumq; amiserunt, apoplexia morbus nominatur: cum uero in altera parte, siue dextera, siue sinistra id accidat,

dicitur paralysis, hoc est resolutio neruorum illius partis, quam obsedit: originem ducit hic morbus ab humoribus glutinosis, & crassis neruos obstruentibus: per quos uoluntarij motus eduntur: ex quo patet, eos humores esse uacuandos, his euacuatis, primum hieræ drachma potui dabitur sine melle, iniecto tamen pipere in puluerem redacto: siquidem uolumus uon purgationem, sed distributionem ab hoc medicamento fieri, & tertio die drachmam itidem dabimus, aut etiam plus eo: quatuor uero diebus interpositis duas similiter, atque etiam tres drachmas exhibebimus: deinde quatuor diebus interiectis quatuor drachmas adiecto mellis & salis cochleari: quo tempore etiam piper est addendum: si hac dandi medicamenti ratione æger minus perfecte fuerit purgatus, quinque drachmas, et quibusdam etiam sex: si modo ætas florens sit, dabimus. Diæta sit attenuans, parti uero quæ propter solam obstructionem sit resoluta, impone aliquod medicamentum, quod digerendi uim habeat. Quibus uero partes faciei sunt resolutæ, ad eos medicamenta faciunt, quæ pituitam educunt, quæ continuo sunt adhibenda, ut eorum robur excitetur: ijsdem sunt excitanda sternutamenta, capitisq; habenda omnino cura est: at in quibus resolutio faciem non uexat, ijs satis erit occipitio, & primis uertebris applicare medicamenta: in quibus etiam medicamentis pituitam euocantibus uti debebimus.

De rigore, qui calefieri non queat. Cap. XV.

RIGOR *huiusmodi ex pituita uitrea admodum*

frigida sine febre oritur. In ijs uero, qui ita sunt affecti, calefacientibus uti sine metu debemus; et quæ humorum crassitiem dissecent adhibere: talia quoque esse debent esculenta & poculenta: utendum uero est medicamento quod ex tribus piperibus, deinde eo quod ex calamintha, tum uero eo, quod ex succo cyrenaico, & castoreo conficitur.

De conuulsionibus. Cap. XVI.

CVM statim ab initio morbi, aut non ita multo post, conuulsiones, quæ oriri incipiunt, diutius perdurant, ex repletione oriuntur: cum uero ex multis sudoribus, aut uomitibus, aut alui excretionibus, aut sanguinis defluuio, aut uigilijs, aut fame, aut motibus nimijs, et uehementibus sequuntur, ex inanitione ortum trahunt; cumq; aliquis sanus derepente conuellitur, id ex repletione fieri necesse est; si uero ex febribus ardentissimis totum corpus, atque nerui exsiccescant, atque ex ea siccitate postea sequatur conuulsio, id summum malum est, & eiusmodi, ut fere nullus sit remedio locus. Ergo cum partes corporis ad anteriora trahuntur, ea conuulsio ἐμπροσθότονος, cum uero ad posteriora, ὀπισθότονος: cum denique recte inter utranque partem intenduntur, τέτανος nominatur. Cæterum conuulsiones, quæ ex repletione, aut inflammatione oriuntur, curabis si copiam humorum euacues: inflammationemq; peculiaribus remedijs propulses. Conuulsio autem accidere etiam solet, cum uomentes uehementius se se tor-

quent: his succurrit acanthij radix, & spinæ albæ, & spinæ ægyptiæ semen epotum. Quidam etiam centaurij minoris succum potui dant, cum ex repletione existit conuulsio: castoreum uero non modo bibitur, sed etiam extrinsecus cum oleo sicyonio cuti illinitur.

De distentione, quæ τέτανος dicitur, ex Philumeno. Cap. XVII.

QVIBVS *ceruix recta intenditur, uesicam oleo calido repletam admouere tendinibus oportet: ut quæ leniter calefiunt, etiam contraria, quæ distentio inuehit, ferre queant: ergo totum consilium est eo dirigendum, ut irrigationibus, & lotionibus curationem transigamus: primum autem utemur oleo dulci, deinde uero rutaceo, & sicyonio: sed magis etiam laxant cataplasmata ex fœno græco, lini semine, farina hordei, quæ mel copiosum, atque oleum recipiant: ea autem comprehendant ceruicem, utranque maxillam, totamq; spinam usque ad lumbos.* Adhibendæ *etiam sunt cucurbitulæ sic, ut cutis incidatur, admoueantur autem ceruicibus, spinæ ab utraque parte, & pectori, ubi musculosum est, & item præcordijs: eos uero in quibus morbus inueterarit, in oleum totos descendere etiam bis die conuenit: si uires subuertuntur, oleum rutaceum leniter calidum in quo resina sit eliquata per sedem iniectum eos mirabiliter iuuat: prius tamen bibant succum cyrenaicum, sed quia dissolutum facit erodentem potionem,*

oblinatur melle cocto ad erui magnitudinem: ſilphij quoque radix ex mulſa epota utiliter præbetur: ſimili quoque modo myrrha, & hyſſopi decoctum: ſed caſtoreum reliquis longe præſtat omnibus: quocirca duo cochlearia ſingillatim diſtincta ex mulſa danda ſunt.

De capitis doloribus. Cap. XVIII.

CAPITIS *dolores, quos æſtus, aut calor aliquis excitauit, curant ea, quæ refrigerandi uim ſine adſtrictione poſſident: inter ea præſtant cæteris, quorum eſt ſubſtantia tenuior: quocirca in principio nihil eſt roſaceo melius, quod abſque ſale ſit confectum, non debet autem uetus eſſe: poſt roſaceum, ſequitur chamæmelinum oleum, aptum iis, in quibus refrigerare mediocriter oporteat: ubi uero uehementer refrigerare uelimus, roſaceo utemur, eidemq; ſemperuiui, aut portulacæ, aut lactucæ, aut uuæ acerbæ ſuccum miſcebimus: papaueris uero, & mandragoræ ſuccus, cum non ſine noxa refrigeret, uitandus eſt: ſed ſi neceſſitas quandoque cogat, eius parum miſcendum eſt. Eraſiſtratus autem auctor eſt, calidiores temperaturas, cum quis eas Soli ſit expoſiturus, mirum in modum præſeruari, ſpongia lata, ac denſa ex aqua frigida ualde expreſſa, & capiti admota. In dolore uero capitis, qui ex frigore ortum ducit, rutaceo oleo uteris: ſi maiore calore opus ſit, parum euphorbij oleo miſce: præterea illine irino unguento, & amaracino: iam & laurinum hoc tempore erit accommo-*

datum: atque his quidem & frontem, & narium, & aurium meatus inungere oportet: quæ in recentibus capitis doloribus sunt seruanda. In *iis autem, qui sunt inueterati, & necesse est caput radere, medicamenta adhibemus, quæ tum emplastrorum, tum ceratorum forma sint confecta, cum uero capilli breuissimi sint, liquidiora imponimus.* Horum *autem materia aliunde est huc comportanda: ea igitur quæ refrigerant, ex iis, quibus erysipelata curantur: quæ uero calefaciunt, ex calefacientibus cōponenda sunt: quale est quod ex euphorbio conficitur: satis est enim unam euphorbii drachmam olei dulcis unciæ uni, & ceræ unciis tribus adiicere.* Dolorem *uero capitis, qui uitio stomachi ortus sit, sanabis uacuatione, quæ uomitibus quamcelerrime conficitur: si uero nihil euomuerint, etiam si ualde sint conati, dabimus operam, ut succorum uitiatam malitiam cibis boni succi corrigamus.* Porro *pessima affectio fit, cum uitiosi humores in uentriculi tunicas ita sunt infarcti, ut elui non posse uideantur: quorum optimum remedium est picra.* Cum *uero calor dolorem afferens superarit, curatio adhibenda est ex iis, quæ refrigerandi uim habent: postea mitigantia, & concoquentia medicamenta repellentibus commiscebimus: tum uero digerentia, & attenuantia adiungemus.* Dolores *ex febrium magnitudine obortos perfusiones ex capitibus papaueris sanant.* Qui *uero ex uini potu caput dolent, uacuandi sunt, quiesq́; ac somnus imperandus, balneumq́; uesperi adhibendum, & cibis utendum boni quidem succi, sed non calefacientibus.*

In iis denique qui ex ictu, aut plaga dolore capitis uexantur, cum iam inflammatio quædam constiterit uenæ sectione uti conuenit: si quid prohibeat, clysteri euacuabimus.

De cephalæa capitis dolore. Cap. XIX.

IN *cephalæa dolores aggrauantes multitudinem indicant; erodentes, uaporum aut humorum acrimoniam; pulsantes inflammationem: extendentes si grauitas & pulsus non adsint, spiritus tenuis, ac flatuosi copiam in membranis contentam testantur. Ergo si multitudo uaporum, aut humorum contineatur, utrum id euenerit propter particulæ illius imbecillitatem; an propter totius corporis repletionem considerandum est: ut totum corpus euacuando, etiam capitis dolorem ex particulæ imbecillitate contractum sanes. nam materiam in totum corpus reuellendo affectæ particulæ medemur.*

De hemicrania. Cap. XX.

QVI *curaturus hemicraniam est, qua purgatione, aut uenæ sectione ægrotus indigeat, considerare debet, atque ita ad capitis auxilia progrediens tum per digitos manus suæ, tum per linteolum dimidiam frontis partem, ante tempus accessionis confricando excalfaciat. post accessionem uero medicamentis, quæ hemicranica medici uocant, utendum est: siq; multus calor in doloribus sentiatur, ijs in*

quibus

quibus refrigerans aliquid insit; sin secus, iis quæ abunde calefaciant. utrisque uero aliquid ex iis, quæ robur addunt, misceatur, quod facultatem adstringendi habeat. Iuuat etiam hos si oleum tepidum in aures instilletur modico euphorbij ad oleum iniecto, ut ad libram unam olei, euphorbij dimidium unciæ addatue. Ad eos, qui caput mobile habent ex Dioscoridi. Stichadem ex aqua, aut hydromelite bibendum præbe & sanescent.

Ad puerorum adustiones, quæ siriases dicuntur ex eodem. Cap. XXI.

SINCIPITI *imponenda sunt heliotropij folia, cucurbitæ ramenta, cucumeris, quem peponem appellant, cutis quæ carni adiacet; solani hortensis folia, & succus cum rosaceo.*

De alopecia, & ophiasi. Cap. XXII.

EX *medicamentis, quæ ad areas faciunt, euphorbium admodum calidum est. eo minus est thapsia, deinde sinapi, & nasturtium & adarce, tum struthium, & spuma nitri: & sulphur uernicarium, & ueratrum utrunque, et oleum laurinum, & alcyonia, & arundinis radix & cortex combusti, & pix liquida, ursi adeps. his utitor, & potentioribus ceratum, imbecillioribus oleum laurinum admisceto.*

De capillis fluentibus. Cap. XXIII.

NVLLVM *præstantius medicamentum expertus sum, nullumq; fore animo concipio capillis fluentibus, quam quod ex ladano & oleo lentiscino conficitur. Si uero fluor sit copiosus propter magnam cutis raritatem, non erit incommodum pro lentiscino myrteum oleum ladano miscere. perspicuum autem est, caput prius fricandum, & capillorum copiam tollendam esse. ijs uero, quibus ex morbo capilli defluunt, diæta refectrice opus est. lotus arbor pilos fluentes cohibet. uel abrotoni cinis cum aliquo ex ijs oleis, lanuginem inducit. Defluuium autem, quod citra morbum accidit, brassica arida, trita ex aqua illita curat. aut loti radix eodem modo capillos prohibet excidere: quod etiam laudauit Galenus. Ladanum in uino maceratũ læuigabis myrteum oleum et uinum uicissim inspergens. Satius uero est adiantum dimidio l dani pondere admiscere, et myrteo oleo exceptum illinere. aut cum arundine combusta admiscere. Vt autem capilli nascantur, ficulnis folijs contritis locum illine. Ad pilos autem palpebrarum cadentes cedriam combure, fuligineq; utitor.*

Quæ pilos attenuant. Cap. XXIIII.

PILOS *attenuant hordeum, fabæ, eruum, aphronitrum, & nitrum. Vehementiora his sunt testæ fictilium, clibaniq;, pumex ignem non exper=*

tus, alcyonia, elebori, bryoniæ, & dracunculi radix, aristolochia, et cachry. Si odorata fieri uolueris, cyperum, melilotum, rosas siccas, iunci odorati florem, iridem, spicam, nardum indicum, & celticum, fœniculi folia, itemq; amomum, & costum admiscebis.

De porrigine. Cap. XXV.

PORRIGO *ex uitiosis humoribus oritur. est ergo perspicuum, digerentia, & abstergentia medicamenta adhibenda esse.* Furfurum *sextarium medium in aquæ heminis duabus macerabis, deinde confricabis, postea excolabis, & cremorem heminæ aceti semisse adiecta usque ad uini spissitudinem coques: eoq; caput illines. postea uero caput lauabis aqua, in qua beta, aut fœnum græcum, aut lupini sint incocti.* Inunctionibus *utitor, ut irini unguenti fece. hoc enim medicamentum citra morsum digerit.* Ad *inueteratas porrigines ualet hoc, quod habet atramenti sutorij, sulphuris ignem non experti, spumæ nitri pares portiones, quæ uino affuso excipiuntur oleo lentiscino, componunturq; ad strigmenti spissitudinem, & pili subunguntur.*

Ad pediculos. Cap. XXVI.

VVAE *taminiæ partes duæ, sandarachæ & nitri, utriusque pars una. ex aceto atque oleo caput ungito.*

Ad ulcera capitis manantia, quæ achores dicuntur, & ad fauos. Cap. XXVII.

HAEC *in capitis cute tenuibus foraminibus erosa tenuem modiceq; uiscosum humorem in se habentia consistunt. fauus autem maiora habet foramina. ergo patet, humores, ex quibus morbus originem ducit, euacuandos esse. Siq; amplius influant, primum ipsorum influxus prohibendus est, & per capitis, & per totius corporis euacuationem. ut in alopeciæ curatione diximus, conuenientq; medicamenta incidentia. nonnulla autem medicamenta, cum excrementis totum corpus redundat, achores incipientes curant, quæ adstringendi, & repellendi uim habent, qualia sunt myrti baccæ, pini cortex, rubus, & sycaminus. nonnulla uero & obsistunt achorum incrementis, & id quod influit, repellunt, atque etiam, cum mixtis uiribus sint, id quod iam in parte affecta continetur, concoquunt, & digerunt: tale est myrtinum, & rosaceum, lentiscus, cyperus, & lenticula. nonnulla uero digerendi ui sunt prædita, & absque calore sensibili abstergunt, ut beta, & plumbum ustnm. nonnulla denique ualentiores uires habent, achoresq; qui à crassis, glutinosisq; humoribus fiunt, euacuare possunt. huiusmodi sunt sal, chalcitis, uini fex usta, sandaracha, & calx extincta. fel calidorum, siccorumq; animalium. acetum uero acerrimum ad achoras omni tempore accommodatum est. hoc autem diluta metallica*

achoras curant. Si uero achor inflammationis sensum inuehat, id in primis facies, ut inflámationem humido medicamento, quod πύρυγρον dicitur, sedes. ad idem ualent hæc simplicia, papaueris agrestis, & alterci folia tere ex uino, atque illine. aut scoriam ferri & rosas pari portione tere, & ex uino illinito: id quod nonnulli cerato rosaceo excipiunt.

Ad capitis ulcuscula. Cap. XXVIII.

CAPITIS ulcusculis conuenit hoc, quod habet plumbaginis papaueris foliorum pares portiones, contere hæc inter se, aleoq; myrteo exceptis, ut cerati fiat crassitudo, inungens utitor.

Aliud ad idem ualens.

CALAMINTHAE teneræ folia, cerussamq; pari portione tere, decocto capitum papaueris dissolue, myrteo oleo excipe, ut strigmenti crassitudinem habeat, atque utitor.

Ad fœdum capitis odorem. Cap. XXIX.

GLANDIS unguentariæ et nardi pares portiones ex eodem conterito ad mellis spissitudinem. caput abrasum cum uino uetere inungito.

Ad fœdum narium odorem. Cap. XXX.

MYRRHAE, acaciæ, amomi singulorum

drach. I. contunde et cribra, melle cocto excipe. iube ut hoc summo narium intersepto agglutinet.

Ad *ecchymomata inueterata.* Cap. XXXI.

RADICVLA *illita ad hæc facit. auferenda est, cum erosionem incipit inducere, aut radiculæ succum cum micis panis illinito.*

Ad *labia fissa.* Cap. XXXII.

OVI *membranulam interiorem, ut splenium impone. idem faciunt telæ aranearum candidæ, quæ in arcis inueniuntur: quæ uero altius scissa sunt, bubulo aut caprino adipe, aut medulla bubula, et resina inungito.*

Ad *ephelidem, & maculas faciei ex* Galeno. Cap. XXXIII.

VITIS *sylueſtris racemi ephelidas et maculas, & quæcunque generis eiusdem in summa cute oriuntur, curant. amygdala amara ephelida tollit, itemq; huius arboris radices coctæ. costus ex aqua, & melle ad idem ualet. brassica ad ephelidem & lenticulas facit: & ad cætera omnia, ad quæ mediocri adstrictione, & absterſione opus est.* Sepiæ *testa combusta eadem præstat.*

De uaris ex Galeno. Cap. XXXIIII.

QVI uarus appellatur, tumor quidam exiguus atque durus in faciei cuticula est: ad quem exterendum ualent emollientia & digerentia medicamenta. Aliud. Mellis attici cyathus. acerrimi aceti par portio. diligenter mixta excipe terebinthina, ubi emollieris impone.

Ad ficosas menti eminentias ex Galeno. Cap. XXXV.

SPVMAE argenti, misyos crudi par pondus tere, & illine. Aliud. Thuris drach. octo. spumæ argenti drach. quatuor. salis fossilis drach. octo. trita illinito.

Ad fœdos alarum odores. Cap. XXXVI.

ALVMINIS liquidi partibus duabus, myrrhæ parte una uino dissolutis utitor.

De lippitudine ex Galeno. Cap. XXXVII.

OPHTHALMIA est inflammatio tunicæ os capitis, & caluariam ambientis. ad hanc medicamenta sunt adhibenda quæ repellant, nec exasperent, hoc est quæ non uehementer adstringant ut plurimum uero albus oui liquor cum accommodatis

medicamentis, per collyria, quæ unius diei dicuntur, sanare lippitudinem potest. postridie uero eius diei collyrio, quod nardinum appellatur, ad instaurandum & corroborandum inungetur. In quibus autem adstringentia superant, plurimum oui candidi parumq́; collyrij esse debet: in quibus uero concoquentia excellunt, ijs paulo crassioribus est utendum. Fomento ex spongia utemur: si quidem mediocris sit dolor, semel aut bis in die: si uehementior, & ter, & quater, & sæpius uti præstat. Fomentum uero ex meliloti & fœni græci decocto conficiatur.

De inflammationibus oculorum. Cap. XXXVIII.

SI *plenitudo subsit, uena secanda est, aut adhibenda purgatio, aut clyster inijciendus, aut imperanda inedia, atque ita progredi adhibitis ijs, quæ repellere fluxionem possint. Si plenitudo non adsit, sed mediocris affectio oculos obsidens fluxiunculam pariat, in principio utendum est inunctione, ut iritationem oculis infestam leniamus, & defluxum sistamus: quale est quod ad* Nilum *auctorem refertur ex rosis, & medicum, & nardinum. Si uero humor in capite tantummodo obstructus redundet, cucurbitulas occipitio affigere oportet, et cutim scarificare, uel hirudinem adhibere & fronti, qua dolet oculus, assidue oui candidum, aut lac instillare, & hisce remedijs dolores lenire. In quibus uero ardens, calida, & acris defluxio est, aut salsa, hoc*

cataplasmate utemur. panis puri medullam aqua macerato, læuigato, rosacei modicum admisceto, superiori palpebræ imponito. aut capitum papaueris decocto polentam coque, & modico rosacei adiecto illine. palpebræ autem inungendæ sunt medicamento quod diarhodon appellatur diluto capitum papaueris decocto. agglutinantibus quoque & unguentis utendum est, cum uasa quæ in fronte & temporibus sunt, contorta distenduntur. Sed cum defluxio à uasculis, quæ altius inhærent, proueniat, ab his abstinendum est. Si uero inflammatio à materia concocta excitetur, purgante medicamento confertim euacuabimus. balneum quoque in hoc casu erit accommodatum. Cum inflammatio remittit, cataplasmatis calidis per initia utendum. Si crassum sit id, quod inflammationem facit, primum omnium adhibenda curatio est alui solutione, inunctionibusq; medicamentorum, quæ neque impleant neque crassos humores reddant, sed quæ diffundere, humectare, & excernere possint: quale est chiacum collyrium. ad hæc imponenda sunt catapotia * dolorē leuantia, odoramentaq;, & cataplasmata, & medicamenta quæ inunguntur: celeriusq; balneo utendum, & serum lactis propinandum.

De doloribus oculorum ex Galeni sententia. Cap. XXXIX.

QVOTIES dolores uehementes oculis accidunt, perquirendum est, quænam affectio in inflam-

matione dolorem tis afferat: nam, aut ex uehementi acris humoris confluentis morsu, aut quod eorum tunicæ plenitudine distenduntur, aut propter crassorum humorum, aut succorum, aut spiritus flatuosi extensionem uehementes in oculis dolores excitantur. ac morsus quidem purgantibus medicamentis, & ipsi particulæ oui humore infuso curabis: Vbi autem prius concocta inflammatio ipsa fuerit, corpusq; uacuum, tum utique lauationes sunt aptissimæ. Quæ uero ex repletione inflammationes proueniunt, missione sanguinis, alui deiectione, infernarumq; partium frictione curare conueniet. Extensiones uero curabimus toto corpore prius euacuato, atque etiam humorum momento deorsum auerso; tum medicamentis localibus, quæ digerant utendum erit. Fouendi igitur sunt, ac fœni græci decoctum infnudendum. In quibus uero sanguinis crassioris copia in uenulis oculorum continetur, sine succorum in toto corpore redundantia, uini potione utendum est, quippe quod calefacere, euacuare, & obstructiones aperire queat.

De chemosi ex Demosthene. Cap. XL.

CVM *ex uehementi inflammatione palpebræ inuertuntur, ut uix contegere oculos queant, curare oportet uenæ sectione, medicamento purgante, & collyrio dia rhodon cum lacte, aut oui candido palpebras illinendo, eodem quoque tempora, & frontem illines. Corpore plurimum euacuato, si ferre queant, fomentnm ex spongia adhibendum est: cataplasma-*

taq; ex farina pura, & polenta ex hydromelite cocta imponenda, eaq; sæpius mutanda sunt; ipsiq; polentæ & seris, & solanum admisceri debent. In principio subungendum non est: satis enim est lactis uti infusione: sequenti uero die admouere ea, quæ ad inflammationem faciunt, & præsertim dia rhodon collyrium: cum inflammatio remittit, medicamento purgante utendum, & acrioribus inungendum.

De phlyctænis. Cap. XLI.

PHLYCTAENAE *curandæ sunt ad hunc modum; in primis iubendum est, ut ægri parum loquantur, sternutationes, iram, spiritus retentionem uitent, potum & cibum quammaxime possumus contrahere oportet, euacuationeq; uti ex clysteribus non acribus, obscuro loco ægrum continere, ligamenta quoque, & linteorum applicationes uitare oportet. Cataplasmatis utendum est leuioribus, & subadstringentibus, collyrium uero* Nili *dia rhodon lacte dilutum conueniet.*

Ad phlyctænas oculorum. Cap. XLII.

PHLYCTAENAE *quæ in oculis sunt, medicamenta digerentia postulant: quæ igitur recentes sunt, atque adhuc inflammatæ, medicamentis quæ ex myrrha, & thure, & croco constant, arcentur; inueteratæ uero aliquid eorum, quæ maiorem digerendi uim habent, requirunt.*

De carbunculo. Cap. XLIII.

PRIMVM clysteri uacuare, deinde lacte non cocto mediocriter purgare conuenit: deinde spongia fotum erui farina, uel triticea, ex aqua mulsa cocta illinere: nonnunquam uero iridem tenuem illinere, et lacte oculū perluere: si ulcera serpant, lenticula cum melle, uel mala cydonia cocta super danda: si latius depascendo serpant, folijs oliuæ decoctis, uel malicorio in uino decocto læuigatoq; illinito: si cessent serpere, crustaq; medicamento, quod subijciam, imposita exciderit, ulceraq; pura sint, luteis ouorum tostis læuigatisq; cum melle, & croco donec ad cicatricem perueniant, illinentur, medicamentum uero est huiusmodi. Spodij drach. quatuor, croci oboli tres, uino amīnæo læuigentur quousque inaruerint: passumq; creticum uetus miscetur: omniaq; simul læuigantur, & liquor pixide fictili excipitur, & oblinitur.

De mydriasi. Cap. XLIIII.

CVM pupillæ color nihil immutatur, sed multo, quàm naturaliter esse consueuit, est latior, & interim lumine penitus priuat, interim uero quæ uidentur, multo minora apparent omnia, mydriasis malum uocatur. Eius curatio sanguinis missione ex cubito, aut purgatione tentanda est: sin minus, uenas in angulis oculorum oportet incidere, deinde cucurbitulam occipitio affigere: & aqua marina faci=

em, & oculos perfundere: si ea non adsit, muria, uel posca utemur: cæterum medicamenta adhibenda erunt ea, quæ ad phlyctænas etiam faciunt.

De *phthisi, & atrophia oculorum.* Cap. XLV.

PHTHISIS *est, cum pupilla angustior, obscurior, & rugosior efficitur: res uero quæ cernuntur, his maiores apparent. Inter phthisin, & atrophiam hoc interest, quod phthisis angustiorem pupillam efficit, atrophia uero totum oculum et minorem, & humiliorem reddit. Curandus hic morbus est exercitatione partium superiorum, & diligenti admodum capitis, faciei, & oculorum frictione, et acriore medicamento, quale est, quod sequitur, rarefacere oportet. Ammoniaci drach. I. crocomagmatis drach. quatuor, æruginis drach. I. tritis in aqua, et subactis utitor.*

De *nyctalope.* Cap. XLVI.

NYCTALOPEM *uocant eum, qui per diem uidet, sole occidente obscurius, nocte uero omnino nihil cernit. Curari debet sanguine ex cubito, & angulis oculorum misso: deinde purgatione, aut euacuatione ex clysteri: tum apophlegmatismi imperabuntur, aut ut sternutamenta excitentur. Ante cibum hyssopum potui dabimus: si morbus ita non finiatur, medicamentum purgans quod ex scamonea, castoreoq; conficitur, iterum dabimus: oculi melle despu-*

mato illinentur : claudenturq; humores comprimendo, & continendo. Aut aluminis ægyptij combusti partes duas, salis fossilis partem unam tere ex melle & sublinito.

De glaucomate, & suffusione ex Rufo. Cap. XLVII.

GLAUCOMA et suffusionem ueteres unum, eundemq; morbum esse existimarunt : posteriores uero glaucomata humoris glacialis, qui ex proprio colore in glaucum conuertatur, & mutetur morbum esse putauerunt : suffusionem uero esse effusionem humorum inter ueam & crystalloidem tunicam concrescentium : cæterum glaucomata omnia curationem non recipiunt : suffusiones uero recipiunt, sed non omnes. Discutere igitur suffusionem oportet sanguinis ex cubito detractione, itemq; purgatione, et acrioribus euacuationibus, ueluti centaurij decocto, aut amari cucumeris, & alui solutione frequentiore : cucurbitulas etiam occipitio cute incisa admouendo. Aqua toto curationis tempore bibenda est, cibiq; assumendi, qui attenuent. Proderit etiam progressu temporis apophlegmatismos per dies aliquot adhibere. Medicamentis utendum est, primum simplicibus, qualia sunt mel, oleum, fœniculi succus : deinde compositis, quale est hoc, quod accipit sagapeni drachmas duas, succi cyrenaici, ueratri albi singulorum drachmas sex, rutæ syluestris drachmam unam, spumæ nitri drachmas sex, alij quinque, mellis cochlea=

ria octo, aut succi chamædryos, sanguinariæ singulorum pares portiones, collyria conficito.

De obscuritate, & hebetudine. Cap. XLVIII.

OBSCVRITAS est plerunque totius aspectus impedimentum absque manifesta oculi affectione, hebetudo uero est obscurior aspectus ab aliqua ignota causa proueniens. Communis omnium obscuritatum curatio est uenæ sectio in cubito, & in angulis oculorum: deinde uero humores euacuationibus ad partes inferiores reuellendi sunt: postea cucurbitula occipitio affigenda, hirudinesq; temporibus admouendæ, & partes inferiores confricandæ: aqua potui danda, cibis utendum, qui facile digerantur, temporis spatio sternutamenta quoque excitanda, uomitus ante cibum ciendus, inunctiones adhibendæ: ac primum quidem ex paribus mellis & olei portionibus: deinde hoc composito, quod subijcio. Croci oboli duo, fellis hyænæ drach. una, piperis communis gra. LXXXV. succi fœniculi drach. XVI. guttæ ammoniaci drachma una, æruginis tantundem, mellis coch. sex, tritis omnibus fœniculi succum affunde, deinde læuigata exsiccato, tuncq; mel admisceto, in pixidem æneam reponito, et utitor. Antequam inungas, oculos spongia quæ marina calida imbuta sit, fouebis.

De strabismo. Cap. XLIX.

QVI strabones oriuntur, curantur rebus facili

adiectis, ut recte aspiciant: & lucerna in conspectu ipsorum constituta, ne oblique intueantur: cumq; ad nares oculis conniuent, stipulas ex palma etiam angulis oculorum, qui ad tempora sunt, agglutinare conuenit, ut aspectu ad has firmiter directo oculos emendent.

De expressione. Cap. L.

OCVLI *uero interdum exprimuntur ita, ut exerti permaneant: si ex strangulatu sic compressi sint, uena in cubito secanda est: si alia causa subsit, purgandum eleboro nigro, aut scamonea.* Com*pressiones uero, quæ ex doloribus oriuntur, purgationes, quæ in puerperijs eueniunt, sæpenumero soluunt: unde nos quoque unà cum ijs debemus opitulari: in uiris autem post sanguinis missionem, si morbus non remiserit, cucurbitula occipitio affigetur: lana melle imbuta imponetur, aut stuppam ex aqua, et supra linteolum leniter deligabimus.* Marina *quoque frigida faciei inspersa eosdem iuuat, & sereos & polygoni succus cum meconio illitus, itemq; alia, quæ comprimendi, & contrahendi uim habent.*

De confusione. Cap. LI.

CONFVSIONES, *quæ ex plaga consequuntur, uenæ cubiti sectione curamus, itemq; totum oculum sanguine recens mactati animalis, præsertim uero turturis, sin minus, columbæ implendo: deinde*

lanam

lanam mollem, ouo cum uino, & rosaceo contuso intinctam, & impositam deligando: die sequenti idem faciendum: tertio uero, fomento utendum, lac instillandum, quæ accommodata sunt, applicanda: postremo sublinendum iis medicamentis, quæ ad ueteres affectiones ualent, quale est, quod chiacum dicitur.

De lusciosis. Cap. LII.

LVSCIOSI *dicuntur, qui ita nati sunt, ut quæ prope sunt uideant, quæ procul sunt, non item, quæ quidem affectio curationem nullam recipit: senescentes uero contra, ac lusciosi, affecti sunt; propinqua enim non uidentes, remota aspiciunt.*

De oculis lacrymantibus. Cap. LIII.

LACRYMANTES *oculos sublinere medicamentis agglutinantibus, refrigerantibus, & adstringentibus, itemq; posca proluere conuenit.*

De encanthide. Cap. LIIII.

ENCANTHIS *est incrementum carnis, quod in angulo maiore prouenit loco ulcerato: si maligna encanthis non sit, dolore uacat, mollis, sublaxaq; est: si maligna, est durior, inæqualis, & pungentes dolores affert, malignæ dimittendæ sunt, non malignas curare conuenit: ac paruas quidem medicamentis siccis, quale est, quod ex chalcitide, & cadmia & psorico conficitur: maiores uero, chirurgia.*

De pediculis palpebrarum. Cap. LV.

PEDICVLIS prius electis palpebras marina tepida colluere oportet: deinde ciliis admouere medicamentum hoc, quod subiiciam. Aluminis scissilis partes duæ, uuæ taminiæ pars uua, tritis utitor.

De naribus obstructis ex Archigene. Cap. LVI.

CVM nares obstructæ sunt, acrisq; nobis qualitas permittit, prius danda opera est: ut aluum cieamus: deinde supra nares hirudinem applicemus: tertia die splenium à media fronte ad nares extendamus: nasi uero partem emplastris quæ digerere pollicentur, per dies quindecim illinemus: postea confectione amara ex aloe, aut hiera ex colocynthide uentrem ducemus: quibus peractis apophlegmatismis utendum est: deinde molliens medicamentũ naribus et fronti super dandum, tum prouocanda sternutamenta: mox sinapismo caput usque ad frontem obducendum, castoreum denique aceto dilutum odorandum offeretur: si post hos omnes motus aliquo præterea auxilio sit opus, uomitus ex raphanis, & oxymelite excitetur: die sequenti absinthij succi, quantum cochlearis dimidium compleat, aut etiam hyssopi, aut tragorigani bibendum detur. Malagmatum quoque usus conuenit, quæ impones usquedum uaros excitent. Hæc autem & bis, & sæpius ad affectiones pertinaciores admouere oportet.

De strangulatis ex Theophrasto. Cap. LVII.

SVFFOCATI *reuocantur aceti infusione, & filicis, aut urticæ semine in aceto acerrimo trito, & diluto. difficiliter autem quidpiam sumunt: sed ui cogendi sunt. Dissolutis uero colli impedimentis statim respiciunt, & anguntur: hi non secus reuocari uidentur, atque illi qui naufragium fecerunt, et ad summam, ut qui suffocatione fuerunt oppressi, siquidem eorum calor ita recreatur.*

FINIS OCTAVI LIBRI.

Nono libro traduntur omnia, quæ ad thoracem, uisceráq; usque ad pudenda, pertinent: deq; muliebribus morbis, & podagra, atque articulorum doloribus agitur.

ORIBASII SYNOPSEOS AD EVSTATHIVM FILIVM, LIBER NONVS.

De sanguinis reiectatione ex destillatione. Caput Primum.

QVIBVS cruentum sputum ex destillatione oritur, iis in ipso statim initio secanda uena est, aut clyster acer iniiciendus: tum crura, manusq; calfacienti medicamento plurimum fricanda, & uincienda, mox caput radendum, cui deinde medicamentum, quod ex stercore palumborum constat, imponetur: interpositisq; tribus horis in balneum ducentur, ac nullo pingui caput contingendo lauabuntur: dein caput idoneo pileo contegentur: & sola sorbitione fructuum autumnalium austerorum alentur: dormituris medicamentum ex uiperis nuper quatuor ante menses confectum dabitur: secundo uero die totum corpus, præter caput, rite fricabitur, & ipsi in quiete habebuntur: rursus autem uesperi medicamentum ipsum ex uiperis dabitur: cohibita ob id destillatione, tertio die mane mellis cocti parum dato, in quiete conserua, totumq; corpus frica: ptissanæ cremorem cum exiguo pane pro cibo exhibe: quarto porro die mane dato medicamen ex uiperis, idq; cum melle copioso:

capiti uero eodem imposito medicamento, ipsisq; lotis, moderateq; nutritis, pulmonem quinto die ualentius expurgabis, ac deinde rursus per interualla cerato ex thapsia, quod consuetum est, ad caput utere, totam denique corporis curam ad reficiendum dirigito. Qui uero ob frigiditatem membrorum respirationis sanguinem expuunt, ijs statim uenam incides: bisq; eodem die sanguinem detrahes: deinde rursum postridie bis, sed artuum frictione, & deligatione pridie usus, ad uesperam medicamentum, quod dia sperma ton dicitur, exhibebis: secundo die post sanguinis detractionem, toti pectori ceratum, quod ex thapsia conficitur, impones: mox uesperi, ne supra modum calefaciat, auferes: tertio die rursus ad tres horas imponito, atque hominem lauato, & tribus deinceps diebus sorbitionibus nutries: tertioq; præter cremorem ptissanæ, aliquem etiam piscem, qui facile concoquatur, & simpliciter sit præparatus, adijcito: medicamentum quoque diaspermaton & secundo, & tertio die ad uesperam similiter dabis: nam & somnum conciliat, & dolorem lenit, & exsiccat. Cum igitur particulæ ad bonam temperiem redactæ sint, sedataq; sit inflammatio, expurgare ualide poteris, adhibito simul usu medicamenti, quod ex uiperis constat: quo sumpto & lactis potu, & alijs etiam cibis conuenienter uteris. Atque hoc quidem modo eos, qui eodem die se tibi committent, curare poteris: qui uero post duos, aut tres dies, non omnes: sed aliquibus eorum insanabile ulcus est factum: ulcera namque quæ in pulmone sunt, difficilius sanantur, & sta-

tim uena in cubito interna ſecanda eſt; biſque, uel etiam ter detrahere ſanguinem oportet, tum fricare, & artus omnes uinculis excipere. his confectis, primum poſca diluta tepida potui detur, ut ſiquis grumus ſanguinis in uiſcere concreuit, diſſolutus eijciatur. id quod bis atque ter efficere, nihil prohibet. Poſt hæc uero, medicamenta obſtruentia, & adſtringentia primo die ex poſca diluta, aut ex decocto malorum, aut myrtorum, aut alterius cuiuſpiam adſtringentis exhibeantur. Veſperi autem rurſus medicamentum ſimiliter dare conueniet: ægerque ab omni cibo erit abſtinendus. Præſtabit autem ſecundo itidem die parum ſanguinis detrahere, nutrireque & medicamenta ſimiliter ad quartum uſque diem adhibere, pectore in orbem madefacto: atque æſtate quidem melino, & roſaceo, hyeme uero nardino unguento. Vtitor etiam emplaſticis medicamentis per ſe: quale eſt, quod ex bitumine & aceto conficitur. Ex ijs uero ij ſoli inſanabiles mihi uidentur, qui ex ſucci uitioſi eroſione ſanguinem reiectant.

De reiectatione ſanguinis. Cap. II.

IN ſanguinis reiectatione primum periculum in nimia euacuatione eſt poſitum. ægrotis auxiliari ſtatim his quæ ſubijciam, poteris. medicorum enim officium eſt totam affectionem animo perpendere. Portulaca uero ad hoc facere conſueuit: ſed eius ſuccus potui datus eſt efficacior. itemque balauſtij, rubique

fructus & flos epotus: membranosa quercus pars, & liber qui inter corticem & lignum intercedit. praesertim uero truncum ipsum, & item fagum incoquentes utuntur. efficacior est althaeae radicis decoctum & mentastrum. Ad recentes reiectationes. Contaurij maioris drac. II. febricitantibus ex aqua, non febricitantibus ex uino dabis. Rheum, lentisci folia & cortex, samius aster, ad omnes reiectationes ualet. eodemque modo lemnia sphragis. Ad sanguinis uero grumos facit uel maxime leporis coagulum in potione sumptum. eosdem quoque grumos dissipat ficulnus cinis ex aqua potus. itemque thymum, & satureia cum aceto.

De purulentis ex Galeno. Cap. III.

PVRVLENTOS uocant eos, qui in thorace & pulmone pus coaceruatum habent. nam post ruptionem pus in media thoracis & pulmonis regione continetur: ac nisi celeriter excreetur, tabidi moriuntur. febricitant semper tenuiter febri hectica. erumpit uero pus, partim supra, partim infra. quodque infra delabitur, tum in uentre, & intestino intercipitur, tum in uesica, in quam per uasa quaedam importatur. quando uero sursum abscessus erumpet, periculosior res est. In primis igitur puris est adiuuanda concoctio. id fiet fomentis per spongias, & cataplasmatis ex hordei farina additis caricis coctis, modico resinae, stercoris columbini, nitri, & ibisci. haec enim attenuant, atque digerunt. Sani

quoque lateris incubitus eruptionem adiuuat. Absorbeant per interualla mulsam, & ptissanæ cremorem ex melle. robustiores uero hyssopi & thymi decoctum bibant. opitulatur etiam ruptioni salsamentorum esus: & catapotia hieræ ex colocynthide dormituris data. Cum pus excerni incipit, hyssopum in mulsa & oleo coctum dandum erit. Si uero exulceratio difficulter purgetur, mulsa continenter utemur, in qua duas aut tres particulas iridis incoquemus. dulcis quoque radicis succus læuigatus, & sisamo admixtus prodest.

De tabe. Cap. IIII.

TABES *est ulcus in pulmone, quod in purulentis, & ijs qui distillatione diuturna laborarunt, oriri consueuit. atque etiam ex sputo sanguinis consequitur, cum suppresso profluuio sanguinis, neque ulcus agglutinatur, neque ad cicatricem perducitur. Curare oportet ita humores qui ibi sunt parando, ut tussi educi facile queant. & diligentia quoque adhibita, ne alij præterea colligantur. porrum ergo capitatum in ptissana tandiu coctum, ut liquescat, conueniet: quodque alijs quoque sorbitionibus, aut pultibus sit incoctum. quod etiam bis per se coctum dari poterit. Potus sit aqua pluuia, quæ satis etiam decocta sit. Vbi malum conquieuerit, per initia cataplasmata ex lini semine et polline, ex fœni græci decocto, uel maluæ, & olei & mellis, quibus althææ folia commixta sint, adhibeantur. temporis uero progressu ad ce*

rata ex butyro, laurino oleo, & cyprino, & Iride transeundum est. mox utendum malagmate est. ac primum eo quod diatessaron dicitur ex cera & terebinthina: & duæ aut tres iridis particulæ in mulsa cum dulci radice incoctæ. Si tussis uehementer molesta sit, thymum tritum & hyssopum melle non cocto excipe, & ad lapilli magnitudinem sub lingua tenendum dato. Mithridatum quoque per interualla datum, itemque medicamentum ex uiperis conueniet. Sed lactis potio est tabidis omnium utilissima.

De asthmate. Cap. V.

QVI spirare sine sono & anhelatione non possunt, qui asthmatici nominantur, ijs medicamenta dissecantia & non uehementer calefacientia conueniunt. quam ob rem acetum scilliticum eos optime iuuat. quin et ipsa scilla, et oxymel quod ex hoc aceto conficitur, conuenit. ijs uero qui non nisi recta ceruice spiritum trahunt, qui orthopnoici uocantur, prodest pumex cum nitro, et uini fex combusta cum iunci rotundi flore, & auripigmentum cum alcyonio. Philippus autem scribit, se nouisse quendam, qui duas partes iridis, unamque spumæ nitri contereret, cribroque traiectas unguento alicui commisceret, pectusque & dorsum donec ignita, & sanguinolenta fierent, confricaret, ex qua re difficultatem spirandi, tussim, et purulentam affectionem propulsauit. Maiora autem remedia sunt frequentior ex ualidis medicamentis purgatio, uomitus ex raphano excitus, et omnia ma

lagmata attrahentia: & ipsarum partium exulceratio. Aristolochia autem rotunda ex aqua pota asthmaticis prodest. itemque centaurij maioris radix, spondylij fructus & radix, calaminthæ fructus, & hyssopum, & iris & melanthium. item asellos, qui sub hydrijs morantur, potes in uas fictile conijcere, & ad carbones ignitos torrefacere: cum inalbuerint, terito, & melle cocto excipito & dato ante cibum cochlearia duo ad delingendum. Aliud. Scillæ crudæ succum exprime, melque ei pari mensura admisce, & ad prunas coque, eiusque ante, & post cibum cochlearia duo delingenda exhibeto.

De cordis palpitationibus ex Galeno. Cap. VI.

NOVI *quendam quotannis uerno tempore huiusmodi palpitationis casu uexatum, qui cum per triennium a sanguinis detractione se adiutum intelligeret, anno quarto, antequam hoc malo corriperetur, sanguinem misit. id quod deinceps multis annis fecit.*

De lateris dolore. Cap. VII.

EXQVISITVS *Lateris dolor fit membrana succingente costas primo loco affecta. quocirca a præcordijs usque ad clauiculam dolor extenditur. ergo si dolor ad iugulum usque pertinet, uenæ sectione opus est: sin ad præcordia descendat, purgatione. Si dolor moderatus & pungens sit, non magnum admo-*

dum auxilium postulat. ijs ergo ægrotantibus medicamenta, quorum attenuans facultas sit, dabimus. ac mediocria quidē inflammatione correptis adhibebimus. in remissionibus uero inflammationum, ualidioribus utemur. moderatus autem est ptissanæ cremor, et mulsa: ualidius uero urticæ semen: & id in quo aliqua ex acribus herbis inijcitur, ut origanum, ut hyssopum, ut calamintha, ut pulegium, ut iris.

De laterum dolore sine febre. Cap. VIII.

LATERVM *dolores sine febri curat bdelium, costus, brassicæ caulium combustarum cineri uetus adeps admixtus. hoc nanque medicamento ad laterum dolores utimur, et item alijs huic similibus. magnam enim digerendi uim habet.*

De mammillis affectis. Cap. IX.

MAMMILLARVM *inflammatione laborantium efficax remedinm est lutum impositum. quod si tibi siccius uideatur, cyprino aut rosaceo emollies. Valet autem ad restinguendum lac, quod in caseum coit in mammis earum, quæ nuper pepererunt: ouum totum, quo rosaceo admixto utimur non solum ad mammillarum, sed etiam ad aliarum complurium partium inflammationes. Sordes etiam ex palæstra remedio sunt mammis inflammatis: siquidem igneum id, quod in ipsis est, extinguunt, & quod influit, sistunt, & quod ibi continetur, dige-*

runt. Fabacea farina mammarum & testium cataplasma idoneum est. nam hæ particulæ, cum inflammatione tentantur, modice refrigerari desiderant: & præsertim cum lac in caseum concrescit. Naxiæ uero cotis retrimentum uirginum et puerorum mammas inflari non sinit. Suum quoque testes abscindito, mammasque sanguine inungito, & non augentur. Mammas autem quæ ob lactis copiam intumescunt & extenduntur, lenticula marina aqua incocta, et imposita curat: mentastrum cum polenta illitum: cl molia ex aceto inuncta: lac muliebre cũ cicutæ succo: cicutæ folia illita: muria ex fomẽto adhibita. Valet etiam ad idem fabarum farina uel per se, uel cum polenta illita: itemque cydonia cocta cum melle. Præterea non sinit lac in grumos transire cera alba in pilulas redacta, quarum quotidie decem numero milij magnitudine sumentur.

De oris uentriculi affectionibus. Cap. X.

QVI canino appetitu correpti sunt, hoc est, qui fame coutinuo torquentur, ijs ut magnum auxilium, uinum copiosum, & abunde calidum dandum est. tale autem uinum & fuluo & rubro colore citra adstrictionem est. & appetitus ex fame excitati ex stomachi frigiditate existunt: ut non sine causa huiusmodi uinnm eos sedet. His cum ad prandium accedunt, primum cibi dandi sunt pingues, & oleosi, & alia omnia ex oleo copiosiore parata, & in qui bus nihil austerum & adstringens insit. mox uero

imperandum est, ut uinum eis, etiam si non sitiant, detur. Fames enim hac ratione statim lenietur, & ita longo temporis spatio peragendo sedabitur. Singul tientibus danda est ruta cum uino, aut nitrum in mulsa: aut apium, aut cuminum, aut acetum scilliticum, aut calamintha, aut asarum, aut nardum celticum & singula per se, & simul etiam. Castoreum uero conuenit ijs, quibus multitudo singultum ex frigidis & glutinosis succis excitauit. dandum autem potui est cum posca. atque etiam cuti una cum sicyonio, aut uetere oleo impositum prodest. Cum uero ex repletione humorũ singultus oritur, (plerunque enim ex hac causa ducit originem) uiolenta indiget euacuatione ea, quæ sternutamentis conficitur. Nausea uero fit, cum uentriculus ad uomitum propellitur, cum scilicet multitudo eũ prægrauet, aut morsu infestetur, aut denique uitiosis succis obsideatur. nonnulli autem turbantur, sed nihil euomunt, in quibus is, qui infestat, succus neque multus est, neque uentriculi spatio, sed tunicis ipsis continetur: atque in aliquibus, ut aqua in spongia, aliquibus uero ita impactus, ut dissolui agre possit. Curatio tribus capitibus concoctione, attenuatione, & euacuatione perficitur. Qui igitur magis pituitosi, et crudi sunt, quiete, inedia, & somno concoquuntur. ex alijs uero, qui tenuiores sunt, & modice infarcti, uomitibus eiiciuntur: qui interdum ex ptissanæ cremore, aut mulsa, interdum ex aqua sola cientur. at quicunque glutinosi, crassique sunt, & ita uentriculo impacti, ut auelli difficulter queant, ij medicamen-

ta succos attenuantia postulant. Cum uero humiditas uitiosa uentriculi tunicas obsidet, picra ex aloe hanc ipsam utiliter purgat: adstringentia uero nocent egregie: ueluti etiam ubi multa humiditas citra malitiam succorum est, ac ueluti mador quidam, et qui sola quantitate affligit, adstringentia sunt utilissima, medicamentum uero ex aloe confectum omnes qui usi sunt, ad marcorem perducit. in ijs uero, qui frigidam affectionem esse senserint, addere poterimus calefacientia adstringentibus. esse autem frigidiorem affectionem illud satis indicabit, si sitis absit. cum enim æger non sitiat, neque os uentriculi æstuare sentiat, sane patet, non esse affectionem calidam. Inflammationes autem oris uentriculi, & iecoris adstringentium adhibitionem postulant. nam si quis relaxantibus solum utatur, uitæ periculum afferet. ergo siue oleum, siue cataplasma locis affectis superdetur, aliquid, cui facultas adstringendi insit, admiscere oportet, ut absinthium, aut nardinum unguentum, aut melinum, aut cydonium incoquendo. Ceratum quo utimur continenter. Ceræ albæ unc. I. aloes, mastiches singulorum denarius. Si maiore adstrictione opus sit, cum tanta imbecillitas uentriculi sit, ut ne continere quidem cibum queat, omphacij par portio addatur. atque in cerato primum omphacium, deinde alia misceantur. & quemadmodum omphacium, ita etiam absinthii succum, & quandoque etiam utrunque adiungimus, & tertio itidem loco hypocystidis, & œnanthes, & rhois succum: deinde cerato. modus est adiungendus,

qui aliorum medicamentorum numero pro portione respondeat. Si inueterascit, iamq; indurescit inflammatio, tum magis uaria medicamenta, quæq; aromatum, itemq; mollientium & digerentium quippiam habeant, applicare oportet, quale est id, quod ex meliloto conficitur. Viridis iaspis stomachi os attingens, stomachum iuuat: cuius rei satis magnum periculum uisum est. torques autem conficiendus est, eaq; moderatione collo aptandus, ut os uentriculi contingat. In calida uero stomachi intemperie, ut ardeat cum dissolutione, uel quasi anima deficiat, uel quoddam cibi fastidium urgeat ex quacunque tandem occasione præterquam à febri, aquam frigidam cum omphacij succo, aut cydoniorum decoctum, aut clauiculorum uitis, uel seminis cucumeris, aut ipsa semina trita dabis: aut mentæ ramulos tritos potui dato. foris autem uesicam aqua frigida plenam stomacho impone, aut niuem adhibe, aut cucurbitæ ramenta. Catapotium sitim sedans ijs qui æstuant. cucumeris satiui seminis drach. octo. tragacanthæ drach. sex. soluitur tragacantha ouorum crudorum recentium albo. cumq; fuerit dissoluta, studioséq; contrita, cæteris addatur, omnibusq; commixtis catapotia fingantur, & in umbra exsiccentur, dentur autem, ut sub lingua teneantur. humor uero, qui inde emanat, deglutiatur. Hoc uero cum refrigerat, tum uero etiam firmat stomachum humescentem, cum humida, calidaq; affectione tenetur, Foliorum rosarum uiridium drach. sex. dulcis radicis drach. quatuor. nardi indici tantundem.

uino dulci excipe, catapotia confinge: dato sub lingua continenda. Vel dissolue ex aqua frigida ad ciceris magnitudinem. Cæterum refrigeratis, & in quibus crassior pituita calefieri, dissecariq; postulat, hoc quod sequitur, conuenit. Marathri radicis corticis uncia una, aceti sextarius unus, aloes uncia una. radices aceto incoquuntur, cumq; coctæ fuerint, eis aloe commiscetur, dato huius cochlearia tria ex aqua. nonnulli etiam absque aloe id conficiunt. Quibus autem cibus acescit, hoc est accommodatum, piperis drach. I. seminis anethi drach. I. cumini drach. quatuor. terito, & dormituris cochlear unum ex uino diluto dabis. Iis uero, qui atram bilem gignunt, & stomachus flatu infestatur, spongias aceto acerrimo imbutas, & præsertim in accessionibus, applicato. deinde si dolor remanserit, alumen liquidum cum ære trito, melle exceptum imponito. ei uero, cuius stomachus distentus, ac flatu plenus sit, calaminthes decoctum aqua sub dio refrigeratum modico mellis, & piperis adiuncto offeres. Ad stomachi subuersiones facit hoc: mali granati acidi nucleorum succi partes tres, mentæ succi pars una. coniectas in uas fictile continuo mouendo coquito: cumq; in unum coiuerint, ab igni auferto. cum usus postularit mistrum unum ante cibum dabis.

De flatu uentriculi. Cap. XI.

FLATVS *in uentriculo gignuntur ex succis, aut cibis ab imbecillo calore in uapores dissolutis. re-*

frigeratio enim, quod attenuare, dissoluereq́; suapte natura non queat, flatus nullos gignit. calor autem uehementior non solum attenuat, atque dissoluit, sed etiam digerit. ideo fit, ut flatus procreationem impediat. at imbecillus calor fundit, & commutat ipse quidem alimentum, sed minus, quam par est. inde flatuum origines existunt. ex quo fit, ut calefacientibus medicamentis attenuare eos oporteat. id fiet, si oleo cuminum, aut apii, aut spondylii, aut dauci semen incoxerimus. Si huic affectioni coniuncta frigiditas sit, rutam, baccas lauri, melanthium, marathrumq́; oleo incoquemus, bitumenq́; & oleum laurinum admiscebimus. Sed si inflammatio dolores comitetur, loco eorum quae calefaciunt, relaxantibus utemur: anethum enim incoquemus, & gallinaceum, & anserinum adipem admiscebimus. Ad eos porro qui flatu torquentur, facit polii fasciculus coctus, & in potu sumptus, aut etiam calaminthae decoctum mellis portiuncula & piperis drachma adiecta. Atque hæc quidem cum dolor uehemens urget, applicanda sunt: cum uero moderatus dolor est, satis erunt fomenta ex milio, aut pannis lineis. Praeterea cucurbita iustae magnitudinis, quae umbilicum ex omni parte comprehendat, sæpenumero laborantes morbo liberat. Castoreum quoque epotum, atque etiam ex posca, & foris ex oleo sicyonio impositum iuuat; etiam si flatus huiusmodi sint, ut circa umbilicum intestina torqueantur. Suis etiam talus ustus & potus tormina & flatus tollit. quod facit etiam rotunda aristolochia. Ad dolores autem flatuosos ex

uentris obstructione, aut sanguinis crassitie; aut ex perfrictione excitatus: uinum meracius a cibo sumptum ualet: cumq; somnus accesserit, eosdem plane sedat.

De *uentris excretionibus, quæ præter naturam fiunt.* Cap. XII.

IN *uentris excretionibus cum uehemens desidendi cupiditas est, excernunturq; primum pinguia, et mucosa, deinde uero etiam abrasis similia, tum parum sanguinis; qui excretioni supernatat, neque excrementis mixtus est, in recto intestino radices egisse affectionem constat: eaq; tinesmus appellatur. Cum uero nulla pinguis excretio præcedit, in biliosis statim rasuris similia excernuntur, omnino quidem cum morsu, & quandoque etiam cum torminibus, cruentaq; excrementis mixta, tunc in gracilioribus intestinis esse affectionem coniectamus: sed si pinguia & cruenta non sint commixta excrementis, tum in crassis intestinis esse morbum coniicimus. & utraque affectio dysenteria nominatur. Quãdoque etiam usu uenit, ut solus sanguis copiose excernatur. quam affectionem medici quidam cruentam dysenteriam uocant. Est & alia quædam, præter has, quas diximus, affectio, quæ uentris & intestinorum obsidet loca, per quam cum primum ingesti sunt cibi, statim nulla acquisita mutatione, sed crudi, inconcocti, in succum non conuersi excernuntur. quod mali genus omnes leuitatem intestinorum appella=*

runt. quam ſane affectionem uel ex totius inteſtini exulceratione: uel ex uentriculi imbecillitate, qui continere cibos non poteſt, oriri dicimus. Sæpe etiam propter iecoris imbecillitatem ex uentre excernuntur quædam lotioni carnium recens mactatarum perſimilia. Quinetiam alia eſt peculiaris excretio dilutior, cum uentriculus quidem exquiſite concoquit, ſed diſtributio ipſa non fit. & quandoque etiam nigrior ſanguis, quam eſſe naturaliter deberet, & ſplendeſcens excernitur. id quod accidit, cum iecur alimentum diſtributum non probe concoquit.

Tineſmi curatio. Cap. XIII.

IN *ipſo ſtatim initio irrigare oportet imum uentrem, inguina, & perinæum oleo myrtino, aut roſaceo cùm uino. deinde caprini lactis recens mulcti non minus, quam heminam dare, uerum non confertim, ſed partite. Sequenti uero die euaporatum lac detur. coquatur autem ad dimidias, aut ad duarum partium conſumptionem, ablataq́; craſſiore ſpuma quæ ſuperſtat, exhibeatur. Loca autem inferiora irrigentur oleo, in quo cuminum tritum, aut apium ſit incoctum. in rectum autem inteſtinum ptiſſanæ cremor in quo roſæ incoctæ ſint, aut lac, aut alica, aut lenticula, aut malicorium iniiciatur. Sin uiolentior ſit inflammatio, oleum dulce leniter calidum infuſum, & multis horis retentum doloris uehementiam ſoluit. fomenta quoque adhibenda ſunt imo uentri ex ſacculo in quo frictum milium*

atque ſal inſit. in ſedem uero per ſpongias acaciam contuſam, aut myrti, aut rubi, aut malicorii deco=ctum infundes.

Dyſenteriæ curatio. Cap. XIIII.

SI *exulceratio ſolum ſit, neque quicquam præ=terea influat, ex una ualidi medicamenti iniectione omnino abſtergetur, atque curatur: ſin ſecus altera adhibita: neque tertia opus eſt. ergo ſi dyſenteria à flaua bili originem ducit, eam plerunque curamus. at ſi ab atra bile oriatur, cum nihil à cancro exul=cerato differat, curari non poteſt.*

Ad dyſentericos & cœliacos. Cap. XV.

LEMNIA *ſphragis etiam depaſcentem iam dyſenteriam & epota, & infuſa curat. prius enim exulceratio abluenda eſt mulſa meraciore, deinde muria: tum lemnia ex plantaginis ſucco infunden=da. potui uero danda eſt poſca diluta: & lac caſeo=ſum: quod conficitur lapillis ignitis iniectis donec con=coquatur, et plurima ſeri pars abſumatur. eſtq; præ=ſtantiſſimum dyſentericorum, & omnium quibus defluxiones acres uentrem exercent, remedium. Ca=ninum uero ſtercus tritum lacti ſic parato miſce, medicamentum ſumme ad dyſentericos accommoda=tum facies. Sed canis nihil, præter oſſa, debet come=dere. ita enim & fœdo odore uacans, & candidum ſtercus excernet .. Alui quoque defluxiones exſiccat*

ouum ex aceto coctum, & manducatum. Si uero miscere aliquid uelis eorum, quæ ad dysentericos & cœliacos ualent, in sartagine ex igni fumi experte assatum dabis. magnopere enim homini proderis. Sed utilissimum est omphacium, rhus rubrum, eiusq; succus, cinis cochlearum uniuersarum coctarum, malicorium, galla, acini, mespila, myrta, corna. Cochlearum una cum testis combustarum cineris partes quatuor, gallarum partes duæ, piperis pars una, in puluerem redigantur, & obsoniis inspergantur: uel ex aqua, aut uino albo diluto potui dato. iuuat hoc mirifice dysenterias, in quibus ulcus putridum nondum est. Portulacæ succus epotus dysentericis conuenit: itemq; plantaginis succus, rubiq; fructus & folia. radicis althææ decoctum et ad dysenteriam, et ad fluorem alui efficax est. ad idem egregie facit cauda equina ex aqua, aut uino pota. eiusq; succus ad fluorem similiter est accommodatus. eundem sanat adiantum, paliuri folia, radix pini, piceæ cortex, lenticula bis cocta, & priore aqua abiecta. acini cuicunque affectioni uentris & intestinorum ex defluxione ualde prosunt. Spica nardi, oxiacanthæ fructus manducatus, & epotus, spina alba cœliacos, & stomachicos iuuat. mori fructus intempestiuus exsiccatus medicamentum satis adstringens efficitur. ita, ut ualeat ad dysentericos, & cœliacos, & ad cæteras affectiones omnes, quæ ex defluxione oriuntur. contunditur enim & obsoniis inspergitur, quemadmodum etiam ixiæ fructus, uel si quis uelit, ex aqua, aut uino bibitur: Sed ma=

gis per se ualet. rubi quoque fructus exsiccati, & repositi conueniunt.

De tenuioris intestini morbo, quem ἴλεον nominant. Cap. XVI.

TENVIORIS intestini morbus cum difficilis morbus est, tum uero si quis in eum incidit, raro euasit. sed maxime mortiferum esse sciendum est eum, qui fœtidus nominatur, in quo uel stercus euomitur, uel fœtida est expiratio. quandoque autem ructus huiusmodi fit, quandoque uero totius corporis odor teterrimus excitatur. Mirum in modum iuuantur qui hoc morbo tenentur, etiam si iam stercus uomant, si anethum in oleo & aqua decoquant, & bibant: deinde frusta panis ex aqua feruenti statim, dum incalescit, comedant, seruabuntur enim, & si iam suffocentur. Ad eos autem, qui frequenter uomunt, cibumq; non continent, rhus & cuminum in eodem tritum in senis oxymelitis cyathis bibendum dato. Aut uitis foliorum aut clauiculorum succum cum polenta potui dabis.

De sedis affectionibus. Cap. XVII.

GALLAM flauam coque, eamque in puluerem redigito, ac sedis inflammationes, anumque procidentem illine. Si ualentiore opus remedio fuerit. in uino, si mitiore, in aqua decoquito. succus quoque echini ad sedem, atque uterum procidentem facit.

Aliud. Pini corticis drach. octo cupressi globulorum siccorum drach. octo plumbi drach. octo uino austero deterge, & tritis utitor. Ad ardentes uero sedis dolores oui assati uitellum tritum uino albo et rosaceo cerato exceptum illine: cataplasmaque impone, quod ex pane puro contrito & aqua & rosaceo excepto in quo uitellus oui assatus adiunctus sit, constet. Aliud. Rosarum siccarum drach. tres ouorum assatorum uitellos numero II. ex uino albo leuigentur & rosaceo ac myrteo cerato excipiantur, itaque utitor. Cerata quoque non secus ad id faciunt. Ad rimas uero quæ in sede & pudendis sunt, rasuram linteolorum concremato eiusque cinerem & amylum pari mensura terito, cum succo foliorum oliuæ subigito, & utitor.

De hæmorrhoidibus. Cap. XVIII.

HAEMORRHOIDAS *nimium apertas sistit aloe illita, aut dissoluta & imposita. & perfusio ex posca in qua ferri squama, plumbumque ustum sit. Aperit autem ora uenarum allium commanducatum, amaracinum, uel irinum unguentum illitum. Sanguinem uero hæmorrhoidum confestim reprimit hoc quod sequitur, Acaciæ drach. quatuor tragacanthæ drach. octo atramenti sutorij drach. octo rubricæ drach. I cerussæ drachma, cerato rosaceo excipiantur. et acidi punici cortex tritus & ex aceto impositus ad idem ualet. sique hæmorrhoides interius delitescant, ad formam glandis imponito. Hoc etiam mirabiliter facit. Sandarachæ, auri pigmenti, aluminis scissilis*

singulorum drach. octo ægrum apte præparatum obline. hæmorrhoides enim arefactæ, & a sede sua demolitæ in semihora morientur & decident. medicamentum uero lixiuio diluitur. ceratum uero in orbem applicatur, et sub sole, uel ad ignem conficitur.

De iecoris affectionibus. Cap. XIX.

SI inflammatio iecur exerceat, tum dolor urget, tum uero dolorem omnino febris cum humorum plenitudine consequitur. ergo cum repletum corpus est, sanguis euacuatur, & quod in sanguine superfluit uenæ sectione in cubito dextri brachij reuellitur, ut cibus autem ptissana in principio danda est, ut medicamentum uero oxymel dilutius, & apij decoctum. Post uero quam concocta iam fuerit inflammatio, asaro & nardo celtico, & petroselino et iunci odorati flore uti poteris: & item ijs, quæ aluum subducunt, ut urtica, mercuriali, & epithymo: in declinationibus uero, etiam polypodio. Iam uero euacuatio quoque clysteribus peragenda est. ac in ipso principio, ex mulsa cum sale, atque nitro, cum uero adest declinatio, hyssopum, origanum, aut colocynthida potes adiungere. Ad hoc autem uiscus, quod facile indurescit, opus est abstergentibus. Cum uero dolor absque febri urget, sciendum est abstructione uehementi a crassis, glutinosisque succis excitata uiscus obsideri. Scirrhum porro incipientem possit quispiam longo temporis spatio sanare: inueteratum uero, nullo pacto. in aqua uero inter cutem si oboriatur scirrhus, longiore spatio

interibunt. Qui uero curari possunt, calefacientibus, atque attenuantibus medicamentis quibus mollientia mixta sint, curantur. Imbecillitatis uero iecoris in causa sunt intemperies, quæ quidem & difficillimæ sunt, & satis uarias & difficillimas symptomatum formas inducunt: quæque eiusmodi sunt, ut non facile tractari ab artificibus possint. Viticis semen hepar scirrho laborans iuuat. obstructo uero iecori prosunt plantaginis siccæ radices, fructus, et folia, myacantha, & præcipue semen, & radices: lauri radicis cortex trium obolorum pondere cum uino odorato epotus. concoquit enim, & particulæ robur adiungit, lupinorum amarorum decoctum, cum ruta & pipere epotum. idem facit eorum farina illita, & capnium post hæc impositum. spica nardi pota, & extrinsecus imposita. iris, pistacij fructus, prasium, amygdala, dracuntii radix expurgat uiscera omnia, crassosque & glutinosos succos attenuat agaricum, anthemis aut chamæmelum præcordiis propitium est. Omnibus uero præstant cichorea, & seris in calida iecoris intemperie, & summe prosunt, & firmitatem eidem addunt, ipsumq; abstergent. Dabis igitur cichorii, aut seridis succi cyathum unum cum aquæ cyathis tribus melli attici cum aqua cochleari addito. Horum uero non solum succus utilis est & recens, & exsiccatus, sed etiam folia sicca studiose contusa, deinde potioni inspersa. quæ si quis etiam cocta bibat, ualde proderunt. Cum uero intemperies calida non est, sed sola obstructio iecur obsidet, herbæ ex uino albo & tenui potæ magnopere iuuant. Hepar lupi di

ligenter teritur, daturq́; drachma ex cyatho uini dulcis. id quod magnum experimentum dedit. omnibus enim intemperiebus conuenit, ut quod ex substantiæ proprietate, & non qualitate ulla agat. Cum uero febris non obscura est, melius ex aqua præbetur: atque etiam longe melius, si cum aliquo ex succis antedictis, ut ex seridis succo detur. Philonis quoque medicamentum mirifice facit. ac quandoque semel exhibitum calidam iecoris intemperiem curauit. Compositum medicamentum, quod aperiendi uim habet. Amygdalarum amararum denarii tres, cumini denarii octo. seminis apii denarius. dato cochlearium ex uino. Pastillus, anisi, seminis apii, asari, amygdalarum amararum purgatarum, absinthii singulorum drachmas quatuor, aqua excipe, pastillos fingito drachmæ unius. non febricitantibus cum uino diluto, febricitantibus uero ex hydromelite dabis.

De iecoris imbecillitate. Cap. XX.

INTEMPERIES *sunt imbecillitatis causæ. in hepate enim diuersæ affectiones oriuntur. nam calidæ intemperies succos qui in eo prius sunt, assant; frigidæ uero contentos in ipso humores crassos, & ad fluxum atque motum contumaces reddunt. quod uero in ipsum fertur pituitosum, crudum, & semicoctum efficiunt. Sicca uero intemperies sicciores, crassioresq́; succos reddit. humida uero tenuiorum partiũ & dilutiores efficit. Cum autem calida intemperies est, colliquationes fiunt. ac primum quidem succo-*

rum, deinde uero & ipsius iecoris carnis: quæque per aluum excernuntur, fœtida admodum sunt. bilis crassa suo colore imbuta deiicitur. cum frigida intemperies est, neque frequens, neque copiosa deiectio est: affectioq; inueterascit, & quibusdam diebus uenter fluet, & cumulatius: eorumq; quæ excernuntur species sanguini putri erit similis, ueluti sanguinis crassi fex. At in sicciore intemperie sicciora excernuntur: et in humida, humidiora.

De scirrho iecoris. Cap. XXI.

IECORIS *scirrhum incipientem sæpe sanauimus: qui uero in multos dies esset prorogatus, neque nos curauimus, neque alium quenquam, qui curare eum posset, uidimus. omnes enim quicunque hoc tumore infestantur, in aquam inter cutem cadunt: ac longiore temporis spatio moriuntur.* In *curatione facultas mollientium intendenda est in medicamentis, quæ ad inflammationem ualent. ea enim quæ inflammationi conueniunt, ex coma absinthij & utroque nardo constant, itemq; ex croco, œnanthe, & unguento ex spica nardi et masliche.* His *igitur ammoniacum, bdelium, medullas & adipem admiscere oportet: & incipientem scirrhum adhibita conuenienti uictus ratione curare.* In *medicamentis uero quæ bibuntur, eo dirigendum consilium est, ut aperiendi, & abstergendi uisceris uim habeant. quæ omnia lapides etiam in renibus confringunt.* Sed *eis aliquid etiam, quod ciendæ urinæ sit, admiscebimus.*

De malo corporis habitu. Cap. XXII.

MALVM corporis habitum principium hydropicarum affectionum uocare consueuimus. is curandus est uenæ sectione partita ita, ut ad tertium quartumq; usque diem sanguinem detrahamus. Sanguinis uero copia neque tres heminas excedat, nequa duabus minor esto in ijs, quibus suppressæ hæmorrhoides affectionem pepererunt. qui uero ob aliam causam malum hunc habitum contraxerunt, ijs uena secanda omnino est, cum uires primam sectionem fieri debere ualde adhortentur. cæterum qui hoc morbo tenentur, hiera ex colocynthide purgandi sunt. Diæta uero sit attenuans & exsiccans: & aquas sponte natas, potiusq; aluminosas & nitrosas, ac deinde sulphureas oportet sumere, alia uero genera lauationum raro sunt adhibenda. eos autem mirandum in modum largior absinthij potus, cottabismiq; & dropaces iuuant.

De aqua inter cutem. Cap. XXIII.

AQVA inter cutem fit uel propter nimiam iecoris refrigerationem: uel ex frigoris multitudine quæ in tota mole corporis redundet: uel ex quibusdam alijs partibus ueheméter refrigeratis, quæ iecur æque ac ipsæ sunt, possunt afficere. nam nisi refrigeratum iecur sit, effici hydrops non potest. Simul uero iecur afficitur, cum lienis, & uentriculus, et intestina ac præsertim ieiunum, itemq; cum pulmo, renes, &

ſeptum transuerſum refrigerata fuerint. Oritur etiã ex immoderata hæmorrhoidum euacuatione, & flũxu muliebri, atque etiam menſtruis purgationibus ſuppreſſis. Atque eius tres ſpecies ſunt, quarum una aſcites nominatur, in qua humor tenuis ea loca implet, quæ infra thoracem ſunt: altera tympanias eſt; quæ eadem loca flatu implet: tertia dicitur hypoſarca in qua totum corpus intumeſcit, & cadaueri fere ſimile redditur. Hydropicorum uero curatio non eſt cuiq; facilis, indigetq; artificis præſentia. & tamen quædam ad curationem accommodata indicabo, quæ tu quoque poſſis efficere. ſtercus bouis gregarij ſiccum diligenter tere, in poſca coque, ut farinam hordeaceam, ſulphuris quartam partem inſperge, & ſuper totius uentris capacitatem impone. Aut caprinum ſtercus in pueri urina, aut capræ ad luti ſpiſſitudinem uentri applicata ſumme eos purgat. Dabis etiam potui decoctum radicis calaminthæ, aut apij, aut corticis radicis ari ex uino. aut ficum agreſtem uino auſtero triduum macerato & cyathum unum dato, et paulo poſt uſque ad tres cyathos exhibeto, uel ſquamæ drach. I. medulla panis excipe. catapotia fac, & da. Epithema uehementer aquam educens. Fœnigræci unc. quatuor farinæ hordeaceæ unc. tres. ſtercoris columbini unc. quatuor reſinæ frictæ lib. unam exungiæ ueteris lib. duas: quæ liquari poſſunt, eliquentur, alijsq; prius tritis in aceto, affundantur. utitor.

De lienis affectionibus. Cap. XXIIII.

CVM lien inflammatione laborat, scirrhum statim contrahit sanguine, qui in uenis est, propter crassitudinem obstructo. opus ergo est medicamentis attenuantibus, nec manifesto calfacientibus: ijsq; parum adstringentium admiscere oportet, ut firmata particula propriam actionem seruet. hanc uero suapte natura uim habere uidetur flos salis, qui in uesica appositus lienis scirrhos curat. post huius usum ualentioribus etiam remedijs utendum est. Compescit enim absque molestia lienem cortex radicis capparis: sed nihilo minus induratum splenem iuuat extrinsecus impositus, & in potu sumptus: siquidem epotus crassos, glutinososq; humores, & quandoque etiam cruentos eosq; non modo per urinam, sed per aluum etiam uacuat. idem facit minoris centaurij succus foris adhibitus, & epotus, & ciclaminus uiridis & siccus illitus: uiolæ albæ radices cum aceto, acorum, ammoniacum, caprinum stercus illitum, & foris cum ficubus applicitum: lupinorum amarorum decoctum cum ruta & pipere potui datum, eorundem farina illita: aqua in qua ferrum candens sæpe extinctum sit; hanc febricitantibus per se dabis, non febricitantibus uero, cum uino. Illine etiam cinerem cochlearum cum aceto, aut capparim aceto maceratam, tritamq; et cyprino cerato exceptam. aut fecem ex acri aceto impone. cataplasma uero adhibe ex fœnigraci uncijs quatuor, farinæ hordeaceæ unc. tribus, cardamo

mi unc. I. ficuum pinguium libra una, uerbenacæ uncia una. ficus aceto acerrimo perfunde, & ualide contundens in mortario cætera misce, & in unum redactis utitor.

De renum & *uesicæ affectionibus.* Cap. XXV.

RENIBVS *natura comparatum est, ut serosum excrementum tenuissimo sanguini in uenis commixto in se trahant. ergo ubi meatus per quos huiusmodi excrementum attrahitur, plus, quam par est, fuerint dilatati, uerisimile est cum tenui sanguine crassiorem quoque materiam transmitti, deinde si renes calidiore acrioreque temperatura fuerint, necesse est crassiorem illam materiam excalfactam, et exsiccatam in arenæ, lapillorumq; ignitorum formam concrescere. ergo lapidem frangentibus, & incidentibus citra perspicuam caliditatem medicamentis uti oportet. maior enim caliditas cum magis exsiccet, calculorum aut arenæ concretionem adiuuat.* Calculos *frangentia.* Huiusmodi *sunt basilicorum asparagorum radices, rubiq; & uitrum combustum, graminis radix, adiantum, bdelium, lauri radicis cortex, althææ semen, cicer arietinum, & præsertim nigrum: cerasi, rhu arboris, & pruni gummi, cyperi radix, paliuri fructus, triboli fructus, lapis spongiarum, acetum scillite, maluæ agrestis radix, rutæ syluestris radix. apii radicem in uino coque, humoremq; exprime, eiusq; cyathos binos dato, & aquæ tantundem. ac lapides quidem qui in*

renibus sunt, in declinante ætate: qui uero in uesica gignuntur, in puerili fieri consueuerunt. Medicamentum quod calculosis inspergitur. *Balsami fructus, lapidis spongiarum, pulegij sicci, maluæ agrestis seminis sicci pares portiones contunde, cribra, datoq; cochlear unum ex uini diluti cyathis duobus. lapides enim confringit.*

De renum, et uesicæ inflammationibus. Cap. XXVI.

RENVM *uesicæq; inflammatio præcipuam curationem postulat. nam cum serosum excrementum per eas partes purgetur, ideo fit, ut si id acre, & biliosum in toto corpore sit, nullo eorum, quæ urinam cient, uti debeamus. nocebunt enim: utpote mordaces succos partibus inflammatis inducentes. Si uero nihil tale subsit, neque malitia humorum in toto corpore insit, mulsa dilutior potui dabitur. ea enim inflammationes soluit citra mordicationem humores impactos euacuans. nam & incidit, & attenuat, et rarefacit. Cæterum quod de mulsa exempli gratia dictum est, ad omnia, quæ attenuant, et incidunt citra mordicationem, transferri potest. Et quemadmodum particulis omnibus inflammatis quies conuenit, ita has quoque quiescere est melius. Sed cum quiescere non possint, cum ipsa urinæ sint instrumenta, perexiguam admodum potionem dare oportet, ut quo longiore tempore fieri possit, conquiescant. Illud est præterea perpendendum, to-*

tum ne corpus acrium excrementorum sit plenum. nam si ita sit, quo plures ad renes & uesicam humores ferantur, eo magis conualescent. potusq; copiosior est offerendus, acrimoniaq; minus obtundenda: & præsertim nobis quæ mordicationes obtundunt, commiscentibus. In tempore uero inflammationum cataplasmata, & medicamenta, & irrigationes ex oleo, & cætera omnia, quæ inflammationes soluunt, adhibere oportet. Ad renum & uesicæ affectionem inflammationis sensum referentē. Seminis lini drach. I. amyli drach. I. dato cochlear ex aqua modice bibendum.

De abscessu renum, & uesicæ, & meatuum urinæ exulceratione. Cap. XXVII.

DOLORES circa ilia, per interualla horrores inæquales, febresq; inordinatæ accidunt ijs, quorum renes abscessus infestat: pus autem concoctum per urinas excretum, ulcus esse testatur, quod celeri auxilio indiget. nam si non cito ad cicatricem perducatur, difficilem curationem reddit. Vlcera uero quæ in renibus quæq; in uesica sunt, ex situ, actione, & proprietate eorum substantiæ, & facultatis discerni debent. Ex situ uero ad hunc modum. Cum uesica patitur, in pube, imoq; uentre dolor sentitur. at renibus affectis, lumbos dolor posterius exercet. ex actione, difficultas urinæ, eiusdemq; suppressio fit, cum uesica morbo causam affert. Sed renibus laborantibus urina sine impedimento reddi-

tur. ex corporis proprietate, carnes fibrosæ ex renibus excernuntur, squamæ uero membranosæ ex uesica ulcerata. ex ipsa denique facultate, quia in exulcerationibus uesica uehementi dolore cruciatur, renes uero obscure dolent: & quasi ponderis sensum in lumbis habent. In meatibus quoque urinæ exulceratio quandoque oritur, pusq; & sanguis mingitur. Sunt enim hi inter renes & uesicam collocati. Si uero exulceratum pudendum sit, pus & sanguis citra urinam excernitur. Ad abscessus, qui renes et uesicam obsident. Seminis lini, seminis cucumeris, seminis papaueris albi, tragacanthæ singulorum drach. * octo. amyli drach. quatuor. pastillos confice. Gal. habet duas. Ad ulcera uesicæ cum inflammatione. Nuclei pinei numero uiginti, cucumeris satiui seminis grana XL. amyli, nardi, singulorum drachma, seminis apij drach. V. nardum & apium in aquæ sextario coquantur, deinde ex decocto duo cyathi præscriptis admiscentur. Ad sanguinis profluuium ex uesica. Aluminis scissilis drachmam, tragacanthæ drach. octo. gummi obolos V. cum passo dabis.

De renum duritie ex Rufo. Cap. XXVIII.

QVAECVNQVE durities in renibus oriuntur, dolorem nullum afferunt: ægris tamen ceu pondus quoddam ab ilijs uidetur pendere, coxendices stupent, crura imbecilla sunt, urina modica emittitur: totus denique habitus ijs simillimus est, qui aqua inter cutem laborant. Hos ergo mollire ce-

ratis, malagmatis, frictionibus, & fomentis oportet: eisq; offerenda sunt quæ urinam cient, et item subduci aluus debet.

De renum imbecillitate. Cap. XXIX.

EST autem hic etiam renum morbus, quo efficitur, ut continere urinam non queant, sed latioribus effectis aliquid etiam sanguinis è uena laxati emittitur, & alia itidem crassiora effluunt. His cibi adstringentes, & uinum nigrum conueniunt: ab urinam uero mouentibus abstinendum. exhibenda in potu sunt ea, quæ ad sanguinis reiectationem ualent, præcipue uero sanguinariæ succus, tragacantha in uiuo macerata, simphiti radicis decoctum. Extrinsecus autem imponenda sunt quæ ad fluxum, & ad sputum sanguinis accommodata sunt. His confectis reficere ægrum oportet asinino lacte, sitanio pane, & carnibus. Si uero sanguis per circuitum quendam excernatur, priusquam sanguis ipse uacuetur, grauitas in lumbis & humeris sentitur. sanguine euacuato, leuitas sequitur. ergo uena in cubito paulo ante circuitum secanda est: uictusq; ratio instituenda, quæ humorum redundantiam non gignat.

De scabiosa uesica. Cap. XXX.

CVM una cum urina furfuracea subsidentia excernuntur, tum uenas aut uesicam scabie tenta-

ri signum est. id uero & tenuitate, & crassitudine urinarum internoscetur. nam urinæ tenues, uenas: non tenues, uesicam affectam esse ostendent.

De uesicæ inflammatione ex Rufo. Cap. XXXI.

VESICAE inflammatio cum difficillime curatur, tum uero maxime mortifera affectio est. nam & febrim acutam ægroti habent, & uigiliis torquentur, & delirant, & biliosa pura euomunt, & excernere urinam non possunt. In his, si nihil prohibet, uena sine mora secanda est, perfusionibusq; continenter calefacere eos oportet. porro in oleo coquatur ruta, anethum, & althææ radix. aluus molli clysteri abluatur. Præstabit etiam oleo papauer indere: & anseris adipem eliquare, aut gallinæ adipem infundere. Atque ego quidem semiobolum succi papaueris cum myrrhæ, & croci portiuncula dissoluens in oleum quandoque conieci, pessusq; confeci, ut mulieribus adhiberi solent: & statim dolor sedatus est, & somnus homini irrepsit. Fomentis etiam uti prodest: & in aqua calida insidere: esto autem ea aqua seminis lini, & foeni græci decoctum. Cerata quoque ex hyssopo, & castoreo confecta sunt imponenda.

De uase rupto in uesica. Cap. XXXII.

VAS in uesica ruptum acutum morbum parit. Sanguis partim foras emittitur, partim intus con-

denſatur: ac ad ſanguinis quidem defluuium talia adhibebis, qualia cæteris quoque ſanguinis defluxionibus conueniunt. id quod & potui dando, & foris imponendo medicamenta idonea perficies. Sed cum ſanguis in ueſica concretus eſt, in primis danda nobis opera eſt, ut eum medicamentis diſſoluamus. artemiſia igitur in potu præbenda eſt, & elichryſum, & cyrenaicus liquor, & ſilphium, & conyza, & abſinthii & radiculæ ſemen uino ſolutum. poſt hæc uero, niſi grumi diſſoluantur, ſpatium quod inter anum & pudendum interiacet, quod perinæum dicitur, ſecare oportebit, quemadmodum in ueſicæ calculo fieri conſueuit. atque ita grumos educere. in cæteris rebus non ſecus, quam in ſanguinis defluuio, progrediendum eſt.

De ueſicæ tuberculis. Cap. XXXIII.

CVM in ueſica tubercula oriuntur, optimum eſt curare ut matureſcant, ut cum primum incipiunt, diſſoluantur: ne in ſuppurationem conuertantur. Si uero maturari non queant, iis medicamentis, quæ ad renes conſcripſimus, addendum erit naſturtium, erui farina cum melle, ſtercore columbino, & caricis. & fomentis utemur.

De ueſicæ ulceribus. Cap. XXXIIII.

VLCERVM ueſicæ curatio non differt ab ea, quam ad renum ulcera deſcripſimus. nam & hic

quoque copiosus lactis potus conuenit. reliqua uero diæta frugi & bona esse debet. leniens itidem medicamentum superne quod pectinem comprehendat, adhibebitur: itemq; ceratum, quod ex œsypo loto, butyro, styrace, & anserino adipe conficiatur. In meatum uero urinæ infundemus aquam & lac, & rosaceum calidum: in intestina uero ptissanæ cremorem, butyrum, cucumeris semen cum lacte tritum, singulis rosaceo perfusis, iniiciemus. Cum iniicere clysterem uelis, in genua pronus homo reclinetur: ita enim uesicæ secedunt, & intestinum laxant, ut infusum commode recipiant. frequenter etiam in aqua calida æger desideat, cateraq; faciat, quæ de renum ulceribus præscripta sunt nobis.

De diabete ex Galeno. Cap. XXXV.

MIHI quidem ad renes etiam pertinere uidetur morbus, quem nonnulli hydropem matellæ, nonnulli profluuium urinæ, nonnulli diabetem, nonnulli uero ab immensa siti dipsacon nominant: qui rarissime contingit. Qui hoc morbo tenentur, siti enecantur, et idcirco large bibunt: idq; quod biberunt, tale reddunt, quale fuit ab eis epotum. Huius morbi causam renum imbecillitati quispiam posset attribuere.

Diabetæ curatio ex Rufo. Cap. XXXVI.

SVMMVM remedium huic morbo est, uomitum statim prouocare, potum uero frigidiorem exhi-

bere: & reliqua diæta uti frigidiore ita, ut coctis oleribus uescatur, potionem ex melle & uino mixtam bibat, ptiſſanæq; cremorem ſorbeat. urinam prouocantia adhibenda non ſunt. præterea per ſudores reuellere oportet. optime quoque faciet, ſi in dolio ita fiat euaporatio ad exudandum, ut caput foras excedat, reliquum uero corpus totum calefiat, & aerem ipſe frigidum trahat. in cæteris, uelut febris ardens, curandus morbus eſt. ergo farinæ florem aceto & roſaceo ſubactum cataplaſmatis modo præcordijs impone: uitis etiam folia tenera contrita, & umbilici ueneris, & parietariæ, & portulacæ, & aliarum omnium conſimilium: herbæ uero ſanguinalis ſuccum & helenium aſſidue præbibendum in uino nigro dabis: & palmularem cremorum, & item baccarum myrti, & pirorum. In principijs uero uenam etiam in cubito ſecamus, & quandoque medicamentis torporem inducentibus utimur.

De ulceribus, quæ in ſede & pudendis ſunt. Cap. XXXVII.

PVDENDORVM, aniq; ulcera, quæ abſque inflammatione oriuntur, ualde exſiccantia medicamenta poſtulant. quale eſt id, quod ex cartha combuſta conficitur: anethum uſtum aridum, & cucurbita cremata. Siccis uero recentibusq; ulceribus etiam aloe arida in puluerem redacta & applicata prodeſt. Sed omnium maxime dolorem lenit, & nihilo tamen minus efficax eſt pompholyx. Si humida ſint ulcera,

pini cortex per se, & lapis hæmatites conueniet. Si uero etiam alte descendant, prædictis manna miscebitur. Cæterum uteri uesicæq; exulcerationes iisdem remediis curantur, indigent autem instrumentis, per quæ intromittantur. quocirca ex medicamentis, quæ inspersilia nominantur, aptiora sunt ea quæ sicciora sunt, ut crocus, & pompholyx & aloe rosaceo mista, tum plantaginis, aut alio etiam simili succo excepta.

Ad testium & pudendi affectiones. Cap. XXXVIII.

AD *scroti pudendi dolores butyri, resinæ paribus portionibus utitor. uel lini semen cum aqua decoquito, additaq; myrrhæ & resinæ decima parte, illinito. Ad pudendum uero intumescens facit hoc, uitis folia* XXX. *thuris denarius, cerussæ denarij quinque, tere & illine.* Vtere *etiam marinæ frigidæ perfusione, & quiete & colis deligatione.* Si *uero a sudoribus ulcera in scroto gignantur, gallam tritam, aut alumen insperge. Ad excrescentia uero, quæ thymia dicuntur, elaterium infunde: piri semen contritum impone, aut menularum quinque & uiginti capita contere, & illine, & hircinum fel oblinito.* Iam *ad rimas quoque pudendorum ualet resina fricta cum rosaceo trita donec ad strigmenti crassitudinem, mixto etiam oui assati uitello redigatur: Hederæ quoque foliorum siccorum combustorum cinis cum rosaceo in pila plumbea tritus imponitur. Ad inflammationes uero pudendorum uuam passam exectis acinis, & cu-*

minum trita imponito. aut hordei farinam aqua mulsa incoquito. aut uitis folia tenera trita cum polenta imponito: aut cuminum tritum cum butyri & resinæ pari portione eliquata adhibeto. Testiculos uero ulcere aphthis simili correptos terra cimolia ex aqua oblinito, sinitoq; siccescere, & aqua calida abluito, myrto arida trita, & modico smyrnio trito conspergito. Carnem uero in testibus increscentem cinis sarmentorum cum nitro et aqua subactus, atque illitus curat.

De gonorrhœa, et satyriasi. Cap. XXXIX.

GONORRHOEA est seminis excretio inuita, quæ continuo fit citra colis extensionem: in satyriasi uero pudendum palpitat, quemadmodum etiam alia corporis pars palpitatione corripitur, ac nisi pudendi palpitatio sedetur, uasa seminis in resolutionem, uel conuulsionem cadunt. Pudendum uero in satyriasi semper arrectum est, moriunturq; celerrime, qui sic affecti sunt. cumq; uitam finiunt, aluus inflatur, et frigidi sudores erumpunt, quales occupare etiam alios solent, quibus conuulsiones uitam auferunt. Hic morbus raro mulieribus accidit. Ergo ubi pudendum palpitat, uena secanda est, & uictus ratio attenuans instituenda est, uinumq; circuncidendum, cibum assumere quotidie quidem, ualenter nunquam, sed paulatim conuenit. Optima autem sunt beta, et malua, & modicum mercurialis eis admixtæ, & ius cochlearum esculentum. non pessime feceris, si clysterem quoque simplicem inieceris. quæ urinam mouent, ca

uenda ſunt. Lumbis uero refrigerantia, ut ſolani ſuccus, aut portulacæ, aut alterci, aut cicutæ, adhibeantur. Eſt etiam neceſſe colem, & pubem aliquo refrigerante, quod dolorem leniat inungere: ut argenti ſpuma, cimolia, & ceruſſa, quæ aceto, aut aqua aut uino dulci, aut ſapa diluantur. Supinum uero requieſcere noxium eſt. Conuenit etiam bibere medicamentum ex nymphææ radice atque iride confectum. Rutæ uero ſuccus & ei, qui profluuio ſeminis uexetur, & ei, cuius penis arrectus ſit, proderit.

De pollutione, quæ in ſomnis fit. Cap. XL.

POLLVTIONES. quæ in ſomnis contingunt, cohibere oportet uictus diminutione, et qui minus calefaciat, & laſſitudinibus cauendis. adiuuat etiam cubile frigidius, et corporis in dextram uel ſiniſtram partem reclinatio, & medicamenta omnia frigida lumbis ſubſtrata, qualia ſunt corianum, * apium, cicuta, ceruſſa, & portulaca. eaq; omnia ex aceto.

De priapiſmo. Cap. XLI.

PRIAPISMVS eſt auctio pudendi ſtabilis in longitudinem, et orbem tumefacti, ſine uenerearum rerum appetitu. eſt autem flatus uentoſus, qui membrum tumefacit, ex humoribus glutinoſis & craſſis a magna caliditate generatus. Perſpicuum autem eſt, non oportere membra calefacere, ſed leniter refrigera

re cerato rosaceo cum aqua conquassato, & ex chamæmelino pudendo & lumbis imposito. Victus medicamentaq; adhibenda sunt, quæ attenuandi ui citra manifestam calefactionem sint prædita. Vtendum etiam est ijs, quæ suapte natura efficacia sunt, & per experientiam inuenta: nymphæaq; in potu danda, & uiticis semen. & ruta uiridis obsonijs miscenda; sed hæc in principio danda non est: abunde enim calfacit: sed post aliorum extenuantium usum adhiberi debet. Qui euacuatione uti uelit, id uomitibus faciet. quæ enim per inferiores partes euacuationes fiunt, sæpenumero uicinas partes fluxione tentant.

De hæmorrhoidibus. Cap. XLII.

QVIBVS *uenæ, quæ in ano sunt, nimio plus sanguinem profuderunt, ijs habitum in aquam inter cutem transire contingit: habitusq; fieri deteriores, et eiusmodi, ut non nutriantur. Qui enim ita sunt affecti, curari difficulter possunt. periculum enim est, ne cohibito quandoque sanguine, cum largum eius profluuium sit, propter defectionem, & imbecillitatem aliquid patiantur. quocirca cum multæ hæmorrhoides sint, una relinquenda est, per quam fiat expurgatio. Sed nonnullæ sunt interius, quæ non apparent, eæq; difficilius curantur: nonnullæ uero cæcæ, quæ cruenti quidem nihil excernunt: sed tamen plus doloris, quam illæ, afferunt. harum uero ora ciclamini succus illitus aperit.*

De uteri affectionibus. Cap. XLIII.

SVFFOCATIONIBVS quæ ex utero fiũt, conuenit agarici drachma ex uino. plantaginis fructus, & succus cum uino, ungula, qualis cochleæ est, epota, acetum scillite absorbtum. olfacta uero suffocatas excitant bitumen, castoreum, galbanum, pix liquida, cedria, accensum & extinctum ex lucerna linamentum naribus admotum, capilli combusti, ruta, silphium, cepæ. suffitus præterea fiunt ex gagate lapide, ungue purpurarum, bitumine, castoreo, galbano, silphio, cornu ceruino. ano uero ruta cum melle lana excepta imponitur.

De nimia purgatione. Cap. XLIIII.

IN primis extremæ partes uinciendæ sunt. posca potui danda. & ex posca perfusiones fiant. micæ panis in posca sumãtur, aut alica lota, aut oryza, aut ouum tenerum frigidum. loco autem imponẽdum est medicamentum ad sanguinis profluuium accommodatum. potui uero dandum balaustium cum posca, aut hypocystidos, aut acaciæ succus, aut terræ samiæ aster. omnibus præstat sesamum in posca madefactum, donec tenerum reddatur, deinde edatur. rheum quoque cum posca ad id ualet. Sed & per sinum muliebrem inditum sanguinis fluxionem compescit. quod facit etiam hypocystidis, itemq; acaciæ succus cum aceto es manna contritus. Mirifice quoque auxiliatur spon-

gia noua in liquida pice intincta, deinde combusta, tum trita, et admota. Suber quoque uetustissimo fictili comburitur, donec candescat, deinde teritur, et tum loco inspergitur, tum uero in pesso inijcitur. utilia quoque sunt ad sanguinem cohibendum ea, quæ extrinsecus admouentur: ac præsertim quod ex tauro colla conficitur. taurocolla enim pulchra, & dilucida in posca madescit quoad dissoluatur, deinde in linteolum ualidum illinitur, tum pubi lumbisq; agglutinatur. Emplastra quoque agglutinantia ad hoc ualét.

Mulierum non concipientium curatio. Cap. XLV.

MVLIERIBVS *non concipientibus instituenda uictus ratio est, ut neque ociose, neque laboriose uitam degant. lauacra adhibenda sunt neque assidua, neque copiosa. cibi, potusq; sufficient, qui facilius concoquantur.* Hoc *uero quod præcipuum est minime despici debet, ut neque uiri, neque fœminæ corpus obesum reddatur. Vir enim pinguis ad liberorum procreationem aptus non est, quia pudendum pudendo apte conferre non potest. & pingues parum seminis emittunt. Sed neque admodum ttenuandæ sunt, quas concipere uelimus. est enim perspicuum si aqua, aut aliud quippiam excernatur, eas non esse liberis creandis idoneas. aquæ uitandæ sunt quæ per aquæductus importantur, & cætera quæ dyræ, salsæ, et nitrosæ sunt: quæque aluum subducunt. nam quæ plus subducunt, propter imbecillitatem conceptionem impediunt.*

impediunt. porro calefacientia omnia iuuant, quæq; leniter flatus pariunt. ergo uini potum aquæ potui præponimus. ex oleribus, orminum, erisymum, erucam, & siquid aliud eiusmodi est, misceri adhortamur. ruta uero & menta maxime omnium uitandæ sunt. Cum autem purgatio propinqua est, ei, quæ usa sit cibis sanguinem gignentibus, & uberius sit educata, alimentum subtrahendum erit, & aliquid addendum quod minus sanguinis creet: et item quippiam sumendum, quod purgationem iritet: qualia sunt odorata, acriaq; olera. hæc enim uuluam excitant, præsertim uero scandix, crethmon, fœniculum, apium, smyrniumq;. Si uero propter succorum malitiam mulier non concipiat, ea erit euacuanda, aut bona uictus ratione corrigenda. Sin ob uteri frigiditatem conceptus non fiat, laboribus, omnibusq; fomentis adhibitis calor erit reuocandus. nec ab re fuerit castoreum potui dare. itemq; semina odorata offerre, ut cuminum, anisum, pulegij comam, iuniperi fructũ, pipere singulis adiecto. Sed præstabit hoc uti medicamento: epithymam, euphorbium piper, dauci semen, petroselini semen, contere ad drachmas octo. potui hoc dato. uentrem probe subducit, uterumq; calefacit ita, ut multis iam menstruæ purgationes fluxerint, quæ ante non purgabantur. Si non satis sit per inferiora purgatio, uomitus ciendus erit. id enim quod pituitam quæ inferiores partes obsidet, euacuat, omnino prodest. id faciunt uteri fomenta: hæc uaporibus perficiuntur: uapores autem ex aqua calida adhibentur. ergo mulier in sella collocata uapores

recte assumet. abluenda autem aqua est, in qua elelisphacus, artemisia, ruta, cyperus, pulegium, & acorum, seminaq; odorata sint incocta. Hæc etiam singulatim pubi applicantur. Polyarchi quoque epithema proficit. quin & frictiones pubis & lumborum nihilo minus condncunt. uuluæ quoque apponenda sunt calefacientia. Sunto autem quæ apponenda sunt, ex myrrha, ruta, galbano, & castoreo confecta. uulua tamen prius aqua mulsa, aut marina fouenda est. quandoque etiam ex aceto diluto medicamenta imponenda sunt. tenui autem linteo, aut molli lana sunt illinenda, ut ne adhibita corpus erodant, aut exulcerent. Arguit autem frigidiorem uuluam mensium suppresio, uictus non probe institutus, & crassi succi, & stupor in pube, lumbis, & cruribus. quæ uero penitus refrigeratæ sunt, eæ ne uenerem quidem cupiunt. ergo in frigidis sic progredi oportet. Calidiores uero uuluas cognosces tum ex toto reliquo corpore calidiore, tum uero ex menstruis purgationibus perexiguis, et laboriosis, & pudenda muliebria exulcerantibus: & ex multa caliditate siccitas consequitur. ergo humidiora alimenta his adhibenda sunt, atque ex oleribus maxime conueniunt lactuca, malua, blitum, aut cucurbita, cucumis, pepon, atriplex, portulaca, & omnia ea, quæ frigidiora sunt. Vesicæ uero, & lumbis & pubi refrigerantia imponenda sunt. & succi etiam sunt illinendi. Cum uero menstruas purgationes recte procedere appareat, tunc desinente purgatione opportunum corporis commiscendi tem=

pus est. Cum uero succi humidiores conceptum impediunt, uictus siccior conuenit, labores partium superiorum augere, frictionesq; adhibere, & uomitus copiosius ciere, exsiccareq; alimenti mediocritate oportet. & uictus omnis siccior instituendus est. Sed proderit etiam uuluam medicamentis adstringentibus confirmare: qualia sunt lentisci, myrti, rosarum, rhu, & punici, rubiq; florum tenerorum, & gallarum decocta. Si uero à crassioribus succis concipere prohibeantur, humor erit considerandus. Si erodens sit, mulieres purgare medicamento cuique humori accommodato oportebit: deinde sero lactis aluum ducere, tum uictum meliorem instituere: pituitosos autem, aquososq; humores laboribus, sudoribus, & uomitionibus absumere. Sufficiet autem castoreum bibere, & fomentis foueri. Quoniam uero flatus quoque, ne mulier concipiat, impedimento sunt, primum cibi parcitas imperanda est: deinde cuminum & anisum, & apii semen, rutaeq; & anethum, & permulta aromata offerenda sunt: quae tum potui danda, tum uero praeparanda, & imponenda. Quae uero propter uteri os clausum non concipiunt, earum uterus odoratorum ablutionibus, fomentis, & applicitis medicamentis aperiendus est. prius tamen molliores ablutiones adhibendae sunt, in quibus malua, & lini semen & foenum graecum sit incoctum, & oleum probum sit infusum. quandoque etiam mel iniicitur. Post molliora uero ad ualidiora progrediendum est, ut ad artemisiam, ad conyzam, ad calaminthам, ad pulegium, &

ad anthemida. Applicabuntur uero resina terebinthina, nitrum, ficus pingues, casia, & serum picis. Quibus uero uteri os nimium fatiscit, uictus siccior, fomenta, medicamentaq́; sicciora conueniunt, ut horum ope uteri os conniueat. talia sunt capitula punici mali, lentiscus, rubi radix, & myrtus. Postremo autem uteri auersiones fomentis dirigemus. id enim fomenta præcipue possunt. quod fiet etiam ijs, quæ molliunt, inditis. Cæterum præpostera uenus maxime facere ad conceptionem uidetur.

Non spirantium curatio. Cap. XLVI.

QVAECVNQVE *propter repletionem, & suppressionem sanguinis spiritu priuantur, eis uenam statim incidere conuenit. siquidem ita celeriter respirant: suntq́; parciore uictu alendæ. Si uero in hoc malum propter perfrictionem & imbecillitatem caloris, qui in corde est, cadant, euacuationes uitare oportet, ne euacuando magis etiam perfrigerentur. præstat igitur quacunque fieri ratione possit, calorem deinceps excitare, ut ipsæ refrigerij cupiditate externum aeré trahant. ad quod cum peruenerint, curatæ sunt, neque ulla præterea curatione indigent.*

De suffocatione ex utero ex Philumeno. Ca. XLVII.

IN *prima accessione, uel si iam uteri suffocatione correpta mulier sit, summa deligare, & post uincula fricare ualenter poplites, suras, cruraq́; omnia conuenit: quæq́; fœdioris odoris sunt, naribus admouere: & cucurbitulas inguinibus & imo uen=*

tri agglutinare: clysteremq; inijcere. In longis uero accessionibus etiam quæ flatus educunt, in anum, & sinum muliebrem indenda sunt, quale est hoc, quod constat ex ruta trita cum melle, addito modico cumini & nitri: quo partes utrobique copiose inunguntur. Cæterum unguenta odorata in uuluam indita, ipsam ad se trahere consueuerunt. ad hæc uero quispiam uoce asperiuscula easdem inclamet: deinde admoueat quæ sternutamentum excitant. Cum mulier ab accessione euaserit, ei uena secanda est, si nihil uetet. & melius est, ut à poplite sanguis detrahatur. interposito uero septem dierum spatio, hiera ex colocynthide dabitur. mox castorei potione utemur. hoc enim sæpe mulierem ægram morbo liberauit: diluendum autem est mulsa, & artemisiæ decocto. pessuli quoque mollientes, & insessus eidem affectioni apte adhibebuntur.

De fluore muliebri. Cap. XLVIII.

FLVOR, *qui muliebris dicitur, est cum totum corpus per uterum expurgatur & euacuatur citra uuluæ ipsius affectum. Id uero quod euacuatur, eiusmodi est, cuiusmodi est id, quod superat in corpore. nam quod rubrum est, saniès sanguinis est, quodque album est, à pituita prouenit: pallidum uero à bili proficiscitur: quandoque uero aquæ speciem præ se fert. Si uero sanguis purus fluat, ut in uenæ sectione fit, diligenter animaduertendum est, ne qua erosio in uulua sit facta. Ergo cum affectus sit humidus, oportet auxilia siccantia citra manife-*

ſtum calorem adhibere: frictionibus totius corporis, & unctione ex melle abunde cocto uti. dareq; medicamenta, quæ urinam moueant, qualis eſt aqua, in qua aſarum & apium ſint incocta. preterea totum corpus per uentrem euacuare expedit.

Simplicia muliebrem fluorem curantia. Ca. XLIX.

PORTVLACA in paſtu, & eius ſuccus in potu acceptus: balauſtij, rubiq; fructus, & flos: roboris pars quæ ſub cortice habetur, trunci membranoſa pars: quod glandis putamini ſubeſt: cauda equina maxime rubrum fluorem ex uino aut aqua pota curat. itemq; hypocyſtis, lentiſci fructus, frictus, & ex uino epotus. rubrum quoque fluorem ſamius aſter, & lemnia ſphragis compeſcit.

De uteri iuflammatione. Cap. L.

IN primis irrigatione ex uino & roſaceo, deinde ex oleo puro utendum eſt. hapſus uero lanæ ſuccidæ pubi & lumbis abſque deligatione adhibeatur. poſt triduum, uena ſecanda eſt: ſanguisq; à cubito detrahi debet. cibus erit alica ex mulſa, & panis lotus. aut oua ſorbilia. Facta inclinatione, cataplaſmatis utendum eſt. componetur autem cataplaſma dolorem leniens, & ſomnum concilians, ſi quis capita papauerum in mulſa coquat, eaq; capita abijciat, & oleum immiſceat: & quæ ad cataplaſma adhibenda ſunt, adijciat. Si uero inflammatio calidis iritabitur, cum affectum eryſipelatis naturam referentem habeat, ab ijs cataplaſmatis abſtinere con=

uenit, uti autem eo, quod ex ouorum luteis una contritis & addito rosaceo, aut melino constat. Cum uero declinatio appareat, refrigerantia cataplasmata omittenda sunt, et ad cerata transeundum. denique per totũ curationis tempus insessibus uti expedit.

De uuluæ abscessibus. Cap. LI.

CVM inflammatio in suppurationem conuersa est, suppuratio cataplasmate ex fœno græco, & lini semine, & præcipue etiam ex hordeacea farina cui ficus adijciatur, adiuuanda est. interdum uero stercus quoque columbinum adhibetur. Insessus frequentiores utiles sunt. Pessuli imponantur, in quibus calefaciendi, & iritandi uis insit. Sciendum uero est, abscessum rumpi quandoque per uuluæ ipsius os, quandoque per uesicam. ac sæpe etiam in rectum intestinum rumpetur.

De uteri ulceribus. Cap. LII.

APTE quis curabit uuluæ ulcera tum insessibus, tum irrigationibus, tum uero etiam cataplasmatis. Sed accommodatius hoc medicamentum est. Crocus optimus cum muliebri lacte læuigatur. deinde cera tyrrhenica soluta cum rosaceo, & adipe anserino excipitur. tum linteolo inungitur. Sed quod sequitur, & melius est, & ad dolorem sedandum multo aptius. Capita papaueris in passo diluto biduum, aut triduum madescunt: deinde coquuntur, donec abunde mollescant: mox capere oportet florum rosarum, aut foliorũ contusorum & cribra-

torum drachmas quinque; & croci drach. tres. & simul omnia conterere: tum decoctum papauerum his admiscere, ceræ tyrrhenicæ drach. octo. eliquatas, rosaceique parem portionem affundere ijs, quæ in pila fuerint, ac simul mollire. postremo uero medicamentum in uase stanneo seruare, & in ipso usu rosaceo deliquare, & in pesso imponere.

De cancro uuluæ. Cap. LIII.

HIC morbus curationem non recipit, lenire tamen, & dolores temperare conuenit insessibus ex fœnigræci, maluæq; decocto. Egregie autem leniunt, in ipsis accessionibus adhibita maluæ, aut althææ folia in mulsa cocta, donec flaccescant, paucisq; micis, & rosaceo & caricis, melilotoq; & ruta adiectis. hæc enim quandoque indurata dissoluunt. his peractis cerata lenientia applicanda sunt. lac uero muliebre emulsum leuat; succusq; plantaginis calidus: itemq; pessi ex croco, * hyssopo, & lacte muliebri confecti ægrotas etiam leuant.

liter ypo.

Ad uuluæ fissa. Cap. LIIII.

AD uuluæ fissa iridem cum melle, et terebinthinam simul emollias, & imponas. insessus quoque ex ptissana in crassum succum dissoluta, aut ex ficuum decocto conueniunt. callis enim sublatis, id quod è cadmia conficitur rosaceo deliquatum conueniet.

De phymo uteri. Cap. LV.

ORITVR phymus in ore uuluæ uel propter

exulcerationem præcedentem, uel propter inflammationem, quæ scirrhum contraxit. Curandus uero est insessibus emollientibus ex hydrelæo, & fœnigræci decocto, & cataplasmatum, & pessuum emollientium impositione. Si inueterarit, utendum erit uaporibus, & suffitibus ex aromatibus. Phymum denique soluit pessus ex * hyssopo, resina, & terebinthina confectus. *æsypo.

De uuluæ inflatione. Cap. LVI.

INFLATVR uulua tum spiritu in concauo eius spatio concepto, quo casu pubes etiam intumescit; tum uero etiam cum totus imus uenter non minor est, quam in hydrope tympanite conspicitur. Statim autem affectæ mulieri in initio auxiliari oportet. nam si inueterarit, curari nullo pacto potest. Ergo in principio, si nihil impediat, uenæ sectio facienda est, aut tentanda per hieram ex colocynthide purgatio. mox cataplasmata ex caricis, hyssopo, nitro, ruta, adhibenda: tum cucurbitulæ cum scarificatione affigendæ. & malagma Polyarchi imponendum, & utendum insessibus ex rutæ, pulegij, artemisiæ, casiæ, & caricarum decocto. pessus quoque ex terebinthina, galbano, myrrha, iride, & hyssopo confecti conuenient.

De utero procidente. Cap. LVII.

VTERVM procidentem continere suo loco oportet prius iniecto clysteri ad feces deijciendas. eodemq; modo, si in uesica excrementa sint, per cathe-

terem fistulam erunt educenda. deinde ægra in sella supina collocanda est, coxis accliuibus, poplitibusq; reflexis, & cruribus diuaricatis: deinde hapsus lanæ mollis capiendus est, qui figura & crassitudine sinui muliebri pro portione respondeat, tenuiq; linteolo circundandus est, & in succum hypocystidos, aut acaciæ uino dilutæ immergendus, & uuluæ imponendus, & citra laborem id totum, quod procidit, sursum agendum, quoad totus tumor in sinu factus subsederit. Pubes uero spongia ex posca expressa extrinsecus operienda est. porro mulier ita iacebit, ut cruribus extensis sit, alterumq; alteri incumbat. his confectis, cucurbitulas cum flamma capiosiore supra ad umbilicum & utraque ilia affigere oportet. tertio die lana sinui iniecta insideat mulier in uino nigro austero modice tepido: aut in rubi, aut myrti, aut malicorij decocto. cum hæc peracta fuerint, lana iniecta tollitur, alteraq; eodem medicamento imbuta imponitur. Cataplasmata uero foris imponuntur super imum uentrem, quæ ex palmulis, & polenta, uel lenticula, uel malicorio conficiuntur, tribus deinde diebus interpositis eadem fiant. donec ex eo quod particulæ constrictæ manent, firmum argumentum uitij sublati capiamus..

De articulorum doloribus, podagricis, ischiadiciisq; sanandis. Cap. LVIII.

HORVM curandorum intentio communis est cum ea, quæ inflammatis particulis adhibetur. discutiendum enim est id, quod in loca confluxit. quod

si tenue sit, breuiore temporis spatio fiet. Sin crassum & tenax, longiore, & multo etiam longiore si glutinosus, crassusq; sanguis sit. & licet longius proferatur, tamen quadragesimũ diem non excedet inflammationis curatio, si medicus omnia recte faciat, & æger dicto audiens sit. Quandoque autem humor, qui irruit, sanguineus est. quem plerunque in doloribus articulorum esse dixeris. estq; hic crassus ad similitudinem quodammodo crassitudinis uitri fusi; ubi uero in ipsis articulis diutius immoratus sit, non solum crassior, sed glutinosior etiam redditur. atque ex his tofi oriuntur. & post quam effecti fuerint, articulum ad pristinum statum redire plane posse ne speraueris. Principium uero curationis sumendum est a uacuatione humoris affligentis. Si corpus humoribus ex æquo redundarit, facta primum omnium uenæ sectione, purgatio deinde adhibeatur. cui succedat usus medicamentorum localium loco & tempore adhibendorum ita, ut manibus, & pedibus ea imponantur, quæ repellere defluxum possint: in coxendicum uero morbis, hæc uitemus. cum enim ea in profundo sita sit, sanguis a uicinis uasculis & musculis ad ipsam attrahitur. ergo in coxendicum dolore mitigantibus medicamentis in principio opus est, quæ neque multum refrigerent, neque ualenter calefaciant: qualia postea adhiberi oportet. Cæterum eos, qui abdomini inseruiunt, quique mala uictus ratione utuntur, ne curandos quidem suscipere debemus. Qui uero nobis curantibus parent, maximopere iuuabis, si ineunte uere primum euacuabis, de-

inde ad exercitationes, & salubrem diætam perduces. Cum autem coxendicum dolor a sanguinis multitudine non raro fiat, eum celerrime curabimus uenis poplitis, aut malleolorum incisis. Si quis uero ante totius corporis uacuationem acria medicamenta super particulas affectas imponat, is affectum ita reddit, ut sanari nullo pacto possit, copia nimirum ibidem condensata, atque impacta. Iam uero uomitus quoque coxendicum doloribus magis, quam infernæ euacuationes auxiliantur. In quibus uero humorum densatio uehemens, & que dissolui ægre possit, ab acribus medicamentis facta sit, ijs affixa cucurbita summum affert auxilium. itemque clyster ex purgantibus confectus, qualis est is, qui ex colocynthide paratur. Ad articulos podagra laborantes, et affectiones ex defluxionibus obortas, & item scirrhos. Aristolochia ex aqua epota, iuuat. Farina fabarum cocta suillo adipe adiecto ad hæc ualde facit. ut uero Adamantinus censuit, brassicarum siccarum radicum & caulium combustorum cinis cum suillo adipe optime facit: si dolor adsit, nouo & insulso: si digerendum sit, uetusto & salso. Vulpes totæ incoctæ in oleo articulorum morbos sanant. has nonnulli uiuas in magnum uas nonnulli uero mortuas conijciunt. Similiquoque modo hyenas coquunt, & oleum digerens conficiunt; deinde peluim eo implēt, et totos in eo arthriticos immersos uoluerunt, atque ut ibidem diutius immorarentur, imperauerunt. ex hoc enim effectum est, ut non solum tumores, qui in articulis essent, sed ut totum etiam corpus euacuaretur.

cæterum de tophis licet ſeptimo libro dictum ſit, tamen nonnulla etiam dicentur.

Curatio tophorum, qui in morbo articulorum ſunt. Cap. LIX.

ALBARVM uiolarum radices cum aceto ſcirrhoſas inflammationes in articulis curant. Caſeo quoque acerrimo in tophis articulorum uſus ſum. eſt autem diſſoluendus carnis ſuillæ ſale conditæ decocto, et diligenter in mortario terendus. atque ita tophis impoſitus magnopere prodeſt. nam cum ſponte ſua cutis rumpatur, quotidie & ſectionem ipſam, & tophos abſque moleſtia humore qui excernitur, replet. Platani folia uiridia trita inflammationes, quæ in genibus ſunt, iuuant. Præterea genu, quod ex frigore dolorem contraxit, euphorbium tritum oleo eliquato mixtum et cera adiecta ſæpe adhibui. id quod etiam in aliis particulis feci, et ſtatim dolorem ſedaui.

Ad ſcirrhos Philagrij medicamentum in quinto podagricorum. Cap. LX.

PAVCEDANI radicis, alij lapidis floris, ſi huius copia non ſit, ſalis ammoniaci, propolidis pinguis ſingulorum unc. duas, ammoniaci thymiamatis unc. I. lanæ ſuccidæ combuſtæ unc. I. ariſtolochiæ rotundæ, pumicis, canini ſtercoris, æruginis raſæ, ſquamæ æris, miſyos ſingulorum denar. XVIII. caſtorei ſcrup. duodecim, myrrhæ unc. tres, uiſci quercini unc. tres, ceræ unc. XI. et ſemiſſem, pithynæ unc. duodecim, et ſemiſſé, picis brutiæ unc. XVIII.

ſcrup. duodecim, olei ueteris, & aceti acerrimi, utriuſque quantum ſatis ſit.

Quomodo ſe quiſpiam à podagra tueatur. Ca. LXI.

SAL cum oleo tritus in frictione adhibitus omnes, qui ſe a podagra uendicare uoluerunt, niſi admodum ſicca intemperie præditi eſſent, mirum in modum iuuit. Hoc autem remedio per totum uitæ ſpatium mane & ueſperi, & ubi inflammationes declinauerint, utendum eſt. Aliud ad podagricos. Quæ tertio libro Cap. L. deſcripta ſunt, cape, oleo uetuſtiſſimo coque ad emplaſtri craſſitudinem, & nitrum tritiſſimum inſperge, tum excipe, & linteum illinendo utere.

Ad iſchiadicos. Cap. LXII.

FARINAM lupinorum amarorum cum aceto, aut oxymelite, aut poſca iſchiadicis applicant. aut calamintham coquunt, & cataplaſma conficiunt, iſchiadicisq; ut efficax remedium admouent. Capparis radicis cortex coxendicum dolores tum epotus, tum extrinſecus cataplaſmatis accommodatis mixtus iuuat. Coſto præterea et oleo reſolutos et iſchiadicos utiliter perfricamus. garum et muria ex piſcibus ſale conditis iſchiadicis infunditur, eoſdem etiam thlaſpis ſemen ſanguineum humorem uacuans per anum impoſitum, iuuat, cum centaurij uero minoris decocto nonnulli infundunt, ac bilioſum humorem uacuat, ſed ſi ſanguineum educat, magis proficict. Sunt etiam quædam in potione experta, ut omnino à

morbo liberare existimentur. Sed simplicissimum est id, quod diatessaron nominatur. Chamædrios lib. I. gentianæ unc. IX. aristolochiæ rotundæ unc. IX. seminis rutæ sicci sestarius. contundenda sunt, & per cribrũ traijcienda. dandumq; ex eis quotidie cochlear unum magnum ieiunis, et peracta concoctione ex aquæ frigidæ cyathis duobus per annuum tempus. Quod uero ex septem rebus conficitur, est huiusmodi, hyperici unc. I. centarii unc. III. chamæpityos unc. II. gentianæ unc. V. aristolochiæ rotundæ unc. I. agarici unc. III. petroselini unc. I. mellis attici lib. V. Datur autem drachma ex aquæ cyathis tribus. Atque ita deinceps eo est utendum.

Finis Noni & ultimi Libri.

INTERIM dum editionem Oribasij librorum, qui ex epitome collectorum ad Iulianum supersunt, paramus: hoc opusculum in lucem protulimus. quamuis enim uideremus multa menda subesse, quæ neque auxilio eorum codicum, quos habuimus, neque Galeno, quem Oribasius auctorem habet, neque Paulo et Aetio, qui studiose Oribasium sunt sequuti, adiuuantibus restitui potuerunt: tamen maluimus hoc, qualecunque est, in manus hominum peruenire, ut fructum, quem poterunt, ex eo ferant, quam ut res tandiu desiderata ob hanc causam diutius priuarentur. Nos uero, si melior unquam codex in manus nostras incidet, curabimus diligenter, ut quod nobis concessum nunc non fuit, tunc plane conficiamus. Hæc te scire interpres uolebat.

REGISTRVM,

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ
AA BB CC DD.

Omnes ſunt quaterniones.

VENETIIS, APVD PAVLVM
MANVTIVM, ALDI FILIVM,
M. D. LIIII.